Octav Dessila

Iubim

★ ★

roman

Editura Eminescu

Octav Dessila

Iubim

★★

Sfîrşit de viaţă

Coperta colecţiei: Val Munteanu
Ilustraţia copertei: Anton Perussi

Bucureşti, 1970

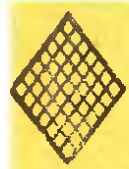

Octav
Dessila

Iubim

**

Sfîrşit de viaţă

roman

Editura Eminescu

Capitolul I

S-AU ÎNTORS LA IAŞI, DE LA Pohoarna, către mijlocul toamnei. Şi au intrat pe bariera oraşului de către Bîrnova, odată cu strugurii şi nucile Pohoarnei.

Întoarcerea de acum nu s-a mai potrivit în socoteli cu celelalte, toate cîte au fost de la moartea cucoanei Rizanta şi pînă astăzi. Erau mai mulţi la întors în toamna aceasta, şi, mai ales, în toamna aceasta dăruia Pohoarna Iaşilor o nouă duducuţă. Se cuvenea deci ca noua duducuţă să intre pe la bariera Tîrgului, cu alaiul chibzuit ca pentru un asemenea dar, la fel cum au intrat şi cucoana Rizanta şi cucoana Roxana, la vremea nunţilor lor. Aşa că, şi-a întors cuconul Costăchel fata duducă, în toate legile anilor mai de mult, fie şi de s-or găsi nişte neisprăviţi, ca Gheorghiţă Mîrza, cărora li se vor părea, poate, anacronică această întoarcere, într-un oraş

în care s-a terminat cu povestea boilicurilor și cu alte de-al de aste povești.

În cupea au luat loc Dana și Frère Culai ; în vieneză, cucoana Roxana și cuconul Costăchel ; iar în brecul cel mare, o liotă de slugi, parte din cele care au mai rămas la curte, și alta din cele din care s-au întors la vetrele lor în sat, după moartea cucoanei Rizanta, atît unele cît și altele fără de altă sarcină decît de a însoți, după cum cerea tipicul locului, miresele noi, dăruite Tîrgului de Sceaun de odinioară.

În cupea, Neculai Brateș s-a așezat anevoie. Îl obișnuiseră birjele Iașilor cu altă gimnastică a suirii.

— Hai, Frère Culai, l-a îndemnat Dana, care la urcatul în cupea a arătat multă deprindere, deși în cupea dacă se urca pentru a doua sau a treia oară.

— Dănuțo, am eu ceva de episcop în toată înfățișarea mea, de mă duci la Iași într-o astfel de cupea ?

Mîngîie cu luminile ochilor atlazul roșu aprins al cupelei, spre o întregire a spuselor sale, adăugînd apoi :

— Neculai Brateș în cupea tapisată cu purpură arhierească !

— Hai, Frère Culai, și în purpură arhierească. Mă întreb la ce purpură n-ai avea dreptul, cînd ai știut s-o cîștigi pe aceea a sîngelui meu !

Neculai Brateș a rămas puțin încurcat la auzul unui asemenea răspuns și în ajutor numai glasul cuconului Costăchel i-a venit :

— Da ce tot faci, Culai, de nu te mai urci ?

— Mă uit la cupea, cucoane Costăchel, și mă întreb ce-ar spune jupîn Elic și madam Feiga Papiș, văzîndu-mă într-o asemenea butcă domnească ?

— Și hai, Frère Culai, și suie-te odată.

Au sunat cuvintele Danei ca în atîtea ori pe străzile Iașului, cînd îl întîlnea troiță în răscruci de drumuri, împărțind lumii, cunoscută și necunoscută, vorbe de duh. Și ca atunci, supus unei fascinații, a ascultat de glasul ei de îndată, urcînd scara cupelei, care dispărea sau apărea, după cum se închidea sau se deschidea portița cu mîner de argint.

Cînd a trecut prin dreptul locurilor bătute de el și cuconul Stejărel în multele lor peregrinări, i s-a strîns

inima, înțepată ca de-o durere. Răpedea, Doi Plopi, La Trei Sarmale, Piscul Socolei... Dar, la Piscul Socolei, fără să știe de ce, s-a oprit cupeaua, tăiat fiindu-le drumul.

— Ce e? a repezit pe dată întrebarea Neculai Brateș. Dar și vizitiul i-a dat tot pe atît de îndată răspunsul:

— Ne-a oprit cuconul Stejărel, cucoane. Ia priviți cum stă cruce taman în mijlocul șușelii.

Nefiind ce-a bănuit în sinea lui dintru început, și-a încrucișat privirea și zîmbetul cu Dana.

— Foarte frumos din partea lui Papa Stejărel să ne întîmpine.

— Numai de-ar fi numai atîta! a răspuns Neculai Brateș, ascunzînd într-un zîmbet și posibilitatea că ar putea fi și mai mult.

A fost mai mult.

Înștiințat fiind de ziua întoarcerii, cuconul Stejărel a căzut la hotărîrea să-i întîmpine după cum trebuie. Cu o zi înainte, s-a dus la Feiga Papiș.

— Elic, mîne se întoarce Culai cu duducuța lui.

— Nu mai spune mata! se miră madam Feiga, și ea de față la cele ce se vorbea.

— Să le fie cu noroc și să dea Dumnezeu să-i am pe amîndoi de mușterii.

— Taci și-ascultă.

— Poruncă mai departe, cucoane Stejărel.

— Trebuie să le ieșim înainte cu pîne și sare.

— Și cu vin nu? întrebă înspăimîntat jupîn Elic.

— Taci și nu mai fi nătîng, Elic. Pînea ca pînea și sarea ca sarea, dar alături trebuie să fie și olecuță de vin și olecuță de gustare. Știi tu, de soi, ca la o asemenea întîmplare.

— Cucoane Stejărel, las' mata pe mine. Mîne e chestia asta?

— Mîne, Elic.

— E, mîne, cucoane Stejărel, e sărbătoare națională! Pun și steagul și dau ordin lu Sami să stropească trotuarul. Că eu atît țin la mata și la cuconul Culai, că fac

din mîne o sărbătoare națională, cu steag și cu paradă. Poruncă mai departe, cucoane Stejărel.

— Să poruncesc mai departe, Elic. Să vină și Perșu. La asemenea împrejurare o cobză nu strică.

— Bun, cucoane Stejărel. Poruncă mai departe.

— Iar la tablaua cu gustări, Tincuța.

— Perfect, cucoane Stejărel. În costum național. Ori e paradă ori nu e!

— Și mai perfect, Elic.

— La ce oră recepția, cucoane Stejărel?

— Apoi către orele douăsprezece trebuie să fim acolo, Elic.

— Și dumneavoastră, cucoane Stejărel, vă duceți direct sau mergeți cu noi?

— Ba eu, ca să fiu sigur că n-am să-ntîrzii, mă-ndrept la Piscul Socolei din ast' seară. Mă găsești acolo, Elic. În dreptul Piscului îi întîmpinăm.

— Lăsați pe mine, cucoane Stejărel. Ați poruncit, acum lăsați pe Elic să facă ce l-o tăia capul, numai sărbătoare națională să iasă.

Și sărbătoare națională a ieșit.

— Oprește, Vîrlane, să vămuim alaiul, după legea cea veche.

— Iaca am oprit, dacă așa e porunca.

Oprindu-se deodată și pe neașteptate convoiul trăsurilor și al cotiugarelor, curios să vadă ce se petrece s-a arătat fiecare. Au sărit și din trăsuri și din brec și docaruri, să se lămurească de se întîmplă sau nu ceva. Și mai toți de același gînd s-au împiedicat dintru început. Nu cumva a călcat cupeaua pe cineva? Că de ar fi așa, semnul nu e din cele bune. Noroc că s-a auzit sunet de goarnă de cum au sărit și că în loc de plînset și țipăt, au început a se lăți în tot lungul convoiului rîset și strigăt de veselie.

— Elic, după mine cu tablaua — porunci cuconul Stejărel.

— Tincuța, după mine, porunci și jupîn Elic, convins de marele rol care-l joacă. Și după Tincuța, dumneata, moș Perșule.

Neculai Brateş privea cînd spre Dana, cînd spre cuconul Costăchel, să vadă cam cum primesc ei o asemenea întîmpinare. La început a avut teamă. Să nu se supere. Se petrecea aceasta în drum şi în ochii lumii, şi de, gura lumii nu e cusută şi nici obligată să tacă şi să nu spună ce a văzut. Cuconul Costăchel s-a arătat însă a fi mai vesel ca oricînd.

— Îţi mai aduci aminte, Roxana, cînd ne-au oprit şi pe noi ?

Cucoana Roxana şi-a adus aminte, din care cauză i s-au înflăcărat obrajii.

Ajuns în dreptul Danei şi al lui Culai Brateş, cuconul Stejărel opri pe Perşu din cîntat, retezînd cu braţul semnul opririi.

— Învrednicit fie ceasul acesta şi în mintea tuturor şi de-a-pururi trăiască !

— Să cînte un la mulţi ani ? întrebă jupîn Elic.

— Nu mă-ntrerupe, Elic. Cetatea Iaşilor, reluă cuconul Stejărel, alesu-m-a să vă-ntîmpin cu pîne şi sare, pe de o parte ; cu vorbă veselă şi cu vin, pe de altă parte.

— Cu vin de la mine, cucoane Culai, preciză jupîn Elic, spre a se şti cu ce vin li s-a ieşit înainte.

— Mă supun vrerii cetăţii, reluă Stejărel, dorindu-vă în numele ei şi al meu viaţă de cronică şi zile cît nu încap într-un veac. Legîndu-vă, aţi făptuit însă şi o mişălie. I-aţi luat lui Stejărel Racotă prietenul. Pe singurul care îi putea fi prieten. Pentru aiasta, tînără duducuţă, am să te pizmuiesc ; şi pe matale, ticălos trădător, am să te pedepsesc. N-am să-ţi dau de ştire nici cînd o înflori liliacul în cele grădini ale crîşmelor Iaşilor ; nici cînd de prin meleaguri străine sau megieşe se va învrednici ticălosul aistălalt de Elic să aducă vin cu adîncă putere de însufleţire a inimii. Să nu uitaţi că dintr-un prieten al vostru aţi făcut un strigoi al tuturor, un hoinar singuratic, fără de nici un căpătîi. Aveam un om lîngă mine, cîndva ; acum, mi-aţi dăruit fuga continuă a cînelui fără de casă, a acelui cîne în sîngele căruia turba şi-a strecurat veninul.

— Papa Stejărel... vru să-l oprească Dana Brateş, durînd-o înţelesul acestor cuvinte, dar Stejărel Racotă nu s-a lăsat întrerupt.

— Nu, nu, Dănuțo, aiasta e soarta mea de acum înainte. Fugă de cîne turbat. Și ca și cînele turbat am să muşc din toți Gheorghiță Mîrza, pînă ce s-o învrednici vreunul din ei să-mi zdrobească țeasta. Atunci, ca o pedeapsă, îți va fi dat ție, Culai, să ridici stîrvul și să-l îngropi, așa cum te-am mai rugat și în alte rînduri, la margine de zid mînăstiresc sau în vreo hrubă de beci domnesc. Tincuța, împarte pahare și vin.

Tincuța a început a umple paharele și a le împărți celor scoborîți din trăsuri, în timp ce slugile, dornice și ele să vadă ce se întîmplă, s-au adunat în gloată, oprindu-se la distanță.

— Măi Stejărel, amarnic știi să-ți mai cauți pricini de băut! a luat cuvîntul cuconul Costăchel — iar dus mai departe, fără pic de răgaz să-i poată răspunde, a fost de Culai Brateș.

— Cucoane Stejărel, să trăiești, dar de libertate n-ai să te bucuri. Oi vrea mătăluță să rămîi singur pe fostele noastre drumuri, dar n-ai să poți. Și n-ai să poți, pentru că e poruncă de la Dana să bei numai din beciul ei.

— Și am să fac să mi se respecte porunca, papa Stejărel, a adăugat Dana.

Nu le-a mai răspuns cu cuvinte. Din ochii lui care n-au plîns niciodată, s-au arătat piezișe și timide două lacrimi. Primele lacrimi pe care le-a plîns Stejărel Racotă. Și numai Neculai Brateș a putut să înțeleagă de unde și cum s-au pornit. Topise în ele Stejărel Racotă toată nădejdea vieții lui: un prieten. Nu-l mai avea acum. Pasări fără de cuib și unul și altul, s-au mutat dintr-o craçă pe alta, alături fiind mereu. Acum, pe oricare cracă va mai veni, va fi singur. Ultimul om al Iașilor a pierit cu el. Mormîntului lui a dăruit cele două lacrimi Stejărel Racotă. Căci după cum singur a spus-o cîndva, destinul lui nu merită nici mîngîierea unei lacrimi.

A ciocnit paharul cu toți, l-a dat peste cap cu sete de holeric și l-a sfărîmat de prundul șoselii, să se facă țăndări paharul care l-a făcut de rușine zmulgîndu-i întîiele lacrimi.

— Paguba lui Elic să fie, cinstiți boieri!

Dana Brateș, socotind că ar fi bine să-l ia cu ei pe Stejărel Racotă, l-a poftit să-i însoțească.

— Și acum hai cu noi, la o colbăită din care nici nu v-a dat tata pînă astăzi, papa Stejărel.

În Neculai Brateș cuvintele Danei au răsunat cu înțelesul de altă dată : „Hai, Frère Culai, ai uitat că ești astăzi invitat la masă ?“ Stejărel i-a respins însă poftirea cu energie.

— Nu, nu ! Suiți și plecați. N-am ce căuta în întoarcerea voastră. Eu am alaiul meu, Dănuțo.

— Nu vrei să mergi cu noi, cucoane Stejărel ? îl întrebă Neculai Brateș în ochi cu o părere de rău numai de Stejărel Racotă ghicită.

— Nu, trădătorule, nu ! Rămîn ce mi-a hotărît destinul să fiu : buhna lașilor. Pleacă. Plecați la bucuriile voastre, că pe ale mele le iau din cîntec și le împart depărtărilor. Tincuțo, încă un pahar ! și cu ochii galeși aruncați spre Tincuța, mai spuse o vorbă înțeleasă tot numai de Neculai Brateș : Că de ocnă, tot n-am să scap.

Tincuța i-a umplut paharul, cu fierbințeală în obraji și în trup, ca și cum din inima ei l-ar fi umplut.

— Ba, de-oi mai lăsa, cucoane Stejărel, să treacă vremea, să vrei să faci ocnă și tot n-ai să poți !

— Bravo, Tincuțo ! o firitisi Neculai Brateș, în timp ce urca scara cupelei.

— Pleacă, mișălule, și nu te mai amesteca în viața mea intimă — îi întoarse răspuns Stejărel Racotă, cu ochii îndulciți în mierea unui înțeles, al lor numai.

Au plecat. Au plecat în uruit de trăsuri și cotiugare. Iar el, cuconul Stejărel, a rămas locului, stîlp nemișcat, să-și cînte mai departe tristețea.

— Tincuțo, mai dă-mi un pahar.

I l-a dat și pe acesta Tincuța.

— Tincuțo fată, ți-a pus sîngele la fiert Satana. Piei dinaintea ochilor mei. Ba nu, să nu piei, și restul în șoaptă i l-a trecut : că numai tu mi-ai mai rămas.

— Și acum, cucoane Stejărel, să mergem la local, propuse jupîn Elic, ca unul ce rolul lui se sfîrșise.

— Nu fi guguman, Elic. Sînt eu om să încap între ziduri ? Între ziduri s-a dus Culai. Prizonierul zidurilor nu vreau să fiu. Iar tu, Tincuțo, de mă iubești, mai toarnă-mi un pahar.

I l-a turnat și pe acesta, Tincuța, însoțindu-l cu vorbă încălzită :

— Poftiți, cucoane Stejărel. Dar hai și-om merge, că aici nu mai avem la ce sta.

Atîta i-a spus și s-a supus. La fel cum se supunea Frère Culai cînd îl întîlnea Dana boțit : — „Hai, Frère Culai, ai uitat că ești astăzi invitat la masă ?"

— Tincuțo, de acum pe tine o să cadă beleaua singurătății mele.

— Da de-ar cădе odată, cucoane Stejărel !

Capitolul II

DE LA POIOARNA, CUCOANA ROxana s-a repezit de cîteva ori la Iaşi, să aducă schimbările necesare casei. Trebuia înjghebat un apartament, al lor numai, care să cuprindă camerele din jurul odăii Danei — căci pentru nimic în lume Dana nu ar fi renunţat la camera ei ! — şi pentru o treabă ca asta, cu mutări de mobilă grea şi cu rînduiri noi, ochiul şi cuvîntul cucoanei Roxana nu trebuia să lipsească. A chibzuit ea în tot felul, ca să fie cît mai mult pe placul fetei, dar că nu va rămînea aşa, cu toată chibzuiala dînşii, iar era sigură. Fapt ce s-a şi întîmplat. De cum a ajuns, Dana s-a şi apucat de treabă.

— Mica dragă, să nu te superi, dar nu te-ai gîndit la toate. Mai întîi, mi-ai stricat camera.

— Stricat ? ! făcu a mare mirare cucoana Roxana.

— Da, mi-ai stricat-o, Mica. Ai alungat din ea copilăria mea. Și eu o vreau așa cum a fost. În ea s-a născut bucuria mea cea mare. În ea a crescut, din sămînță nevăzută, dragostea mea, mare acum, de mă mir și eu cum poate încăpea într-un spațiu atît de mic. În așezarea ei veche pot sta față în față cu amintirile mele dragi. Schimbînd-o m-aș simți străină, Mica.

— Bine, drăguță, s-o facem la loc atunci.

— Așa, Mica.

— De, ce să-ți spun, credeam că de unele lucruri te poți lipsi !

— De niciunul, Mica. Îmi trebuiesc toate. Le vreau la locul lor pe toate.

— Chiar și mofturile care nu se mai potrivesc cu poziția ta de acum ?

— Vai, Mica, de ce mă superi ? ! De te-ar auzi Frère Culai, amarnic s-ar mai minuna.

— Să întoarcem atunci la locul lor tot ce a fost.

— Totul, Mica, și peste toate să rămînă tot Frère Culai din cîrpe, paznicul lor.

— E, altceva mai ai de spus ?

Au colindat mai departe odăile și văzînd că nu află ce caută, a rămas tare nemulțumită Dana.

— Vai, Mica, dar care e camera numai a lui Frère Culai ? !

Cucoana Roxana a arătat puțină mirare. Moda cea nouă, cu dormitoarele deosebite și cu ciocănituri în ușă cînd intră unul la celălalt, nu-i place. Felul acesta nu poate fi o topire a amîndurora, în aceeași viață. Așa rămîn în bună parte străini unul de altul. Motivarea apartamentelor separate e falsă. Viața unui cămin nu se poate sprijini pe grija de a nu se tulbura unul pe altul. Dimpotrivă, grija aceasta îi ține față în față și niciodată alături. Cînd o femeie ajunge să spună soțului ei : „Lasă-mă, te rog, am nevoie să mă simt singură“, atunci primejdia e pe aproape. Izolările înlesnesc această primejdie. Le începi dintr-un gînd ce ar părea că este o atenție în plus, cînd, de fapt, sfîrșesc în mai toate cazurile prin a crea individualități implacabile. Or, în adevărata căsnicie, nu de împotriviri e nevoie, ci de completări.

— Cum, numai a lui Culai ?! își turnă în cuvinte mirarea cucoana Roxana. Ce, aveți gînduri de ascuns ? În loc să vă căutați cît mai mult unul pe altul, ați și început să vă gîndiți la... dormitoare separate ?!

Mai să nu-și crează ochilor, Dana.

— Vai, Mica, mă înspăimînți ! Am început și eu să vorbesc ca Frère Culai, cîndva. Cum se poate să-ți treacă prin minte asemenea lucruri ?!

Cucoana Roxana nu s-a lămurit. O știa că sucește cu mult meșteșug cuvîntul și numai din nemulțumirea ei n-a putut prinde înțelesul cel adevărat al vorbelor.

— Îmi trec, fiindcă tu mi le-ai provocat.

— Eu ?!

— Da !

— Mica dragă, constat că trăiești numai din spaime. Uitat-ai oare că Frère Culai mai și scrie ? Aș putea spune că Frère Culai s-a uitat și el neînsurat numai din pricina scrisului. Are nevoie să fie singur, să gîndească, să creeze. Dacă această libertate i-am luat-o aproape în întregime, merită să i-o restitui barem în parte. Camera de lîngă dormitorul nostru o să fie a lui, numai a lui.

— Să i-o facem pe dată numai a lui, se asocie din toată inima cucoana Roxana, veselă că e cu totul altceva și nu ce a gîndit ea.

Au fost chemați Zîna, Ion Măsălaru și s-a început rînduiala cea nouă, hotărîtă de Dana. Neculai Brateș nu era acasă. Nu era acasă nici cuconul Costăchel. Se aflau la Club și la Universitate. Neîmpiedicate de nimeni și în gînd cu bucuria că vor fi plăcut impresionați cînd se vor întoarce, hărniceau cu aranjatul. Și la ale lor păreri și le adăuga pe ale sale Ion Măsălaru. Obișnuit de atîția ani între lucrurile burlăciei lui Neculai Brateș, căuta să găsească oricărui lucru adus un loc de cinste. Numai că nu se cam potriveau și pînă să-l facă să înțeleagă că unele nu mai au ce căuta acum, trebuiau să cheltuiască multă vorbă. Cu o pereche de papuci, stîlciți la spate și cu pete de clăbuci de pastă de dinți, a umblat Ion Măsălaru vreme îndelungată să le găsească locșorul. Erau alții acum puși unde trebuie, dar cum el știa cît de bine se simțea cuconul Culai cînd venea acasă, după atîta umblet, boțit sau neboțit și cînd să

i-i dea să nu-i aibă la îndemînă, i se părea că îl lipseşte de un mare bun. La fel a umblat cu o cutie de scrisori. De atîţia ani scosese din ea, la prînz şi seara, teancuri de plicuţe, încît devenise şi aceasta o obişnuinţă de care nu se putea lepăda cu uşurinţă. A încercat s-o pună la uşa de la intrare, dar a dat peste alta. Să o agaţe la poartă, era prea departe. Şi totuşi, simţea nevoia că trebuie să o pună undeva. Te pomeneşti că diavolitele n-au să se astîmpere nici acum! Dacă fără de ştirea lui i-au intrat în casă şi s-au dezbrăcat unele pînă la chiele, au să uite ele plicuţele?! Şi dintr-o plicuţă de aiasta se poate lăţi poznă mare. Dar mai isteaţă decît el, Dana, ştia să-i fure gîndurile. Înţelegea ce-l frămînta şi făcea mult haz de fidelitatea lui Ion Măsălaru. Cîteodată se prefăcea că-l ispiteşte, numai şi numai să se bucure de stîngăcia cu care căuta să-i acopere anumite întîmplări.

Pînă în amiază, casa a căpătat altă înfăţişare interioară. În faţa schimbărilor, obrazul lui Neculai Brateş s-a lăsat prins de un zîmbet, arcuit în semnul unei întrebări.

— Dar de ce prefacerea aiasta, Dănuţo?

— De ce?!... Vino şi ai să vezi de ce şi, tîrîndu-l de o mînă, l-a dus mai întîi în camera lor, cea a ei de cîndva. Împărăţia trecutului nostru trebuia restaurată. Constaţi, Frère Culai, că viaţa noastră, abia începută, are un trecut totuşi? Am refăcut-o în toate amănuntele ei. Îl vezi? El e stăpînul tuturor. Aici, Frère Culai din cîrpe are drepturi despotice. În faţa lui trebuie să se închine şi celălalt Frère Culai, care, întîmplător, pare-mi-se că matale eşti. În camera aceasta el a intrat şi a rămas înaintea tizului dumisale, care, dacă nu mă înşel, tot mătăluţă eşti. În camera aceasta trebuie să fim ce-am fost de la început. Conspiratorii dragostei noastre. Am citit într-o carte — dacă nu fac o confuzie, într-un roman de Neculai Brateş — că la orişice vîrstă am fi, intraţi în clasa şi în banca în care am fost copii de şcoală pierdem seriozitatea şi căpătăm zburdălnicia minţii şi a faptei de atunci. Este sau nu este aşa, Frère Culai?

— Este, Dănuţo.

— E, dacă este așa, va trebui să fie ce-a fost, camera aceasta. În ea, eu am să fiu mereu de șaptesprezece ani, și matale, stăpînul gîndului și al nopților mele. Și acum, poftește, te rog, mai departe.

Mîna Danei îl tirî mai departe, pînă în camera, *a lui* numai. Aici, a căutat Dana să o apropie cît mai mult de camera lui de lucru, așa cum a putut să și-o închipuie din spusele lui Ion Măsălaru. Neculai Brateș, intrînd, a fost profund impresionat. Și a înțeles din ce înalt sentiment i-a restaurat Dana camera lui de lucru. Ca și muncii, îi trebuie și gîndului continuitate. Și, mai ales, îi trebuie continuitatea aceleiași atmosfere, în care l-am obișnuit să gîndească. Așa cum unii nu pot scrie decît cu tocul lor, alții nu pot gîndi, atunci cînd cer gîndului toată puterea lui, decît în camera lor. Sînt unii care nu se pot izola decît între lucrurile lor. Chiar dacă ar fi încuiați în cele mai împodobite camere, nu vor fi singuri, pentru că nu au nimic comun cu tot ce-i înconjură. Tot ce îi înconjură îi va sustrage, le va aminti că nu sînt la ei, și nefiind la ei, nu mai sînt ei. Dana, cu intuiția dînsei de-a înțelege totul, a înțeles și aceasta. Dana i-a dăruit un lucru pe care numai un suflet de neegalabilă noblețe îl poate dărui. De aceea și el i-a mulțumit, așa după cum merita Dana. A apropiat-o de pieptul lui, a privit-o cu ochi care spun mai mult decît toate cuvintele și a sărutat-o, șoptindu-i :

— Cu ce pot să-ți răsplătesc minunea gîndului ce-ai avut ?

— Cu aurul din inima matale, Frère Culai.

— Cu el și cu mărturia că tot ce voi lucra aici, va fi sub semnul inspirației tale.

— Vom colabora, Frère Culai ?

— Vei avea poate chiar dreptul să iscălești singură cărțile. Căci e mai mult a da gîndului forță, decît a copia pe hîrtie forța gîndului.

— Și n-ai să-mi faci proces de plagiat ?

— Autoplagierile sînt proprietăți integrale și neatacabile.

— Atunci să te răsplătesc și eu, Frère Culai. Te înalț în Scaun domnesc. Te ung voievod al inimii mele. Pune

mîna aici, în dreptul voievodatului dumitale și jură după mine :

— Jur.

— Că vei cinsti tronul cu credință...

— Că voi cinsti tronul cu credință...

— Că te vei împotrivi cu dîrzenie pornirilor viclene...

— Că mă voi împotrivi cu dîrzenie pornirilor viclene...

— Și că vei închide în Cetatea Tăcerii pe toate cîte au să urzească gînd vrăjmaș mie.

— Și că voi închide în Cetatea Tăcerii pe toate cîte au să urzească gînd vrăjmaș ție.

Și l-a uns voievod al inimii ei, sărutîndu-l pre el, Domnul cel nou al noului voievodat, în mijlocul frunții, acolo unde cîndva mitropoliții vremurilor și ai cronicelor ungeau cu mir sfințit frunțile voievozilor moldoveni.

Cînd să se desfacă din îmbrățișarea domnească, Dana descoperi papucii voievodului, cei cu ștaifurile stîlcite și cu pete de clăbuci de pastă, puși sub biroul lui. Ion Măsălaru, văzînd că de pe unde tot îi pune, îi tot înlătură o mînă — a cui, nu știe — i-a pus sub birou, asemănarea de acum a camerei acesteia cu aceea a cuconului său bucurîndu-l pe el, dacă ar fi să-l credem, mai mult decît pe Neculai Brateș. A găsit și el, în fine, loc papucilor. Locșorul lor de altă dată.

— Îi vezi ?

Neculai Brateș i-a văzut și parcă a simțit în picioare odihna ce i-o dăruiau altă dată.

— Ion, desigur !

— El, Frère Culai ! Vezi cu cît de puțin se poate înălța un om, cînd e om ?

— Și marele lor nenoroc, Dănuțo, e că sînt foarte rar înțeleși oamenii aceștia.

— Cei care nu-i înțeleg, ar trebui să nu-i merite. Să aibă dreptul la ei numai aceia care pot să-i înțeleagă.

Neculai Brateș a răspuns, dar a răspuns mai mult unui gînd al lui.

— Slugă moldovenească, Dana. E și acesta un dar al mult uitatei noastre Moldove. Și știi cînd ai să-ți dai și mai mult seama de cît e de mare gestul lui ?

— Cînd, Frère Culai ?

— Cînd vom rătăci printre alți oameni, care nu s-au născut în Moldova.

A răspuns cu tăcerea, Dana. Cu tăcerea în care îți înfunzi gîndul, în clipele cînd, pe neașteptate, ești pus în fața unor oameni sau lucruri noi. Nu s-a gîndit niciodată că viața ei se va întinde și dincolo de porțile casei de la Iași. Pohoarna și casa Boianilor din Iași însemnaseră pentru ea lumea toată. Că mai e și o altă lume, despre care, pe departe i-a amintit Frère Culai, află acum. Și cum totdeauna, în fața lucrurilor și oamenilor pe care nu i-ai mai întîlnit, întîile clipe sînt ale descumpănirii, descumpănită a rămas și Dana, în fața celorlalți oameni, printre care vor rătăci. Neculai Brateș a prins înțelesul tăcerii și a găsit că nu e un lucru mai nimerit decît să i-l curme.

— Și altă schimbare ai mai făcut, Dănuțo ?

Trezită din gînduri, Dana a redevenit întreagă, stăpînă pe sine.

— Hai și în camera noastră, a amîndurora.

Și din nou o mînă voinică și ferm tinerească trăgea spre ea un om, mai greu de gînduri decît de ani.

Aci, întîia schimbare au arătat-o florile. Nu însă obișnuitele flori, în obișnuitele glastre. Pe acestea, oricare femeie, cu oricît de puțin simț artistic, le poate alege și le poate împărți potrivit încăperilor. Florile Danei erau altele. Erau crenguțe și frunze, și, mai ales, roduri de fructe aduse de la Pohoarna și Cotnari. Deasupra patului lui Neculai Brateș atîrna spînzurat de o mlădiță, în frunzele căreia tot roșul tomnatec al viilor se adunase, un ciorchine de poamă, sculptat din cel mai scump chihlimbar al pămîntului românesc : grasa de Cotnari.

Întîlnindu-se Neculai Brateș cu ciorchinele mai întîi, a întors spre Dana cap de om fericit.

— Mi-ai pus capul sub steaua lui Bachus, Dănuțo. Ce s-ar mai închina la ea cuconul Stejărel !

În nări îl înțepa însă o aromă mai tare decît a poamei. O aromă pe care numai ușile deschise de la cămările cu fructe ți-o pot dărui atît de plină și de pătrunzătoare. De pe cele patru colțuri de frunte ale garderobelor, patru gutui, de mărimi foarte rar întîlnite, parfumau camera, cu dărnicie moldovenească.

— Sînt patru bulgări din minele de aur de la Pohoarna, Frère Culai.

Neculai Brateș a luat una din ele, apropiind-o de nas. Avea acum aroma puteri de îmbătare.

— Hai și în baie, Frère Culai, îl îndemnă Dana, știind că surpriza lui va fi și mai mare cînd îl va pune în fața unei arome și mai puternice.

S-a lăsat dus și în baie, simțind Neculai Brateș cum din om în toată firea a devenit o umbră a Danei, așa cum sînt toate umbrele, robite ființelor și lucrurilor din care se nasc.

— În sticluța aceasta este apa matale de gură.

A dus și sticla la nas, apa de gură avînd aromă de Cotnar vechi. Și asemeni cum i-a strecurat în toată ființa parfumul Cotnarul băut la via lui Jenică Melinte, l-a pătruns acuma aroma din sticla cu apă de gură. Era un Cotnar și mai vechi decît cel pe care l-a băut și din care i-a dat pe ascuns, o sticlă, meșterul Antioh. Era un Cotnar pe care foarte rar îl mai găsești astăzi, iar cînd îl afli, și, mai ales, după ce îl sorbi, nu mai ai a te mira că de ce îndelaolaltă cu juvaerurile cele mai de preț a fost păstrat și pitit.

— Dănuțo, am să mă împărtășesc din el numai în preajma apropierilor de tine. Ai făcut foarte bine că l-ai ascuns în sticla aceasta. Dacă l-ai fi lăsat în a lui, și dacă ar da peste ea marele meu prieten, m-ar lăsa...

— ...fără apă de gură.

— ...și neîmpărtășit pentru dragostea noastră. Căci vinul acesta, Dănuțo, are o putere dumnezeiască : purifică. Îți spală sufletul de toată zgura, lăsîndu-ți-l alb, ca albul conștiinței tale.

La masă, a fost pus în curent și cuconul Costăchel de schimbările aduse de Dana apartamentului lor. Dar ceea ce l-a înveselit mai mult pe cuconul Costăchel a fost pusul papucilor lui Neculai Brateș sub birou, de către Ion Măsălaru.

— Culai, pui rămășag cu mine că de acum toată viața n-ai să scapi de papucii ăștia ? Și la Academie de ai să ajungi, o să ți-i aducă Ion. S-a convins el că te simți bine într-înșii și de această convingere nimeni și nimic nu-l vor putea desbăra. Din întîiele vorbe schimbate cu el mi-am dat seama că și Ion e o rămășiță din acea Moldovă, de altădată...

— ...de care pomeneşte atît de des papa Stejărel, îl completă Dana.

— Da, de aceea, reluă vorba cuconul Costăchel. În acea Moldovă şi slugile aveau o boierie a lor : boieria sufletului ; în timp ce astăzi boierii cei noi sînt cu toţii slugarnici. Boieri tip Gheorghiţă Mîrza. Să-i ici pe toţi şi să-i ineci în Bahlui ! le hotărî soarta nouă cuconul Costăchel.

— Şi n-o să scape de ei Moldova nici atunci, cucoane Costăchel. Pentru că acesta e marele păcat al Moldovei. Tot ce are de înecat, îneacă în Bahlui. La Dunăre cu ei, cucoane Costăchel ! ridică glas de revoltat Neculai Brateş, nu la Bahlui ! Îşi merită soarta Moldova. Fiindcă ori de cîte ori a trebuit să lovească, să nimicească, ea de abia a dat o palmă, şi apoi nu ştia cum să se mai căinezc şi pentru atîta.

— Dar de cînd, Culai, atîta înverşunare ?! Erai mai potolit înainte, îşi arătă mirarea cucoana Roxana.

— Eu ştiu de cînd, Mica. De cînd nu mai e lîngă Frère Culai papa Stejărel. Era monopolul lui să se revolte pentru cele ce nu mai sînt ca în trecut. Zi că nu este aşa, Frère Culai.

Aşa era. Un apărător mai bun decît cuconul Stejărel nu ar fi putut avea trecutul. Lîngă el, nu avea ce să mai adauge. Părăsindu-l însă, îi simte lipsa. Şi, mai ales, îi simte dreptatea. La început l-a privit chiar cu ochi îndoielnici. Ce e marota asta ?! Cum de-i vibrează sufletul numai pentru ce e strîns în cimitirul Moldovei ? ! Mai tîrziu i-a înţeles-o ca o cochetărie de boier scăpătat şi numai în cele din urmă i-a dat toată dreptatea. Numai după ce l-a molipsit şi-a dat seama că, într-adevăr, există molima aceasta.

— Aşa este, Dănuţo. Numai cuconul Stejărel m-a învăţat să întorc filele cronicelor. Vedeţi, eu nu am rădăcini adînci în pămîntul Moldovei, dar datorită cuconului Stejărel am ajuns să plîng cu aceeaşi lacrimă, ca şi el, trecului pămîntului aista.

— Cronica trebuie întregită ! înălţă cuvînt de profesoară de istorie, Dana. Mîine îl vom avea la prînz pe papa Stejărel.

Cum Zîna şi-a făcut apariţia, i-a şi dat poruncă :

— Să fie gata Marin, să se ducă la cuconul Stejărel cu o scrisoare.

Capitolul III

A DOUA ZI, LA PRÎNZ, CUCONUL Stejărel a apărut cu fața uscată și cu colb pe pantaloni. Multe zile de cînd nu s-au văzut nu erau, dar o schimbare se produsese. Au descoperit-o toți din întîia privire, dar de înțeles, numai Neculai Brateș a înțeles-o din întîia clipă. Îl doboară singurătatea. Nu mai are un om lîngă dînsul. Singurul a fost el și acum l-a pierdut. Cînd i-a spus-o în seara aceea de pomină, nu l-a crezut. I-a socotit-o ca pe o tristețe de circumstanță. Un vers din poezia bătrîneții lui. Acum își dă seama că versul a fost rupt din carnea lui.

— Cucoane Stejărel, e curată trădare, ce faci.

Cuconul Stejărel i-a întors o pereche de ochi aspri, cu foc de blestem într-înșii.

— Trădare, ticălosule ?! Eu te-am trădat ?! Dar și cu m-am răzbunat ieri noapte. Știi tu cu cine m-a găsit dimineața la masă ?

Neculai Brateş i-a căutat un tovarăş şi nu l-a aflat.

— Poţi să te gîndeşti pînă mîine şi peste el tot n-ai să dai.

— Îl cunosc !

— Îl cunoşti.

Neculai Brateş începu a se frămînta din nou.

— Nu te mai chinui că e zadarnic. Cu clopotarul lui Elic Papiş am stat. Cu clopotele din '812.

Cum lui Neculai Brateş începu a i se lăţi mirarea în obraji, cuconul Stejărel i-a curmat-o :

— Da, cu el, şi nu te mai mira ! Şi află, domnule profesor, că e un om de treabă. Un om care, ca toţi ceilalţi, are şi el povestea lui.

A sosit Dana.

— A, papa Stejărel ! lungi mult mirarea Dana, şi nu a surpriză, căci doară ea i-a trimis porunca să vină, ci ca să înţeleagă într-un fel oarecare schimbarea cuconului Stejărel.

— El ! şi cum Dana s-a apropiat să-l primească după cum merită, cu toată dragostea, cuconul Stejărel a oprit-o la distanţă, înălţînd o mînă în chip de semafor. Opreşte-te, Dana. Nu te apropia că miros a crîşmă.

— A crîşmă ! ? şi gîndul i-a şi fugit Danei spre apa de gură din sala de baie. În cazul acesta, urmează-mă. Am dat peste o apă de gură care o să ţi-l ia dintr-o dată.

S-a întors cu altă dispoziţie cuconul Stejărel. Mirosînd Cotnarul, a fost aşa cum a spus Neculai Brateş. I-a spălat sufletul de toată amărăciunea şi l-a întors îmbăiat în apele lui cele bune.

— Aşa cu clopotele, Culai. Cînd s-a mai trezit, l-am întrebat cum de a căzut preferinţa lui pe bucata aceasta.

— Şi ai putut afla ceva ?

— Am aflat totul. Era în liceu şi învăţa vioara, cu un profesor de la Conservator. Nesacadînd bine din arcuş galopul cailor şi plictisit, pesemne, profesorul că nu-l mai înţelege o dată, l-a ars cu arcuşul peste cap şi l-a pus să repete fraza aceea de o sută de ori, pînă a intrat, în fine, cum trebuie şi în arcuşul lui. Ei bine, repetarea aceea l-a viciat pentru tot restul vieţii. De la întîiul

pahar băut, își aduce aminte de ea și nevoia să audă clopotele se face din ce în ce mai simțită.

S-au așezat toți la masă ca altădată. Au început a se ivi colbăitele și limbile s-au dezlegat în legea lor cea veche. Și mai mult cuconul Stejărel povestea, căci ceilalți, își despărțiseră parcă viața de cea a orașului. Universitatea nu-și deschisese încă porțile de-a-binelea, ci numai pentru niște resturi de examene care rupeau prea puțin din timpul profesorului Neculai Brateș, iar în ceea ce o privea pe Dana, parcă nici nu ar fi fost în Iași. De la întoarcerea de la Pohoarna, nu a trecut niciodată dincolo de porți. Lumea ei se termina acum la poarta cu steme heraldice. Dincolo de poartă începea o altă lume, care nu mai avea nici o chemare pentru ea. Și de lumea aceasta, din care nici nu gustase, era atît de sătulă, de parcă și-ar fi irosit toți anii vieții în vîltoarea ei, fără de nici o izbîndă.

Altădată, cel mai străin de oraș a fost cuconul Costăchel. Astăzi, cel mai frecat cu orașul tot el este. Iar orașul în care se cufundă cuconul Costăchel e strîns tot în saloanele Jockey-Clubului.

Altădată, se ducea cuconul Costăchel tot numai la Club, dar atunci Clubul era cu totul străin de oraș. Astăzi, orașul tot e în Club, și din Clubul de altădată n-a mai rămas nimic în oraș. L-au îngropat cu rîsul lor hurducat Gheorghiță Mîrza și alții ca dînsul.

Dar deși cuconul Costăchel era singurul care se mai pierdea în oraș, tot el era acela care întreba în de rînd :

— Dar prin tîrg ce mai e, Stejărel ?

— Prin tîrg ? Prin tîrg nu mai e nimic, Costăchel. Prin tîrg, din ce-a fost odată, au mai rămas doar statuile.

— Să nu uiți însă, papa Stejărel, că astăzi sînt mai acătării decît odinioară. Astăzi au și becuri electrice statuile.

— Nu uit, Dănuțo. De altfel, de aiasta n-au să uite nici cronicarii orașului, de mai trăiește cumva specia lor, și ochii i-au căzut pe Neculai Brateș.

Din ce motive se îndoiește de mai trăiește specia asta, au înțeles ei cu toții, dar cu cuvîntul neîntors nu l-a lăsat Neculai Brateș.

— Mai trăiește, cucoane Stejărel. Se pare însă că și-a mutat sediul la Elic Papiș. De casa Boianilor greu își mai aduce aminte.

— Culai, să nu fii ticălos! îi reteză scurt cuconul Stejărel. Uiți că tu m-ai înnădit la Elic Papiș și că o vreme fugeai de casa Boianilor ca diavolul de tămîie?

Au înțeles cu toții la ce anume face aluzie cuconul Stejărel.

— De ce mă trădezi, cucoane Stejărel?

— Fiindcă trădarea se plătește cu trădare, iubitul meu amic pierdut. Vă anunț că am să mă răzbun și mai cumplit. Am să vă trădez pe toți, iac' așa! Pe toți și pe mine însumi. Am să mă duc și eu la Gheorghiță Mîrza.

— Matale, papa Stejărel?! se miră Dana.

— Eu, Dănuțo. Am închinat steagul. Ce alta mi-a mai rămas decît să beau cu clopotarul la Elic Papiș și să mănînc la Gheorghiță Mîrza cu Biroul 2?! Gheorghiță Mîrza a mai învins o dată. Ce vreți, așa a fost sorocit Moldovei! Să piară sugrumată de Gheorghiță Mîrza. După mine unul ar merita să fie și sărbătorit. Cinste lui! Să ne trăiască! Toarnă, Zîna, să beau în sănătatea lui. Așa, plin, căci plină e și ființa lui de toate binefacerile duhului. Să ne trăiești, Gheorghiță. Iară voi, cronicarii din morminte, sculați-vă să mai lungiți cu un capitol istoria Moldovei: Evul lui Gheorghiță Mîrza!

A dat paharul peste cap, sorbind pînă la cea din urmă picătură, așa după cum merita șeful spiritual al Biroului 2.

Cuconul Costăchel, de cum l-a văzut pornindu-se, n-a mai scos nici un cuvînt. Din ochi însă nu l-a slăbit de loc. De cum a intrat și a dat de dînsul i-a părut un altul. Așa cum cu multă schimbare a apărut și în fața lui Neculai Brateș. O cauză trebuie să fie. Trădarea de care tot vorbește e numai un văl înșelător. Cu el se petrece ceva. Înapoia cuvintelor stau alte gînduri. De, singurătatea e un pămînt în care poate rodi orice! Chiar mișeliile!

Neculai Brateș, știutor a mai multe, încerca și el, în gînd, să dibuiască o cauză. Îl simțea încărcat de ceva nou, dar ce putea fi acest ceva nou nu se lămurea în

capul său. Altădată, îi ghicea adevărul din primele clipe ale înfățișării. Cuconul Stejărel era dintre oamenii care nu pot ascunde nimic din ce e al sufletului lor. Dar numai cînd ești zilnic lîngă acești oameni. Cum de la o vreme nu l-a mai avut aproape, își da seama că l-a scăpat din înțelegere și că o ceață îi învăluie sufletul.

Cuconul Costăchel, nefiind lămurit pe deplin, a mai pus întrebării sale o coadă :

— Și din tot tîrgul numai despre Gheorghiță Mîrza ai găsit tu cu cale să-mi dai veşti ? Slavă Domnului, grohăitul lui și astăzi l-am auzit la Club !

— Păi, dacă mai toți au început să semene cu el, Costăchel ! Numai statuile și hotelul Traian nu s-au schimbat la față. Și nici acestea nu sînt scutite de primenire. Statuile au devenit vespasiene, și Hotelul Traian, viespar de samsari.

— Asta așa e ! îi dădu dreptate cuconul Costăchel, adus din norii dumisale de spusele lui Stejărel Racotă. Ce s-or fi făcut, frate, cu toții, de nu se mai vede unul ? ! Și cînd te gîndești ce-a fost odată acest Hotel Traian !

— Cuib de boieri moldoveni, și acum viespar de samsari ! Ce vrei, pedeapsa lui Dumnezeu !

Cum ochii Danei irizau mirări, Stejărel Racotă i-a lămurit.

— Tu n-ai de unde ști, Dănuțo. Tu n-ai apucat strălucirea Iașului, ca să-ți poți da seama de batjocura de astăzi. La Traian nu putea poposi oricine. Trăgeau în fața lui numai trăsurile boierești venite cu stăpînii lor la petreceri și tîrguieli. Și cum fiecare avea felul lui în a-și arăta boieria, ai fi putut afla acolo, într-un ceas numai, o bună parte din înfățișarea vieții lor de atunci. Dar, mai ales, o bună parte din modul cum știau să-și irosească averile. Nu zic, cu boierie și asta ! Ce e drept, e drept ! Astăzi, nici nu se putea un loc mai nimerit să li se vînză în ascuns ce le-au mai rămas din tot ce-au avut. Se încing tocmelile chiar pe treptele hotelului. Înlăuntru nu mai încap. De nu mă crezi, poftim matale și privește puțin la ce se petrece pe ele. Se scot din genți planuri de moșii și acte de proprietate, întărite cu peceți domnești și hotărăsc asupra soartei lor samsarii. Iar pietrele, care pe vremuri străluceau în urechile jupînceselor

noastre, astăzi sînt în jiletcile lor slinoase. Acolo s-a mutat strălucirea boieriei moldovenești !

Era un adevăr. O ticăloșie din care numai foarte puțini au scăpat. Unii dintre aceștia sînt și Boianii. Că li s-au restrîns mult veniturile, e drept. Că nu mai e belșugul de altă dată, de la Pohoarna, pe care nici o risipă nu-l putea doborî, e iarăși drept. Dar din casa Botnăreștilor sau a Boianilor nu s-a vîndut nimic pe treptele Traianului. Pieile de vițel, cu pecețile voievozilor, piei arătătoare de drepturi asupra moșiilor și asupra robilor, uzurpate și unele și altele astăzi — dar numai de legile cele noi care au cerut prefaceri, — stau închise, așa cum au trecut din moștenire în moștenire. Sînt în casa de fier toate. Și mai sînt în casa de fier și juvaerurile. Solitarii pe care i-a purtat o străbunică a cucoanei Rizanta, i-a purtat și mama cucoanei Roxana, și cucoana Roxana — la nunta ei numai — și Dana, care tot numai la nunta ei i-a avut ca podoabă. Căci erau mai mult decît o pereche de cercei, acești solitari. Aveau ceva din însemnătatea coroanelor domnitoare. Ieșeau din cutii numai la mari și însemnate împrejurări.

Auzindu-l pe cuconul Stejărel, cucoana Roxana avea tot dreptul să ridice cap mîndru privirilor. Ea n-a irosit. Ea a păstrat totul, și dacă totuși totul acesta s-a mai micșorat, a fost numai din puterea legilor, împotriva cărora nu a cîrtit, ci numai a aplecat cap întristat. Dar legi care să-i ia bijuteriile n-au fost. Și pentru că n-au fost, sînt toate la locul lor, lucru pentru care are tot dreptul să-și sumețească fruntea.

Împotriva scăderii veniturilor a încercat cucoana Roxana în mai multe rînduri să lupte. S-a întîmplat însă să-i iasă socotelile mai prost chiar de cum au pornit. De aceea s-a și lăsat dumneaei, în cele din urmă, de afaceri. Numai de pe încheiatul uneia, pusă la cale cu Marin Hurdubelea, au intrat în casă bani străini.

După ce au mai vorbit și despre altele, și cum se intrase de-a binelea în după amiaza acelei zile, Stejărel Racotă a început a arăta semne de plecare. Și-a vîrît în buzunar port-țigaretul, la fel ochelarii, și cînd să zică : — să ne călătorim și noi la ale noastre locuințe, Dana i-a oprit cuvîntul.

— Nu așa, papa Stejărel. Pînă acum ai fost al nostru, al tuturora. Trebuie să rămîi puțin și numai cu Frère Culai.

Răspuns n-a mai așteptat Dana. A trecut de îndată cu vorba către Zîna.

— O colbăită și două pahare, în odaia cuconului Culai.

Stejărel Racotă n-a avut alt răspuns decît s-o compătimească pe cucoana Roxana.

— Vezi, Roxana, dacă ai măritat-o? Ea poruncește acum. I-ai trecut în zestre și vocea stăpînului?

— Numai o parte, Stejărel.

— Și mata cazi sub autoritatea părții mele, papa Stejărel. Nu ești prietenul cel mai bun al lui Frère Culai? Nu este Frère Culai soțul meu? Și atunci nu este de drept papa Stejărel cel mai bun prieten al meu? Ca în matematici, papa Stejărel. Are și căsnicia matematica ei. Așa că, supune-te, dacă vrei să nu te dau factor comun și să te las dumnealor la taifas. Dar eu știu că matale ai nevoie de un alt taifas. La acesta te trimit, papa Stejărel.

Stejărel Racotă ridică din umeri și se uită spre cucoana Roxana. Dar mai și zîmbea cuconul Stejărel, și în zîmbetul lui era vădită mărturisirea de ce înseamnă împăcarea sufletului cînd întîlnești oameni ca Dana. Începea să se lămurească și el cît de greu e să i se împotrivească cineva. Tînără, un copil numai, și totuși are darul să cucerească și să robească. Așa a făcut din Neculai Brateș o cîrpă, și așa și-a impus dragostea părinților ei.

— Iaca, Stejărel, că ai intrat și matale la stăpîn! lămuri cuconul Costăchel situația. Te lăudai odată că ești mare și tare. Că nu te simți legat de nimic și că ești omul voinții tale. Apoi, asemenea independenți, nu le-am prea bine botezat eu, Stejărel, la vremea lor, cînd s-au ivit, că sînt numai niște mofturi și că tocmai aceia care se cred mai tari și mai stătători de sine sînt cei mai slabi?!

Stejărel Racotă privi spre Neculai Brateș.

— Te uiți la Culai? Cauți un ajutor? Și dumnealui a fost o pasăre fără cuib. N-avea o creangă a lui; avea

în schimb pădurea toată. Întreabă-l acum să vezi ce i-a mai rămas din pădure. Și, de, în două, trei luni numai!

Veni rîndul lui Neculai Brateș să privească spre Stejărel Racotă. Și Stejărel Racotă s-a supus judecății cuconului Costăchel.

— Nu mai sîntem oamenii care am fost, Culai! Ne-am mințit într-o libertate care nu există. Are dreptate Costăchel. Mă uit la tine, cogeamite Ceahlăul, supus voinței Danei, ca un urs în belciugul țiganului. O independență integrală nu există.

— Ba există, îi replică Neculai Brateș, dar numai atît cît îi trebuie ca să ne ducă în fața plăcerii sau a durerii.

— Ne otrăvește cu încrederea că a noastră va fi toată viața, ca într-o bună zi să constați că numai tu ai fost al ei, continuă Stejărel Racotă, înfigînd mai în adînc gîndurile lui. Și ți-o ia de la nas, de multe ori, o nimica toată.

— Șah la mine, papa Stejărel?

— Tu poate că ești singura care ai dreptul s-o spulberi, Dana. Dar o mai pot spulbera și alții, și altceva. Unora le-o smulge un viciu, altora o înfățișare nouă a vieții. Pe unii îi poate sărăci de ea o întîmplare numai, o revelație sau chiar numai o răsucire a ființei lor, în timp ce altora le-o poate fura înșelarea, dorința de a cocheta cu pericolul, ceața prin care uneori le este dat să treacă.

Zîna apăru cu tava, purtînd o colbăită și două pahare. Ochii lui Stejărel Racotă o urmăreau în mersul ei către odaia lui Neculai Brateș. Văzîndu-l, Neculai Brateș găsi cu cale să-i amintească și de alte mofturi care le poate fura independența.

— Pînă și o sticlă ca asta ne-o poate fura, cucoane Stejărel. Ia te uită cum ne mai cheamă după ea. Împotrivește-te dacă poți!

— Robul lui Dumnezeu și al mofturilor, urmeaz-o! — porni îndemn și cuconul Costăchel.

Ajunși în cameră și numai ei doi fiind acolo, s-au privit cu mai multă înțelegere pentru tot ce au spus și n-au spus în sufrageric.

— Ia șezi, cucoane Stejărel.

Cuconul Stejărel măsura însă înainte camera cu pasul.

— Ce să şed ; nu pot !

— Apăi cum ai să poţi cînd toată viaţa ai fost un hoinar ! De ce nu te cumineşti ? Ia fă ca mine, să vezi cum ai să te mai potoleşti.

Stejărel Racotă se opri din mers să-l privească bine, cu toată tăria ochilor. Dar Neculai Brateş nu s-a arătat întru nimic schimbat de pătrunderea ochilor lui. S-a aşezat în tihnă şi chiar cu o vădită iubire pentru acest obiect al odihnei care este scaunul şi, cum gîndul îi era prins de aceeaşi ideie, continuă cam în acelaşi fel.

— Ia te uită cu cîtă plăcere mă dăruiesc dumnealui. Parcă nici n-aş mai fi al Iaşului, cucoane Stejărel. Mă simt ca într-o casă de sănătate, din care nu mai vreau să plec. Credeam şi eu odată că libertatea e un cal sălbatec de gîtul căruia nici un laţ nu se poate prinde. M-am înşelat. Şi ce să-ţi spun ; ador captivitatea. Nici nu poţi să-ţi dai seama, cucoane Stejărel, ce bine e cînd îţi schimbi pantofii hoinărelilor pe papucii de casă. Ia priveşte-i cum stau sub birou. Sînt simbolul vieţii mele de acum.

Stejărel Racotă îl privea înainte, tăcut, nu însă fără înţelegere pentru ce vorbea prietenul său. Avea şi el ceva de spus, dar nu ştia cum să înceapă, şi mai mult acest lucru îl ţintuia în tăcere. Neculai Brateş i-a simţit impasul şi s-a hotărît să-l ajute.

— E, vreau să te-aud, dacă îmi dai sau nu dreptate.

Cuconul Stejărel privi un fotoliu. Semn că începe să-i dea dreptate.

— Aşa, cucoane Stejărel ! Lasă-te dumnealui şi spune, mă rog.

— Culai dargă, nu ştiu ce să-ţi spun. Sigur sînt numai de un lucru : am deraiat de pe şinele mele vechi. Am sărit pe altele, Culai.

Neculai Brateş umplu paharele, căci nimic nu îndeamnă mai mult la vorbă, ca vinul.

— Straşnic buchet, Culai!

— Ia lasă matale buchetul şi spune, ce e cu şinele alea ?

— Mai întîi să-mi spui tu dacă într-adevăr, nu par un altul.

— Un altul nu, cucoane Stejărel. Același, dar prins, pare-mi-se, de un mic neastîmpăr. Atît numai.

— Se poate să ai dreptate, Culai.

— Aha, a venit și rîndul meu să am dreptate!

Stejărel Racotă gustă paharul și, după ce a sorbit o dată, a fost ca și cum ar fi descuiat și ultima ușă a tăcerii.

— Măi Culai, a intrat lifta aia păgînă în mine.

Neculai Brateș a deschis ochii mari, nelămuriți.

— Care liftă păgînă, cucoane Stejărel?

S-a arătat însă foarte mirat și Stejărel Racotă, că nu l-a înțeles.

— Apoi nu fi liftă și tu, Culai! La ce te-oi mai fi făcînd că nu mă pricepi?!

— Taie-mi și capul, cucoane Stejărel, și tot n-am să știu ce liftă păgînă a intrat în matale.

— Hm! făcu a dubioasă mirare Stejărel Racotă.

— Nici un hm! Sînt sincer.

— Atunci să cred că te-au prostit papucii, simbolul noii tale vieți?

— Crede și asta dacă vrei, dar să bănui ce liftă a intrat în matale, nu pot.

— Nu poți! Bine! Află atunci, iubite prietene, că viața aceasta nu știe să respecte bătrînețele. Le credeam numai de rîsul copiilor, dar nu este așa. Batjocura cea mare de la viață o primesc. Neculai Brateș începu a încrucișa în ochi semnele mirării. Tot nu pricepi?! îl apostrofă Stejărel Racotă.

— Dacă vorbești în parabole, cucoane Stejărel!

— Aha, vorbesc în parabole!

— Da, așa cum îmi place să cred că pe bună dreptate ți-am părut și eu odată, că ți-am vorbit în parabole.

— Ehe! iubitul meu amic, matale făceai atunci literatură și eram îndreptățit să nu desprind nimic din ea!

— Așa cum nu desprind eu nimic, cînd, în loc să spui lucrurilor după cum trebuie, faci filozofie.

— Filozofie d-asta, și la anii mei, e o curată nerușinare! Și nu mi-a mai rămas nici un prieten, Culai, să mă oprească.

— Mulțumesc, cucoane Stejărel!

— Nu-mi mai mulțumi, că n-ai de ce. Prieteni de aceștia captivi, și cu papucii drept stemă a vieții lor, nu-mi pot fi de nici un folos!

— Îți mai mulțumesc o dată! făcu a falsă supărare Neculai Brateș.

— Poți să-mi mulțumești și de o mie de ori, dar ăsta e adevărul. Și, crede-mă, mă căznesc să-l opresc, și nu pot. A intrat în mine cu toți ghimpii ei veninoși, lifta. Și bagă de seamă, marele vinovat ești tu!

— Eu?!

— Da, matale, domnule Papuc! Dezertării matale o datoresc.

— Iată, primesc și vina, numai despic-o odată, cucoane Stejărel, să mă lămuresc.

— La ce folos, Culai? Ce m-ar mai putea schimba? Cuvintele unui prieten? Viața nu se lasă înfrîntă de cuvinte. Ție, nu spusele mele de la madam Feiga ți-au deschis drumul. Viața ți l-a deschis. De mine însă își bate joc viața. Și ce e mai trist, e că îi simt bătaia de joc și nu am putere s-o înlătur. Ce vrei, bătrînețea e în toate neputincioasă! Aveam odată credința că anii știu să roadă la timp tot ce nu se mai potrivește cu ei. Am crezut așa pînă mai ieri, alaltăieri. Astăzi, văd că m-am înșelat. Ce folos însă! Vreau să fug și nu pot. Vreau să ocolesc tot ce mă apropie de această bătaie de joc și nu pot. Am ajuns să mă împrietenesc și cu clopotarul lui Elic, numai să mai dau pe acolo. Că de, să beau de unul singur, n-am căzut încă!

— Ahaaaa! se miră îndelung Neculai Brateș, acolo se întîmplă nerușinarea! Așa, cucoane Stejărel, scoboară din nori și calcă pe pămînt. Vrei să-i spun și pe nume nerușinării? Tincuța o cheamă.

— Vorbește mai încet, Culai, că ne poate auzi lumea.

— Păi bine, cucoane Stejărel, cîndva parcă pledai pentru asemenea nerușinări, și acum?!...

— N-oi vrea să spui, Culai, că tot una e! La șaizeci și unul, și doi chiar, e curată nerușinare!

— De, în a pofti o femeie nu prea văd nerușinarea, fie și la orice vîrstă ar fi! Cuconul Stejărel Racotă zîmbi așa cum zîmbește omul cînd știe el ce știe. Dar nu e așa, cucoane Stejărel?

— Nu, Culai ! Ticăloşia e că n-o doresc pe Tincuţa, aşa cum crezi tu. De-ar fi numai atît, la vîrsta mea s-ar rezolva uşor asemenea aventuri. E mai mult însă. A intrat diavola în mine. N-o întîlnesc numai cînd întîmplările mă duc la Elic. O şi caut. Şi mai mult pentru ea mă duc acum. Ca să am motiv de rămas, stau la masă şi cu clopotarul lui Elic. Ba, şi mai mult. Am ajuns să trag şi eu clopotele din '812 ! După cum vezi, cunosc ticăloşia, văd cum i se lăţesc pe zi ce trece marginile şi în loc să se stăvilească în carne se-ncurcă şi prin ale iţe ale sufletului.

— Eh ! făcu a cu totul altceva Neculai Brateş. Fugi d-acolo, cucoane Stejărel ! Cum se poate să confunzi poftele cu sentimentele ? ! E în păcatele boierilor moldoveni şi aceasta. Care nu a ciupit o slujnică mai acătării ? Iaca, pun rămăşag că şi cuconul Costăchel a trecut prin asemenea faptă. Ia curţile toate, mă rog. De altfel, cunoşti mai bine decît mine viaţa lor. Care din ei n-a avut o Tincuţă ? ! Care a scăpat nezădărît în pofte de cîte o Tincuţă ? ! Şi care ar fi putut face numai dintr-atît o jignire a vieţii lui conjugale ? Păcate boiereşti, cucoane Stejărel !

— Da, Culai, aşa este. Ai dreptate. Numai că tu vezi în toată treaba asta o poftă, ca toate celelalte pofte despre care mi-ai vorbit. E mai mult, Culai. O poftă am crezut-o şi eu, la început. O poftă din acele cu care te saturi numai gîndind la ele. O mîngîiam, o ciupeam de obraji, o apropiam de mijloc, rămînînd cu ticăloşia numai în gînd. Mai pe urmă, a intrat şi în faptă. Iar acum, i numai din vina ta, că dacă ai fi fost lîngă mine poate că nu ajungeam aici, simţ, măi, c-o şi iubesc. Nu rîde, Culai ! Nu e o glumă. A început să mă roadă şi gelozia. Neculai Brateş a rîs şi mai mult. Mă repet, Culai, nu e o glumă. Ştiind-o şi la îndemîna altor ciupitori, mă sgîlţîie ciuda.

— Se poate, răspunse Neculai Brateş, dar aceasta e egoism, nu gelozie. Vrei s-o ciupeşti numai matale, dar Elic a adus-o de la Tîrgul Neamţului pentru toate mîinile boiereşti cîte vin la dînsul. Ai întîlnit vreun poposit la Elic Papiş care să nu-ţi vorbească şi de Tincuţa ?

Adevărul acesta l-a durut pe Stejărel Racotă. Verifica încă o dată că este aşa cum spune dînsul. Amintin-

du-i Neculai Brateş şi de alte mîni care o ciupesc, o răscolire rece a sîngelui i-a cuprins toată fiinţa. Să o stăpînească, a mai gustat din pahar. Şi după ce a gustat, l-a privit cu admiraţie.

— Singurul prieten care nu m-a lăsat.

— Spune-mi-o şi de o mie de ori şi tot n-ai să mă superi.

— Treaba matale! Eu ştiu una şi bună. Am rămas singur şi de cînd am rămas singur, am ajuns un ticălos.

— E, de ce ţii cu tot preţul, cucoane Stejărel, să faci dintr-o nimica toată o poveste plină de nelinişti? Pofteşti la sănătatea tînără a unei fete. Ce găseşti matale ticălos în asta? Nu ne-a rămas obicciul în dar de la voievozii noştri? Ticălos a fost Ştefan cel Mare cînd se înfunda în hanuri cu hangiţe frumoase?!

— Măi Culai, tu încă nu m-ai priceput. Dacă ar fi numai atît, treacă-meargă! Pricepe însă că nu e vorba de-o ţiitoare, aşa cum au avut îndeobşte, în mahalalele tîrgurilor mai toţi boierii moldoveni. De-ar fi numai atîta, nu m-ar necăji necazurile. Lighioana are o dulceaţă a ei cu care mi-a zăpăcit inima. Uite-acum, la şaizeci şi unul, ba chiar doi, de ani!

— O părere a matale, cucoane Stejărel, că a întrat şi-n inimă. E numai în sînge şi din sînge o poţi da afară într-o singură noapte. Pricep prea bine şi te şi înţeleg. Tincuţa e o fată frumoasă. Mai mult, Tincuţa e o fată cum nu prea întîlneşti multe. O fată de la ţară căreia Dumnezeu i-a dat tot ce poate fi mai frumos pentru o fată de la ţară. De la ţară, cucoane Stejărel!

— De la ţară, repetă Stejărel Racotă, dar nu ştiu ce vrei să spui cu asta.

— Iată ce vreau să spun. Frumuseţea Tincuţei nu poate fi iubită decît de un flăcău. De un flăcău tot de la ţară, cucoane Stejărel. Dorită poate fi ea şi de noi toţi; iubită însă, nu! Aici te înşeli matale. I-ai văzut obrazul? Cere el sărutare sau muşcătură? Are carne s-o mîngîi sau s-o ciupeşti? Scoate-i şoldurile din fote şi n-au să mai aibă nimic îmbietor. În fuste n-au să mai fie decît nişte şolduri prea aparent înnodate de mijloc. Ia-i de pe sîni cînepa şi n-are să-ţi mai pară că foşnesc în ei codrii Neamţului. Ea e o mică sălbăticiune care se vrea răpusă cu asprime, cucoane Stejărel. Tincuţa e

din acelea care nu poate înțelege dragostea din cuvinte. Ea nu simte decît o singură dragoste : pînda. Și nu se vrea luată decît prin prădăciune. O fată ca asta nu poate fi iubită de matale, cucoane Stejărel. Iată de ce îți spun că te înșeli. Dorită, da. Dar din atît să-ți faci o problemă de suflet, nu se poate. Matale nu poți fi furat de o confuzie. Nu ți-e permis matale să acorzi încălzirii din sînge valoare de sentiment. Că am dreptate, ai să vezi, și îți doresc cît de curînd, își încheie cu mult zîmbet spusa Neculai Brateș.

Răspunsul lui Stejărel Racotă a fost doar un singur cuvînt :

— Literatură !

A ridicat din nou paharul, bîndu-i mai întîi aroma și pe urmă conținutul. Apoi, după o pauză, în care amîndoi au păstrat tăcerea, a continuat :

— Ai rămas același de totdeauna : omul din acea noapte de spovedanie, de la Feiga Papiș. Ești victima propriei tale forțe literare. Îmbeți pînă și cele mai crude adevăruri cu cuvinte. Cred că-ți dai seama astăzi cît te-ai înșelat atunci. Și te înșeli și astăzi tot ca și atunci. Ți-aduci aminte cînd îmi spuneai că o vedeai pe Dana în oricare fată ce-ți ieșea înainte ? În toate artistele de cinematograf și chiar în oglinda în care te priveai ? Așa am ajuns eu acum, Culai. Fac ce fac și îmi încep mai toate nopțile la Feiga Papiș. Apoi de dragul lui Elic mă duc eu acolo, Culai ?

— Dar nici de-al Tincuței, cucoane Stăjerel ! Te mînă acolo obișnuința. Îți înțeleg întristarea că nu mai putem hoinări împreună și mai înțeleg și dusul matale acolo de unul singur. E în acest dus la Feiga Papiș minciuna că sîntem iar laolaltă. Ajuns, sprijini de apariția Tincuței această minciună și în cele din urmă ai convingerea că pentru lifta asta te-ai dus.

— Iii, Culai, cum le mai sucești ! Pricepe, omule, că știu ce se petrece cu mine. E mai simplu decît îți închipui. Îmi faci fel de fel de teorii, dintre care unele chiar copilăroase. Ca aceea a fetei de la țară. Ții numai-decît să mă convingi că noi nu putem iubi o fată de la țară. Tu limitezi numai la poftă aplecările noastre spre ele. Amarnic mai greșești, Culai ! Parcă n-ai cunoaște povestea altora. Ia să te colind eu pe matale

pe la cîteva curţi boiereşti şi ai să vezi că nu numai dintr-o poftă au ajuns unele fete de la ţară soţiile cutăruia şi cutăruia. Altoiul nu e numai o necesitate a materiei în degenerescenţă. Şi sufletul are nevoie de altoi, Culai. Mi s-o fi otrăvit de atîta finețe şi înălţime intelectuală. De ce să nu-l cred că poate dori o baie mai rece decît aceea în care îl încălzim de-a-rîndul ?! Mi s-o fi săturat inima iubind numai cum a iubit. Are tot dreptul să mai vrea şi altceva. Pe acest altceva, tu vrei să-l elimini cu teorii ca aceea a fetei de la ţară. A se ierta, mă rog ! Că este şi iubire, se poate. Dar sînt ale vieţii şi una şi alta, şi ai vieţii sîntem şi noi, Culai. Numai ea poate să facă din noi ce vrea. Noi nu putem să facem din ea ce vrem. Noi îi dăm numai mîna şi ea ne duce unde pofteşte. Aşa că nu te mai mira, fiindcă mă duce acum în braţele Tincuţei.

— Nu mă mir de loc, dacă te duce în braţele Tincuţei, cucoane Stejărel. Mă mir însă cînd susţii că te duce în sufletul ei.

— Să-ţi fac o concesie : o aduce pe ea în sufletul meu.

— Tot una !

— Nici un tot una ! nu se lăsa de loc bătut Stejărel Racotă. Învaţă a cunoaşte ce e viaţa, băieţaş. Şi mai învaţă că nu o întrece nimenea şi nimic în batjocură. Tu, care ai făcut loc la atîtea lucruri în cap, fă şi acestuia. Să-ţi baţi joc de ea, cît poţi, că şi ea face la fel. Nu-i scapă nimeni. Acum e rîndul meu. Mîine va fi al altuia, şi aşa mai departe, ea urmîndu-şi destinul ei şi noi pe-al nostru. Şi află că nu de batjocura ei mă tem. De altfel, de mine îşi cam bate ea mai de mult joc. În privinţa aceasta, să mă dărîme cît va pofti şi nici un scîncet n-am să slobod. Eu nu-s din ieşenii care plîng la Bucureşti. Mă tem însă de altceva. Să nu mă facă ridicol. La aceasta nu are dreptul.

S-a oprit. Avea de înecat ceva în fum de ţigară. I-a dat să aprindă şi şi-a aprins şi el una. Şi după cum şi-a închis şi glasul, părea că şi el are ceva de înecat în fum. Mărturisirea lui Stejărel Racotă i-a răscolit o veche neliniște. Şi-a mărturisit-o şi el la Feiga Papiş, şi atunci, acelaşi om care îi stă în faţă, i-a făcut alte teorii

despre viaţă. Pe care să le creadă acum ? Pe acelea de atunci, care se raportau la dînsul ? sau pe acestea de astăzi, care şi le aplică sieşi ? În care poate fi mai mult adevăr ?

— Cucoane Stejărel, uiţi că în roluri schimbate mi-ai vorbit altfel despre viaţă ? Şi de, am toată dreptatea să te consider mai sincer acum. Ne punem în faţa adevărurilor numai cînd ne judecăm pe noi înşine.

Stejărel Racotă a simţit că a dat greş. Aşa cum i-a vorbit, e o dezicere totală. Are dreptate Culai. Cu grija de el însuşi, a răscolit în grija cea mare — poate şi uitată pînă astăzi — a prietenului său. Şi doar nu aceasta a voit.

— Culai dragă, iarăşi amesteci caprele cu verzele şi de data aceasta mă şi revolţi. Atunci era Dana în discuţie şi acum e Tincuţa. Dana te-a luat pe aripile ei şi te-a dus în înălţimi, pe cînd Tincuţa m-a legat de fota ei şi mă coboară la ea. Cum poţi să le amesteci, Culai ? Ridicolul de care mă tem nu e că între mine şi Tincuţa sînt patruzeci de ani şi mai bine. Nu ! În privinţa aceasta să fim perfect lămuriţi. Eu văd ridicolul în altceva. Ce are de spus sufletul meu sufletului Tincuţii ? În aceasta stă ocara, Culai. Şi după cîte ţi-am spus, de suflet e vorba, Culai, nu de-o poftă. Aşa fiind, cum poţi să spui astăzi că ne găsim în aceleaşi roluri din noaptea de la Feiga Papiş, schimbate însă ?! Iar ai judecat cu inteligenţa papucilor de sub birou. Ar fi trebuit să-mi înţelegi mai bine neliniştea. Ţi-o pretind chiar, fiindcă eşti singurul din tot Iaşul care mă cunoşti. Şi numai ţie ţi-am deschis toate capacele sufletului, Culai.

— Nu toate, i-a răspuns în glumă Neculai Brateş. Unul a fost rezervat Tincuţii.

— Da, ai dreptate, a fost rezervat unul Tincuţii, dar dacă aş fi ştiut de acest capac înainte de a mă fi prins i sigur, Culai, că îl sfărîmam în mii de bucăţi. Tu nici nu-ţi dai seama în ce cumpănă tragică sînt. Dacă mai găsesc în ceva un sprijin, e în Iaşul acesta. Avem aceeaşi soartă. Mă rog, drama lui cea adevărată tu i-ai simţit-o ?

— Pare-se că da, cucoane Stejărel.

— Te cred, fiindcă ai suflet de artist. Nu ştiu însă dacă ai mers pînă în fundul ei. Îl auzi cum geme ?

— Asta nu, se făcu repede auzit Neculai Brateş, anume răspunzîndu-i aşa, ştiind el pe ce sublim Stradivarius cîntă Stejărel Racotă, cînd vine vorba despre Iaşi. Şi a-l asculta vorbind despre Iaşi era mai mult decît o incantaţie.

— Te cred şi de data aceasta, i-a răspuns cu prefăcută răutate Stejărel Racotă ca să nu rămînă dator acelui : asta nu ! Eu însă îl aud, Culai. Şi ştii cum geme ? Ca o femeie de cea mai nobilă rasă, încăpută pe mîinile unui măcelar. Drama acestei femei trăieşte Iaşul. Îi umblă în zestrea pe care i-au dat-o rînduri şi rînduri de strămoşi mîinile şi capul lui Gheorghiţă Mîrza. Căci el îi hotărăşte astăzi ce bijuterii din vechime să-şi vîndă şi ce strasuri să-şi cumpere. Dacă omul acesta n-are să-i dărîme şi Trei-Ierarhii, fiindcă ies din alinierea lui de primar, să-mi tai mie gîtul ! Păi cum să nu geamă, Culai ? Cum să nu-şi acopere capul în fiecare seară cu voalul de ceaţă pe care i-l împrumută Răpedea, aşa ca şi cum i-ar da o năframă de doliu ? Cel puţin să nu se mai vadă şi peste Răpedea ce-a ajuns. Să-i ascultăm povestirile lui, nu mai avem urechi ; să-l acoperim însă de sudălmi, avem guri destule. Numai către seară, cînd încep clopotniţele să bată vecernia, se mai îmbracă Iaşul în una din hainele lui de demult. Le-ai ascultat cu mine de atîtea ori, Culai. Spune, te rog, ce altă orchestră ar putea întrece simfonia lor ? E, tot de atîtea ori ai auzit, ca şi mine, cum ştiu să le asculte ieşenii de astăzi. „Cine dracu o mai fi murit de bat într-una clopotele ?“ Atît, Culai ! La atît îi inspiră. La un cine dracu o mai fi murit ! Şi, dragă Doamne, eu cred că încă nu s-a născut marele muzicant care ar trebui să le poată măcar culege !... Dar nunţile, Culai ? Unde sînt nunţile de odinioară ? Unde e strălucirea cu care a fost dusă fata cea mare a beizadelei Grigore Sturdza în Strada Lozonschi, la casele lui Mihai-vodă Sturdza ? Unde e alaiul care a pornit spre palatul Săfticăi Pallady, alai ce ducea în calcaşcă împărătească pe cea de a doua fată a beizadelei Sturdza ? Ce au rămas din ele, Culai ? Ce a rămas din duhul lui Eminescu şi al lui Creangă, Culai ? Taci ? îl apostrofă pe Neculai Brateş, adîncit într-o visare fără de răspuns. Să-ţi spun tot eu atunci. Grohăitul lui Gheorghiţă Mîrza a rămas. Şi în locul jupîniţelor din

alaiul nunților de altădată, vînzări și cumpărări de fete! Și drama Iașilor e și mai mare decît o putem noi plînge în cuvinte, Culai. Iată de ce ți-am spus că în ea de mai găsesc un reazim. E în aceasta și un pic de mîndrie a mea. Îmi pot asemui drama cu a lui. Am scoborît amîndoi, Culai. Eu, dintr-un os domnesc, lîngă o cămașă de cînepă; el, dintr-o strălucire de Cetate de Scaun, pe o tarabă de samsari. *Intrați, vă rog. Se mai găsește cîte ceva de vîndut din vechiul Iași.* Cînd se va vinde și ultima rămășiță, să-mi spui. Auzi, Culai? Căci eu nu știu dacă o să mai pot să-mi dau seama. Cobor, Culai!

A apucat din nou paharul și a sorbit cu setea năduful dinlăuntru. Neculai Brateș l-a lăsat să se potolească și numai după ce a avut dovada unei repuneri în ape mai liniștite, i-a întors vorba, chipurile, răspunzîndu-i:

— Te-am lăsat, cucoane Stejărel, să ajungi pînă aci. Te-am lăsat să arunci tot din suflet, ca să am unde pune ce trebuie. Cîndva, și știi ce înseamnă acest cîndva — noaptea de la Feiga Papiș, — mi-ai spus: ba că am sărit de pe șine; ba că plutesc în nori; ba că fac literatură. Se prea poate să fi avut dreptate.

— Am avut, Culai. Dovada cea mai deplină e că te găsești aici, stăpînit de îngerul acesta care e Dana.

— Eu n-am să te sui nici în nori, n-am să-ți spui nici c-ai sărit de pe șine, și nici nu te acuz de literatură, deși îmi poți fi oricînd un aprig concurent. Din acest ultim punct de vedere deosebirea dintre noi constă numai în faptul că eu o exploatez și mata o risipești. E o consecvență care te urmărește. Risipești toate darurile pe care ți le-a lăsat Dumnezeu, cu acea nobilă îndemînare pe care numai moldovenii o au. Dar nici nu pot să mă abțin și să nu-ți spun că amarnic te mai înșeli. Vrei cu tot dinadinsul să faci o dramă a sufletului din moftul acesta de fată, care e Tincuța. Ți-a intrat în nări puțină aromă de busuioc și levănțică și gata ești să spui că iubești.

— Culai, te simt. După cum ai început, știu ce încerci. Vrei, mai întîi, să dai verbului a iubi o definiție și pe urmă să mi-o aplici.

— Dar de ce nu mă lași să vorbesc, cucoane Stejărel?

— Poftim! şi şi-a mai aprins o ţigară Stejărel Racotă, şi, prin molipsire, şi Neculai Brateş. Paharele s-au umplut, de mîna căruia nu ştim, şi scrumul de ţigară a început a tărca hainele ca pe vremea hoinărelilor lor.

— Şi, totuşi, dacă vrei să ştii, cuvîntul acesta, iubire, are o definiţie.

— Teoretică, Culai. O definiţie pentru uzul mamelor, ce caută să-şi apere cu ea fetele, cînd le aduce viaţa în faţa necunoscutelor ei. Iubirea, Culai, e cel mai necuprins cuvînt.

— Da, dar numai pentru cei ce nu vor să-l înţeleagă.

— Atunci să fiu şi mai precis : are cel mai necuprins înţeles cuvîntul acesta.

— Admit şi aceasta, cucoane Stejărel, dar numai pentru aceia cărora le place să pună sub obrocul cuvîntului iubire, toată fapta şi toată bolnăviciunea fiinţei noastre. Şi ne-am lăsat atît de mulţi furaţi de această minciună, încît am ajuns să facem din ea şi legi. Rezultatul? Un dezastru! Furăm din cauza iubirii ; omorîm din cauza iubirii ; ne trădăm ţara din cauza iubirii ; ne trădăm sîngele din cauza iubirii ; scoborîm din cauza iubirii...

— Ne înălţăm din cauza iubirii, continuă Stejărel Racotă.

— ... şi ne zburăm creierii din cauza iubirii.

— Şi asta, Culai.

— Nici asta, şi nici celelalte, cucoane Stejărel! Numai ceea ce ai spus matale, e adevărat. Tot ce nu e înălţare, nu e iubire. Matale nu iubeşti. Matale eşti numai prada unui vîrtej, atît. Şi vîrtejul care te-a prins acum se cheamă Tincuţa. Te-a înţepat în nări, după cum ţi-am spus, puţină izmă, şi dintr-o tulburare îngrămădită toată numai în sînge, mata vrei să faci o dragoste, cu marginile mai mari decît ale patului. Nu se poate, cucoane Stejărel! Prea ne-am obişnuit să etichetăm cu cuvîntul acesta toate îndemnurile diavoleşti din noi.

— Măi Culai, dacă ai şti tu că la acest cuvînt, *iubire*, are dreptul şi Lincks, ai să spui că-s nebun!

— Mai întîi, nu ştiu cine este domnul acesta Linkes.

— Domnul acesta este un urangutan. Un fost splendid pensionar al unei foste grădini zoologice dintr-un oraş oarecare. Şi acum, ascultă puţin povestea lui şi ai să vezi cîtă dreptate am şi cîtă n-ai. A fost, la început, în proprietatea unei baronese. L-a ţinut în casă şi unele guri rele spun că chiar în iatacul stăpînei. Cu timpul, a început a privi ciudat pe toţi bărbaţii cari intrau în casă, iar împotriva celora cu gesturi mai apropiate de amfitrioană se înverşuna chiar. Nu a trecut mult şi să mai intre un bărbat în casa baronesei nu s-a mai putut. Domnul Lincks, nu i-a mai admis. Atunci, baroneasa l-a închis într-o cameră a lui. Nu a fost însă destul. Cînd simţea paşi bărbăteşti şi străini de casă, urla şi sfărîma totul din cameră. O iubea, Culai! Şi o iubea, fiindcă l-a iubit. Devenind o pacoste şi dorind să se mărite, baroneasa a trebui să-l îndepărteze. Dăruit grădinii zoologice, domnul Lincks a tînjit cît a tînjit şi la un capăt de doi ani a murit. Dar nu e numai atît. A tînjit şi baroneasa, cu tot logodnicul ei, şi de unde era să se mărite, nu s-a mai măritat. A luat drumul grădinii zoologice, zilnic, pînă ce într-o bună zi l-a aflat mort. Zi, dacă nu are şi întîmplarea aceasta dreptul la cuvîntul iubire, Culai.

— E un caz nenorocit, ca atîtea altele, cucoane Stejărel. E o excepţie, un caz de patologie, şi mata vrei să faci din acest caz o regulă.

— Culai, cred mai mult în excepţii decît în reguli. Excepţia e de la Dumnezeau şi regulile de la oameni. Lincks iubea.

— Ce să mai răspund...

— Ticăloasă este viaţa, Culai!

— Aha! vrei să pari că ţi-a venit rîndul s-o spui!

— Nu să par; o spun fiindcă este aşa. E adevărat, ai spus-o şi tu în noaptea de pomină de la Feiga Papiş, dar tu n-ai avut dreptul la ea. Că este aşa, cred că nu te mai îndoieşti.

A făcut Neculai Brateş totul, să pară că nu se îndoieşte, îndoiala însă s-a răsucit din nou în el, ca şi în noaptea de la Feiga Papiş. O stăpînea totuşi cu fermitate, fără s-o lasă să-şi scoată capetele în văzul cuconului Stejărel Racotă. Explicaţia dată, de ce nu pot fi asemuite cazurile lor, i-a părut lui Neculai Brateş foarte

şubredă. Că Dana, cu inteligenţa ei, cu setea ei de a-şi întinde pînzele gîndului tot mai mult, s-a arcuit în dragoste cu toată fiinţa ei, imprimînd dragostei, ca supremă notă, spiritualitatea, e-adevărat. Ce se va întîmpla însă cînd această spiritualitate, în prezent precumpănitoare, se va satura ?! Nu va rămîne atunci o femeie ca toate celelalte ? O femeie tînără, rătăcită lîngă un bărbat în vîrstă ? Tinereţea îşi are bătăile ei, iuţi, şuierător de iuţi. Tinereţea are o vigoare care nu poate fi minţită. Şi minţită, cu voia sau fără voia noastră, tinereţea se răzbună. De altfel, în toată mărturisirea sa, cuconul Stejărel a pus accentele grave pe diferenţa de vîrstă, şi numai cînd a simţit că mai pot izbi şi în altul cuvintele lui a ocolit-o oarecum, arătîndu-şi mirarea că, neavînd cum schimba o vorbă cu Tincuţa, cum poate să-l tragă aţa spre dînsa ?

Aşa s-au înşirat gîndurile lui Neculai Brateş, şi deşi îmbulzeala lor nu cere un timp sesizabil, o mică tăcere s-a scurs.

— Taci ? A tăcut şi mai departe Neculai Brateş, negăsind ceva nimerit să răspundă. Dacă taci pentru tine, confirmînd prin aceasta adevărul pe care l-am spus, de ce taci şi în ceea ce mă priveşte, Culai ?

— Cucoane Stejărel, tac fiindcă nu vreau să te supăr. O las timpului să te lămurească. Ai să uiţi de ea, şi numai cînd te va îndemna iarăşi pofta ai să-ţi dai seama că numai poftă a fost.

— De ce n-oi fi vrînd să te convingi că ştiu mai bine decît tine ce e cu mine ?

— De ce ? Fiindcă şi eu credeam în noaptea de la Feiga Papiş că ştiu mai bine ce e în mine decît matale, a răspuns Neculai Brateş, cu vicleşug numai şi nu cu convingere.

— Aaa, te-ai convins acum !

— Da, şi vreau să te convingi şi mata.

— Să lăsăm atunci timpului să mă convingă.

— S-o lăsăm şi să ne vedem de păhăruţele noastre.

A turnat în pahare, golind sticla. Cum a întins o mînă spre soneric, Stejărel Racotă l-a oprit.

— Ce vrei să faci ?

— Să ne mai aducă una.

— Nu, destul. Eşti un om însurat acum. Desmăţul stă bine numai celor fără de nici un stăpîn. Plecînd de lîngă tine, tu trebuie să treci lîngă Dana, şi un bărbat cu acreala vinului în gură e o oroare lîngă o femeie. Lîngă o femeie ca Dana, să precizez.

— Iar te înşeli, cucoane Stejărel. Ştii de ce ne-a lăsat singuri, Dana? Ca să fim alături, aşa cum am fost mereu. A simţit că o vrei şi mata, şi că o doresc şi eu.

— Ştiu, mi-am dat seama, Culai. Cîtă noblеţe au femeile cînd au şi creier! Cheam-o, Culai. Vreau s-o mai văd înainte de a pleca. Ţi-am spus eu: cred mai mult în excepţii decît în reguli. Cred în Dana, mai mult decît în toate celelalte.

Neculai Brateş a deschis uşa dintre camera lui şi a ei, dar nu era acolo.

— Ia vin şi priveşte, cucoane Stejărel. Aici e camera ei, numai a ei, şi la ora asta, cînd eu sînt aici, ea e totdeauna la dînsa. Acum nu e. De ce?

— Fiindcă a simţit că nici cu apropierea nu trebuie să ne tulbure. A ştiut că avem să ne spunem lucruri care sînt numai ale noastre, şi ne-a lăsat.

— Aşa, cucoane Stejărel.

A întins mîna din nou să sune. Zîna, avînd poruncă de la Dana să le mai aducă o colbăită şi uitînd, şi-a adus aminte de sticlă.

— Ui, că uitai, toantă ce sînt!

A sosit cu gînd să-şi ceară iertare.

— Dar ce e cu sticla asta?

Zîna a crezut că întreabă că de ce întîrzie sticla.

— Mă iertaţi, conaşule, dar am uitat s-o aduc!

— Dar cine ţi-a spus s-o aduci?

— Duduia Dana, conaşule.

— Dana?! se miră Neculai Brateş, privind cu mîndrie spre Stejărel Racotă.

— Da, duduia Dana. Mi-a spus să v-o aduc cam la un ceas după întîia şi eu, toanta de mine, am uitat!

— Bine, Zîna. Lasă sticla şi spune-i duduiei Dana că o poftim aici, şi mai adă un pahar.

A trebăluit Zîna, grăbind ca în ceasul veştilor mari.

— Măi Culai, şi tu eşti o liftă! Prea mult noroc ai avut. Şi cum mai fugeai de el!

Aparent, l-a bucurat pe Neculai Brateş, dar după ce au apucat să se strecoare cuvintele cuconului Stejărel, în sufletul lui, o întrebare şi-a pus în gînd.

„Am avut noroc?! Vra să zică şi de cuconul Stejărel e socotită puţin falsă situaţia mea. A avea noroc, în cazul meu, înseamnă a nu fi meritat-o pe Dana. De ce? Desigur, fiindcă sînt cu mult trecut de vîrsta ei. Nimic nu te trădează mai mult decît glasul sincerităţii! Cucoane Stejărel, nu mi-ai fost cu adevărat prieten!"

— Dar unde te gîndeşti, liftă?

— De ce acuzi creierul unui om cînd gîndeşte? i-a răspuns de îndată Neculai Brateş. El trebuie să gîndească mereu, căci altfel, nu mai e creier.

— Ştii cum păreai adineauri, Culai? Ca un bărbat dominat în căsnicia lui de-o amantă. Ţi-era toată faţa prinsă de acest gînd care nu e pentru cei prezenţi. Liftă păgînă, să nu înnourezi cumva cerul Danei, că apoi vei avea de-aface cu mine! Nu uita că un brînci spre casa asta ţi-am dat şi eu.

Să-i mai răspundă, n-a mai avut timp Neculai Brateş. Dana şi-a făcut apariţia, avînd toamnă de aur în părul ei involt, cu rugini mătăsoase. Venise fără de nimic şi părea totuşi încărcată de toate bunătăţile pămîntului. Ca un coş plin cu toate fructele grădinilor.

— Vai, ce fum! Să-l tai cu cuţitul. Dar de ce vă mai acuz? Bărbaţii au nevoie de fum, cum le absolut necesar femeilor parfumul.

— Măi, măi, măi! Ne vorbeşti ca o mamă cu şapte fete măritate! i-a răspuns Stejărel Racotă.

— Dar nu e aşa, papa Stejărel? Un bărbat, ca să fie dorit de o femeie, trebuie să aibă, printre altele, şi ceva din răul care strică bărbaţii. Să fie cît de cît cariat de un viciu bărbătesc. Un viciu care să dea o grijă femeii lui. Să miroasă, cel puţin, a fum de ţigară. Să-l poată aduce în camera femeii lui, căci altfel, dacă vine numai cu ce i-a dat femeia lui, nu mai e bărbat. Iată, sînteţi doi oameni de experienţă şi totuşi nu cred că ştiţi care e momentul cînd femeia e mai mult ca oricînd femeie.

Stejărel Racotă şi Neculai Brateş începură a-şi încrucişa privirile.

— Hai, răspundeţi, şi nu vă mai uitaţi unul la altul, că nu vă stă scris la nici unul răspunsul pe frunte!

— Cînd ucide un bărbat! a spus în derîdere Stejărel Racotă.

— Şi matale, Frère Culai?

— Cînd din bătaia de joc a unui bărbat îşi face o plăcere.

La cele două răspunsuri Dana a dat unul:

— Se cunoaşte că aveţi experienţă. Sînteţi amîndoi pe aproape de adevăr.

— Atunci să ne premiăm, hotărî Stejărel Racotă, destupînd sticla nouă şi umplînd paharele.

— Exageraţi, însă, reluă Dana. În cazurile în care le-aţi dat, socotesc că femeia este cu echilibrul zdruncinat. Or, nu de acţiunile din ceasurile ei de zdruncin este vorba.

— De care altele, Dana? Lămureşte-ne. Şi eu care credeam că viaţa nu-mi mai ascunde nimic! mai adăugă, cu puţin iz de ironie, Stejărel Racotă.

— Vă spun, s-a oferit de îndată Dana: ceasul în care o încearcă întîia bănuială. Atunci are şi calm şi fierbere femeiască. Nu e descumpănită şi nici nu vrea mai mult decît merită dreptul ei femeiesc.

— Hm! făcu Stejărel Racotă, dar parcă odată, şi tare mult nu e de atunci, erai şi contra fumului de ţigară şi contra scrumului?! Cînd i-l găseai lui Culai pe reverul hainei sau pe lavalieră, săreai ca o veveriţă să i-l scuturi. Constat că hainele lui au chiar cu totul un alt aspect acum. Sînt ca ieşite de la fabrică. Păi cum rămîne atunci, Dana, cu fumul şi scrumul pe care trebuie să-l aducă în camera femeii lui?

Lui Neculai Brateş i-a părut bine că a prins-o contrazicîndu-se. Rîdea şi aştepta să vadă ce mai răspunde. Pînă mai ieri a fost mereu victima scrumului şi acum, cînd nu-l mai are, i-l cere.

Stejărel Racotă, în aşteptarea răspunsului, umplu din nou paharele, trei acum cu acel adus de Zina, între timp.

— Mie foarte puţin, papa Stejărel.

— Nici puţin nu-ţi dau, dacă nu răspunzi.

— Ce să vă răspund? Că m-am înşelat cînd v-am spus că aveţi experienţă?

— Ne-o retragi acum? o întrebă Neculai Brateş.

— Sigur că da! Unui bărbat îi stă bine cu scrumul pe haină numai cînd se întoarce acasă. Să plece fără de el şi să vină cu el. E ceea ce am spus mai înainte: să se întoarcă acasă cu umbra unui viciu, a unei carii. Într-un cuvînt, să se întoarcă altfel de cum a plecat.

— Şi de cîte ori se întoarce *altfel*, acea bănuială în care femeia e mai mult ca oricînd femeie! Haha! plesni într-un rîs scurt Stejărel Racotă. Doar cîteva luni au trecut şi te-au şi făcut *altfel*.

A dat paharul peste cap, prefăcîndu-se că-l bea c-o sete înverşunată.

— Nu zici nimic, Culai? Pe semne că prea de multe ori te-ai întors altfel, de n-o mai recunosc pe Dana!?

Dana s-a alăturat de Culai, încingîndu-l de mijloc ca într-un dans ţărănesc.

— Răspunde, Frère Culai. Vreau să cunosc părerea matale. Sînt alta acum?

— Eşti aceeaşi, Dana, a răspuns Neculai Brateş, legănîndu-se pe picioare, aşa cum stăteau legaţi. Cuconul Stejărel nu te-a cunoscut. Îi spuneam eu că eşti mai mult decît pari şi nu credea.

Stejărel Racotă aprobă din cap.

— Acum crezi, papa Stejărel?

— Acum cred în orice, Dănuţo, numai în mine nu mai cred! Voi sînteţi la anii cînd vă poate prinde oricare poză. Eu, la anii cînd trebuie să mă rezum numai într-una: aceea de om întru toate cuminţit. E, nu ştiu ce diavol m-a scos din poza asta! Ne-a plăcut să numim excroci pe aceia care falsifică actele şi înşală cu ele. Nu este aşa. Sîntem excroci şi cînd ne înşelăm pe noi înşine.

— Dar asta ce mai este? întrebă Dana, privind în popasuri scurte, cînd pe unul, cînd pe altul.

— Ce mai este şi asta, întrebi? Iată ce este: şi cum ţigara din mînă avea o frumoasă căciulă de scrum, şi l-a scuturat singur şi voit pe reverul hainei. Este acel scrum cu care îi stă bine bărbatului cînd se întoarce acasă. Este acea carie care a ros, a ros mereu, pînă ce m-a lăsat ca o măsea găunoasă.

Dana i-a privit înainte, în aceeaşi nedumerire.

— Nu pricep nici acum, papa Stejărel.

— Nici eu n-am priceput-o pînă mai ieri! E, s-o lăsăm îngropată! Dar nu guşti de loc? Aşa străşnicie de vin şi stai în faţa lui ca în faţa unui pahar cu sare amară?

— Ştii că nu-mi place. Iată, aici mă deosebesc de matale şi Frère Culai. Cît ţin eu să vă semăn, dar cu vinul nu pot.

— De ce, umbra femeii viitoare, care sigur îţi va lua locul?

Dana a rîs de prezicerea cuconului Stejărel Racotă, luînd din ea numai gluma.

— Fiindcă simt că, oricît de puţin aş bea, îmi ştirbeşte din puterea gîndului. Nu e aşa, Frère Culai?

Frère Culai a răspuns că nu e aşa...

— Nu e aşa la matale şi la papa Stejărel. Vouă, din contra, vi-l răscoleşte şi vi-l umflă de nici nu vă mai încape în cap. Mie, dimpotrivă, mă scutură de tot ce am mai bun şi mă lasă c-o judecată simplă, total simplă. Cred că mă simplifică în toate privinţele. În judecată ca şi în gust, în dorinţă ca şi în hotărîre. Nu ţi-am spus-o pînă acum, Frère Culai, dar la nuntă, după ce m-aţi silit tot aşa să beau şi să mai beau, m-am simţit tare prost. Nu ameţită, dar fără de nici o putere să încerc ceva mai ridicat decît obişnuitul mulţimii. Nu pot să spun că-mi lipsea controlul. Mai bine zis, mi s-a părut că nici n-am avut ce controla. Cu Frère Culai şi matale, se petrece contrariul. Sub vin, creşteţi. Paharul de vin pe masa voastră e aripa care vă ridică în înălţimi. De aceea i-l pun cînd uită să-l ceară, pe biroul acesta. Să-i limpezească vederile şi să-i împrăştie pîclele; să-i strîngă pînă la refuz arcurile minţii şi să-i înfigă departe, tot mai departe, săgeţile ei.

Să o mai lase să continue Stejărel Racotă n-a mai vrut.

— Dana, opreşte-te! În locul lui Culai, eu te-aş sili să-l bei. Să te mai simplifice puţin, că prea dusă pe aripile înălţimii ni te-a dăruit Dumnezeu! Nu zic că nu este frumoasă inteligenţa, dar cînd mă gîndesc că ea îţi pune la îndemînă cheile să deschizi toate uşile, mă

cutremur de ce-ţi poate arăta viaţa. Culai, te oblig să-i dai zilnic, dimineaţa, în locul cafelei cu lapte, un pahar de vin. Aşa, ca s-o readucă la ce trebuie să fie : un copil. Să alunge din ea femeia viitoare.

— Hahaha ! a rîs cu poftă Dana, desprinzîndu-se din legătura în care rămăsese pînă acum alături de Neculai Brateş. Papa Stejărel, matale vrei s-alungi din mine femeia care vine — aşa parcă o numeşti ? — în timp ce reţeta matale, cu care recomanzi alungarea ei, mi-o aduce ! Nu ţi-am spus, papa Stejărel, că un pahar de vin mă simplifică ? Şi simplificîndu-mă, nu mă egalează cu toate celelalte femei ale mulţimii ? Acele femei al căror nivel al gustului, al faptelor, al dorinţelor şi al hotărîrilor e scoborît la linia obişnuitului ?! Frère Culai, spune acum, te vei ţine de sfatul ce ţi l-a dat ?

— Numai atunci cînd fumul, scrumul, viciul sau caria mea vor avea dreptul la o judecată mai aspră. La o judecată femeiască.

— L-auzi, papa Stejărel ?

— Apoi de dumnealui sînt eu trădat mai de mult ! îşi arătă încriminarea Stejărel Racotă.

— Şi, iată, fiindcă vreau să fiu şi de partea matale, beau păhăruţul. Şi-l beau pentru omul acela care se crede găunos, cînd, de fapt, e plin de tot ce poate avea omul mai bun. Prozit, papa Stejărel !

Au ciocnit paharele ca în ziua nunţii.

— Şi altfel, ce mai faci, papa Stejărel ? Şi ce mai face Iaşul ?

— Iaşul ?! Iaşul moare. Moare asasinat.

— Asasinat ? De cine, papa Stejărel ?

— Vrei să ştii şi de cine ? Poftim !

A dat cu praştia degetelor pe reverul scrumit al hainei şi s-a sculat din fotoliu, luînd poză de actor :

Biroul 2 e în şedinţă,
Gheorghiţă Mîrza prezidează
Şi cu sau fără de ştiinţă
Pe bietul Iaşi asasinează.

L-au răsplătit cu rîsul meritat.

— Al cui e catrenul, papa Stejărel ?

— Al meu, al cui să fie! Nu v-am spus că, m-am împrietenit cu toți care nu-mi trebuie? Mă voi lăsa cooptat de Biroul 2. Și de, în asemenea for, trebuie să concur și eu cu ceva. M-am apucat de poezii... Tăceți? Nu spuneți nimic?

— Ba, de ce nu! Felicitările mele, au sărit repede cuvintele Danei.

— Și... condoleanțele mele, cucoane Stejărel.

— Ai toată dreptatea, Culai, să mi le transmiți.

Ochii Danei au înscris iar pe cerul tăcerii o nouă mirare.

— Nu te mai mira, Dana. Cînd Stejărel Racotă a ajuns să iubească și să facă poezii, condoleanțele sînt foarte bine venite și foarte la locul lor. Mai adăugați și trasul clopotelor din '812, la Feiga Papiș, și pe lîngă condoleanțe mai puteți pune și un oftat: *Bietul băiat!*

Și cum iar s-au încrucișat ochii Danei cu ai lui Neculai Brateș, Stejărel Racotă a profitat de ocazie să-și manifeste semnal dorința de a pleca. S-a bătut cu palmele amîndouă pe piepții hainei și a privit circular, așa cum privești cînd cauți o pălărie pe care nu știi unde ai pus-o. Scrumul a prins a cădea, umflat în nori de bătăile palmelor.

— Iată, să nu ziceți că nu v-am fost cu adevărat prieten. Pînă și cenușa mi-o las la voi! Să ai grijă, Culai, s-o îngropi unde te-am rugat.

— În Mausoleul Națiunii, papa Stejărel!

— Ba, într-un beci ieșan, că e mai la locul ei acolo. E, s-aud numai de bine, pruncilor.

La ușă s-a mai întors o dată spre ei.

— Ați auzit: iubesc și fac poezii! Au tăcut și n-au mai spus nimic. Tăceți? Nu vreți să spuneți: *bietul băiat?!* N-a spus nici Dana și nici Neculai Brateș. E, lasă, că au ei cine să mi-o spună!

Și s-a tot dus. L-a mai țintuit locului o clipă strigătul Danei:

— Pe cînd iar la noi, papa Stejărel?

S-a oprit, a întors capul și a răspuns sibilic:

— Cînd mi-or da răgaz iubirea şi poeziile !

Apoi a plecat, neputînd lua cu el şi umbra lui, lăsată în curte şi pentru ochii Danei şi pentru ai lui Neculai Brateş.

— Dar ce e cu papa Stejărel, Frère Culai ? Simţi că nu mai e el ?

— Iubeşte, Dănuţo !

Cortina înserărilor de toamnă înaintată începuse să cadă.

Capitolul IV

numai Dana orînduia. Zîna căpătase poruncă să nu se atingă de el, oricît de murdar i s-ar părea că este. Să nu pună mîna pe vreo hîrtie, că e foc.

— Da' di ce să fie foc, duduiță Dana? a întrebat în toată naivitatea Ion Măsălaru. Ehe, păi de i-l lăsam eu așa, cum îi place cuconului Culai să-l lese, s-ar fi adunat hîrțoagele pînă în bagdadie! Și nu se sătura numai cu ce mîzgălea acasă, că mă și întrebam, zău, duduiță, cui scrie cuconașul meu, că de neamuri l-o scăpat Sfîntul! De pe unde întîrzia cu nopțile, și uneori și cu zilele, venea în de-a-rîndul cu buzunarele pline cu tot felul de hîrtiuțe, scrise care cu carendașul, care cu cerneală. Apoi că numai o dată am încercat cu să aflu ce e în ele, da' cine să le mai înțeleagă! Cînd am văzut că nu-i nimica toată de ele, am început a le da foc. Mai întreba de cîte una, da'

făceam pe niznaiul. „Ioane, n-au rămas niște hîrtiuțe pe birou?“ „Da' de unde, conașule!“ Să mai uita într-o parte, într-alta, și dacă nu le găsea, supărare nu era. „Pagubă în ciuperci! Creion să fie, că treabă mare nu e“. „Păi dacă nu e nici o treabă mare cu ele di ce le mai scriți, conașule?“ Îmi răspundea să tac și eu făceam tot ce știam eu. Mototol în sobă și cu chibritul pe ele.

Auzind de asemenea nelegiuită faptă, Dana i-a interzis și lui să mai umble pe birou.

— Nu mai are voie nimeni să pună mîna pe cărțile și hîrtiile conașului. Nici să nu vă mai apropiați de birou.

— Aiasta nu se poate, duduie.

— Cum, nu se poate?

— Apăi, de apropiat eu tot o să mă apropii, că de, se cheamă că de papucii conașului numai eu am grijă și locul lor e sub birou.

— Pentru atîta ai voie, dar să mai umblați pe el, nu. Cine știe ce hîrtii de mare valoare ai dat pe foc dumneata...

— Da' di unde, duduie! se grăbi să arate adevărata valoare a hîrtiilor Ion Măsălaru. Baremi acelea care le aducea în buzunări erau rupte de pe mese, pesemne, că puteau unele a vin și altele aveau chiar pete de grăsime. Și scrise, numai așa, într-o joacă! Fără de cap și fără de coadă. Pe limba noastră scrise, chipurile, da' să le înțeleagă românul, ioc!

Zis și făcut, la birou numai Dana umbla. Neculai Brateș găsea zilnic cumpărate notese de tot felul și caiete. Creioanele erau, de asemenea, ascuțite zilnic. Și acum aveau vîrfuri, nu bonturi, iar așezarea lor pe masă era făcută după numere. Într-un cuvînt, îi organiza biroul pentru scris, cu toate aptitudinile unei secretare amorezate.

În timpul scrisului, nu-l tulbura. Putea să rămînă ore întregi singură, fără să se simtă de loc singură. Ba, avea sentimentul contrar. În orele de scris, Neculai Brateș era și lîngă ea, și în camera lui. Și pentru că era și lîngă ea, ca nu putea fi în altă cameră decît în a lor. Nu se ocupa cu nimic altceva în acest timp. Scrisul lui corespundea orelor în care și-l aduna tot în ea. Femeie și Dana, ca toate femeile, în ceasurile acestea avea toată siguranța

că e numai al ei. Așa cum au toate femeile cînd își știu bărbații iubiți în deplină izolare. La Dana, sentimentul acesta avea înălțimi și mai ridicate. Ea îl știa prins de jocul creației, joc la îndemîna puținilor aleși, și cum mai știa că în jocul acesta are și ea un amestec, răstimpurile ei de izolare purtau pecetea marelui triumf femeiesc: stăpînirea deplină a bărbatului pe care îl iubesc. O cred încă un copil. O, cît de crud se înșală toți aceștia! Dimpotrivă, nu a fost copilă nici în anii copilăriei. De ce o fi crezînd lumea că nu poate fi dăruită maturitatea la fel ca și inteligența?! De ce să se poată admite că există un om matur puțin inteligent și un copil foarte deștept, și să se îndoiască lumea de existența unui copil matur și de a unui matur copil?! Are impresie că i-au dat voie să se mărite fiindcă s-a jucat de-a măritatul. I l-au lăsat pe Neculai Brateș, fiindcă n-au vrut s-o vadă plîngînd că i se ia din mînă maimuțoiul care reprezenta pe Frère Culai. Cît de nepregătiți sînt unii pentru viață! Și cît de nepregătiți rămîn mereu alții pentru aceeași viață, care își bate joc de tot ceea ce oamenii se căznesc să legiuiască. Ce etate trebuia să aștepte ca să-l poată iubi pe Frère Culai, așa cum îl iubește acum?! Și de ce Frère Culai nu ar putea-o îndrăgi mai mult decît pe altele?! Frère Culai, Frère Culai, ai așteptat prea mult ca să nu meriți totul!

Cînd aude vreun scîrțiit de scaune sau zgomot de pași, tresare. Se ridică din alungirea în care se află, pe mîini, și ascultă. A terminat sau e numai o frămîntare a creației? A început să-i cunoască orice mișcare. De la întîiul pas știe dacă sînt în spre ea sau numai pașii cu care își leagă firul frazelor. De asemenea, și zgomotul creionului aruncat îl cunoaște. Cînd îl leapădă cu enervare e semn că s-a poticnit în hîrtie. Nu se dă însă bătut de creion. Îl aruncă pe masă, se ridică, scrîșnind sub el scaunul și umblă, umblă mereu, pentru că numai cu gîndul din mers poate să înlăture piedicile. Filele întoarse îi spun și ele dacă s-a închis caietul pentru ziua aceea sau dacă numai au trecut dintr-o parte într-alta. Iar la sfîrșit, cînd cu adevărat înțelege să-și termine scrisul, la ușa care îi desparte sînt în aceeași clipă față în față, el

venind spre ea şi ea venind spre el. De acolo înainte camera lor devine mai cuprinzător a lor. Multe şi nesfîrşite sînt cuvintele ce au să-şi spună atunci. Şi, şi le spun şi unul şi altul, nestăvilit, fiindcă şi le citesc şi unul şi altul, în ochi, ca şi în inima celuilalt.

În timpul scrisului nu-l tulbură, dar după ce vine din camera lui de lucru, Dana caută să pătrundă în misterele creaţiei. Ştie unde s-a oprit ieri şi vrea să afle cu un ceas mai înainte unde a ajuns astăzi. Şi ca niciodată nu e mai mîndră Dana, ca în clipa cînd o întreabă :

— Ce părere ai de cum se dezvoltă cutare sau cutare personaj ?

Se simte atunci Dana în însăşi fierberea creaţiei. De părerile ei nu are teamă. Şi le mărturiseşte sincer, aşa cum i le transmite ecoul cititului.

În orele cînd lipseşte, cînd e la Facultate, se lasă prinsă de grijile mărunte, cu care îi umple absenţa. Atunci îi ascute creioanele, atunci îi curăţă de scrum biroul şi tot atunci îi parcurge şi paginile scrise. Aşezată la masa lui, simte cît e de mică în faţa lucrurilor cu care se îndeletniceşte un om mare. Are impresia că e la vîrsta cînd copiilor le place să se joace cu bastonul şi cu pălăria tatălui lor. Numai că nu e şi la înţelegerea lor de atunci. Pălăria şi bastonul îi fac pe copii oameni mari. Pe ea, caietele, fişele şi notele de tot felul o fac şi mai mică decît s-a aşezat la masa lui. Se ridică însă pe deasupra acestei impresii mîndria că ei i-a fost dat să străjuiască masa asupra căreia se apleacă tîmplele marelui scriitor Neculai Brateş. Căci una e să fii uşierul unei Academii şi alta portarul unei Percepţii.

Ce se mai petrece dincolo de porţi, nu ştie. Viaţa e strînsă toată înapoia porţilor. Şi totuşi, de dus în oraş se duce. Ea îi cumpără creioanele şi caietele şi tot ea îi îmbogăţeşte şi garderoba cu micile lipsuri de pînă acum. Ieşancă însă şi ea, străbate oraşul fără să-l vadă. Nu aducea nimic din el acasă. Întîlnea lume, dar lumea din Iaşi nu avea nimic de întrebat şi nici de spus. Căci nu e un oraş cu viaţă mai celulară decît a Iaşului. Iaşul nu are drame, în afară de drama lui. În Iaşi, nevestele nu trec dintr-un cămin într-altul, fiindcă bărbaţii Iaşului — băştinaşii şi nu veneticii, — nu ştiu ce-nseamnă furtul

femeilor. În Iaşi, vecinii nu se cunosc, se ştiu numai. Şi ceea ce ştiu unii despre alţii, e ceea ce au apucat de la bătrîni, vorbindu-se în casă. Încearcă el Gheorghiţă Mîrza să-i schimbe faţa, dar Iaşul, adevăratul Iaşi nu se lasă prefăcut. Adevăratul Iaşi trece pe lîngă Biroul 2, cu şoaptă amară pentru viaţa acestui birou. Peceţile Iaşului sînt singurătatea şi tăcerea. Nu e în lumea toată un oraş cu uliţi mai liniştite ca ale lui. Cu oameni mai tăcuţi ca ai lui şi cu porunci mai ascultate ca ale sale. Iaşul are un singur fel de oameni. Oameni buni. Cei răi au venit înrăiţi din afară. Pe Gheorghiţă Mîrza l-a altoit Bucureştiul cu tot ce are mahalaua lui mai spoit şi mai gălăgios. Şi tot Bucureştiul a stricat şi puţinele femei ale Iaşului, acele puţine care par a nu mai fi ale Iaşului. Cu toată cazna lor însă, Iaşul a rămas tot al mînăstirilor şi tot al ruinelor. Iar oamenii lui, adevăraţii lui oameni, tot chipul lui Costăchel Boian şi al lui Stejărel Racotă îl au. Nepăstrînd aproape nimic din larma şi stricăciunea oraşelor mari, a rămas Iaşul aşa cum a fost din vechimi. Şi oamenii lui cei mulţi, tot ca şi cei dinainte. Din ei făceau parte şi Dana şi ca ei de tăcuţi şi de străini pe străzile Iaşului era şi ea. Îl putea străbate ore întregi şi la sfîrşitul lor nu putea fi de nici o mirare dacă întreba pe un altul ce mai e prin Iaşi.

A venit iarna. Şi din iarna de afară Frère Culai a adus o gripă. Dana i-a descoperit-o de cum a intrat cu ea.

— Frère Culai, ai ochii aprinşi !

Frère Culai şi-a petrecut o mînă de-a lungul frunţii şi a răspuns cu lipsă totală de importanţă.

— Mă încearcă o gripă.

I-a pipăit tîmplele şi a făcut loc în ochi îngrijorării.

— Ard, Frère Culai ! Ai febră ! şi s-a dus să caute termometrul.

— Dănuţo, te rog, nu. Nu mi-a plăcut controlul niciodată.

— Ce vorbă e asta ?! s-a oprit din mers Dana. Nu simţi că eşti foc ?

— Foc ! Un fleac de gripă ! Cochetează în fiecare iarnă cu mine şi la cochetăria ei nu răspund decît cu indiferenţă. Cel mult un pahar de vin fiert cu scorţişoară,

la ora culcării, și a doua zi sînt cea mai sănătoasă ființă de pe suprafața pămîntului. Întreabă-l pe Ion, dacă nu mă crezi.

— Ascult numai de inima mea, Frère Culai.

L-a desbumbat la vestă ca pe un copil îndărătnic și i-a pus termometrul la subsuoară.

— Dac'ai ști ce lumini tăioase au ochii matale acum, i-ai da mai multă importanță.

— De ce încarci în seama gripei toată căldura din ochii mei ?! Cea mai mare parte din ea o datoresc ție, Dănuțo.

— Frère Culai, nu mă minți. Eu știu ce e al meu în ei, și ce e al gripei.

— Mă rog, ai să te convingi.

A privit ceasul mereu și cînd cele zece minute de păstrare a termometrului au trecut, l-a scos să-l cerceteze. Îngrijorările s-au transformat în spaimă :

— 38 cu 9 !

— Și ? !

— Cum și ? !

— Am avut altădată și 40 de grade și nu m-am mai sinchisit. Întreabă-l pe Ion.

— Numai că acum nu-l mai ai doctor pe Ion. Poftim, te rog.

L-a dus de mînă în camera lor.

— Dezbracă-te și intră în pat.

— A, nu ! Dacă e vorba să fiu cu adevărat tratat bolnav, atunci trebuie să fiu și izolat. Ar putea fi o gripă infecțioasă, un început de oftică galopantă, o tuberculoză poate, și nu vreau să te infectez, i-a răspuns cu mult zîmbet în obraji, și ei roșii de febră.

— E totuna, Frère Culai. Și acolo tot eu am să te îngrijesc.

A rămas în camera lor. Și, într-adevăr, Neculai Brateș simte și el că e mai încercat în anul acesta decît în celălalt, în care nici nu voia să știe de pat și numai vinul fiert de Ion Măsălaru îl înzdrăvenea. E sigur însă că numai din cauză că s-a lăsat îngrijirilor serioase, se simte mai greu încercat. Dana dispune acum cu autoritate și el nu poate să se împotrivească. O face și mai frumoasă frămîntarea ei de soră de caritate. I-a pus prișnițe pe

piept și la gît, cu apă puțin încălzită și amestecată cu spirt, i-a mai aruncat pe picioare, peste plapumă, un pled și a telefonat unui doctor să vină.

— Dănuțo, te rog, mă faci de basm ! Dacă m-ar vedea cuconul Stejărel în ce hal am ajuns, s-ar prăpădi de rîs !

— Vorbește mai puțin, Frère Culai. Ai nevoie de liniște.

— E, poftim ! Acum nici să nu mai vorbesc ! Cum vă mai place vouă, femeilor, să chinuiți bărbații ! Spune-mi, baremi să știu cu ce ți-am greșit.

Nu i-a spus fiindcă din capătul celălalt al firului i-a răspuns doctorul.

— Aș dori să ne vizitați, domnule profesor...

— Poftim ! Nu sînt eu destul de profesor, mai trebuie și altul acum !

— ...soțul meu se simte foarte rău...

— Nu e adevărat ! a strigat Neculai Brateș, în așa fel să-i poată acoperi vorbele. Nu am nimic. Vrea să facă din mine cu orice preț, un bolnav.

— Sss ! Frère Culai... Nu, soțului meu, m-am adresat... Bun, domnule profesor... Da, da, e și papà acasă, dar lui încă nu i-am spus. Vreau mai întîi să știu despre ce este vorba... Vă așteptăm... Bună seara, domnule profesor.

— L-a privit cu mîndria că tot ce vrea ea se întîmplă.

Neculai Brateș i-a cerut hîrtie și creion.

— A, nu ! Fără scris ! Nici o oboseală ! Cîteva zile numai și pe urmă vei avea voie și pentru literatură.

— Cum cîteva zile, Dănuțo ? ! Dănuțo, dar pentru numele lui Dumnezeu, nu fi copilă ! Vrei să mă dea Iașul dispărut ?

— Frère Culai, liniște am spus !

Neculai Brateș și-a adus aminte că a cerut hîrtie și creion.

— Creionul și hîrtia, Dana. Dă-mi-le, te rog.

— Am zis nu și nu rămîne !

— Am nevoie, Dana. Simt nevoia să-mi fac testamentul. Din moment ce boala mea trebuiește căutată de doctori, înseamnă că e grav.

— Frère Culai, de ce mă superi ?

I-a luat mîinile într-ale ei.

— Ard, nu-i așa ?

— Da, ard.

— Fiindcă nu-mi dai ce-mi trebuie, îmi fac atunci vorbit testamentul.

— Frère Culai, te rog, alungă cuvîntul acesta ! Nu vreau să-l aud.

— E foarte la locul lui cînd îmi chemi cioclii la cap.

— Să ştii că am să te spun.

— Rişti să-i spui un lucru care l-a auzit de multe ori.

Cu venirea profesorului au aflat şi cuconul Costăchel şi cucoana Roxana că Frère Culai s-a întors bolnav.

— Şi de ce nu spui, Dana, nimic ? ! a întrebat-o cu supărare cucoana Roxana.

— Fiindcă voiam mai întîi să ştiu ce trebuie să vă spun, i-a răspuns Dana privind cu semnificaţie spre doctor.

Profesorul era însă dintre acei medici care, nu numai că nu înfloresc starea bolnavilor, dar o prezintă chiar mai puţin gravă decît este.

— Ce e, Culai ?

— Ce să fie, rău !

— Rău ? ! repetă, surprins oarecum doctorul, cunoscîndu-l de pe vremea liceului şi niciodată neştiindu-l bolnav. Ia, spune-mi şi mie ce ai ?

— Cum ce am ? Tu nu vezi în ce hal am ajuns ? !

Gravitatea începuse a însemna accentele ei pe faţa cucoanei Roxana.

— Drept să-ţi spun, nu l-am văzut încă. Să mă apropii. Şi întîi să ne spună dumnealui ce are de spus, luă poză de doctor, profesorul, scoţînd de acolo de unde alţii scot stiloul, termometrul.

Cu enervare prefăcută că iar e supus termometrului, Neculai Brateş începu a-l încrimina.

— Cum, n-ai văzut ? Ce fel de profesor eşti ? Nu mă vezi arestat în pat şi contra sănătăţii mele declarat bolnav ? Doctore, te anunţ : te găseşti în faţa unui caz de sechestrare de persoană fizică. Dacă e şi în medicină nu numai în drept prevăzut cazul acesta, tratează-mă.

Profesorul s-a lămurit de îndată despre ce este vorba. L-a examinat totuşi cu conştiinciozitatea pe care o au numai cînd îşi examinează prietenii, şi cu toate că termo-

metrul şi-a repetat prima arătare, 38 cu 9, la sfîrşitul examenului s-a arătat mirat de importanţa care se dă unei nimica toată.

— N-ai nimic, Culai.

— E, îndreptă întrebarea spre Dana şi cucoana Roxana Neculai Brateş, v-aţi convins ? Luaţi astea de pe mine ! şi începu a îndepărta plapuma şi pătura de pe picioare.

Profesorul, chibzuind că trebuie să fie puţin şi de partea cucoanelor, a început să restabilească întrucîtva ordinea dinainte.

— Dar nici aşa, cu păturile aruncate ! Pînă mîine sînt foarte la locul lor. Ai răcit, asta e. Două aspirine la interval de jumătate de oră, un ceai fierbinte şi mîine eşti om. Dar pînă mîine trebuie să rămîi prizonierul dumnealor.

Drept răspuns, Neculai Brateş i-a aruncat o privire haină.

— Păcat de ştiinţa care ai învăţat-o, dacă atît de uşor o laşi subjugată de complezenţă !

— Altfel, matale ce mai faci, cucoane Costăchel ?

— Ce să fac, Adrian, constat ! Constat cît de egali sîntem cu toţii, în faţa omeneştilor întîmplări. În loc să vă fi păstrat şi tu şi Culai la înălţimile la care aţi ajuns, v-aţi lăsat cuceriţi şi unul şi altul de alintări sau poate chiar de adevărate spaime femeieşti. Domnule profesor, făcu el către profesorul din pat, nu ţi-e permis dumitale, om cu o frumoasă linie a vieţii (cît de frumoasă a arătat-o Costăchel Boian trăgînd-o în aer, cu un deget, şi tot ridicînd-o) să te laşi înfrînt de nişte spaime femeieşti ! Şi nici matale, Adrian, nu trebuia să înmlădii ştiinţa de dragul unei complezenţe, cum prea bine a numit-o Culai.

— Perfect, cucoane Costăchel ! Aţi luat aminte ? întrebă colectiv Neculai Brateş, pe uzurpatoarele valorii lui umane.

— Apoi, Costăchel, cînd a fost el pe pămînt să fie şi acum ?

— E tocmai ce spun, duducă Roxană, i-a răspuns cu promptitudine cuconul Costăchel. Celor ce le-au fost dat să se ridice deasupra pămîntului, să rămînă acolo.

— Totuşi, e bine, papa, ca din cînd în cînd să-şi mai amintească de pămîntul de sub picioarele lor, şi să-l mai atingă. Numai aşa vor şti că vin de sus ! a dat şi Dana un răspuns, ea fiind cu totul de părerea cuconului Costăchel, dar nici în cauza de acum nu vroia să fie în pierdere.

— Bun, bun, întoarse şi doctorul o vorbă, aceasta e o plăcută filozofie pe marginea vieţii, dar pe mine m-a cam mirat un lucru, cucoane Costăchel ! Pe dumnealui de-acolo l-am auzit spunîndu-ţi tot *cucoane Costăchel !* Nu s-a mai convins că e soţul acestei prea frumoase doamne ?

Neculai Brateş a înţeles de îndată că e în cuvintele tînărului profesor doctor, Adrian Chelaru, ecoul Biroului 2, sau poate chiar al Iaşului întreg. Adrian Chelaru nu frecventa Biroul 2, dar cum era fratele Elzei Rieber, probabil că prin ea a ajuns pînă la el ecoul şoaptelor de acolo. O palmă meritä Biroul 2, şi ca şi cum nu s-ar fi scurs bănuiala aceasta în timpul dintre întrebarea doctorului şi răspunsul său, l-a lămurit el pe doctorul Adrian Chelaru, deşi întrebarea a fost adresată, cu puţin iz de glumă piperată, cuconului Costăchel.

— De ce tot cuconul Costăchel ? Fiindcă n-am găsit de nici un merit să schimb forma obişnuită a raporturilor mele cu cuconul Costăchel. Raporturile noastre de prietenie spirituală nu pot suferi modificări în dauna superiorităţii lor, din cauza unei forme rituale care a consfinţit apropierea mea de această fiinţă, care, după cum vezi, din dragoste mă şi ucide.

Cuvintele din urmă poate că nu le-ar fi spus, dacă nu ar fi văzut-o pe Dana îndreptîndu-se spre el.

— Ia loc, Frère Culai. Aşa te oboseşte. Întinde-te.

— Priveşti, Adrian ? Nu mai sînt liber nici pe mişcările mele ! adăugă Neculai Brateş, readucînd în primul plan situaţia de la început.

— Cîţi n-ar vrea să cadă în prizonieratul tău ! Şi cîţi nu-l pizmuiesc ! Eu însumi am fost un adorator al duduii Dana.

— Matale, domnule profesor ? îşi întoarse privirea spre el, cu adevărată şi multă mirare, Dana.

— Eu ! Mata n-aveai de unde să ştii lucrul acesta. Profit de împrejurare să anunţ că mă voi păstra în aceeaşi calitate de admirator şi pentru viitor.

— O, vă foarte mulţumesc, domnule profesor ! O admiraţie atît de corectă avea dreptul la un zîmbet şi nu vi l-am dat. Primiţi-l astă seară, odată cu recunoştinţa ce v-o arăt pentru că aţi venit să-l vedeţi.

— Doamnă, să fiu şi eu tot atît de protocolar cît un coleg de-al meu care, într-un asemenea caz, a spus : regret că nu am putut fi de folos. Regret că nu e bolnav Culai, ca să pot fi şi eu doctor.

— Şi cum, sări iar pe oasele şezutului, Neculai Brateş, văzîndu-l că se pregăteşte să plece, nici nu vrei să le spui că mîine pot să părăsesc patul ? !

— Asta nu pot, Culai, răspunse doctorul, trecut cu toate armele de partea adversarilor lui. Vor avea a decide dumnealor, dacă starea de mîine a pacientului va permite să părăsească patul.

— Ai noroc că sînt în pat ; altfel ţi-aş fi arătat eu avizul dumnealor ! s-a lăsat şi Neculai Brateş prins în aceeaşi glumeaţă prefăcătorie. Dar de duduia Elza nu ne spui nimic, Adrian ? Ce face ? Duduia Elza e sora lui, Dana, şi în acelaşi timp...

— Soţia domnului Arnold Rieber, ştiu, Frère Culai.

— Ce să facă ; se distrează. O stranie distracţie. O satisface grozav Biroul 2.

— E, asta nu te cred, Adrian ! Duduia Elza e o fiinţă prea fină ca să poată fi satisfăcută de atmosfera Biroului 2.

— M-am mirat şi eu, Culai, şi m-a lămurit. Că şi eu am întrebat-o, odată, ce caută acolo.

— Şi ?

— Şi mi-a răspuns : „Mi-e necesar Biroul 2. Eu n-am cunoscut oameni răi şi mici. Tu ştii prea bine, Adrian, că în casa noastră şi în familia noastră, nu sînt. Or, viaţa e plină de ei, şi pentru ca să ştii să te fereşti, trebuie mai întîi să ştii să-i descoperi şi să-i cunoşti. Din cauza aceasta mă duc la Biroul 2. Şi tot cam dintr-o cauză asemănătoare vine şi poetul Mihai Pădureanu. El e omul săgeţilor. Unde le poate împlînta mai bine ca acolo ?..." Cu acestea zise, nu am mai avut ce să-i reproşez.

— Nici eu, Adrian. Dacă ai şti de cîte ori ne-am pus întrebarea, eu şi cuconul Stejărel ! Îmi pare bine însă de ce-am auzit. Te rog chiar să i-o transmiţi.

— Mă voi executa ! după care a trecut la saluturile de despărţire.

Plecat, Neculai Brateş a adresat amîndurora, dar tot mai mult Danei, întrebarea :

— V-aţi lămurit ? Aţi pus omul pe drum degeaba !

A răspuns cucoana Roxana :

— Grozav le mai place să facă pe marii ! Auzi mata că n-ai nimic ! La dumnealui 38 cu 9 înseamnă nimic ! Noroc că mai ştim şi noi puţină medicină.

— Ştiu, ştiu, şi norocul acesta mi-e dat mie să-l suport acum. Nu ai de spus nimic, cucoane Costăchel ?

— Şi la ce-ar folosi dacă aş avea ceva de spus ? Tu eşti vinovatul.

— Vra să zică tot eu sînt vinovatul ?

— Tu, fiindcă ai ştiut să le cîştigi dragostea. Cine te-a pus ?

— Mulţumesc, papa !

— Lasă-i în pace, drăguţă, şi nu te mai supăra, a sfătuit-o cucoana Roxana. Se grozăvesc şi dumnealor, ca şi dumnealui care a plecat. Ia să nu fim, să vezi ce ne-ar mai dori ! Eu mă duc să prepar o tizană. Vezi s-o ia fierbinte. Şi să-ţi mai dau un pled bun, călduros, adus de la Viena. A, şi alămîiele să nu le uit ! Să nu-l laşi să bea altceva decît limonadă.

Venind Zîna, să vadă dacă e vreo poruncă nouă de dat, dacă să mai ţie focul la bucătărie şi dacă mai trebuieşte adus ceva, cucoana Roxana i-a dat de cum a văzut-o porunca :

— Ia vezi de focul cela, fetiţo, că se stinge.

Neculai Brateş privi teracota albă, să vadă şi el cum se stinge focul. Vatra era plină de jăratec şi căldura începuse a-i da ameţeli.

— Mă rog, a mai întrebat o dată Neculai Brateş, nu vreţi să răspundeţi ? Mult o să mă mai torturaţi aşa ?

— Culai dragă, înţelege că trebuie ! Trebuie să mai rămîi în casă cîteva zile. Baremi pînă trece iarna.

Se aflau în preajma Crăciunului.

A doua zi, soarele a intrat în casă o dată cu dimineaţa. Dacă nu ar fi fost omătul să se vadă, ai fi şi uitat că e iarnă. Era o zi caldă, lipsită de ger, peste care soarele dezvălurise pînzele lui calde. Fără să se vorbească, şi cucoana Roxana şi Dana, întîlnindu-se cu această zi, au avut acelaşi gînd. „O să-l îndemne vremea asta să părăsească patul. Poate chiar şi să iasă afară!“ a gîndit Dana. „Poftim timp! îşi spuse scurt în sinea ei cucoana Roxana. Nu ne ajută nici Dumnezeu să-l ţinem în casă!“

Dana a profitat de întîiul ei drum afară din camera lor, ca la întoarcere să afirme cu toată convingerea :

— E un ger afară cum nu s-a mai pomenit! Adevărat soare cu dinţi! Dar să întîlnească ochii lui Frère Culai, n-a voit. I-a fost frică să n-o simtă minţind.

— Da, l-am constatat şi eu, i-a răspuns Neculai Brateş. Ar fi bine să mai întărească Zîna focul.

Dana, bănuind că e prins de vreun frison, a întors cu iuţime capul să-l privească şi să se convingă de agravarea bolii. Neculai Brateş avea însă cea mai sănătoasă faţă, sănătoasă şi odihnită cum de multă vreme n-a mai avut-o. Constatarea a descumpănit-o pe Dana. Nu ştia ce trebuie să mai facă : s-o cheme sau nu pe Zîna să întărească focul? A venit însă nechemată cucoana Roxana.

— Vai, ce viscol! Şi un frig, un vînt, să nu laşi nici un cîine afară!

„E, lasă că vă arăt eu ger şi viscol!“ hotărî în gînd Neculai Brateş, şi numai ce începu a simula frigul şi aiureala.

— Îîî!... şi bîţîia sub plapomă şi pleduri, ca şi cum ar fi fost cuprins de adevărate friguri. Ce fulgi! Ce fulgi mari!... Şi cum îi mai vîntură viscolul!... Deschideţi ferestrele... N-auziţi?... Vreau să-i adăpostesc aici... Aici sub plapomă... Bîrrr!...

— Dănuţo, mă rog matale, telefonează savantului de ieri! Să mai spuie şi astăzi că n-are nimica!

— Nu... Nu doctorul, Diavolul îl vreau. Să vie Diavolul călare pe calul lui Ştefan cel Mare, avînd drept scutier alături pe Gheorghiţă Mîrza.

Cele două femei, speriate, începură a da din colţ în colţ, în căutarea celor ce trebuie să facă, în asemenea ceasuri grele ale bolnavilor.

— Bîrr !... bîţîia el şi mai puternic sub învelitorile patului. Măria-ta Diavole, mă închin !... O, nu, nu le fulgera cu paloşul. Iartă-le, măria-ta !

Fiind ceasul cafelei cu lapte, oră la care cuconul Costache Boian e în picioare, şi-a făcut şi el apariţia.

— Cum, tot în pat, Culai ? Afară este primăvară şi tu tot în pat ? !

Cu ochii însă a început a întreba şi despre altele, văzînd cuconul Costache spaimă pe feţele celor două femei.

— Of, bine c-ai venit să le salvezi la timp, căci altfel eram hotărît să le satur de a mă mai declara bolnav !

Cucoana Roxana se opri din mers şi Dana cu mîna pe telefon.

— Le vezi, cucoane Costăchel ? Pentru dumneaei de colo, e un ger afară, cum nu s-a mai pomenit ; şi pentru dumneaei de dincolo, viscoleşte şi e un frig să nu laşi nici un cîine afară.

— Unde viscoleşte, bre, şi despre ce ger vorbeşti ? ! Aiurezi sau ce ai ?

— Cum unde ? Afară. Mata nu vezi cum viscoleşte ? Nu simţi ce ger cumplit e ? Arătaţi-i, vă rog, viscolul şi faceţi-l să simtă şi gerul.

A înţeles cuconul Costăchel Boian cam ce s-a întîmplat şi n-a avut a răspunde altceva decît :

— Pe rele mîini ai încăput, Culai !

Cum se făcuse ora *Le Temps*-ului, a plecat să se supună tabietului dumisale, nu fără o promiţătoare speranţă aruncată pe furiş şi din ochi lui Neculai Brateş.

Promiţătoarea speranţă s-a arătat chiar în după-amiaza aceleiaşi zile. Ducîndu-se Dana în oraş după unele cumpărături, a trimis cuconul Costache pe Marin Hurdubelea la Stejărel Racotă cu vorbă să sosească de îndată. Stejărel Racotă s-a supus, fiind acasă cînd a sosit poştaşul casei Boian, şi a venit iuţind pasul, ca unul ce putea fi chemat şi la o nevoie, nu numai la masă şi petreceri.

— Ce e, Costăchel ?

— Te-am chemat să-l salvăm pe Culai.

— Dar ce s-a întîmplat ? ! Îl trecu un cuţit pe Stejărel Racotă.

— L-au sechestrat în casă şi Culai turbă.

Cuconul Stejărel tot nu s-a lămurit.

— Ce sechestrare, Costăchel ? că nu înțeleg.

— Ai să înțelegi îndată.

A sunat slujnica.

— Zîna, poftim cheile și adă o sticlă din beci. Apoi către Stejărel Racotă : Numai o revoltă îl poate salva. De aceea te-am chemat. Să ne ajuți.

I-a povestit totul, așa cum s-a întîmplat. Pînă să prindă de veste cucoana Roxana și pînă să se întoarcă din tîrg Dana, în camera a lui numai, s-au adunat tustrei, în jurul colbăitei.

Acolo i-a găsit Dana, și cum nu s-a așteptat la așa ceva, s-a oprit în prag, neștiind ce atitudine să ia. Spre a nu se mai crede însă cu puteri nelimitate, Neculai Brateș i-a adus la cunoștință actul istoric care l-a salvat din sclavie.

— Dănuțo, nici un cuvînt ! Sîntem în plină revoltă. Toată puterea de guvernămînt a acestui imperiu absolut care este casa Boianilor a trecut în mîinile Triumviratului de față. Primul decret este acesta : Se liberează din sclavia patului robul lui Dumnezeu Neculai Brateș, și se trimit în surghiun, timp de două ore, în odăile numai ale lor, cucoana Roxana și a ei fiică, pre nume Dana. Orice încercare de nesupunere va fi pe loc răpusă.

Supunîndu-se decretului, Dana a plecat, lăsîndu-i mai departe în plină răzmeriță. Mai mult, a găsit cu cale că nici împrospătările răsculaților, cu provizii, nu trebuie atacate și risipite. Le-a lăsat drum liber, pînă ce Triumviratul, singur, s-a declarat în neputință de a mai putea lucra.

Dreptatea revoluției a fost recunoscută a doua zi de tot imperiul. A dovedit-o termometrul.

— Mai spuneți că n-am dreptate ? Tot vinul a rămas cea mai bună doctorie din lume.

Capitolul V

NUMAI VENIND S-O VADĂ ȘI-A mai amintit Dana de Aniuta Golub. Se împrimăvărase de-a binelea.

— Dana, am venit să te văd. Mi-a fost atita dor de tine !

— Poate că ai venit și să mă feliciți ? a mustrat-o Dana, ca pe una ce de la plecarea ei la Pohoarna în toamna anului trecut n-a mai dat nici un semn de viață.

— Ai dreptate să mă dojenești, dar să știi că tăcerea mea a fost în parte îndreptățită. Nu uita că am sînge iute.

— Îl învinovățești sau îl scuzi, Aniuta ?

— Nici una, nici alta ; îl dau numai pe față. Știi că nu pot ascunde nimic. Mai ales ție, prietena mea de care m-am apropiat cel mai mult.

— Și totuși, o iarnă întreagă ai stat ascunsă.

— E tocmai ce vreau să-ți spun, i-a răspuns fără întîrziere Aniuta Golub. Am fost fericită, și fericirile cele mari te fac să uiți de ale altora. Acum însă, cînd nu mai

e lîngă mine, îmi clădesc din tristețea absenței lui bucuria, dînd-o pe față oricui.

Dana a rămas puțin încurcată auzind-o astfel vorbind. I se părea că alunecă în aluzii și cînd cineva recurge la ele înseamnă că sînt implicați în cauză și parte din cei de față.

— Aniuta, ocolești ceva.

— Te înșeli. Nu ocolesc nimic. Cînd am mai ocolit eu ceva, să ocolesc și acum ?

— Nu știu, dar niciodată, după cîte îmi amintesc, n-ai făcut uz de introduceri atît de lungi. Ce e cu tine ? Hai, vorbește. Că ai cîștigat mult de cînd nu ne-am mai văzut, constat, dar numai cu atît nu mă mulțumești. Hai, dă-ți bucuria în vileag.

— Să mi-o dau, Dana. Tare mă mai plictisesc de cînd a plecat.

— Cine, Aniuta ? ! a mai întrebat-o cu adevărată curiozitate, Dana.

— Cum, tu nici nu știi că Dodo a plecat ?!

— Nu mai e în Iași ? De altfel, de cînd m-am măritat, nu mai știu nimic de nimeni. De la logodna mea ai dispărut și tu și Dodo. Ce s-a întîmplat cu voi, abia astăzi aflu. Sau mai bine zis voi afla, dacă vei binevoi să-mi spui.

— Ești singură ?

— Da. Frère Culai e la Universitate.

— Și nu ți-e frică ?

— Frică ? ! De ce să-mi fie frică ? Fiindcă sînt singură ?

— Nu, fiindcă e singur !

— Nu, Aniuta. Nu mi-e frică.

— Faci rău, Dana ! Nici nu știi cît de pîndiți sînt astăzi bărbații, de fete. Eu l-am păzit pe Dodo cu toate puterile mele. Numai așa l-am păstrat lîngă mine.

— L-ai păstrat lîngă tine ? ! E... bucuria despre care vroiai să-mi vorbești ?

— Da, a răspuns cu jumătate de glas Aniuta.

— Și unde a plecat ?

— La București. E aghiotantul ministrului acum.

— Nu crezi că saltul făcut e în jos ?

Aniuta n-a înțeles.

— Cum în jos ?! Aghiotantul ministrului am spus.

— Da, şi înainte a fost aghiotantul tău.

— Aaa ! exclamă bucuroasă Aniuta Golub, îţi mulţumesc.

— Promisiuni pentru viitor sînt, Aniuta ?

— Da.

— Vra să zică în curînd te vei mărita şi tu.

— Aaa ! exclamă din nou Aniuta, cu un semiton mai jos, despre asta nu am vorbit încă.

— Atunci, cum rămîne cu promisiunile pentru viitor ?

— Ne vom regăsi la Bucureşti. După bacalaureat, plec la Bucureşti.

— Nu rămîi la Universitate ? Ştiam că vrei să-ţi faci o carieră.

— Da, dar acum s-a ivit ocazia cu Bucureştii ; voi urma acolo Universitatea.

— Se mută şi familia ?

— Nu !

— Atunci ai să întîmpini greutăţi multe, Aniuta. Mijloacele tale materiale, ştiu, sînt puţine şi viaţa la Bucureşti e mai costisitoare decît aici.

— N-am nici o grijă. Dodo şi-a luat asupra sa toată cheltuiala, a răspuns Aniuta, fără să dea greutatea cuvenită cuvintelor.

Obrazul Danei a pălit. Tăcea.

— Mă condamni ?

— Te sfătuiesc să n-o faci, Aniuta.

— Ar fi o luptă împotriva propriei mele fiinţe şi aceasta, iartă-mă, e o erezie.

— Numeşte-o cum vrei, nu mă supără. Eu cred însă că a te lăsa dusă numai de sînge, fără să-i pui obstacolele care trebuie cînd şi cînd este şi o mare greşeală şi o lipsă de superioritate umană. Sîngele e lege supremă numai pentru animale, Aniuta. Iartă-mă, dar nu pot să nu ţi-o spun.

— Te iert, greşeşti însă. Şi mă mir că susţii cu atîta tărie un lucru de la care, de altfel, te-ai abătut şi tu.

— Eu ?! — a rostit cu spaimă aproape cuvîntul, Dana.

— Da, şi tu ! Dacă ai fi urmat legea pe care mi-o impui, trebuia să te învingi, să pui şi tu un obstacol, şi nu l-ai pus. Ai ascultat şi tu, nu ce hotărăsc oamenii, ci de

ceea ce vrea ființa ta, și bine ai făcut ! Nu e așa că ești mulțumită ?

—Știu ce vrei să spui, greșești însă, Aniuta. Eu am adus lîngă mine omul pe care îl iubesc.

— Eu nu-l iubesc pe Dodo ?

— Da, dar Frère Culai e omul ales de acea superioritate umană despre care ți-am vorbit ; pe cînd tu l-ai legat de tine pe Dodo numai cu frînghiile sîngelui.

— Și totuși între noi două nu e nici o diferență. Ba, dacă vrei cu tot dinadinsul să fie una, atunci e aceasta : tu ai luat frînghiile cu care l-ai legat de tine pe Frère Culai din zestrea de fată de măritat, adunată de părinți, pe cînd cele cu care l-am legat eu pe Dodo sînt altele.

— Dacă numai în atît ai găsit tu diferența între noi, apoi atunci te înșeli încă o dată, Aniuta. Și, crede-mă, capitolul acesta pentru oricare alta ar fi fost închis. Tu mi-ai fost însă colegă... și prietenă...

— Crede-mă că și eu ți-am vorbit ca o prietenă. Tu judeci însă numai cu premisele vieții tale. Aceeași casă, mereu lîngă părinții tăi, același oraș care te respectă ca pe o stăpînă a lui. Viața mea de pînă acum a fost alta, Dana. M-a pus pe drumuri de mică. Nu m-a ținuit de nimic. Nu-mi amintesc de o casă a copilăriei, fiindcă am trecut din una într-alta, dintr-un oraș într-altul. Am firea vîntului, Dana Umblător, schimbător. Deși numai la nouăsprezece ani, am concentrat în mine o experiență adunată de pe spații întinse. Tu, dacă treci de poarta casei tale, intri în străini. Eu, numai cînd nu e nimeni lîngă mine mă simt străină.

— E o confesiune, Aniuta ?

— Zi-i și așa, dacă vrei. Nu doresc decît să mă înțelegi. Și de tine, Dana, vreau să fiu înțeleasă. Poate că o dată am greșit și față de tine. Față de inima ta mai cu seamă.

— Inima mea n-a simțit aceasta.

— Dar de știut, a știut-o ?

— Nu !

Aniuta a rămas puțin pe gînduri.

— De ce taci ?

— Nu știu dacă trebuie să continui.

— Cum vei vroi, Aniuta.

— Ai spus adineauri ceva : superioritatea umană. Încep să cred că există.

— Eu aş dori să te convingi de aceasta.

— Şi cum, Dana, nu ţi-a spus nimic, nimic ?! înşurubă în curiozitatea Danei o nouă întrebare Aniuta.

— Cine să-mi spună şi ce să-mi spună ?! a răspuns şi Dana repede întrebării şurub.

— Cum cine ?! Frère Culai !

— Frère Culai ?! Ce să-mi spună Frère Culai, mai mult decît ştiam eu ?! Am fost doar atîta vreme alături, Aniuta !

— De altfel nu l-am iubit numai eu. Tu ştii prea bine că toată clasa îl adora. Îl adoră şi astăzi, Dana, cu toate că astăzi e soţul tău.

— Sentimentul lor mă mîndreşte, Aniuta.

— Eu însă l-am iubit mai mult decît toate celelalte.

— Doreşti să i-o spun ?

— Ce să i-o mai spui, că o ştie !

— O ştie ?! Prin mărturisire sau prin deducere ? — a întrebat-o Dana, dînd ochilor ei luciul aprinderilor lăuntrice.

— Nici prin una nici prin alta : prin faptă. Prin fapta sîngelui meu, Dana. Nu te speria însă. Dimpotrivă, fii mîndră. M-a alungat aşa cum puţini ştiu să alunge. Şi am plecat alungată din casa lui ridicînd fruntea. Am fost înţeleasă. Nu ştiu dacă şi iertată. Înţelege-mă şi tu, Dana. Ţi-am spus că am firea vîntului. M-am agăţat apoi de Dodo, pentru că trebuia să dau curaj sîngelui meu înfrînt. El nu m-a alungat. Şi nici n-o să mă alunge. Mă aşteaptă. Şi am să mă duc. Că e într-altfel viaţa de cum ţi-o închipui, ai să-ţi dai seama mai tîrziu, Dana, cînd îţi vei lărgi cercul. Cînd ai să începi să străbaţi lumea, ai să vezi că încape în ea mai mult decît încape între zidurile caselor voastre. Şi atunci poate că ai să-mi dai dreptate.

Dana a privit-o o vreme tăcută. Şi Aniuta a simţit că înapoia privirilor ei sînt gînduri care se zbat.

— Ai rămas pe gînduri, Dana.

— De loc, Aniuta. Mă frămîntă numai o singură întrebare : de ce n-ai venit pînă astăzi la mine ? Şi în urma cărei hotărîri ai venit ?

— Sînt două întrebări, Dana ?

— Sînt poate prea multe? Renunț la care vrei tu din ele.

— Nu renunța la nici una.

— Atunci aștept răspunsul la amîndouă.

— Nu am venit, fiindcă sînt ca vulturul, Dana. Stăpîn pe pradă, n-o mai slăbește din gheare. Au roit și în jurul lui Dodo multe. Și am vrut să fie însă numai al meu, și a rămas numai al meu. Nu l-am lăsat nici cloștilor de la Gheorghiță Mîrza.

— Vra să zică ai fost și la Gheorghiță Mîrza.

— Am fost. O cloacă! Acolo nu e nimic frumos din ce e al dragostei. Aranjamente! Un sanatoriu al plictiselilor conjugale. Nimic mai mult.

— Desigur, te-ai simțit prost.

— M-am simțit stăpînă, Dana.

— Stăpînă?!

— Da, pe dragostea mea. La început m-au privit ca pe o minune. M-au crezut o fată naivă, amorezată de pintenii lui Dodo. Cloștile au învățat însă o lecție de la mine. O lecție care are să le servească în viitor.

— Și acum ai învins cloștele, Aniuta? Pare a fi amuzantă istoria.

— Cu înariparea dragostei mele. Știi cum au socotit dragostea mea pentru Dodo? Ca o jucărie pe care, cu o minciună, o poți lua din mîna unui copil. E, cînd am văzut că mă tratează în copil și că, în loc să-mi mai dea o jucărie, încercau să mi-o ia și pe aceea, care era a mea, sîngele meu a trecut din nou la faptă. Zău, Dana, nu le pricep! Să ajungi femeie la vîrsta lor și să nu știi că dragostea nu e un sport!

— Asta e-adevărat, Aniuta.

— Lege, Dana, și dumnealor credeau că o pot supralicita cu rafinamentul lor de femei veterane! Știi care se înfigea mai mult în Dodo?

— Care?

— Domnica Talpeș.

— Am auzit...

— Vra să zică și tu, din afara Biroului, ai auzit?!

— Nu, am auzit de numele acesta. Atît!

— Aaa! oftă ușor Aniuta Golub, revenindu-i inima la loc. Nu e urîtă. E chiar frumușică. Prea a scăpat însă

caii dragostei şi prea crede că îi poate prinde de pe oriunde vrea dumneaei ! Dar de astă dată s-a înşelat. A găsit de gîtul lui Dodo laţul meu. Să i-l desfacă, n-a putut.

— Aniuta, Aniuta, cum văd, ai ieşit în arena vieţii !

— Şi ieşită în ea, lupt, Dana. Ţi-am spus că am firea vîntului. Ca dînsul sînt şi eu într-o continuă luptă. Cred că s-a convins de asta Domnica Talpeş !

— Constat că numai de ea vorbeşti. Probabil...

— Nici un probabil ! Pericolul de la ea s-a arătat. Aniuta era însă acolo şi orice ar fi fost înainte, trebuia să se ispăvească.

— Cum, crezi că ?...

— Ce să cred ! Sînt convinsă.

— Convinsă chiar ?!

— Mai mult decît convinsă. Nu mă crede şi tu o naivă, aşa cum m-au crezut dumnealor, în prima zi cînd am fost la masa lui Gheorghiţă Mîrza. Dumnealor, cînd vor să ştie pe unde le-au fost bărbaţii, stau de vorbă cu ei şi-i întreabă. Eu ştiu să stau de vorbă cu ei şi altfel. Şi cu sistemul meu sînt în măsură să aflu mai curînd decît dumnealor adevărul.

— Şi care e sistemul tău, Aniuta ? M-ai făcut curioasă.

— Sistemul meu ? Phe ! Casaţie ? Cînd văd că nu mă prea înţeleg cu dumnealor, vorbesc cu hainele lor. Pîndesc un moment prielnic şi m-apuc la discuţie cu ele. În stăpînirea corpului delict, poţi călca pe urma delictului. O urmă de parfum în haine, recunoscută şi în altă parte, te pune pe urmele căutate. Cu Dodo a fost mai simplu. Găsindu-l odată în baie, pînă să iasă, am stat de vorbă cu buzunarele lui. Într-unul, în cel de la piept şi ascuns într-o despărţitură secretă a porte-feuilului, un medalion. În medalion, capul Domnicăi Talpeş cu zîmbetul ei ! L-am pus la loc şi de acolo înainte am ştiut ce am de făcut. Şi că am ştiut, proba cea mai bună e că mi-a rămas.

Dana a ascultat-o cu surprindere şi plăcere. Surprindere, pentru isteţimea acestei fete care nu cunoaşte ocolul ; şi plăcere pentru faptul că ştie să facă dintr-o faptă urîtă, una mai urîtă Mai adăugă la aceasta şi

vîrsta ei și, din gravitatea căutatului buzunarelor în ascuns, nu mai rămîne decît o umbră peste care se poate trece.

— Dodo a știut de descoperirea ta?

— Nu, și nici nu va afla. Femeile greșesc cînd, în fața disculpărilor aduc proba care nu mai poate fi desmințită. Atunci vor învinge, dar de acolo înainte nu vor mai învinge niciodată.

De data aceasta, mirarea Danei a fost mai profundă și cu oarecare temeri nelămurite în ea.

— Aniuta, Aniuta, vorbești ca o femeie prea încercată în viață! N-ai avut niciodată o izbucnire ca astăzi!

— Poate că n-ai știut s-o descoperi, Dana.

— Pardon! Izbucnirile tale de pînă acum erau ale gestului, ale elanului, ale unui surplus de energie fizică. agreabil însoțit de o sinceritate copilăroasă, care te tot gonea de pe un loc pe altul. Atît! Nimic mai mult! Astăzi însă cuprinzi în cuvinte mai mult decît te-am crezut capabilă.

— Da, dar tu uiți că am astăzi o zi mai mult decît ieri? Și o zi — ce o zi, un ceas numai! — poate face dintr-un om, un altul! Ziua aceea, ceasul acela, a trecut și peste mine, Dana. Vezi, așa e viața! Are și ea pusă la porțile ei o lăcată. Cînd ți se deschide lăcata și-ți dă drumul pe porțile ei, începi clipă cu clipă să-ți dai seama că alta e viața dincolo de porțile ei închise. Nu ai și tu aceeași impresie astăzi? Nu simți că s-a primenit pămîntul în tine? Că tot ce e sădit crește, se dezvoltă? Nu simți că ființa ta se înnoiește? Că tremuri mai mult, că tot mai mult vrei și că dincolo de ce e al tău poate fi altceva și mai de dorit?

— Taci, Aniuta!

— Cuvîntul nu e al tău, Dana. Nu tu mi-ai spus să tac. Cuvîntul acesta e al orașului acesta, și Aniuta a arătat al cărui oraș este, descriind cu dispreț un arc de cerc spre Iașul închis între dealurile cu mînăstiri. El e călăul tău. Al tău, ca și al tuturor din el. Orașul acesta are numai pumni de pus în gură, să te înăbușe. E un oraș închisoare și într-un oraș închisoare nu te poți naște decît cu obișnuințele prizonieratului. Reducerea ființei la neființă.

— Aniuta, încep să am frică de tine!

— Ai să ți-o spulberi odată și ai să-mi dai dreptate. Noi rîdem mereu de doamna Mihaela Ionescu-Zastavna, dar Dana, eu te rog să te oprești mai cu atenție asupra cazului ei. Nu e vinovată. Orașul acesta a făcut-o așa. El a îndîrjit-o, el i-a pus răutate de mahala în cuvînt și tot el a făcut dintr-un om o viperă. Nu i-a dat voie să se dezvolte, să crească. I-a închis viața în cataloage și conferințe profesorale și ne-a dat-o nouă, elevelor, de îndreptar, după ce a făcut din ea o stafie! Ți-am spus, mi se pare, că abia aștept să mă duc la București. Vezi tu, reacția mea împotriva Iașului e mai vehementă. Poate că plecînd n-o să ne despărțim cu totul. O să ne mai întîlnim și atunci ai să vezi cîtă dreptate au cuvintele mele și ce înseamnă rodul cînd știi să lupți în viață. Distanța Iași—București e un pas pentru aceia care au în ființa lor distanțele nesfîrșitului. O să ne mai vedem, și în fața adevărurilor o să fim mai lămurite. Acum, să mă duc. Îmi pare rău că nu l-am văzut și pe Frère Culai. Nu m-aș sfii să-i amintesc că mi-a dat o lecție bună.

— Eu te sfătuiesc să n-o faci. Dacă a găsit cu cale să nu mi-o spună, să-l lăsăm în credința că a fost un secret numai al vostru.

Din camera Danei, fereastra da în curtea din față, Neculai Brateș a fost zărit venind.

— Iată c-ai să-l vezi și pe Frère Culai. Sosește.

— Vine? s-a bucurat copilărește, Aniuta.

A venit. Întîia clipă de întîlnire a fost grea pentru Aniuta. Prezența ei a întunecat fruntea lui Neculai Brateș. S-a învins însă afectînd o plăcută surprindere, de care atît Dana, cît și Aniuta ușor și-au dat seama că e silit și fals construită.

— A, duduia Aniuta?! Și tot fără de șorț?

— Tot!

— Probabil că n-o mai încape! a adăugat Neculai Brateș. A crescut de cînd n-am mai văzut-o.

În fața impasurilor, și ca să iasă din ele, Aniuta recurgea la ajutorul sîngelui ei.

— E poate și o părere de rău că nu te simți vinovat de această schimbare în bine, a mea? Și apoi către prie-

tena ei, în timp ce pe obrazul lui Neculai Brateș se încrusta regretul celor spuse.

— Dana, soțul tău, pe vremea cînd nu era soțul tău și putea fi chiar al multora deodată, mi-a servit o salată foarte piperată. Astăzi, și-a adus aminte că mai trebuia pus un bob de piper, și l-a pus. Am spus-o fiindcă m-a silit la aceasta. Altfel, am fi avut un secret al nostru! — continuă Aniuta, privindu-l acum pe Neculai Brateș, — dar, cum nu vreau să rămîn în nici un fel vinovată față da Dana, l-am dat în vileag. De cum ai să te desculpi, nu mă amestec. La revedere, Dana. Domnule Brateș, de vei avea nevoie de ajutorul meu să ieși din greul impas în care te-am pus cheamă-mă și te voi ajuta. Va fi recunoștința pentru frumoasa lecție ce mi-ai dat-o cîndva. Fii salutat și matale.

A condus-o numai Dana, semnificația rămînerii pe loc a lui Neculai Brateș fiind numai aceea de a nu le stînjeni un cuvînt, al lor numai.

La întoarcere, Neculai Brateș a descoperit în ochii Danei lumini umezi, așa cum numai ochii obosiți irizează.

— Te-a obosit, Dănuțo?

— Nu. Totuși, prezența ei m-a tulburat puțin. Nu știu dacă ai trecut vreodată prin stîngăciile pe care le ai cînd te revezi cu un om de care nu te mai simți legat ca înainte. Te amenință continuu un de ce? de teama căruia nu mai ești stăpîn pe tine. Ai fost vreodată în împrejurări de acestea, Frère Culai?

— Dar crezi tu că se găsește vreun om care să nu fi trecut prin ele?

— Nu e așa că e una din situațiile cele mai neplăcute? Să vrei să pari a fi altceva și să nu poți.

— Și totuși, această demascare e uneori necesară. Prin ea se pot limpezi multe situații neclare, fără să mai fie nevoie de cuvinte. Dar să lăsăm astea. Ochii tăi au nevoie de o baie răcoritoare. Știi ce vreme plăcută e afară?

— Vrei să ieșim puțin să ne plimbăm?

— E tocmai ce vroiam să-ți propun.

Într-adevăr, primăvara de afară se împlinise pe de-a-ntregul. Frunzele se desghiocaseră din boboci, ui-

mitor de cărnoase și vii. Iar verdele lor avea ceva din verdele larvelor crisalide. Acel verde transparent, gras, de care parcă ți-e teamă să te atingi. Tufele de liliac, prezente în toate curțile, ofereau tuturor globuri luminoase de flori. Era o revărsare totală de mireazmă și floare, așa cum numai grădinile Iașului pot să ți-o dea. Căci nu e un oraș mai mult al primăverii ca Iașul. Poate chiar de aceea oamenii lui rămîn toată viața molipsiți de poezia primăverii. Prizonieri ai Iașului, n-au cum să-și modernizeze simțurile. Legați de Iași, ei n-au cum să aducă de afară strălucirea orașelor în care totul se poate fabrica, pînă și sufletul. Ei sînt rămași acolo, avînd fiecare, fie de-i tînăr sau bătrîn, patina icoanelor vechi pe care le apără de colb, sub borangic, bunicuțele orașului. Și rămași ai Iașului, ei au rămas cu lavalieră, cu pălării calabreze, cu înmlădieri suple de gavotă, cu brațe de amforă și cu cîntec venit de departe, din clavecinul vreunei case cu stemele boierici pe porți. Așa au rămas ieșenii și de aceea nu sînt alții mai potrivit încadrați în decorul primăverii, ca ei.

Ieșan și Neculai Brateș, ieșancă și Dana, primăvara de afară i-a chemat și pe ei. Pe ea să plimbe pe ulițele orașului fiorul încălzit al tinereții : pe el să continue trecerea vechilor cărturari care n-au cunoscut decît lustrul inteligenții și al culturii.

Și mai are Iașul un dar. În Iași nu îmbătrînește nimeni. Bătrînețea e numai o cochetărie în Iași. Numai un fel de a-ți schimba costumul anilor, pe placul registrelor de nașteri. Încolo, numai o mască. O mască a cochetăriei ieșene. Căci deși ficăruia îi vine rîndul s-o poarte, dincolo de ea au tot inventarul tinereții : zîmbet, vorbă aromită, cîntec, curtenie, vis și dragoste, dorință de viață și cult pentru tot ce are Iașul cu adevărat bătrîn. Și în Iași numai amintirile sînt bătrîne. Amintirile și mătăniile din mîinile bunicuțelor. Restul e tot tînăr, ca tinerețea din visurile femeilor.

În primăvara de afară, Frère Culai și Dana erau copiii ei îndrăgiți. Se plimbau prea alături unul de altul. Atît de alături încît primăvara a făcut din ei o singură ființă. O ființă cu inima Danei și cu fruntea lui Frère

Culai. O ființă cu pașii de căprioară ai Danei și cu gîndurile lui Frère Culai, punți peste veacuri.

Vestirea trecerii lor o șopteau și oamenii și florile. Apleca liliacul tufe în chip de leneș salut și se mlădiau crengile pe deasupra capetelor lor, ca niște mîngîieri ale cerului. Iar vorba le era o șoaptă și mersul o călătorie spre vie.

— Ce-ar fi dacă am merge pînă la papa Stejărel? a propus Dana, simțind că pe urma pașilor lor calcă o umbră.

— Ar fi un gest care ar aduce multă împăcare în sufletul lui, i-a răspuns Frère Culai.

— Atunci să mergem.

Nu l-au aflat acasă. Acasă era numai sluga lui, un om în ochii căruia Neculai Brateș a văzut dospind durerea. Să-l mai întrebe și altele era de prisos. Cu tăcerea lui a povestit totul. Așa cum totul povestesc tăcerile mamelor cînd ies în porți să aștepte un copil care nu mai vine.

Capitolul VI

ZILELE DIN URMĂ L-AU HOTĂRÎT.

De-o săptămînă cuconul Stejărel Racotă n-a mai dat pe la Feiga Papiș. A chibzuit cît a chibzuit și a găsit cu cale că n-ar fi rău să-i iasă mai puțin în drum Tincuța. Poate că unde o vede prea des, i s-a cuibărit diavolul în suflet. A fost în darul depărtărilor totdeauna să vindece. Să nu se mai ducă și poate că diavolul și-o alege un alt cuib. Așa a gîndit la începutul săptămînii trecute, dar să mai rabde, nu poate. „Afurisit copil !“

În timpul zilei avea credința că pînă la urmă o va scoate la capăt. Se mai lua cu una cu alta, îi mai ieșea în cale cîte un vechi cunoscut, și cînd ai cu cine vorbi, timpul trece. Pe vechii cunoscuți ai Iașului îi închide însă înserarea de cu vreme în casă. De cum cade întunericul, în Iașul cel vechi începe a se trage zăvoarele și a se încuia ușile. Căci nu e un oraș cu case mai somnoroase decît ale Iașului. Sînt ele și cîteva mai întîr-

ziate, cum e de pildă casa lui Gheorghiță Mîrza, dar numai cu atîta nu pot schimba fața orașului. Acestea rămîn rușinate asemeni fetelor deșănțate din oricare mahala a tîrgului. Dar ca tot omul care se culcă devreme și se scoală cu zorile, Iașul e printre cele dintîi orașe care își încep viața cu un ceas mai devreme decît celelalte. Dinspre partea aceasta cuconul Stejărel e bine lămurit. Nu a fost o dată să se întoarcă de la vreun taifas mai așezat cu Neculai Brateș, fără ca să nu întîlnească tîrgul în păr. Și atunci, întrebarea lui, care trebuia să fie a tuturor celorlalți și numai a lor nu :

— Mă Culai, dar oamenii aiștia nu dorm ?

Cu înserarea, lupta de a nu se mai duce la Feiga Papiș se da mai din greu. Cînd se găsea pe un loc mai ridicat de unde putea zări depărtările Iașului, acele depărtări luminate, cu tufe de liliac, cu plopi înalți și cu tăceri care dau nopții solemnitate religioasă, diavolul îl chema într-acolo. Cum Neculai Brateș nu mai era lîngă el, îndemnul se lămurea atunci mai mult în spre Tîrgul Cucului, la Feiga Papiș. O săptămînă s-a putut birui, dar cum de două zile în atît îl scurmă de nici nu mai poate închide ochii, sfîrșitul a fost că, vrînd sau nevrînd, l-a furat o cărare veche care l-a dus pînă în Tîrgul Cucului, dîndu-l plocon lui Elic Papiș, în fața crîșmei, unde jupînul venise să vadă și să prăbăluiască dacă nu trebuie schimbat becul cu altul cu mai multe „lumînări".

— Cucoane Stejărel, scot și muzica militară. După așa o lipsă, se cuvine să fiți primit ca în sînul lui Avram.

— Lasă muzica militară și fă bine și găsește-mi o masă în tufele celea din fundul grădinii și dă poruncă Tincuții să aibă grijă de mine.

Jupîn Elic, auzindu-l pomenind numele Tincuții, și-a închis un ochi pe jumătate, în semn că nu e străin de cele ce se întîmplă pe lume. Și cum încă n-a apucat cuconul Stejărel să treacă pragul în prăvălie, jupîn Elic a înjumătățit vorba, complice.

— Cucoane Stejărel, că am și uitat să vă spun. Nu numai Feiga da' și Tincuța a întrebat de ce nu mai e în vizită cu noi cuconul Stejărel. Iaca e săptămîna de cînd n-ați mai venit ! Treabă e aiastă, cucoane Stejărel ?

Că se ofilea fata așteptîndu-vă. Zic și zău că la ea este așa, ca o dragoste. Nici nu mai vrea să știe de alți clienți. Iaca, e aici și cuconul Gheorghiță Mîrza, cu un trotoar întreg de cucoane. Cînd a văzut-o parcă n-ar mai fi fost lîngă el nici o cucoană și numa în gușa Tincuții își înfigea degetele. Da' Tincuța i le tot lua și tot îi zicea: „Șăzi ghinișor, cucoane Gheorghiță, și lasă-mi gușa în pace, că are cine s-o mîngîie". Da la cine s-o gîndit numa Elic știe! Că o fi și cuconul Gheorghiță boier, se poate, da' nu-i de-o iarbă cu matale, cucoane Stejărel!

Cînd să treacă însă din crîșmă în grădină și prin grădină cît mai repede spre una din tufele din fund, i-a răsărit cuconului Stejărel Tincuța în față, aducînd spre bucătărie un maldăr de farfurii murdare. A fost aproape să-l scape, văzîndu-l.

— Matale, cucoane Stejărel?!

Mirarea Tincuții a fost auzită în toată grădina, întorcînd mai toți capul să-l vadă.

— Taci, diavole, și nu mă mai descoperi haitelor ăstora! i-a răspuns el cu glas scăzut, în care a pus și întiiul semn că nu pentru cei din grădină a venit, ci pentru altcineva. La o tufă unde numai stele să mă vadă. Ai auzit?

— Stelele și cu mine, cucoane Stejărel, i-a răspuns Tincuța, de astă dată încet și complice. Să duc farfuriile și știu eu ce tufă.

Biroul e era în ființă, ieșit să ia masa la răcoare. L-a scos Gheorghiță Mîrza la răcoare. Că de cînd vara și-a încins cuptoarele să se coacă în ele zămoșii și harbujii, merele și perele, poama și piinea, chip să mai trăiești între ziduri nu este în Cetatea Iașilor. Ies atunci ieșenii afară. Afară în curte unii, și afară în împrejurimi, la grădini și crîșme vestite, alții. Cei care ies în curțile lor numai, sînt ieșenii doritori de liniște și hodină. Ies în grădinile caselor, respiră aer aromat de zorele, privesc florile și tac. Bătrînii tac și tinerii citesc. Cînd prinde a se îndesi întunericul, bătrînii aduc lămpi cu petrol tinerilor, să poată citi mai departe, iar ei tac și mai departe, fiindcă pot tăcea și pe întuneric. La ora mesei se adună cu toți, bătrîni și tineri, în jurul me-

suței la care tinerii aduc lampa și bătrînii mîncarea. Cu mîncarea începe și vorba și parcă la fiecare masă din fiecare curte oamenii își povestesc aceleași lucruri, cu aceleași vorbe.

— Mai ia matale, ti rog, oleacută de zemușoară.

— Ti rog matale, nu mai pot...

— Da' matale, fetițo dragă, nu mai ici ?

— Mulțumesc matale, mămăică, da' nu mai pot.

Și cînd îndelaolaltă nu mai pot, bătrînii își reiau locul tăcerii și al visării, iar tinerii pe al citítului, pînă cînd vine ceasul somnului și la unii și la alții. Atunci bătrînii iau lampa să o ducă în casă și tinerii îi urmează cu dragostea din gînd și din cărți aprinsă în dînșii.

Ieșenii care ies să se ducă la grădinile cu crișme vestite sînt amestecați. Sînt și din cei vechi și din cei noi. Cei vechi, de sînt bătrîni, seamănă cu Stejărel Racotă, și de sînt cu simțiri întoarse spre frumusețea trecutului, seamănă cu Neculai Brateș. Cei noi, de sînt bătrîni, seamănă la chip și la gînd cu Gheorghiță Mîrza, iar de sînt tineri, sînt frați de cruce cu Olga Tațomir și Domnica Talpeș. Dar, deși se pot găsi și unii și alții în aceeași grădină, n-ai să-i vezi și la aceleași mese. Unii au să se rînduiască sub luminile becurilor electrice, să fie văzuți de toți cum se joacă pe față cu tinerețea ; pe cînd ceilalți au să caute locul cel mai din umbră, loc unde pot da dragostei lor vălul cu stele al tainelor.

Cu toți cei din grădină a întors și Gheorghiță Mîrza capul, cînd s-a auzit glasul Tincuții sunînd din clopoței de argint numele cuconului Stejărel. Văzîndu-l s-a și sculat de la masă. Cum e singur, poate că reușește. Și mîine va suna altfel în inima tîrgului noaptea petrecută la Feiga Papiș de Biroul 2 !

— Cucoane Stejărel, fă-ne onoarea și hai la noi la masă. Toți te reclamă. Ia privește matale, ce mai mîndrețe e-acolo ! Sanda Crăsnaru, Domnica Talpeș, Olga Tațomir...

— Gheorghiță, îți mulțumesc și le mulțumesc, dar nu pot. Te rog chiar să pui convingere în cuvintele cu care ai să mă scuzi. Aștept un prieten, nu pot.

— Culai ? a înfipt de îndată cuvîntul Gheorghiță Mîrza.

— Nu, Culai nu mai poate fi un prieten de noapte. Sînt drepturi mai sfinte care îl reținn.

— Atunci ?

— Un prieten !

— Care, cucoane Stejărel, că de cînd s-a însurat Culai, tot singur te văd ?

— Știu eu care, Gheorghiță ! Un prieten. Aștept un prieten. Cine și cum îl cheamă, nu știu. Eu îl aștept. Și, ca să poată veni pînă la mine, trebuie să mă găsească singur. Din cauza asta sînt obligat să te refuz și să-i refuz. Înțelege-mă.

— Dac-ai ști ce rău îmi pare, cucoane Stejărel !

De la masa Biroului 2, cucoanele au început a înfiripa un cor.

— Vrem pe cu-co-nul Ste-jă-rel ! Vrem pe cu-co-nul Ste-jă-rel !...

— Îi auzi, cucoane Stejărel ? și-și întoarse capul spre masa Biroului 2. Așa, Domnică mamă, nu-l lăsați.

Cuconul Stejărel a trimis un salut de mulțumire mesei care îl reclama, dîndu-le să înțeleagă că nu poate primi invitația.

Rumenită de un jar lăuntric sosi Tincuța. Fată deșteaptă, ca a înțeles ce se petrece.

— Cucoane Stejărel, să vă duc la masa care vi s-a oprit.

Cuconului Stejărel i-a surîs obrazul.

— Auzi, Gheorghiță ? Este o masă care mă așteaptă. Iar eu, la rîndul meu, aștept un prieten. Salută din parte-mi masa de la care te-ai desprins și fii și tu salutat.

L-a onorat cu o strîngere de mînă (bună și asta ! și-a zis Gheorghiță Mîrza, văzînd cum toată grădina îl privea) și a plecat, croindu-și o cărare șerpuitoare printre mesele din grădină, pînă la cea mai îndepărtată tufă de liliac, înăuntrul cărcia era o masă cu două scaune. Tincuța, pe urma pașilor lui.

Ajunși, și singuri fiind, Tincuța, în loc să ceară, ca la toți ceilalți, comanda, a spus altceva :

— Cucoane Stejărel, sînt foarte supărată pe matale. Stejărel Racotă a privit-o, tăcînd. De ce n-ați mai venit ?

Stejărel Racotă tăcea înainte. Privi mai întîi ochii Tincuții și apoi stelele.

— Tincuțo, știi tu cît e de la ochii tăi pînă sus ?

Tincuța s-a uitat și ea la stele, nu însă cu visarea din ochii lui Stejărel Racotă, ci cu dorința sinceră de a probălui distanța.

— Să tot fie vreo sută de kilometri, cucoane Stejărel!

— E mai mult, Tincuțo, i-a răspuns Stejărel Racotă, neîmpiedicîndu-se de naivitatea ei. Și e tot atît de mult cît am străbătut eu de săptămîna trecută, pînă astăzi.

Naivitatea Tincuții s-a mai dat pe față o dată.

— Da' unde ați fost, cucoane Stejărel, așa departe ? ! Și eu care credeam că ne-ați uitat !

— Am fost de la mine... pînă la tine, Tincuțo ! i-a întors din nou o vorbă nepotrivită Stejărel Racotă. Și Tincuța a deschis iarăși ochii mari, să se mire de ce spune cuconul Stejărel. Cuconul Stejărel s-a lămurit însă și el că vorbește într-aiurea. I-a luat și mințile diavolul ! Îi vorbește cum i-ar vorbi unei Dane. Unei Aniute sau unei alte fete, care știe să prețuiască și ce e ascuns în cuvinte, precum și ce e dincolo de cuvinte. În loc să-i desfacă, pe fața ei toată, vorba, ca s-o pătrundă cu ce poate ea s-o pătrundă, el îi cîntă din mandolină, ca un Romeo cu adresa Julietei rătăcită. „Ei, nu ! va trebui să-i vorbesc într-altfel ! Pe limba ei ! Să-i spun o vorbă și să mă înțeleagă ! Nu o sută și să rămîie cu ochii sgîiți la stele !"

— Uite ce e, Tincuțo. Adu-mi mai întîi o vrăbioară, uscată bine. Să nu fie în sînge, că n-o mănînc. Am început să am groază de sînge. Nu mai pot să-l văd.

— Nici pe prostire, cucoane Stejărel ? ! Păi, ce s-a ales de ocna matale, cu care mă înspăimîntai mai an ! Să nu fie colbul, cucoane Stejărel, că iacă, mă mînii, și Dumnezeu știe ce se mai alege de mine !

Înțelegînd cuconul Stejărel că prea întîrzie și că poate unii au și băgat de seamă plecarea Tincuții în tufele cele din fundul grădinii, i-a mai adăugat o vorbă de ducă :

— Ai plecat ?... Ai venit ? Și să dea Dumnezeu să nu fie uscată bine că ai să vezi tu ce o să se aleagă de cozile tale !

Tincuța, naivă pentru anumite înțelesuri și foarte deșteaptă pentru altele, a plecat, convinsă fiind că tare i-e foame cuconului Stejărel.

— Iaca plec, cucoane Stejărel, și să știi matale că, în loc de o vrăbioară am să vă aduc o scoarță de carne. Iac' așa !

Începuse și Tincuța a amesteca singularul cu pluralul cînd îndrepta cuvînt cuconului Stejărel, dar la ea acest amestec de singular și plural nu era o încercare de străbatere dintr-o zonă într-alta, ci numai un salt, care, fără de știința ei, i-l dădea o putere străină de dînsa. Un salt spre Stejărel Racotă. Că în ce o privește, habar nu avea de acest salt, era iarăși adevărat. Că e prinsă într-o vîltoare nouă, a înțeles însă și ea, dar ce și cum înseamnă această vîltoare, era prea departe de mintea ei chiar și cînd se cășuna să înțeleagă ceva. Așa că a plecat să aducă vrăbioara, uscată tare, fiindcă așa a dorit-o cuconul Stejărel, și cînd cuconul Stejărel sau cuconul Culai doresc ceva, apoi se fac cu toții luntre și punte să iasă precum li-e dorința.

În drumul ei printre mese, pînă la grătarul lui moș Vasile Tășalău, cei din grădină, și mai cu seamă cei de la masa Biroului 2, n-au uitat să încrusteze pe răbojul clevetirilor întoarcerea prea tîrzie a Tincuții de la tufa cea mai din fund a grădinii. Domnica Talpeș a fost cea dintîi cu remarca :

— Da' greu mai dă comanda, cuconul Stejărel !

— Grozav vă mai place să păstrați discuția la nivelul mititeilor de pe masă.

— Doar n-oi fi vrînd să viu la Feiga Papiș pentru filozofie sau altă prostie de-al de astea ! nu s-a lăsat Domnica Talpeș, cu întorsul cuvîntului Elzei, care făcuse remarca..

Pînă să se frigă vrăbioara. Tincuța s-a întors la tufa din fundul grădinii cu bateria de vin, bine burdușită cu gheață. Să se oprească însă la chemările îndreptate mai de la toate mesele, nu avea timp. Răspundea tuturor cu un *acușica* mieros, și fiindcă mieros îi era cuvîntul, răbdarea celor ce o strigau era mare.

— Ai și sosit?

— Numa' cu vinul, cucoane Stejărel. Vrăbioara se face. Am dat-o în grija lui moș Vasile Tășalău. Pînă atunci beți un păhărel de vinișor.

Fără să mai aștepte aprobarea cuconului Stejărel, turnă vin în pahar.

— Și să știți — asta v-o spun chiar eu, și eu n-am să vă mint niciodată, din vinul aista jupînul dă numai pe sprinceană.

Cuconul Stejărel o privi ce o privi și după ce i-a turnat paharul, i-a prins mîna și-a tras-o lîngă dînsul. Că nu poate să-l vadă nimeni, știa. Cunoștea desimea tufelor, precum și cît de ascuns e omul cînd se înfundă în ele.

— Tincuțo, ți-am hotărît soartă nouă. Nu te mai las aici.

Tincuța își umplu ochii cu o dulce curiozitate.

— Să mă luați de aici, cucoane Stejărel?! Și unde să mă duceți?

Cuconul Stejărel și-a apropiat-o la piept și mai mult.

— La mine, Tincuțo.

— La matale?! Șaga aiasta am mai auzit-o spunîndu-mi-se.

Pe cuconul Stejărel nu l-a prea bucurat răspunsul Tincuței. Își închipuia că e o fată pîndită, că așa cum vin ele de la țară, necoapte pentru vicleniile tîrgului, pot să cadă ușor în brațele vreunui mincinos cu promisiuni de căsătorie, dar că a mai șuguit cu ea și alții, așa cum a șuguit el acuma, la aceasta nu s-a gîndit. Cunoștea meteahna boierilor moldoveni și totuși nu o crezuse potrivită și pentru Tincuța. De ce? Pentru că el însuși o pîndea cu șaga aiasta și în asemenea cazuri, cînd noi înșine sîntem prinși în vîltoarea lucrurilor, zadarnică ne e toată știința și experiența. Avem știință

și experiență doar pentru alții. Pentru noi avem numai minciuna excepțiilor.

— Vra să zică, ți-au mai spus-o și alții !

— Să mor, cucoane Stejărel !

— Și eu ți-am spus-o tot așa cum ți-au spus-o alții ? !

— Să chic trăznită în ast' clipă, cucoane Stejărel, de mint !

Răspunsul Tincuții l-a lămurit că iar nu-i vorbește cum trebuie. S-a auzit însă străbătînd pînă la ei strigăt chemînd-o și cuconul Stejărel a îndemnat-o să plece. Cînd va aduce vrăbioara o să se facă mai înțeles.

— Du-te că în noaptea asta om mai avea timp de vorbit.

Tincuța a aprobat cu toată ființa ei cuvîntul cuconului Stejărel și a plecat. Nu însă să se ducă pe unde o strigă, ci să vadă dacă s-a uscat, după cum îi place cuconului Stejărel, vrăbioara.

— Tincuțo...

— Tincuțo...

— Acușica, boierilor, a fost și de data aceasta răspunsul Tincuții, boierii de tot felul din grădină mulțumindu-se și cu acest acușica, vorbă cu dar să le mai lungească răbdarea...

Vrăbioara fiind gata, moș Vasile Tășalău, grataragiul a încredințat-o Tincuții, care o aștepta cu tava întinsă, încărcată cu tot dichisul. O jumătate de harbujel din cei murați de madam Feiga, o saladă verde și un șervet de pînză, așa cum numai la cine știe ea trimitea madam Feiga. Apoi :

— Tincuța !...

— Tincuțo !...

— Acușica, boieri mari. Vin îndată.

Din tot ce ducea pe tavă, pe Gheorghiță Mirza un singur lucru l-a supărat : șervetul de pînză. La masa lui, căci el o comandase din vreme să-i fie oprită, șervețelele erau din hîrtie. Indignarea nu și-a arătat-o public, fiindcă nu dorea să se știe că între el și Stejărel Racotă, madam Feiga a făcut o deosebire.

„E, lasă tu ! Dacă nu ți-oi închide eu cîrciuma, să nu-mi spui mie cucoane Gheorghiță !“

Cum jupînul Elic s-a arătat în grădină, Gheorghiță Mîrza l-a pîsîit. Urechea lui Elic, învățată cu pîsîitul lui Gheorghiță Mîrza, l-a prins repede. Repede a ajuns la masa lui Gheorghiță Mîrza și jupîn Elic.

— Ce-i asta, Elic? l-a întrebat Gheorghiță Mîrza, cu asprime de autoritate ofensată, arătîndu-i un șervet de hîrtie.

Jupînul Elic nu a lăsat să se consume mai departe indignarea lui Gheorghiță Mîrza.

— Domnu primar (și a început a strînge șervețelele de hîrtie, mozolite unele și curate altele), dobitoc a ieșit din mamă-sa Sami, și tot dobitoc o să se întoarcă în dumneaei!

Arnold Rieber nu a avut de lucru și l-a întrebat, cum adică o să se întoarcă în dumneaei?

— Tu crezi că viața e la plăcerea oricui? Dacă îți place rămîi, dacă nu te întorci de unde ai plecat?

— Dacă n-o să se întoarcă de voie, o să se întoarcă de nevoie, cucoane Arnold, fiindcă am să-l trimit eu acolo. Așa un tîmpit ca Sami, altul n-am văzut! Iertați, domnu primar.

Și a plecat jupînul Elic să repare eroarea comisă de Sami.

Din nou sfîrlează printre mesele din grădină, Tincuța a ajuns cu vrăbioara la tufa lui Stejărel Racotă.

— Cucoane Stejărel, mîncați-o răpide să nu zboare.

— Ad-o la judecata de-apoi, Tincuțo! Că după ea îți vine ție rîndul.

— Să mă mănînci, cucoane Stejărel?! Pentru asta v-aștept eu de-o săptămînă cu inima darabană? Să mă mîncați?

Stejărel Racotă nu era însă prea atent la ce-i vorbea Tincuța. Se gîndea la cum să i-o spuie mai de-a dreptul și mai pe înțelesul ei. Să o ia de unde a rămas. Prin ocoluri a trecut el și degeaba. Tincuța e de la țară și vorba îi trebuie spusă întreagă și înțeleasă.

— Tincuțo, nu te mai lăs la Elic. Te iau la mine.

— Ai deschis matale restaurant, cucoane Stejărel?

Pe Stejărel Racotă nu l-a clintit de loc naivitatea Tincuții. Ba, s-a pomenit chiar răspunzîndu-i:

— Da, am deschis... ceva... undeva... pentru tine. Vino, diavole, mai aproape.

Și a venit Tincuța, cuprinzîndu-i din nou mijlocul Stejărel Racotă, în pofida așteptării vrăbioarei.

— Iii ! să nu ne vadă careva, cucoane Stejărel !

Teama Tincuții de a nu fi văzută l-a luminat pe Stejărel Racotă.

— O să fie mai bine ca la Elic. Mă înțelegi ?

— Înțeleg, cucoane Stejărel !

— Ai să scapi pe pîsiitul porcilor aiștia și o să-ți miroasă rochia și a altceva, nu numai a mititei. Mă înțelegi ?

— Nu prea, cucoane Stejărel. De care porci să scap ?

— De toți porcii care îți șoptesc la ureche să te ia la ei.

— Alei, cucoane Stejărel, da' șaga aiasta mi-ai spus-o și mata !

— Și eu, numai că eu nu șuguiesc, Tincuțo. Eu vreau să te iau la mine, nu pentru o noapte, cum vor porcii de-alături...

— Vălcu, iarăși porci ! ?

— ...sau ca să intri în serviciu la mine, în loc de a fi mai departe la Elic. Nu, Tincuțo ! Te vreau la mine pentru că ai fost diavol neastîmpărat și te-ai vîrît ia aici, loc unde altădată purtam o inimă.

— Și-acum ce-i acolo, cucoane Stejărel ? l-a întrebat Tincuța, fără de nici o ascuțime a minții să ducă înțelesul întrebării mai departe.

Dar pe cuconul Stejărel l-au furat iarăși ocolurile.

— Nici eu nu știu ce-a mai rămas acolo, Tincuțo. Ceva însă a rămas, și acest ceva te cheamă la el. Du-te, Tincuțo. Eu te sfătuiesc să te duci. De ce să rămîi mai departe ispită la un perind nesfîrșit de porci, și să nu te ridici la mai mult decît ești acum ?

— Iar nu înțeleg, cucoane Stejărel. Unde zici mata să mă ridic ?

— Tincuțo, la mine n-ai să fii în serviciu. La mine ai să fii ca la casa ta. Eu nu mai am pe nimeni pe lume. Am rămas singur, Tincuțo, și singurătatea n-o mai pot îndura. Îmi trebuie un tovarăș. Nu un tovarăș de afaceri, cum poate i-ar trebui lui Elic. Nu, un tovarăș

căruia să-i pot spune : Hai, Tincuțo dragă, să ne culcăm, că s-a făcut noapte. Mă înțelegi ?

— Cam înțăleg eu acuma, cucoane Stejărel, dar nu prea-prea !

— E, atunci ascultă-mă ca să înțelegi și mai mult. Ți-am spus că sînt singur. Bruma ce mi-a mai rămas la țară nici n-am cui s-o las, așa de singur am rămas, Tincuțo. E ea o paragină de căsoaie ce mi-a mai rămas acolo, dar totuși un stăpîn cere și paragina aceea. Astăzi, îi sînt eu stăpînul, dar mîine, cînd nu voi mai fi, de ce să nu fii tu mai departe stăpînul ei ?

— Stăpînă pe cășile matale, cucoane Stejărel ! ? întrebă Tincuța, cu o mirare mai întregitoare decît a naivității.

— Pe ele și pe mine, Tincuțo.

S-a auzit vocea jupînului Elic, strigînd-o tare, ca unul ce nu știa unde e și dintr-o parte va trebui să-i răspundă. I-au răspuns însă alții, din mai multe părți, înțelegînd jupînul Elic acum unde anume este Tincuța, de nu se mai arată și grătarul geme de comenzile date.

— Caut-o mai către fund, Elic, a pornit dintr-o parte o îndreptare.

— Și nu lăsa nici tufele celea necercetate, l-a sfătuit altul.

Întrebarea lui a stîrnit și la masa lui Gheorghiță Mîrza bîrfeala, cea de a nu știu cita oară.

— Iată, la ce se expune dumnealui, boierul ! a deschis focul chiar domnul prezident al Biroului 2. La Jockey îl supără la nas democrația și la Elic pactizează cu ea. Zi că nu am dreptate, Domnică mamă !...

Auzind chemarea jupînului Elic, Tincuța și-a adus aminte că iar a întîrziat cu vorba.

— Ia auziți-l, cucoane, cum mă mai strigă ! Mă duc și mai viu eu.

— Nu te strigă el, Tincuțo. Prin vocea lui te strigă toți porcii ceilalți și eu vreau să nu mai fii la cheremul nimănui. M-ai înțeles ?

În loc de da sau nu, Tincuța i-a propus altceva.

— Mai comandă cevașilea, cucoane Stejărel, ca să mai pot veni la matale.

— Ce să mai comand, Tincuțo? a întrebat-o Stejărel Racotă. Adă și tu ce vrei, numai vină și dă-mi răspunsul.

— Să vă facă niște clătite, cucoane Stejărel?

— Să-mi facă.

— Iaca mă duc și viu eu, că jupînul ista, de-ar fi după el, la toate mesele ar trebui să servesc!

A plecat, crescînd în ea o bucurie nelămurită. „Cum adică să fie ea stăpînă pe cășile cuconului Stejărel?! Ba încă și pe cuconul Stejărel?! Aiasta e o curată cimilitură. Să-i vorbească mai de-a-dreptul cuconul Stejărel și o să-i dea ea răspunsul. Că la urma urmii, una e să te găsești în casa unui boier și alta la crîșma lui jupîn Elic! Și de, jupîn Elic nu i-a spus niciodată că o s-ajungă stăpînă pe crîșma lui și chiar pe dumnealui, pe cînd cuconul Stejărel!...“

— Da hai, Tincuțo, și du comenzile la boieri! A fost mulțumit cuconul Stejărel de vrăbioară? a mai întrebat-o Elic tare, în așa fel ca să afle toată lumea, și cea sosită mai tîrziu, că printre clienții dumisale e și cuconul Stejărel Racotă.

— Mulțumit, jupîne, și acum poftește și niște clătite cu dulceață de pomușoară.

— Bun! a aprobat jupîn Elic comanda, și pînă le face, treci pe la cei boieri, că i-auzi cum te mai vor și te strigă.

Drept răspuns Tincuța a întors tuturor un obraz roșcovan, mulțumindu-se boierii jupînului Elic deocamdată și cu atît. Mulțumit a fost și jupînul Elic că a mai dat o răbdare așteptărilor lor. De-ar fi știut însă de ce tot întîrzie Tincuța la cuconul Stejărel și că s-ar putea întîmpla s-o și piardă, s-ar fi lăsat el jupînul Elic păgubaș și de vrăbioara lui Stejărel Racotă și de boieria lui. Că oricît de boier o fi el, deverul de la cei mulți vine și el pentru cei mulți o ține pe Tincuța și nu pentru bătrînețele pofticioase ale lui sau ale altora, care, binevoiască dumnealor să se sature și cu ce văd numai!

Rămas singur în fața paharului, cuconul Stejărel Racotă a început a trece la constatări noi. „Bravo, cucoane Stejărel! Îți spune tot tîrgul cucoane și matale îi trădezi cinstea cu o... (servitoare era să zică, dar i

s-a oprit la timp cuvîntul) fetișcană de la țară. Hala! de așa boierie! Și încă să te rogi de ea! Noroc că au mai făcut-o și alții înaintea matale. Și ce-o să mă mai foarfece Biroul 2! Nu a scăpat el Culai, care de, a ridicat, nu a scoborît! Și la urma urmii, zică ce-o zice lumea și să mă lase în pace! N-o să-mi cunoască ei mai bine viața ca mine! Mai de grabă cu o Tincuță decît cu ei. Tincuța a știut să se vîre în mine, dar ei, ei, ce-ar putea avea ei comun cu mine?!.. Da ducă-se și să mă lase-n pace! Treaba e că Tincuța vrea să știe tot mai mult, și mai pe înțeles cum să-i spună dînsul ce anume se răsucește în el? De fapt, ea se supune legilor ei. La țară totul se face cu tocmeală. Pînă și nunțile. Dacă le ies socotelile cu pămîntul, nunta e gata. Ea așteptă pesemne o socoteală mai netedă și el îi vorbește de ce a mai rămas acolo unde odată purta o inimă și acum nu știe nici unde i-e inima și nici ce a rămas în locul ei. O, de-ar ști diavolul învîrtejirea în care m-a băgat!"

Și-a turnat în pahar vin proaspăt și l-a băut dintr-o sorbitură. „Eh, viață! Supune-te ei, cucoane Stejărel, că n-ai ce să faci alta! Ne-a legat pe fiecare c-o ață și ne trage unde poftește dumneaei. Lasă-te și matale și de-o fi bine sau rău, ai să vezi la răfuiala cea de-apoi".

A mai gîndit cît a mai gîndit Stejărel Racotă și Tincuța s-a arătat din nou, nu atît de grăbită de clătitele cu pomușoară, cît de dorința ei de a afla pe de-a-ntregul cam ce-a înțeles cuconul Stejărel, cînd i-a spus să fie ea stăpînă pe căsoaiele lui.

— Am sosit cu clătitele, cucoane Stejărel. Cînd să le pună dulceață m-am rugat de madam Feiga să scape mai multă, ca pentru un boier ca matale.

— Te-ai obosit degeaba, Tincuțo. Dulceața n-a pus-o madam Feiga, ci tu. Și-ai pus din belșug. Că de îndulcit, nu mă îndulcește pe mine pomușoara jupîncii tale, ci pomușoara aiasta, culeasă de pe aste buze.

A strîns-o cu atîta hotărîre în brațe, încît și de-ar fi vrut să se apere Tincuța și nu ar fi putut. Dar să încerce, nici vorbă. A ascultat de brațul cuconului Stejărel ca de-o chemare a icoanei. Și mai era dincolo de

această chemare și o arătare de case, peste care de ce n-ar fi stăpînă ea, după ce-o le-o cheri stăpînul ?!

Un ui ! în care a înfundat durere și bucurie a fost răspunsul Tincuței la sărutarea primită. Și numai după ce și-a uns durerea sărutatului cu untdelemnul din bucuria ce i-a dat-o, a glăsuit Tincuța.

— Da fie, cucoane Stejărel, că știi să săruți ! Nu cumva mi-oi sîngerat gura ? și cu un deget plimbat pe buza de jos căuta o probabilă rană. De rană n-a dat degetul Tincuței, dar o clipă s-a oprit într-o mică adîncitură, săpată în carne. Da' aici ce-i cucoane Stejărel ?

— Semn că am trecut pe-acolo, Tincuțo !

Simțind cuconul Stejărel că iar îl fură vorbele ocolitoare, a trecut pe dată la faptă. Adică la vorba care nu mai ascunde nimic Tincuței.

— Tincuțo, iată unde stau, și pe o bucată de hîrtie i-a scris adresa. Să-ți iei mîine tot calabalîcul și să poftești. Eu n-am grătar ca jupîn Elie, am însă ceva aici, a arătat el în dreptul inimii, și ce mai e acolo îl dau în paza ta. Ți-am spus că n-am cui lăsa bruma ce-o mai rămîne după moartea mea. Și atunci m-am întrebat de ce nu le-aș lăsa Tincuței ? În casa mea nu vii cu simbrie, auzi ? La mine vii ca o fată care mi-e dragă, care îmi va da totul și căreia îi voi lăsa totul. Mă înțelegi, Tincuțo ?

— Vă înțeleg, da'... au ceva pămînt căsoaiele, cucoane Stejărel ?

— Au, Tincuțo, atît cît îi trebuie unei fete ca tine.

L-a îmbrățișat ca acuma și, rușinîndu-se parcă de ce avea a-i spune, i-a șoptit cuvintele în ureche, cu buzele lipite aproape :

— Cucoane Stejărel, așteaptă-mă. Mîine sînt la matale.

Capitolul VII

O DATĂ CU ÎNCEPEREA NOULUI an universitar, a sosit la Universitatea Mihăileană şi ordinul de strămutare la Universitatea din Bucureşti a profesorului Neculai Brateş. Ştirea a fost adusă de telegraf şi gura omului, care este cel mai desăvîrşit aparat de împrăştiere, a lăţit-o în tot Iaşul.

Neculai Brateş se afla tocmai la Universitate cînd funcţionarul Poştei a adus telegrama. Dar pînă să ajungă la Rectorat şi să ia cunoştinţă de vestea cea mare, în drum colegii se grăbeau care mai de care să-l felicite. O aflaseră înaintea lui. Unii cu bucurie, alţii cu întristare. Dar cel mai întristat dintre toţi, Neculai Brateş a fost. Moldovean ca toţi moldovenii, avea împlîntate adînc rădăcinile în oraşul de baştină. Faptul că a fost ales să onoreze catedra de la Bucureşti nu l-a măgulit cu nimic. În faţa ameninţărilor unei desrădăcinări nevoite, sentimentul acesta nu l-a prins cîtuşi de puţin.

— Felicitările mele, colega. Ai cucerit catedra bucureșteană. Cinstea e și a Universității noastre.

— Ce cucerire ? Ce catedră ? a răspuns Neculai Brateș primului care l-a pus în cunoștință de strămutarea sa.

— Cum, n-ai aflat încă ? Mă bucură că sînt primul. A sosit ordin telegrafic de la Minister. La vacanța ce s-a ivit la București în vara aceasta prin moartea titularului ai fost ales mata.

Neculai Brateș și-a întors buza de jos a dezgust, așa cum de obicei facem cu toții cînd ne surprind veștile nedorite. Sînt două luni de cînd știa și el de vacanța de la București, dar nici un moment nu s-a gîndit că ar putea fi ales în locul decedatului. La același minister de unde a plecat ordinul se afla un dosar, în restanță de multă vreme, cu îndepărtarea profesorului Neculai Brateș din Universitatea Mihăileană, pe temeiul unei vieți dezordonate, care îl împiedică să-și țină cursurile. Și a rămas mereu în restanță dosarul, cu toate intrările lui în actualitate cînd se schimbau guvernele de altădată, pentru că prea erau meritorii cursurile lui atunci cînd apuca să le țină. Aflase de acest dosar, la îmbogățirea căruia au contribuit și unii dintre cei care acum se grăbesc să-l felicite și să se considere onorați, așa că pentru o îndepărtare din învățămîntul superior era pregătit s-o primească, dar la o strămutare la București, nici prin vis nu i-a trecut. Cum nici acum nu-i vine să creadă.

— Ce, sînt nebuni ? !

Nebunii s-au arătat însă cuminți de data aceasta și în loc să-l înlăture, l-au înscăunat în Universitatea din Capitală.

Cu gînduri negre a plecat să ducă știrea acasă.

Un altul ar fi jubilat. El, crescut și rămas mereu în Iași, nu s-a bucurat. Perspectiva dusului la București nu l-a măgulit cîtuși de puțin. Iașul intrase în viața lui așa după cum el însuși intrase în viața Iașului. Destinele lor păreau împletite. Ochii lui aveau nevoie de zările Iașului, cu mînăstiri și vii, cu dealuri gîrbove și cu tăceri în care gîndul crește, așa precum și Iașul avea nevoie de silueta lui desuetă, cu lavalieră și pălărie ca-

labreză, cu rătăciri nocturne și cu visări parnasiene. De la catedra lui din Iași, privind pe fereastră, putea vedea desfășurarea viilor Uricanilor și putea auzi glasul fără de seamăn al privighetoarei. La București, în locul viilor, Baia Centrală, și în locul privighetoarei cursiste, stridența vreunui vînzător de alune sau înjurătura cu spută a vreunui șofer rămas beat din noapte.

Ajuns acasă, Dana i-a descoperit, de cum a intrat, întristarea.

— Ce ți s-a întîmplat, Frère Culai, de ți s-au plumbuit ochii ?

— Necazuri, Dănuțo ! Trebuie să plecăm la București. Mă bate gîndul să-mi dau demisia.

Dana nu l-a înțeles.

— Ce demisie și ce București ? Frère Culai, vorbește-mi pe înțelesc.

— Pe înțelesc, Dănuțo. M-au mutat la București. S-a terminat cu Iașul !

O clipă Dana a rămas pe gînduri. Vestea aducea prea mult ca s-o poată cuprinde toată. Și numai după ce a pătruns-o a putut scoate cuvîntul, înfrînat parcă de un gînd.

— La București ? Și de ce demisie ?

Auzind-o, ochii lui Neculai Brateș s-au deschis mari sub cerul lor plumburiu.

— Cum, tu vrei să plecăm ?

Dana a înțeles grija din întrebarea lui Neculai Brateș.

— Vreau să-ți împlinești chemarea. Chiar cu durerea strămutării noastre în alt oraș. (S-a ferit să-l numească pe acest alt oraș.) Nu simți, Frère Culai, că pentru anumiți oameni Iașul rămîne prea mic ? Și acum cînd nu mai ești al lui și numai al meu ești, cred că putem pleca, mai adăugă Dana, încălzind în dragostea inimii faptul că l-a închis în cetatea Boianilor, ca pe un prizonier al ei numai.

— Ce o să fac la București fără Iași ? a întrebat, copilăros, Neculai Brateș.

— Ceea ce face și Iașul fără mata acum ! a răspuns cu promptitudine Dana, înnoind aluzia de mai sus.

Cuconul Costăchel nu era acasă, iar cucoana Roxana se afla la orînduitul treburilor de sară. Fiind ora

Jockey-Clubului, cuconul Costăchel se găsea la Club și la Club fiind a aflat și el de numirea profesorului Neculai Brateș la catedra de la București.

— Felicitările mele, cucoane Costăchel. Frumoasă lovitură ! Brava lui !

— Lovitură ? ! Pardon ! Culai nu dă lovituri ! Asta precum ca să se știe ! — a răspuns cuconul Costăchel la felicitările cu care s-a grăbit să-l întîmpine Gheorghiță Mîrza, om de lovituri.

Vestea la Jockey a adus-o un profesor, coleg cu Neculai Brateș, și de la Club ușor a trecut în tot Iașul, dezbătută fiind după cum placul fiecăruia dorea.

După terminarea felicitărilor, cuconul Costăchel a plecat acasă, ocolind Strada Carol. Se temea omul de vreun alt rînd de felicitări și cînd ele nu vin din inimă — și știa cuconul Costăchel cînd vin de-acolo și cînd nu — te întristează, în loc să te bucure. A cotit așadar colțul la Toma Cosma și a tot urcat dealul, gîndind acum în tihnă la cele noi întîmplate.

„Brava lui ! și-a spus și el în sine, nu însă din aceleași sentimente ca Gheorghiță Mîrza. Iașul a fost ! E rîndul Bucureștiului să fie în capul bucatelor. Capitală, de ! Oraș de Scaun Domnesc, n-ai ce să-i faci ! Cîrtim noi că n-are trecutul Iașului, dar cine mai dă acum ceva pe ce-a fost ? ! Fosta-i, lele ! Repauzează-te acum, bătrîne Iași, pentru toate îndîrjirile tale din trecut. Ți-a fost prea zbuciumată viața ca să n-ai dreptul la hodină. Soarta a voit ca să treci rîndul Bucureștiului. Mai mult chiar, să-i plătești biruri. Că de, asta ți-i legea acum ! Să-i treci tot ce ai mai bun. Tot ce crești mai de seamă trebuie să-i trimiți plocon. Ți l-a luat pe Culai acum. Și Culai o să trebuiască să se ducă. Mintea lui cere orizonturi îndepărtate pe care tu nu le mai ai. Acolo și literatura lui va găsi un cîmp mai prielnic".

În fața casei Beizadelei Sturza s-o oprit. E un vechi obicei al lui să se oprească în fața acestei case, căci nu e o altă casă în Iași să fi îngrămădit mai plastic în ea toată vitregia soartei.

„Poftim matale ! Ce strălucire avut-a în vremuri și ce soartă de rîs are astăzi ! Mai de mult, viață domnească, nunți cu alai împărătesc, baluri cu oaspeți anu-

me veniți din Polonia și chiar din Kiev, și astăzi, un fel de orfelinat cu miros de mîncare ieftină și cu slugi care suduie prin sălile pe unde altădată sfătuiau boierii Moldovei! Iată, Iașule, soarta ta! Și mulțumește-te și cu asta, căci s-ar putea întîmpla să fie și mai rea!"

Cu aceste cuvinte îndreptate Iașului, a reînceput urcușul, gîndul prinzîndu-l în vechile lui ațe.

„Eu unul le dau și dreptate, Culai, să te ia. S-a obișnuit lumea să dea întîietate universitarilor de la Centru și cum calitățile tale te-au așezat printre primii, trebuie să te duci. Mai greu o să se obișnuiască Roxana cu ideea asta. Dacă n-o fi ea tocmai din vremuri rămasă, a moștenit totuși obiceiul moldovencelor noastre mai vechi de-a nu se lăsa duse de lîngă casă. Desprinderea era privită ca un semn nou. Ca un început de destrămare și împotriva acestei desprinderi au luptat de-a rîndul cei din vechimi. Numai că astăzi, cu legile aste noi, nu mai prea ai pentru ce rămîne. Cu ce ne-a mai rămas, putem pleca pe oriunde, fără durere de ce lăsăm în urmă."

Puteau pleca fără durere, dar cu durere mare o spuneau stăpînii de odinioară ai pămîntului Moldovei, ori de cîte ori ajungeau în fața acestei constatări. A spus-o cu durere și cuconul Costăchel, dar el se ușura mai ușor decît ceilalți de caznele omului, firea lui fiind a nu se lăsa prinsă în iglițile vieții. Cuconul Costăchel a alungat din viață tot ce a socotit dînsul că îi poate aminti de viață. I-a îndepărtat măsurătorile de tot felul și nu s-a lăsat apucat niciodată. Încerca ea cucoana Roxana să-l mai scoboare pe pămînt, dar nu se lăsa adus de loc cuconul Costăchel. Nici cînd îl punea în fața ceasurilor de răspîntie ale Danei. Știa numai atît, că e fiica lui și a Roxanei și era deajuns ca temerile sau sfătuirile în legătură cu Dana să fie socotite de prisos. Așa că nici acum nu s-a arătat îngrijorat de ceea ce avea să se întîmple: desprinderea Danei de lîngă casă.

Ajuns, i-a găsit pe toți trei în holul cel mare, la sfat. Și din primul ochi aruncat înlăuntru, a înțeles cuconul Costăchel cam ce anume se dezbătea acolo.

— La sfat?

Trecînd un moment de tăcere, tot el a înodat cuvîntul :

— Credeţi că nu ştiu ? Vino să te sărut, Culai. Bine că s-au trezit, gugumanii ! O fi fost el Iaşul ce-a fost, dar acum Bucureştiul e la modă.

I-a răspuns cucoana Roxana :

— Cum, mata eşti de părere să primească ? !

Dana schimba privirea de la unul la altul.

— Dar n-oi vrea să fiu de părere să refuze !

Cuvintele cuconului Costăchel au răscolit nelămurit în sufletul Danei. O împingeau parcă spre o bucurie, dar spre ce bucurie anume nu-şi putea da seama.

— Şi eu sînt de părerea matale, papa, deşi Frère Culai se împotriveşte.

— Cum, se împotriveşte ? — şi se mută cu toată privirea asupra lui Neculai Brateş. Nu ţi s-o fi urît cu catedra, domnule profesor ? Eu vreau să dăruieşti Universităţii de acolo un nume şi nicidecum prilejul unei dezertări.

— Costăchel dragă, intră din nou în vorbă cucoana Roxana, dar nu te gîndeşti matale şi la fericirea lor, că abia s-au rostuit, şi acum ?...

— Şi acum ce, Roxana ? Pleacă în America ? ! Au să aibă şi acolo o casă, cum o să le rămînă şi asta de aici. Vacanţele la Iaşi şi restul timpului unde îl cheamă meritele.

— Grozave merite ! îşi luă în puţină batjocură Neculai Brateş calităţile relevate de cuconul Costăchel. Şi mare pricopseală să schimbi o Universitate pe alta ! De altfel, aceasta cu nimic nu mă saltă. Rămîn exact acelaşi care sînt. La ce atunci mutarea, cu toată răsturnările ei ? !

— Nu e aşa, Frère Culai. După cum a spus şi papa, Bucureştiul e poartă de drumuri noi. Nu mă refer atît la Universitatea de acolo, cît la centrul lui literar. Gîndeşte-te puţin la cei care au plecat înaintea matale.

— N-oi vrea să spui că pe Mihail Sadoveanu Bucureştiul l-a făcut mare !

— Nu, nu vreau să spun asta. Nu l-a făcut mai mare Bucureştiul decît a fost la Iaşi, dar la Bucureşti Mihail Sadoveanu a trecut la posturile de conducere

spirituală, pe cînd la Iași era numai un mare scriitor, care purta o pălărie ca a matale și o lavalieră tot ca a matale. Atît.

— Și atît poate că e mai mult decît reprezintă astăzi. Și dacă vrei să te documentezi și mai bine pe această linie, în care văd că școala și silința ta ți-au dat puteri s-o înțelegi și critic, află atunci că marii scriitori au fost mai totdeauna niște retrași. S-au vrut numai oameni printre oameni și nicidecum conducători de oameni. Cei care au trecut la posturi de conducere, fie chiar în cadrul artei lor, și-au sacrificat propria lor artă. Îți pot dovedi adevărul acesta cu exemple destule. Aiurea ca și la noi.

— Este exact ceea ce spui, Culai, dar nu în intransigența arătării tale, i-a răspuns cuconul Costăchel. Izolările scriitorilor pot fi foarte proprii creației, ele sînt însă lipsite de zgomotul vieții, și toate faptele noastre, ca și toate operele noastre care nu au la baza lor sprijinul pe evanghelia aceasta care este viața, sînt fapte și opere menite să piară. Iar la Iași viața, Culai dragă, e de mult în agonie. Aș putea spune că a murit chiar viața în Iași. Tu nu simți că pășim numai pe putreziciuni ? Nu vezi că tot ce a avut Iașul mai de seamă își dă sufletul ?

— Sau ca să nu și-l dea, a plecat la București, a adăugat Dana, învrăjbindu-se în ea, cu înghesuieli noi, o dorință de ducă, de străbatere a lumii, de amestec în lume. O dorință care, de o scurtă vreme, îi dă mereu ocol sufletului.

— Este exact și ceea ce spui matale, cucoane Costăchel, dar nu sub o formă definitivă și absolută. O fi putrezind el Iașul, dar trebuie să vă amintesc, și matale și Danei, că uneori putreziciunile sînt cele mai bune terenuri de însămînțare. Și ceea ce ai însămînțat în ele, crește gras și grăbit spre dezvoltarea lui maximă. Vacarmul vieții, dacă poate fi propice creației, poate fi însă și destrămător de creație, te poate fura, te poate subjuga vîltorilor lui omorîndu-ți puterea de creație. Vă pot dovedi și aceasta cu atîtea stele sclipitoare care au căzut în întunericul vacarmului, îngropîndu-se în el pentru totdeauna.

— Da, dar numai cînd viața le-a putut stăpîni puterea de creație, Culai. Cine nu are săgețile de foc cu care să străpungă viața, se va lăsa dus de ea, așa cum ai spus-o, dar artistul, care în tolba puterii lui de creație are acele săgeți de foc despre care ți-am amintit, va birui și uneori va putea stăpîni chiar crestele.

Cucoana Roxana, care pînă acum tăcuse, mirîndu-se în ea cum de se pot pierde în discuții teoretice cînd pragul de la care au pornit e atît de dureros legat de viața lor cea de toate zilele, s-a hotărît să-i scoboare de pe crestele unde au ajuns și să-i aducă la realitate.

— Zău, dacă știu cum să vă mai privesc! Voi numai în nori trăiți! Ce tot amestecați putreziciunile Iașului și crestele vieții, cu amenințarea care s-a ridicat acuma? Ce Universitate și ce București? Și fiindcă ați vorbit mereu de viață, apoi atunci să vă spun și eu ceva despre viață. Ați uitat cîteșitrei că ea mai cere de la noi și statornicie? Pe omul nestatornic viața îl alungă. Dacă nu-i place locul pe care i-l dă, nu i-l lasă nici pe acela care îl vrea.

— Dar de ce m-ai dat și pe mine de partea dumnealor, cucoană Roxană, că eu tocmai de părerea matale sînt? s-a împotrivit Neculai Brateș, cu mai puține cețuri pe frunte ca la venire.

— Te-am dat fiindcă ai luat-o și matale razna în nori. Susțineți mereu că Iașul moare. Nu-i adevărat. Trăiește mereu în ceea ce a fost, și fiindcă nu vrea să se prefacă după poftele unora, voi îl declarați muribund. Lăsați-o s-o spună asta Gheorghiță Mîrza, dar nu voi! Se poate să-i condamnați tocmai voi statornicia? În loc să-l admirați pentru bravura cu care rezistă, voi îl condamnați! Că păcatul acesta îl are și Stejărel. Una, două moare Iașul! Ia lăsați-l că nu mai moare. Ar fi murit, dacă s-ar fi luat după altele, cărora le-a plăcut să-și schimbe fața. Dar nu numai voi greșiți; toată lumea! Cînd îi aud: bietul Iași, același a rămas, nici o schimbare! îmi vine să turb. În loc să-i aducă slavă, că a rămas același, îl căinează. Da, a rămas, și nu s-a schimbat la față. Și fiindcă nu s-a schimbat la față de aceea a rămas și va

rămîne. Mă rog, mai seamănă Bucureştiul de acum cu cel care a fost ? Nici arătare, măcar ! Bucureştiul a murit, nu Iaşul, şi Culai n-are ce căuta în Bucureştiul mort cînd Iaşul în care trăieşte e viu. Nu e aşa, Culai ? l-a întrebat cucoana Roxana, bucuroasă că a terminat, scoborîtă pe pămînt fiind, căci nu ştiu cum, dar o furaseră şi pe dumneaei norii.

— Sînt perfect de acord cu matale, cucoană Roxană. De aceea m-am şi împotrivit adineaori, cînd ne-ai pus laolaltă pe cîteşitrei.

— Auzi, Bucureşti ! V-aţi aşezat temeinic, v-aţi rînduit rosturile, v-aţi obişnuit cu ele, şi acum plecare la Bucureşti, fiindcă aşa doresc dumnealor !

— Mica dragă, este aşa cum spui matale, ai uitat însă ceva : m-ai uitat pe mine.

— Cum ? înfipse cuvîntul întrebător, cu repeziciune, cucoana Roxana, în timp ce cuconul Costăchel se lăsa tot mai mult cuprins în fotoliu. Te gîndeşti serios la plecat ?

— Am spus că ţi-ai adus aminte de toate, numai pe mine m-ai uitat. Se poate, Mica ? ! Vreau să te-aud că-mi contesţi dreptul la mîndria mea de a fi soţia lui Neculai Brateş.

— Să-ţi contest această mîndrie ? ! s-a mirat sincer cucoana Roxana, întrebînd cu privirea pe ceilalţi, dacă într-adevăr i-a contestat acest drept. Nu o ai şi nu mă măgulеşte şi pe mine ?

— Da, e-adevărat, o am, dar nu o voiesc oprită aici. Cînd ea poate fi şi mai strălucitoare, de ce s-o întunecăm cu obişnuinţele noastre, care uşor pot fi învinse ? O să ne gospodărim şi la Bucureşti, şi între cele două case viaţa noastră îşi va întemeia statornicia despre care ne-ai vorbit. Nu e aşa, Frère Culai ?

— Îmi pui o întrebare grea, Dana. Grea, pentru că nu vreau să fim de păreri deosebite ; grea, pentru că nu vreau să tulbur liniştea cucoanei Roxana ; şi iar grea, pentru că nu vreau să mă ascund după vorbe. Dar ca să fie mai uşoară, am să te rog să mă asculţi puţin mai întîi. Îmi amintesc de o noapte cînd prietenul nostru, al tuturora, cuconul Stejărel, mi-a spus, cu bună dreptate : Culai, tu eşti un liric. Nu ştiu dacă este un păcat,

dar așa e : sînt un liric. Orașul acesta, Iașul, a intrat în sîngele meu. Sînt prieten cu fiece stradă a lui. M-a crescut, copilul lui fiind, și m-a gospodărit, dăruindu-mi să simt din plin toată noblețea lui. I-am ascultat adesea durerile și mai totdeauna mi-a amintit de aceea care îl întristtază mai mult : îl uită toți, cînd de peste zidurile lui ademenirile de tot felul îi înșală copiii. Toate legămintele au fost numai vorbe. I-au jurat credință și și-au călcat jurămintele. I-a înzestrat din belșug cu tot ce are el mai bun păstrat din vechimi și la întîiul preț pus pe valoarea lor s-au vîndut netrebnic, înstrăinîndu-se de el. Nu știu dacă ai să mă înțelegi, Dana, așa cum doresc să fie înțeles acest lucru. Rădăcinile tale nu sînt adînci. N-au avut cînd să se adîncească. E destul să ai o dorință, ca să te poți despărți de el. Dar ia întreabă-l pe cuconul Costăchel de colo, care mai adineaori mi-a pus mîinile în spete să mă scoată din Iași, de cîte ori a refuzat mutarea la Curtea de Apel de la București și la Casație ?

— Și nici astăzi nu știu dacă am făcut bine sau nu, Culai — i-a răspuns cuconul Costăchel, frîngîndu-și degetele mîinilor.

— Ai făcut foarte bine, cucoane Costăchel ! Ai făcut ceea a ce trebuie să facă oricare ieșan care se respectă.

— Erau alte timpuri, Culai. Pe vremea ceea nu decăzuse Iașul.

— Iar v-aud cu bietul Iași ? — sări din tăcerea ei cucoana Roxana.

— E-așa, Roxana ! Iașul mai demult întrecea Bucureștiul. I-a zăpăcit însă pe toți un cuvînt : Capitala. Are dreptate în această privință, Culai. Și pentru Capitala asta s-au vîndut cu toții, așa cum a spus. Aspectul străzilor de astăzi e însă altul. Iașul nu mai e nimic și cine vrea să fie ceva, trebuie să plece.

— Frumos, cucoane Costăchel ! Am trăit să te-aud vorbind și așa ! Noroc că nu te-a auzit cuconul Stejărel.

— Dar ia să vă întreb și eu, fiindcă veni vorba de Stejărel, ce e cu omul acesta de nu se mai arată ? întrebă cucoana Roxana, nu atît să afle ce e cu Stejărel Racotă, cît să îndepărteze discuția cu mutatul la București.

— Nu știu, dar ceva se petrece cu el ! a răspuns cuvîntului ei Neculai Brateș. L-am căutat în cîteva rînduri acasă și nu l-am găsit. Ultima dată l-am căutat alaltăieri și, lucru ce nu mi s-a întîmplat, mi s-a spus că nu e acasă, deși aveam toate indiciile că este. I-am lăsat o vorbă scrisă și mi-a răspuns astăzi, la Facultate, tot scris :

Culai dragă,

Am început o viață nouă. Să nu mi-o tulburi cu vreo dojană. Cînd pentru ea voi avea nevoie de vreun prieten, am să te caut. Pînă atunci lasă-mă ei, cu tot ce mai are de pierdut Stejărel Racotă.

O rugăminte. Sărută din partea mea fruntea Danei.

Stejărel

— Așa sînt bătrînețele, hazlii ! făcu aprobativ, cuconul Costăchel. O fi început un vin nou și el îi spune viață nouă !

— Cred că e mai mult decît un vin nou, cucoane Costăchel. Cuvintele lui au și umbre, în care a ascuns ceva.

— Nu mai crede, Culai. Stejărel nu mai are nimic de ascuns. Și mai ales ție. Trece printr-o tristețe. Ați fost o viață întreagă alături, și acum e și mai singur ca atunci ; dă-i dreptate să-ți scrie cum ți-a scris.

— Pasăre fără de cuib ! a spus Dana, evocînd ziua în care a auzit pentru prima dată cuvintele acestea. Și spuse de Dana vorbele s-au înșurubat în inima lui Neculai Brateș, unse cu sînge.

— Da, în viața asta, fără de cuib, a rămas singur. Și pe cît de mari sînt bucuriile singurătății, pe atît sînt de dureroase tristețile ei. E neîndoios că trece prin una. Are dreptate cuconul Costăchel.

— Dar nu aveți dreptate voi toți, din nou să mă uitați ! legă, spre desperarea cucoanei Roxana, Dana firul întrerupt. Frère Culai, ai vrut să răspunzi, dar nu mi-ai răspuns. Vrei să dosești adevărul punîndu-l înapoia unor cuvinte frumoase pe care le merită Iașul, dar numai atît cît ele poate să însemne o galanterie. Este frumos, Frère Culai, dar soția matale te roagă să scuturi de literatură viața, atunci cînd în joc e viața ei. Eu

n-am venit în drumul matale pentru ca să-ți închid porțile. Dimpotrivă, vreau să te ajut să le deschizi pe toate. Trebuie să plecăm la București. Te îndoiai adîncauri dacă am să pot înțelege ce-ai avut de spus. Mi-ai măsurat cu anii mei puțini înțelegerea și crezi că dacă rădăcinile mele nu sînt înfipte adînc în bătrînețele Iașului, n-am să-l pricep. Îl înțeleg și te înțeleg, Frère Culai. Orașul acesta are un egoism care vatămă. Te constrînge mereu la o viață cît mai redusă. Îl văd cu un măturoi în mînă, luîndu-se după fiecare și strigîndu-i : acasă, n-ai ce căta în tîrg ! Și tot închizîndu-și oamenii în casele lor, au ajuns oamenii Iașului să fugă unii de alții, să nu se cunoască, să se izolele și să se complacă în singurătate. Uite, chiar eu mă simt infectată de acest morb. Nu ies nicăieri, nu am nici o prietenă și nu rîvnesc la nimic din ce are el. Asta înseamnă asasinat, Frère Culai. Da, orașul acesta ne asasinează. Ne cere tăcere și zăvorîre. Tăcere și zăvorîre din care să-și poată croi blazonul lui de oraș patriarhal. Matale ai drepturi mai mari decît la tăcere și zăvorîre. Dacă sînt mulți aceia care se pot supune voinții Iașului, matale trebuie să te supui numai destinului matale. Ce-a fost de dat Iașului, i-ai dat. De mai mult nu are nevoie. Asta nu înseamnă că trebuie să te oprești cu darul aici. S-a ivit nevoia la București și trebuie să dai Bucureștiului prisosul pe care Iașul nu ți-l mai cere... Și, ai mai uitat ceva, Frère Culai. Ai uitat că unul dintre cele mai de seamă atribute ale femeilor este orgoliul. Nu te speria, nu sînt o femeie orgolioasă. Îmi dai prilejul unei prea mari mîndrii pe care nici nu o pot tăcea și nici n-o pot zăvorî. Sînt și eu o femeie, Frère Culai. Nu te lăsa molipsit de Iași și n-o asasina.

S-a apropiat de el cu stăruință de neînvins în ochi.

— Nu e așa că n-ai să mă asasinezi ?

Un braț al lui Neculai Brateș i-a cuprins umerii.

— Să răspundă cucoana Roxana, dacă mai poate răspunde ceva.

— Răspund eu în locul Roxanei, a zis cuconul Costăchel.

— Apăi matale știu eu cam ce-ai să răspunzi ! și-a arătat temerea cucoana Roxana.

— Abia astăzi constat că Dana e mai mult decît un copil. E o femeie. Și încă o femeie înțeleaptă, ceea ce este mai rar. Apoi, cu zîmbetul glumelor, către Neculai Brateș numai : Și cu femeia înțeleaptă trebuie să fii prevăzător, Culai. Să nu te găsească prins cu vreo slăbiciune că de acolo și pînă la stăpînire e numai un pas. Iar cînd viața bărbaților trece în stăpînirea femeilor, pîrjolul s-alege de ea !

— Cucoane Costăchel, în privința aceasta am și eu o părere. Mai bine să te lași stăpînit de o femeie înțeleaptă decît să stăpînești o femeie cu creierul alb. Sînt prizonierate care valorează mai mult decît libertățile.

— Și sînt libertăți care au ceva ascuns... în umbra lor, ceva ce apasă și întunecă cerul fără de orizont al pasărilor fără de cuib. Așa cum a adus frunții mele sărutul său papa Stejărel, așa să-i duci pe al meu, Frère Culai. Și să-i mai spui, dacă-l vezi, că Dana îi dorește și lui un cuib.

— Numai să-l văd.

— Și numai dacă viața cea nouă ni-l poate trimite, — adăugă cuconul Costăchel îndoiala lui la aceea a lui Neculai Brateș. Apoi către cucoana Roxana :

— Răspunde-i matale acum ! Ai văzut ce bine a pus diagnosticul Iașului ?

— Ba l-a pus foarte rău !

— Rău, Mica ?

— Rău, Dana. Ai putea să-ți aduci aminte din cărțile pe care le-ai citit cînd erai copilă și să tragi lecția cuvenită. Ce s-a ales din viața lui Vîntură-Țară ?

— Vai, Mica, aicea ai ajuns ? ! Cum poți să faci din Vîntură-Țară și din Scufița Roșie cărți de temelie vieții ? Ori vrei să-mi iei în derîdere viața, și atunci mă înspăimînți.

— Nu știu ce vrei să spui, începu a da înapoi de pe drumul luat cucoana Roxana, constatînd și ea că lipsa de argumente a împins-o să spună o naivitate, dar eu nu mă împac cu gîndul plecării. Ce să căuți matale într-un oraș străin ?

— E în România, Mica, nu e străin !

— În România, în Africa, pe oriunde o fi, da' pe cine cunoști matale acolo ?

— Pe cine cunosc în Iași, Mica ?

— Dacă nu cunoști matale pe nimeni, te cunoaște în schimb toată lumea, așa că acesta e orașul în care trebuie să trăiești. Orașul care te cunoaște.

— O să mă cunoască și Bucureștiul, i-a răspuns Dana, privindu-l pe Neculai Brateș.

— Îți faci iluzii. Bucureștenii nu se prea prăpădesc după literatură ! scăpă un nou argument de talia celui mai de sus cucoana Roxana, fapt ce făcu pe cei doi bărbați de față să schimbe priviri pline de haz.

— E, om mai vorbi și la masă, se rosti cuconul Costăchel, frîngînd aici convorbirea. Mi-e foame, Roxana. Potolește-mi-o și om vedea ce e de făcut.

Vestea a străpuns Iașul cu iuțimea cuvîntului care duce noutatea cea mare. Și Iașul s-a văzut din nou prins în fierbere. Iar îl fură Bucureștiul. Și iar au să plîngă ieșenii de la București soarta orașului lor.

— Nu mai e nici un chip să-i ținem pe loc. Fug cu toții, de parcă a dat ciuma în bietul Iași. Să se facă o lege, domnule, care să oprească evadarea ieșenilor ! Unde o să ajungem ? Și de ce să tot plătim birul acesta Bucureștiului ? Ne-am luat la trîntă și ne-a bătut ? ! E, da să se sfîrșească odată cu dezertările și cu furturile de oameni mai acătării, că de nu tragem din nou granița la Milcov. Eu unul, de, mi s-a măritat fata la București și n-am avut ce face !

— Și eu parcă am putut face altceva ? Catedra la Iași și deputația la București ! Împărțit în două case. Cheltuială dublă și viață risipită. Văzînd că nu pot ajunge la capete, m-am strîns în una. Am vîndut dărăpănătura de la Iași și mi-am cumpărat o vilișoară în Parcul doctorilor, la Cotroceni, că acolo e verdeață mai multă și aer, și mă mai mint cu ele că sînt în Iași. Ce era să fac, domnule, dacă am fost silit !

Și așa cu fiecare ieșean de la București, cu toții victime și nici unul vinovat.

Ieșenii cei adevărați însă, adică ieșenii de la Iași, au primit vestea ca pe una care a mai fost și-o să mai fie. Ei au dezbătut-o cîteva zile în Piața Unirii, la Luther, la Palat, la Corso, la Biroul 2, și pe aleele Copoului, și după ce au îngropat-o și pe aceasta în cimitirul atîtor

altor știri de felul celei din urmă, și-au reluat viața obișnuită, trecînd unul pe lîngă altul, salutîndu-se și ferindu-se parcă de a-și spune mai mult decît : să trăiești, cucoane.

La Biroul 2, discuția a fost mai aprinsă. prelungindu-se și în ședințe extraordinare. Domnica Talpeș s-a arătat foarte sceptică.

— O să le vie de hac Bucureștiul !

— Crezi ? ! și-a dat pe față îndoiala Sanda Crăsnaru. Cu oamenii aceștia, miruiți de Dumnezeu, te poți aștepta la orice !

— Adică la ce, Sanda ? a întrebat-o Elza Rieber.

— Și la ce nu-ți trece prin minte, dragă ! Eu n-o văd pe Dana redresîndu-se. Neculai Brateș are puteri diabolice. Talentații aceștia au o otravă în ei pe care știu s-o picure. Eu o văd pe Dana mereu lîngă el.

— Și eu o văd mereu lîngă el, răspunse Elza Rieber, dar nu datorită otravei pe care o atribuie Sanda lui Culai Brateș, ci valorilor lui sufletești.

— Ia mai lasă-le-ncolo de valori sufletești ! i-a replicat Domnica Talpeș. Valori sufletești ! Mofturi, dragă, pe care le mai poți lua în seamă în boșorogul ăsta de oraș, cu cortele și cu băboaice care te măsoară toată ziulica prin sticla lorgnon-ului ! Să-i vedem la București și pe urmă să vorbim. În Iași, închisoare fără ziduri, și să vrei să-ți faci de cap și n-ai cum ! Cu cine, mă rog ? În afară de cîțiva ofițeri aruncați de soartă aici, mai se găsește vreun om cu care...

— Să-ți poți face de cap, a completat-o Elza Rieber.

— Da, Elza, eu sînt sinceră. Ce am în gușă, și-n căpușe. Iată, nu mai departe ședințele noastre. De cînd a plecat Dodo, le-a scăzut viața. Mai dansam, mai ne spunea o anecdotă, ne da idei ce să mai facem, și acum...

— Și acum să nu-mi bîrfești casa, Domnico, că te exclud de la ședințe, — o avertiză cu aere de președinte glumeț Gheorghiță Mîrza.

— Noroc de Gheorghiță că ne mai întrunește și ne mai amintește de viață, căci altfel, v-ar aștepta pe toate, în orașul acesta, iglița și... colțunul, — adăugă Domnica Talpeș, blajină cu Gheorghiță Mîrza și necruțătoare cu bietul Iași.

— O să trăim și-o să vedem ! încercă un capac discuției, Arnold Rieber.

— Păcălita n-am să fiu eu, i-a răspuns Domnica Talpeș. Te asigur.

— O să trăim și-o să vedem ! repetă Gheorghiță Mîrza spusa lui Arnold Rieber, doritor să amîne dezbaterile în folosul viitoarelor ședințe.

Tristețea pentru plecarea lui Neculai Brateș s-a arătat și în redacțiile celor două ziare locale. Le-a hrănit deopotrivă, ani de-a-rîndul, cu orgoliu, ridicînd scările cînd la una cînd la cealaltă. Nu să colaboreze, ci să aducă un sfat și-o îndreptare celor ce munceau cu condeiul :

— Cinstiți-l, dacă vreți să vă cinstească.

A doua zi, redacțiile făceau din vizitele lui mari interviuri.

Sosindu-le vestea, au anunțat plecarea cu litere mari, acoperind pagina întîia numai cu ea, ca în celelalte să o dezbată larg, sub titluri răsunătoare. Pe această cale a ajuns noutatea și la Feiga Papiș. Dar spre mirarea ei, jupîn Elic nu s-a arătat de loc nenorocit.

— Ei, și dacă pleacă, pagubă în ciuperci ! De cînd s-o însurat face pe boierul ; nu vine să ne mai vadă ! De boieri de ăștia n-are Elic nevoie. Boieri care zăpăcesc capul chelneriților și le iau cu dînșii ? !

— Elic, nu fi mojic ! E o femeie la mijloc și cînd o femeie e la mijloc...

— Să-mpute treaba, iată ce este cînd o femeie e la mijloc !...

Tristețea Iașului, a orașului propriu-zis, seamănă aidoma cu a mamelor îndoliate care își tac durerile.

De se apucă vreun nebun să ridice o clădire nouă, cu linii drepte și cu balcoane încercuite de portative de fier, ieșenii o ocolesc. De i-ar mînca și ploșnițele și nu s-ar muta într-o rușine ca asta. Găsesc ei o căscioară de-a Iașului. Și ca s-o găsească, se-ndreaptă către margini, unde nu le lipsește caselor nici cerdacul cu dușumeaua moale sub călcătura botinelor și nici felinarul de la poartă, cu giubeaua hiită într-o parte de vreme și vînturi.

Mînăstirile Iașului s-au retras în afară de oraș și pe dealuri, ca să poată străjui în liniște trecutul lui și să-l păstreze acolo, așa cum l-au apucat și nu cum i-l jignesc astăzi oamenii cei de-o teapă cu Gheorghiță Mîrza. Iar cînd ajung la ele mîini intenționate să le răzuie mucegaiul pereților și să le vindece rănile, le alungă, pentru că mînile de acum vin cu mistrii și vermorel, în loc să aducă marmoră în care să se sape cu meșteșug italienesc horbota care le trebuie.

Bătrînii, cînd ies la plimbare, scot cu ei numai tăcerea. Zîmbetul, lăsat copiilor, aceștia îl uită acasă și pleacă numai cu tinerețea la școală. Iar cînd pricinile de întristare ale Iașului sînt și mai adînc simțite, atunci par bătrîni și copiii.

O pricină luată deosebit în seamă a fost și vestirea plecării lui Neculai Brateș. Căci sînt plecări din Iași, care parcă golesc Iașul de tot ce e omenesc în el. Una dintre acestea era și a lui Neculai Brateș. Oamenii de vază ai Iașului devin cu timpul o proprietate a fiecărui ieșan. Plecați, fiecare ieșan se simte furat de un bun al lui.

La vestirea plecării celui din urmă, a fost și o ființă care nu s-a întristat. Una singură, în tot Iașul. Dana. Și nu pentru că dincolo de Iași și alături de Frère Culai o așteaptă victoriile pe care Iașul, prin viața lui ciudat întocmită, i le refuză. Pînă acum sentimentul acesta nu l-a cunoscut Dana. Victoria dorită pînă acum a avut-o. Creatorul cărților care au fermecat-o și care i-au arătat viața ca într-un album al ei, e lîngă ea și numai al ei. Dincolo de această înavuțire, nu i s-a mai arătat nici o comoară. Stăpînindu-l, simțea că stăpînește lumea. A mai crescut însă în vîrstă și a mai crescut și în simțiri. Dantelăria cu care se poate juca o fată, a constatat de curînd Dana, nu mai poate fi o jucărie și pentru gîndurile și viața unei femei. Simte că a ajuns la sfîrșitul a tot ce-i poate da Iașul. Orgoliul, atît cît i l-a putut trece, i l-a trecut. Dar cu atît cu cît i-a dat se poate împăca numai o fată. Ea știe, știe bine însă, că nu mai e o fată. La București, soția lui Neculai Brateș fiind, va putea avea mult mai mult. Femeie fiind, și-a mai amintit acum și de ultima întîlnire cu Aniuta Golub. I-a

spus atunci cîteva lucruri Aniuta care au uimit-o. Au uimit-o pe fata de atunci, dar pe femeia de astăzi au pus-o pe gînduri. A înşirat multe prăpăstii Aniuta, dar parcă şi cîteva adevăruri. „Că e altfel viaţa de cum ţi-o închipui, ai să-ţi dai seama mai tîrziu, Dana, cînd îţi vei lărgi cercul vieţii. Cînd ai să începi să străbaţi lumea ai să vezi că încape în ea mai mult decît încape între zidurile caselor voastre. Şi atunci poate că ai să-mi dai dreptate.“ Încep să i-o dau într-o privinţă. A avut dreptate Aniuta. Încape mai mult în lume decît încape între zidurile caselor noastre.

Îşi mai asemăna Dana viaţa ei de acum cu a unui mare bogăţaş, care, trăind într-un sat, nu are pe ce cheltui banii. La ce i-o mai fi avînd atunci ?! De ce atîta fericire, dacă n-o poate face simţită de alţii ?! Iată că îşi dă seama şi de alte aspecte ale vieţii. De aspecte, poate cu un simţămînt josnic la baza lor, dar care sînt necesare vieţii ca şi aerul sau lumina. Fericirile noastre sînt întregi şi te satisfac pe deplin numai cînd sînt simţite şi de semenii noştri. Nu e destul să te ştii fericită, dacă nu eşti şi ştiută fericită. Îţi place să ai, dar tot aşa de mult îţi place şi să se ştie că ai. Şi ea poate avea mult mai mult la Bucureşti, din ceea ce poate să-i dea Frère Culai. Din ceea ce a putut să-i dea la Iaşi, a avut tot. Iar dacă într-o vreme a crezut că a fi lîngă Frère Culai e o fericire care nu mai poate fi întrecută, astăzi îşi dă seama că plecarea la Bucureşti lîngă Frère Culai e abia numai poarta care se deschide înaintea marilor bucurii viitoare. Să nu i se închidă deci poarta. Să nu i-o închiză Iaşul, cu obişnuinţa lui de oraş cu oameni fără de aripi.

Şi nu i-a închis-o. Neculai Brateş s-a supus chemării Universităţii bucureştene şi Iaşul a trecut la ultimul act al tristeţilor lui, cînd i se fură oamenii. I s-a hotărît masa de despărţire.

— Să nu fie într-o sală, a propus un membru din Comitetul de sărbătorire. Într-o grădină la aer.

— Într-o grădină bătută de el cînd era holtei, s-a alăturat un altul propunerii.

— Să fie la Feiga Papiș, atunci. E cea mai aproape dintre toate, a căzut de acord și cel de-al treilea membru.

— Perfect! au găsit propunerea primii doi.

— Și sîmbătă, nu? Ca s-o putem întinde mai mult, — a mai adăugat cel de al treilea, care era reprezentantul Universității.

— Sigur că da! a răspuns cel de al doilea, întărit de corpul magistraților să-i reprezinte în Comitet. Eu o văd intrată și în duminică, sărbătorirea asta.

— De ce nu! Tot ne vedem rar și numai cîte o întîmplare de felul acesteia ne mai adună, a zis iarăși întîiul, care era și Președintele Sindicatului Presei din Moldova.

— Și eu o prevăd cu lăsare în scări! — i-a pronosticat sfîrșitul reprezentantul armatei, un maior, al patrulea și cel din urmă membru al comitetului, locul celui de-al cincilea rămînînd vacant. De ce? Fiindcă la propunerea ce i s-a făcut, cuconul Stejărel a respins-o cu dîrzenie!

— Nu și nu!

— Dar se poate, cucoane Stejărel, tocmai matale să refuzi? Matale, prietenul lui cel mai apropiat!

— Asta e cam așa, cucoane Stejărel, a adăugat al doilea delegat. Ai fost ales din partea prietenilor și tocmai prietenii lui să n-aibă un reprezentant?!

— Uite ce e, le-a răspuns cuconul Stejărel, cu gîndul să-i cam plesnească puțin peste nas: mai întîi nu văd de ce să aibă și „prietenii“ lui un reprezentant, cînd prieten nu m-a avut decît pe mine. Și de, să mă reprezint pe mine însumi, nu pot! În al doilea rînd nu-mi prea plac „prietenii“ de soiul acelora care numai la înmormîntări apar. Aceasta, privind capitolul „prieteni“. Dacă ați băgat de seamă, am zis de două ori nu. Cel de-al doilea e îndreptat lui Culai. Dacă vrea dumnealui să plece, n-are decît! Dar să fac parte din comitetul de sărbătorire a unui trădător, asta nu!

— Trădător?! începură delegații a arăta capete mirate. Ce trădător, cucoane Stejărel?

— Cum ce trădător? Culai Brateș!

— Culai Brateș trădător?! iar se mirară capetele delegaților.

— Și încă de rînd ! Trădător ca toți ceilalți trădători care au părăsit Iașul. Ce mai la deal la vale, lăsați-mă, că nu vreau să-mi stricați cheful unui păhărel de vin cu astfel de propuneri ! Am zis ! Și să ne vedem cu bine, prieteni ai lui Culai Brateș.

Delegații au înțeles că nu mai e de stăruit și au plecat. Au plecat să se înhame la treabă. Să organizeze o masă, cum n-a mai avut Iașul de mult. O masă de care o să-i cam pară rău lui Stejărel Racotă, că n-a luat parte.

A rămas însă vacant locul celui de-al cincilea membru din comitet, pînă a aflat Gheorghiță Mîrza de chestia cu cuconul Stejărel.

— Păi dacă e vorba să aibă și prietenii lui un reprezentant, apoi atunci nu puteți trece peste mine ! Slavă Domnului, pînă să se însoare, dejunurile mai mult la mine le-a luat ! Nici nu mai trebuia să-l invit : „Gheorghiță dragă, omul matale.“ Cît a fost holtei, ca frații eram ! Și rar un om cu care să mă pot înțelege mai bine.

Așa stînd lucrurile, delegații s-au mirat de ce s-au mai dus la Stejărel Racotă, cînd mai ușor de găsit era Gheorghiță Mîrza. Bine că le-a ieșit înainte în ultimul ceas !

Jupîn Elic s-a dat peste cap să facă din sărbătorirea plecării la București a lui Neculai Brateș o zi de glorie pentru el. A hotărît fundul grădinii rezervat banchetului. Personalul a primit instrucțiuni pînă unde să se întindă celelalte mese, cît să rămînă loc liber și cît să cuprindă masa banchetului.

— Cincizeci de tacîmuri, Sami ! Diseară, tot Iașul o să fie la noi !

Și în gînd :

„Păcat că n-o mai am pe Tincuța ! E, cucoane Stejărel, mult venin mi-ai făcut matale cu treaba aiasta ! Ce s-ar mai fi dat boierii la ea, astăzi ! Boșorogule, ești gata să cazi în groapă și-ți trebuie fete ca Tincuța ! Apoi dacă nu te-o băga ea în groapă, să nu-mi zici mie pe nume, jupîn Elic !“

La sosirea lui Neculai Brateș, jupîn Elic a dat alarma. Așa a convenit cu comitetul, să-l anunțe cînd s-o

arăta, iar de la el, și fără de știrea comitetului, a dat ordin lui Neculai Perșu să-i tragă un marș din cobză, cînd o face întîiul pas in grădină.

Primirea, așa cum s-a desfășurat pînă acum, l-a impresionat prost pe Neculai Brateș. Noroc că din primul ochi aruncat în fundul grădinii a putut descoperi oameni care, prin prezența lor, ridicolul primirii a rămas un fapt izolat și aproape neobservat.

Contribuția Comitetului de sărbătorire, pe de o parte, și a jupînului Elic, pe de alta, a reușit ca, în cele din urmă, banchetul să-și recapete dreptul la decență și înălțime spirituală. S-a vorbit frumos și s-a mîncat și băut zdravăn. Iar cele dintîi cuvinte revărsate au fost ale amintirilor. Ale amintirilor de tot felul, ce se legau de viața lui Neculai Brateș. Profesorii lui de altă dată erau acolo. Și mai erau acolo, reprezentate, și toate seriile de colegi de liceu, Universitate și profesorat. Era, într-adevăr, un banchet la care Iașul și-a trimis tot ce avea mai bun, aciuindu-se pe lîngă acest tot și nota de discordanță a lui Gheorghiță Mîrza. Dar, la fel cum de la înmormîntări nu poți îndepărta pe nimeni, oricare ar fi, asemenea la banchete calitatea participanților nu poate fi nivelată prin nici un mijloc. Dreptul la admirație îl are oricine. Îl avea deci și Gheorghiță Mîrza.

La început, Neculai Brateș a tot rotit ochii de-a-lungul mesei, căutînd parcă pe cineva. Și pesemne că pe acel cineva nu-l găsea, deoarece întorși din căutări, ochii lui nu-și puteau alunga tristețea.

— Știu pe cine cauți, Culai, i-a spus atunci președintul Sindicatului presei, care era la dreapta lui. L-am căutat și noi și, spre nedumerirea noastră, l-am aflat un altul. A fost net contra participării la sărbătorirea unui...

— Trădător, l-a completat Neculai Brateș.

— Da, acesta e cuvîntul care l-a spus.

— Și poate că l-a spus pe cel mai exact care îl merit, — a căzut replica neîntîrziată a lui Neculai Brateș.

— Nu este-adevărat, Culai. Părerea asta a mai fost aruncată și la alte plecări. E drept, în felul cum e prezentată te poate pune puțin pe gînduri. E în ea revolta acestui oraș, oarecum îndreptățită. E, dacă vrei, un vers

din marea tragedie a Moldovei. Dar de aci și pînă la realitate, e spațiul realității, pe care nu trebuie să-l uităm. Noi, ieșenii, ne-am obișnuit să ne închidem viața numai în cuprinsul ei poetic. E o greșeală. O mare greșeală, Culai. La fel de mare ca și a celor care ascund aurul în pămînt. Îl au doar pentru un gînd al lor, care îi minte în atît, încît poate face și din cei mai bogați oameni, săraci. Valorile trebuie să circule, Culai. Moneta vieții e spiritul, și viața care nu-și cheltuie moneta e o viață moartă, dacă-mi dai voie să utilizez acest paradox.

— E și cum spui matale, Grigore, dar nu uita că Iașul e un oraș de tradiții sentimentale. E singurul care ne-a mai rămas, Grigore! Mai mult, este singurul pe care l-am avut și singurul pe care *încă* îl mai avem! Ar fi o mare greșeală să-l pierdem. Are dreptate cuconul Stejărel. Cine nu clădește în legile tradiției, nu ridică operă de durată.

— Ce tot clevetiți acolo? le-a întrerupt un conviv *aparté*-ul.

Dintr-un alt capăt s-a iscat un rîs cu hohote. Privirile tuturor s-au îndreptat într-acolo, întrebătoare:

— Ce se întîmplă în beilicul acela? — a întrebat decanul avocaților, cu locul în stînga lui Neculai Brateș.

— Ne-a spus una nouă Gheorghiță, — i-a răspuns un cap căruia rîsul îi ștergea în atît conturul, încît nu se lăsa ghicit al cui era. Ia zi-o pentru toată masa, Gheorghiță.

S-a auzit însă un ciocănel în pahar, cerîndu-se liniște, și Gheorghiță n-a mai avut cum să-și repete anecdota.

— Tăcere, vă rugăm; încep cuvîntările.

Au început cuvîntările. Și au ținut vreme de vreo două ore, mulți din cei prezenți avînd un cuvînt de spus. S-au depănat din nou amintirile, s-au citat nume strălucitoare din Istoria Literelor Române, pornite tot de la Iași; s-a dus mai departe procesul București-Iași; s-a ajuns la numărători pe capete, să se afle cu adevărat care din cele două orașe are dreptul primatului; s-a fixat locul ce trebuie ocupat în romanul românesc de către Neculai Brateș; s-au adus osanale sărbătoritului și s-au vărsat lacrimi pentru plecările care pustiesc Iașul de tot ce a crescut el mai bun în lumina lui. Și la urmă, după ce mai toți au vorbit și unii chiar și de două ori, s-au citit scrisorile

absenților. Au fost multe dar mai toți așteptau o anumită scrisoare, care nu mai apărea. Iar dintre toți, cel mai doritor de această scrisoare părea a fi Neculai Brateș. La despăturitul fiecăreia i se lumina ochii, ca numaidecît să i se întunece, a altuia fiind scrisoarea și nu a aceluia așteptat. Ultima a fost a poetului Mihail Pădureanu.

Iubite Culai,

Întunericul din ochii mei nu mi-a îngăduit să străbat întunericul nopții acesteia, ca să pot ajunge pînă la tine. Nu știu dacă atît poate fi socotit îndestul ca să ne separe. Credința mea e că prieteniile mari au darul să distrugă depărtările și pe a mea o socotesc dintre acestea. Sînt așa dară lîngă tine, ca în atîtea alte ori, cînd întîlnirile noastre au clădit numai, lăsînd altora sarcina sfărîmatului.

Ne părăsești. S-ar crede că este așa, dacă am lua în considerare numai clipa cînd te vei sui în trenul de București. Clipa aceasta e însă înșelătoare. Și cum știu că pe mulți înșeală, o vreau zdrobită în toată minciuna ei și scos la lumină adevărul.

Știu c-ai s-o faci. Nu știu însă dacă ai să reușești. Cunosc Iașul și cunosc pe ieșeni. Aflați de veacuri în drumul năvălitorilor, ei au învățat să-și ascundă comorile. Acest obicei le-a intrat în sînge, și a trecut din sînge în sînge, pînă a ajuns și în vinele lui Stejărel Racotă. Cu un sînge învățat să ascunză și să păstreze comorile, Stejărel Racotă, și toți cei ca dînsul, nu pot fi decît ceea ce le poruncește sîngele să fie : păstrători de comori.

Cititorul scrisorii a făcut aci o mică pauză. Pauză în tăcerea căreia s-a auzit un foșnet în tufele de liliac mai din fund. S-au întors capete într-acolo, și nemaiauzindu-se zgomotul, micul incident a fost diagnosticat de un comesean :

— O pasăre sau vreun cîine !

Dacă are ceva împotrivă de spus, să o spună Stejărel. Știu că este acolo. Ați fost nedespărțiți și pînă vei ieși pe bariera Iașului, va fi lîngă tine. De acolo înainte te va părăsi însă.

Eu nu sînt din defăimătorii celor ce pleacă. Artă cu granițe nu există. Cine mai leagă puterea de creație de

spațiul creator este un înșelat. Un artist nu trebuie să asculte decît de vînt. Să se lase lui, oriunde îl duce. Să fie în drumul lui balonașul de puf al păpădiei, sensibil și asociabil la cea mai neînsemnată adiere.

Știu că de aceasta nu se vor putea convinge ieșenii. Potrivnicia lor are totuși un merit : păstrează. Ascund și păstrează. Te-ar fi voit și pe tine păstrat ca pe galbenii lor, ca pe solitarii lor, ca pe sulurile lor de pergamente, cu nezdruncinate drepturi. Cine vrea să mai găsească Moldova, adevărata Moldovă, s-o caute în ascunzătorile ieșenilor ; și cine vrea să-i scrie istoria, adevărata istorie, s-o caute în beciuri și în pămînt, în ziduri și lîngă rădăcini de arbori în ascuns însemnați, căci numai acolo stă adăpostită adevărata istorie a Moldovei.

Păstrarea ta, dragă Culai, eu nu o văd înfăptuită prin reținerea ta la Iași. Literatura și neamul acesta care au nu numai dreptul, dar și datoria să se fălească din plin cu tine te vor păstra mai bine decît ieșenii.

Du-te, deci, și dacă nu te încurcă, ia cu tine și amintirea lui Mihai Pădureanu.

Îți sărută fruntea luminată,

Mihai

Au urmat clipe de adîncire a cuvintelor auzite. Cuvinte care au mai răsucit o dată cuțitul durerii, în sufletul lui Neculai Brateș : lipsa cuconului Stejărel. Nici unul nu a putut-o gîndi. Nici cei de față, care s-au întrebat cu neprefăcută mirare, nici poetul Mihai Pădureanu și mai puțin el. Și totuși, nu a venit. Ceva mai presus de supărarea plecării lui trebuie că e. O fi început acea viață nouă, pe drumul căreia vrea să piardă și ce i-a mai rămas de pierdut. Cine știe ! Oricum, să plece fără să se întîlnească, nu se poate. Oricare ar fi înfruntarea, trebuie să se întîmple. Îl va căuta din nou. Va fi primul lucru de făcut mîine. Ce mîine ! ? Va porni chiar de aci. Pe întuneric sau pe lumină. Cînd o da Dumnezeu să se sfîrșească banchetul.

Și-a scuturat capul să i se limpezească năvala de gînduri și s-a ridicat să răspundă. Așteptarea i-a fost însă mare. Aplauzele nu mai conteneau.

Așa cum sta în picioare Neculai Brateș, cu părul înviorat de răcoreala nopții, cu fruntea eminescian boltită și semeț îndreptată spre stele, cu ochii în ape de lumini catifelate și cu lavaliera încă în reușita întocmire a Danei, părea a fi mai mult după odihna unui somn îndelung decît după oboseala unei mese, în care sufletul lui răscolit de atîtea amintiri nu a fost cruțat de loc. Și pe deasupra, povara lipsei cuconului Stejărel ! De unde atîta putere de măsluire a aparențelor ? ! Sau poate că în ceasul acela se petrecea cu Neculai Brateș ceea ce se petrece cu unele femei în ceasul morții. Sînt atunci mai frumoase ca oricînd. Ca ele părea și Neculai Brateș, mai odihnit ca totdeauna.

De sus, din înălțimi pe care numai poeții știu să le măsoare, luna lua parte și ea la sărbătorirea lui Neculai Brateș, dăruind frunții lui o jerbă de lumină.

Domnilor,

Mi-ați hotărît ceas de mărturisire și mi-ați dat să înțeleg că trebuie să se petreacă acum ceasul acesta. Mă voi supune pe cît voi putea rupe adevărul din mine.

Sărbătorirea dumneavoastră ați transformat-o într-un proces. Mai bine zis, ați redeschis un proces mai vechi al Iașului, și ați mai deschis, în același timp, și conștiinței mele, proces de trădare.

Domnilor, dacă viața mea ar fi rămas statornicită la ceea ce credeam că i-a fost hărăzit pînă mai acum un an, vă asigur că chemării de la București i-aș fi opus un categoric nu. S-a întîmplat însă să mi se vrea viața mai fericită decît o meritam și, din ziua aceea, răzvrătirilor mele le-a sosit un stăpîn. Un stăpîn care are dreptul să hotărască, fiindcă a risipit tot ce a avut pentru ca să poată să-și cîștige acest drept. În fața unui astfel de stăpîn, nimeni nu putea face altceva decît să se supună. Mai mult, vă asigur că s-ar fi supus și cuconul Stejărel. Îmi pare rău că nu e printre noi astă seară, deoarece din ceasul judecății mele aș fi făcut ceasul judecății lui. Îl simt însă aproape. Aproape de tot. Și îl simt aproape, pentru că el nu se poate ascunde decît în sufletul meu, așa după cum eu nu mă pot ascunde decît în umbra lui.

Domnilor, v-am ascultat călduroasele cuvinte ce mi-ați adresat, cu dar și har să tulbure și conștiințele înghețate, cuvinte pentru care vă sînt dator răspunsul meu. O fac cu sentimentul că împlinesc o datorie a mai multor. Și încep prin a pune în capul dreptății pe cuconul Stejărel. Înfierarea de trădător o merit, și o merită toți cîți au părăsit Iașul. Nu e colț de pămînt românesc să-ți poată da mai mult decît îți poate da Iașul. Huma artelor românești e în găvanul dintre dealurile acestea, supus aplecate ca și spinarea Aprodului Purice. Zimbrul literelor a crescut tot aici, tîlhărind frumusețile Moldovei, căci nimeni nu i le-a putut mai mult fura decît i le-a furat Mihail Sadoveanu, înaintașul meu întru trădare. Aici a cuprins fruntea lui Eminescu necuprinsul și tot aici a scărmănat Creangă lîna de aur din poveștile Moldovei.

Să ne oprim la ei, domnilor. S-au suit pe culmi, nu numai fiindcă au avut puteri să suie, ci pentru că au găsit culmi pe care să le suie. Le-au găsit ei și la București? Nu! La București au pătimit. În București au găsit numai loc de osîndă pentru trădarea Iașului. Atît!

Fiind vorba de osînda înaintașilor pentru trădare, s-a oprit Neculai Brateș o clipă să-și mîngîie fruntea.

Frumoase sînt rîndurile pe care mi le-a trimis în noaptea asta poetul pe umerii căruia stă hlamida de rege al sonetului. Nu cuprind însă tot adevărul. Căci nu e atît pămînt în toată Moldova, cît ar trebui pentru ascunsul comorilor ei. Și de aceste comori, eu leg puterea de creație literară. Fără de ele sînt sigur că nu ar fi atins înălțimile la care s-au ridicat Eminescu și Creangă, Alecsandri și Sadoveanu; și fără de ei sînt iarăși sigur că nu am fi putut înțelege cum trebuie, noi ceștilalți, aceste comori.

Pietrarii cei mari îi găsim la poalele munților; săpătorii de lavă solidificată, în perajma vulcanilor. Cine crede că poate să aducă muntele la București, ca să cioplească piatra cea mai bună din el, se înșeală; la fel cum poate se înșeală și ieșanul care crede că poate pleca în geamantan cu frumusețile Iașului, ca să le cînte la București.

De ce atunci aceste repetate trădări?

Să le pătrundem puțin adevărul. Trădătorul nu e artistul. Artistul nu pleacă niciodată din Iași. Pleacă numai

omul, numai breslașul. Pleacă profesorul, pleacă avocatul, pleacă doctorul, luînd silit după ei pe frații lor gemeni, pe poet, pe romancier, pe pictor.

Vroiți o dovadă? Au mutat la București pe profesorul Neculai Brateș, și-l acuzați de trădare a Iașului pe scriitorul Neculai Brateș. De s-ar putea separa unul de altul, fiți sigur că scriitorul ar rămîne la Iași și profesorul ar pleca la București. Dar cum nu se pot despărți, drama trădării îi întunecă pe amîndoi.

Cu prietenul meu, cu cuconul Stejărel, socotelile sînt altele. Cuconul Stejărel e fiul pămîntului. În trecutul neamului lui vorbește glasul voievozilor moldoveni, și dincolo de el, sau mai bine zis după el, nu mai e nimeni. În el stă trează o veșnică teamă: sfîrșitul! Sfîrșitul neamului lui, cu nobilă trudă și cu viteză faptă în istoria Moldovei. Asprimea acestui sfîrșit o simte. Am fost mereu lîngă el și i-am simțit-o și eu. În fața ei, sîngele strănepotului de domn nu s-a desminți. O înfruntă dîrz, cu demnitatea sîngelui pe care nu i-o poate cumpăra aurul. Dar, nu în fața sfîrșitului obîrșiei lui tremură el. Nu, ferească Dumnezeu! Domnească a fost și viața Iașului, și el nu vrea să sfîrșească viața Iașului, așa cum sfîrșește a lui. A rămas singur. Prin plecările ieșenilor, mereu repetate, el vede și Iașul rămas singur, pustiu. Și pe toți cîți pleacă, trădători.

Cucoane Stejărel... a răsunat mai tare glasul lui Neculai Brateș, și ca o ciudată urmare a acestui răsunet, în tufele de liliac a mai mișcat un cîine sau o pasăre... *Înverșunarea matale contra trădătorilor e sfîntă. Din turnul trecutului tău ai tot dreptul să ne vezi trădători. Strămoșii tăi au murit pe praguri de biserici și mînăstiri, apărîndu-le; tu ai să mori pe hotarul cetății Iașului, încercînd s-o mîntui de trădători. Și nu știu dacă au să te înțeleagă vreodată trădătorii care se duc la București cu zurgălăi la picioare; precum nu știu dacă au să te înțeleagă și cei care au mai rămas, trădători și ei prin tăcerea lor. În noaptea asta, cînd am fi putut fi iarăși alături sub bolțile de întuneric și stele ale Iașului, lipsești. Și lipsești fiindcă ai vrut să pedepsești pe ultimul trădător. Bănuiesc cu cît chin sufletesc ai făcut-o. Primesc pedeapsa, cucoane Stejărel, și, ca răzbunarea mea să fie totală, iată, te adun în*

sufletul meu tot, cu amintirile noastre toate, ca să te scot din Iași și să te duc la București. E diabolică răzbunarea, cucoane Stejărel, dar o meriți.

— Bravo! Bravo! E minunat! se ridică de pe scaun Gheorghiță Mîrza, să impuște cuvintele și aplauzele cu toată puterea. Aplauzele lui au pornit altele și timp de două, trei minute, n-au mai contenit.

Domnilor, mai e un adevăr de spus. Nu știu cum, dar pe deasupra plecărilor din Iași n-a amenințat niciodată teama neîntoarcerilor. Plecările din Iași au fost în de-a-rîndul lor mereu cu întoarceri. Cine are ochi, și mai ales suflet să le simtă, le simte. Eu o am în toată ființa pe a lui Mihail Sadoveanu. Cînd a plecat, l-ați văzut cu toții. L-ați sărbătorit și l-ați dus la gară, și de pe cheiul gării i-ați fluturat cu batista ca și cum trenurile prin gara noastră au numai treceri și nicidecum întoarceri. Cînd s-a arătat, în întîia lui revenire, n-ați fost nimeni la gară. Cînd, dintr-o cauză sau dintr-alta vine la Iași, iarăși nu-l vede nimeni. Și nu-l vedeți, pentru că el nu vine ca să fie văzut, ci ca să vadă. Vine să-și umfle plămînii cu aer moldovenesc; să-și rotească ochii pe depărtările cu sclipiri de argint ale Răpedii; să-i bată în urechi toaca de mînăstire; să-i aburească beciurile cu odihnă domnească în ele paharul; și să-i spele sufletul de asprimea necazurilor și a vînturilor Cotnarul. Vine să vadă oameni cu chip ca al lui Stejărel Racotă, și să întîlnească priviri blajine de țărani, porniți la tîrg cu traistele sărăciei. Vine, vine, și tot vine mereu și nu s-ar mai întoarce, pentru că la București ochii lui au văzut într-o zi totul, și ce au văzut, nu vor să mai vadă.

Că mă voi întoarce sînt sigur. Plec cu acest presentiment. Am credința că un singur ordin ministerial nu ajunge să poată desface pentru totdeauna legăturile mele cu Iașul. Și pînă mă voi întoarce cum trebuie, voi fi al Iașului în toate vacanțele.

Și totuși, sînt doborît! Cînd ajungi, fie și vremelnic, să te desparți, înseamnă că linia dreaptă a ieșeanului s-a frînt. Eu văd în sărbătorirea dumneavoastră mai mult un strigăt de alarmă: păzește-te! Toate întoarcerile dinaintea ta au fost triste. Nu prevăd jertfa la care am să fiu impus pentru întoarcerea mea, dar, dacă jertfă va fi să fie, apoi

atunci să ştiţi, şi să se ştie de către toţi românii, că nu poate fi o jertfă atît de mare, pe cît merită întoarcerea pocăită a oricărui trădător ieşean.

A vrut el şi de data asta Gheorghiţă Mîrza să dea semnalul aplauzelor, dar nu a mai putut. Focul lor a pornit deodată şi din toate părţile, de la masa sărbătoririi, ca şi de la celelalte mese din grădină, împingînd ecoul pînă la Podul Roşu şi chiar dincolo de cuprinderea Tatarăşului. Nu era însă Gheorghiţă Mîrza om să piarză. Dacă i-a luat-o înainte cu aplauzele n-o să i-o ia şi cu sărutatul. Aşa că s-a sculat de la locul lui, s-a grăbit, de teamă să nu-l fi trecut şi pe altul ideea, şi, ajuns lîngă Neculai Brateş, entuziasmul gestului l-a deslegat de a i se mai adresa ca pînă acum, cu cucoane, astfel că în auzul tuturor şi fără de nici o împotrivire dovedea că, într-adevăr, e prieten la toartă cu Neculai Brateş, după cum îi plăcea să susţină cînd îi venea bine.

— Frate Culai, dă-mi voie să te sărut ! Ai fost magistral. De la Matei Cantacuzino n-a mai înălţat nimeni cuvîntul unde l-ai ridicat tu astăzi. Să ne trăieşti. Ura, domnilor !

Şi domnii au strigat de trei ori ura, spintecînd din nou văzduhul.

Cînd uralele s-au potolit, cîinele sau pasărea din tufele de liliac a început a foşni din nou. Aşa de tare, că şi-au întors într-acolo cu toţii privirea. Nu mică le-a fost însă mirarea cînd, în locul dulăului presupus, au văzut mai întîi nişte mîini croind drum prin tufele de liliac. Pe unii, pe cei mai slabi de înger, i-a trecut chiar fiorul groazei. O fi aflat vreun tîlhar de drumuri că s-au adunat boierii la petrecere şi cînd i-a probăluit cu mînţile uşurate şi vesele, vine să-i răfuiască şi să le judece buzunările. Numai că s-a arătat şi tîlharul, şi în loc să le poruncească haiducește : sus mîinile, le-a spus alte cuvinte :

— Vă admir progenitura de origină ieşeană !

Era cuconul Stejărel. Cuconul Stejărel, cu o faţă muncită de vin şi de durere, aşa cum rar i-a fost dat şi lui Neculai Brateş să i-o vadă în lunga lor prietenie.

Dar să aflăm mai întîi ce a făcut coconul Stejărel în ziua aceasta, pînă a ajuns la Feiga Papiş.

De cum s-a sculat, a prevenit-o pe Tincuţa :

— O să lipsesc astăzi. Pleacă la București Culai și vreau să-mi petrec ziua cu dînsul.

— Pleacă la București ? !... Ducă-se că tot nu te mai vedeai cu dînsul ! Mă rog, îi pică nasul acum să ne mai vadă ?

— Dar nu-i pică nici un nas, Tincuțo !

— E, lasă că știu eu !

— Bine că știi ! Vorba e că trebuie să mă întîlnesc cu el.

— La Feiga ?

— Știu eu ! Nu ne-am vorbit încă unde. Poate că și la Feiga.

— Bine, ți lăs, da' să nu mi te întorci acasă beat, că fac un scandal de pun tot tîrgul în picioare ! Să mai bea și cu altul, dacă are poftă de băut.

— Dar mai taci, fată, că nu de băut este vorba !

— Da' de ce este vorba, mă rog, dacă nu de băut ? Spune-mi, că vreau să știu.

— De despărțire, fato, nu de băut !

— Da' nu poți să-mi spui pe nume ! ? Ce tot fato, fato, ca la slujnice ? Spune-mi cum mi-e numele, Tincuța.

— Bine, Tincuțo, cum ți-e numele matale ! Ne despărțim pentru totdeauna. Se mută la București.

— E, și n-are cine să-i ducă geamaidanele ?

— Iar o iei razna, Tincuțo ! Parcă n-ai ști cum am fost noi amîndoi !

— Da, și parcă n-aș ști cum sînteți de-o bucată de vreme ! Mă rog, s-a boierit dumnealui ! Numai de nu i-ar ieși boieria pe nas !

— Ei, da' mai termină.

— Iaca am terminat ! și s-a întors Tincuța, cu fața la perete.

După o pauză :

— Și la cîte te întorci, mă rog, Stejărel ?

— Știu eu !

— Să știi ! Dacă pînă la nouă nu ești acasă, încui ușile.

— Încuie-le, fato.

— Iar fato ?

— Pardon, am greșit.

— Păi, fă bine și nu mai greși.

S-a îmbrăcat și cînd să plece, i-a trimis din ușă salutul pe care-l putea prețui inima Tincuței.

— Pa, păpușico.

— Ia mai stai puțin, i-a răspuns Tincuța, întorcîndu-se cu fața de la perete și avînd și un obraz vesel acum :

— Dacă mi-aduci cinci perechi de ciorapi, îți dau voie să te întorci la zăce. M-ai auzit, păpușo ?

— Te-am auzit, păpușoiule. Pa ! și a plecat.

A hoinărit toată ziua singur. Și cea mai mare parte din zi a stat la Piscul Socolei, la o masă de margine, cu Iașul mereu în față. Sta, bea, gîndea și se judeca pe el.

„Nu, trebuia să primesc. De fapt, nu înseamnă nimic să faci parte din comitetul de sărbătorire. O fi însemnînd pentru Gheorghiță Mîrza. Ar putea însă să însemne mult, pentru Culai, refuzul meu. Al meu, nu al altuia, care oricine ar fi acest altul, puțin i-ar păsa. Căci, în fond, n-o să întorc cu mendrele prieteniei mele calea destinului ! Asta e chiar o prostie ! Ba chiar o mare prostie!“...

— Cucoane, să vă schimb sifonul ? Nu s-a încălzit ?

— Mai bine mi-ai schimba capul ! Schimbă ce vrei și lasă-mă în pace, că n-am venit să stau cu vardistul la spate !

— Bine, cucoane Stejărel. Iaca, v-aduc bateria nouă și vă las cum vă place dumneavoastră, singur.

Hm ! și cum scaunul nu se rezema perfect pe cele toate patru picioare, s-a sculat să-i găsească poziția validă. Cu această ocazie l-a îndreptat și mai bine cu fața spre oraș, așa că spre masă nu mai avea decît o latură a corpului, iar cotul din acea parte îl înfipsese în masă, ca să-și poată sprijini capul gînditor și contemplativ.

„Te-ai dus și tu, Culai ! Au mai rămas să plece oamenii de pe socluri, că ceilalți, cu tine, s-au sfîrșit. Și nu e de mirare că într-o zi Bucureștiul o să ne ia și statuile. Sînt foarte bune și foarte nimerite pentru capitala Țării. Într-un oraș de provincie își pierd valoarea. Oraș de provincie ! Iașul, oraș de provincie, căpcăunilor ! Îi furați arta și oamenii, vă înzestrați cu ele și ei, și apoi, Iașul, ia un oraș de provincie, mort, cu un *standart* de viață scăzut la neființă, aproape ! Ai auzit, Iașule, cu ce cuvinte îți măsoară viața ? Cu *standart* scăzut la neființă, cu *spațiu economic* redus, cu nici un

trust mai de seamă, departe de *bazinul dunărean* și în drumul nici unei *autostrăzi* internaționale. Ai auzit, Ion Neculce? Și ție nu ți se cutremură cenușa în mormînt, Miron Costin?! Iată pentru ce ați chinuit asupra bucoavnelor voastre! Ca să nu se mai termine șirul ocărilor. Standard, trust, autostradă! Erai odată Iașule, pe șleahul cel mare dintre Lămberg și Crîm, iar pe medeanele tale, în săptămîni anume orînduite de domnii Moldovei și bine știute de craii leșești și hanii Kievului și ai Crîmului, se adunau cu zecile de mii caii, ca să fie schimbați între ei, așa după cum îi suferă mai ușor pămîntul, căldura și frigurile. În Iași li se făcea tîrgul schimbului, și fără de învoirea Iașului și bir către Iași nu porneau caii dintr-o parte într-alta, și să boteze acest drept al tîrgului trust nu s-a gîndit nimeni la aceasta, deși și pe acea vreme mulți erau cu alcasă știință de carte! Standard scăzut! Pentru un standard scăzut veneau călugării papistași pînă la Iași, să amiroase cu duhul lor cel din gură vinurile Cotnarului și să plece cu ele în apus, ducîndu-le din urma carelor, ca pe cei morți întru ale sfinte?! Oraș de provincie! Furați-l, haiducilor, baremi cu totul! Luați-i și mînăstirile. Luați-i teii Copoului, și mai luați-i și mormintele pîrcălabilor. Scotociți-i ruinele, că încă se mai găsesc ascunse în ele pungi cu galbeni și carboave de aur, cu terezieni și leșinți aduși în țară o dată cu petitorii jupînițelor moldovene, de a căror frumusețe veștile au umplut împărățiile. Veniți, luați-le și duceți-le, și pe locul unde a fost Iașul puneți o placă, să se știe baremi unde a fost!"

A privit chiondăriș spre bateria adusă proaspăt și după ce a măsurat-o de cîteva ori cu jumătăți de priviri, și-a răcorit focul singur, turnîndu-și două pahare la rînd.

Satisfăcut întru ale setei, a cuprins în ochi toată panorama Iașilor. Era către amiază și în aprinderile soarelui de toamnă Iașul părea încins de flăcări. La ora aceasta nu avea umbre decît pata Copoului. O pată verde, de iaz prins de mușiță, văzut seara din depărtare. Restul, un oraș croit numai din petece de lumină.

„Culai, Culai, nici nu știi ce lași în urmă ! Și doară în atîta amar de vreme ți-am deschis ochii. Fruntea ta merită să fie și sărutată și pocnită. Sărutată pentru ce e în stare să scrie și pocnită pentru ce e în stare să facă... Pleacă... băiete ! Du-te, să te umple de glorie Bucureștiul. Dacă vă place să vă lustruiți cu fotografiile din gazete și cu banchetele instituțiilor de cultură, duceți-vă. Iașul vă lustruia într-altfel. El vă dădea o patină de cărturar și artist pe care, să se dea de sute de ori peste cap Bucureștiul, cu toți Bucurii lui moțați, și nu o pot căpăta. Să o afle aiasta Bucureștiul de la Racotă, dacă n-o știa pînă acum !"

Chelnerul s-a apropiat din nou de Stejărel Racotă, prevenitor să nu-l supere. De, așa e meseria de chelner, să se frîngă în fața damblalelor ! — filozofă omul — și cu riscul oricăror supărări din partea cuconului Stejărel, glăsui :

— Cucoane Stejărel, e trecute de unu. Nu luați nimic ?

Cuconul Stejărel îl privi peste umăr, nevoind a se clinti din fața Iașului.

— Trecute de unu ? ! Vezi tu ce-nseamnă să stai cu Iașul în față ? Vremea să treacă și tu nici să nu știi !

— Că chiar așa e, cucoane Stejărel. Iaca, uneori mă pierd și eu cu privirea și mă întreb : cum de nu îi dă foc oamenii aiștia ? ! Văzut-ați ce jăle e pe Socola ?

Chelnerul își frînse cuvîntul. L-au speriat ochii cuconului Stejărel, holbați roșu spre dînsul.

— Ce-ai spus, măi, să-i dea foc ?

Simțind chelnerul că a dat greș, căuta să o dreagă :

— Ia, am spus și eu o vorbă auzită de la boieri, cucoane.

— De la boieri ? ! De la care boieri, Cristache ?

— De la boier Gheorghiță Mîrza, cucoane. A fost și mai acum cîteva seri cu cucoanele și pisămne că i s-a părut murdar. D-aia a și spus că o să-l curețe el cu focul, că tot îi primar, și că baremi cu atît să se aleagă Iașul de pe urma lui, și tot o să fie mai mult decît au făcut toți cîți i-au stat înainte, de cînd a ieșit el Iașul din pîntecu mîni-si și pînă acum.

Cuconului Stejărel i se înmuie furiile. Vorba cu focul venea de la Gheorghiță Mîrza și un alt nărod a dus-o mai departe. La ce să se supere ? Pe cine să se supere ?

— Ba, a mai spus ceva cuconul Gheorghiță, că tot el l-a scos și pe Ștefan cel Mare din întuneric, că de nu venea el primar, să-i aprinză în capul buzduganului un bec, ar fi dat mai departe bîrjele peste dînsul. Asta-i e drept, cucoane Stejărel !

— Măi Cristache, fii om de treabă și lasă-mă cu ce-a mai spus Gheorghiță Mîrza. Ai cumva un mușchiuleț de purcel ?

— Cum se poate, cucoane Stejărel, să n-avem ?! Pentru dumneavoastră să n-avem ?

— E, dacă-l ai, frige-mi-l atunci în făină de păpușoi.

— Făcut, cucoane.

Seara l-a apucat tot în fața Iașului și tot la Piscul Socolei. Iar cînd a socotit că întunericul o să-l poată strecura pe nevăzute, mai ales că aveau picioarele gust să se joace cu dînsul, a chemat chelnerul să plătească consumația, că mai are și altele de făcut în noaptea asta.

— Cinci baterii, Cristache ?! Bravo mie ! Sau poate bravo ție !

— Bravo la amîndoi, cucoane Stejărel. Eu că le-am adus și matale că le-ați băut.

— Fie și-așa, Cristache, și făcu un pas în spre drumul său, dar, cum și-a adus aminte de ceva, s-a oprit ; și cînd oi mai auzi vreunul cu poftă să-i dea foc Iașului, pune mîna pe topor, Cristache, și sfarmă-i țeasta. Bagă de seamă însă, în a lui Gheorghiță să nu dai, că-ți rupe toporul. Salu...tare, Cristache.

Pînă a intrat în mahalaua Socolei n-a avut ce face, a ținut șoseaua. A mai scurtat-o el, tăindu-i cotiturile bătute dimineții de de lăptăresele din Bucium, dar și pe aici erau oameni și el de oameni se ferea, nu de lungimea drumului. Intrat însă în marginea orașului, a început a oblici străzile după știința sa de ieșan vechi, care mergea pînă și la cunoașterea găurilor de guzgan. De cîteva ori a trecut și prin niște curți și livezi, străbătînd gospodării de-a-dreptul, fără de nici o mirare pentru proprietarii lor, înțelegători la nevoia omului cînd are a scurta drumul. Unii, din cei care îl cunoș-

teau, l-au poftit și la o cafeluță, dar cum îl mîna o grabă din spate să ajungă cît mai repede în Tîrgul Cucului, a fost nevoit să refuze, în toate repetatele ei oferiri.

Ajuns pe locul cel mai ridicat din Tîrgul Cucului, loc care era din partea din afară a orșaului, a privit spre crîșma jupînului Elic, descoperind-o ușor. Aprinsese toate becurile jupînul, punînd pe întunericul liniștit al mahalalei curcite o pată de lumină. Luminase *a giorno* grădina jupînul Elic, ca o drept răsplătire a boierilor care au ales-o pe ea dintre toate celelalte grădini ale Iașului. La așa onoare a răspuns și el cu o risipă de lumină.

Reperată grădina, cuconul Stejărel și-a ales drumul. Drum haiducesc. Drept, așa cum îl arată mîna întinsă. S-a făcut prea întuneric, ca să se mai poată descurca prin ocoluri. Drept, spre lumina cea mare. El a avut totdeauna încredere în lumină. Și niciodată lumina călăuză n-a înșelat.

A pornit... Se apropie... Și abia acum își pune întrebarea cea mare :

„De ce mă apropii ?! Nu am zis, nu ! Ce caut eu aici ?! Dacă n-am fost din capul locului, ce rost o fi avînd atunci o apariție tîrzie, de pocăit ?!“

Și-a pus întrebările, nu și-a răspuns, și de mers tot mergea înainte. E acum aproape de tot. A intrat în tufele de liliac, își caută un loc, îl găsește și ascultă. Au fost clipe cînd înciudat de ce aude a uitat unde se află și a mișcat. Li s-au părut atunci că e o pasăre sau vreun cîine. Cînd a vorbit Neculai Brateș, foșnetul mișcărilor lui în tufe pe semne că a fost mai mare, deoarece nu l-au mai asemuit cu o pasăre, ci cu un dulău. Iar cînd Neculai Brateș a isprăvit de vorbit, dulăul a ieșit afară din ascunziș, să muște.

Apariția cuconului Stejărel, mai mult decît surprinzătoare, a uluit. Cele cinci baterii băute la Piscul Socolei, în fața Iașului, i-au stîlcit obrazul. Iar hainele purtau dovada trecerii prin hățișuri.

După clipa de consternare, a urmat aceea a entuziasmului, și aceasta tot datorită inspirației lui Gheorghiță Mîrza.

— Cucoane Stejărel, îmi pare bine că pînă la urmă te-ai învins şi-ai venit !

Cuconul Stejărel îşi întinse puţin gîtul, să vadă cine vorbeşte.

— A, şi tu eşti aici, Gheorghiţă ? ! Nerone, am auzit că ţi-ai pus în gînd să cureţi Iaşul cu foc. Păzeşte-te, Nerone, să nu-ţi ia mai întîi tălpile foc ! şi privindu-l mai bine, mai descoperi ceva cuconul Stejărel. Ia uitaţi-vă, mă rog, la dumnealui, tinerelul : are pantaloni pepiţi ! Te pomeneşti că ai şi blenoragie, Gheorghiţă, ca liceenii ! Nu m-ar mira. Prostia totdeauna a murit tînără.

Cum rămăsese în picioare, Neculai Brateş i-a îndreptat cuvînt de poftire.

— Cucoane Stejărel, fă-mi marea bucurie şi vino lîngă mine. Vreau să te prindă ochii atîtora lîngă un trădător.

— Lîngă mai mulţi trădători, Culai. V-am ascultat ; nu eşti singurul. Trădător e şi Mihai Pădureanu şi trădători sînt şi toţi aceia care au legat o nădejde de ducerea ta la Bucureşti. Iată, şi noaptea de acum a pus o strălucire pe somnul Iaşului ! Am ajuns pînă la voi pe drum tîlhăresc. Am ţinut dosurile, am străbătut curţi şi gospodării, am sărit zaplazuri, m-am furişat ca răufăcătorii urmăriţi de poliţie, şi nimeni, nimeni nu mi-a pus mîna la ceafă să mă zgîlţie şi să mă întrebe : „Da' ce-mi cauţi, musiu, noaptea, prin curţile oamenilor ? Ţi s-a făcut de ciordeală sau de muierea vecinului ?“ Nu, nu m-au luat de ceafă şi nu mi-au pus asemenea întrebări. La o cafeluţă şi la un pahar cu apă rece m-au îmbiat însă. Poftim acum şi fă treaba aiasta la Bucureşti ! Încumetă-te să sari noaptea prin curţile oamenilor, împins de vreo nevoie a sufletului, cum am fost eu în noaptea aceasta, şi dacă n-or asmuţi mai întîi cîinii, dacă nu s-or lua după tine cu reteveiurile şi dacă nu te-or judeca ei şi nu poliţia, aşa cum ştiu mahalalele Bucureştiului să judece, să-mi spuneţi oricum numai pe numele meu, nu ! Nu rîde, Nerone, că nu pentru rîsul proştilor am spus-o. Un oraş în care cîinii nu mîrîie după trecători şi nu-şi înfig colţii nici chiar într-un pantalon ca al tău, un oraş ca acesta nu se părăseşte.

Să se supere Gheorghiță Mîrza, nici vorbă ! Cîștigul cel mare-l avea în buzunar. Mîine se va ști în tot tîrgul de despărțirea, mai mult decît duioasă, dintre el și Neculai Brateș. S-au sărutat. El o să mai adauge că au și plîns. Celelalte, fleacuri ! Că, de o bucată de vreme nu mai e nimic de capul lui Stejărel, asta se știe. S-a ramolit de-a ajuns el să se lege și de un pantalon de toată frumusețea. N-o fi el de seară, da' cînd e așa de frumos, face să-l porți și la baluri, nu numai la banchete.

— Cucoane Stejărel, apropie-te ! Ai fost și matale un trădător. Nu te-am mai văzut de-un amar de vreme. Eu îți iert însă trădarea. Vino, te rog, și ia loc lîngă mine, l-a mai îndemnat o dată Neculai Brateș.

— Nu, Culai ! M-ați scos din întuneric contra voinții mele. Dacă am făcut ce-am făcut, e pentru că am voit să împac și dragostea mea pentru tine și revolta că părăsești Iașul. Și am dorit să se petreacă aceasta, fără de știința voastră. Nu s-a putut ! M-ați scos ! Ei bine, dacă m-ați scos, auziți-mă ! Iașul vă roagă să nu vă mai obosiți cu el. S-a repetat prea de multe ori comedia asta, ca să nu se fi săturat. E sătul ! Dacă nu i-ați cinstit viața, cinstiți-i baremi agonia. Lăsați-l să și-o sfîrșească. Fără de ocara prezenței voastre. Iar tu, Gheorghiță, fă act de generozitate și părăsește primăria. Ca ofițer al Stării Civile, ar fi păcat ca actul de deces al bietului Iași să fie iscălit de tine ! Scutește-i moartea de cruditatea asta. Nu e de-ajuns că la sfîrșirea lui Eminescu, a iscălit, ca martor al decesului, un neștiutor de carte prin punere de deget ? O mai sinistră împărechere nici că se putea ! La moartea unui geniu, martor un analfabet ! S-o fi repetînd ea istoria în multe, dar în întîmplări de soiul acesta nu vreau să se mai repete. Ia aminte, Gheorghiță !

— Mușți, cucoane Stejărel, mușți, — i-a răspuns, așa într-o șagă numai, Gheorghiță Mîrza, dînd feței lui de roată de cașcaval zîmbetul inocenții.

— Eu lovesc, Gheorghiță, nu muște ! După cum ai văzut, în Iași nici dulăii nu mușcă. Coteii banchetelor de-și mai arată cîte un colț, dar li se dă de îndată peste bot și de la rînjet trec la chelălăit.

— Și eu încă te mai rog o dată, cucoane Stejărel, să iei loc. Iată, aici, în fața mea, ca în atîtea dăți, îl pofti Neculai Brateș, căutînd a îndepărta furtuna.

— Nu, Culai ! Rămîn în picioare. N-am venit să stau. Am venit să-mi împac conștiința. Pleci. Te-am auzit. Pleci pocăit. E și aceasta o notă bună, dacă ai știut s-o fereşti de lașitate. Eu unul, dacă e să-ți doresc ceva în pragul plecării, îți spun numai atît : să nu te mai întorci. Căci toți cîți s-au întors, Culai, s-au întors doborîți. Urmărește-le umbrele și spune dacă mai seamănă cu cei care au plecat. M-auzi, Culai ? Să nu te mai întorci ! Simt că porunca aceasta vine și mai de departe decît din sufletul meu. Vine din înălțimi divine și m-a ales pe mine mijlocitor să ți-o aduc. La ce lași în urmă, să nu te mai gîndești. Puținele comori pe care le mai are Iașul, le-a dat în paza morților. Căci numai în morți mai are încredere Iașul. Viii l-au furat ca în codru. Noroc că au luat morții cu ei, în sicrie, trecutul Iașului, căci altfel i-ar fi furat și trecutul. Eu rămîn ce-am fost și pînă acum. Dulău cu urlet la lună. Dulău care își sapă gropile de odihnă la umbra ruinilor. Acolo să mă cauți, dacă totuși se va întîmpla să te întorci. Să-mi iei urma după urlet și, dacă urlet n-ai să mai auzi, să nu-ți oprești căutarea. Să dai pe de-a-rîndul ocolul și cînd vei întîlni un stîrv, care înainte de a muri s-a tras la umbră de zid din vechimi și și-a rezemat capul de el, să știi că eu sînt. Și de altă îndatorire să nu te încarci decît să mă cufunzi tot în locul acela, adînc, în așa fel să nu se împiedice în duhoare de hoit nasul lui Gheorghiță Mîrza. Cu bine, Culai. Vă salut, domnilor !

A dat să plece. Dintr-un salt, Neculai Brateș a fost lîngă el.

— Nu așa, am de vorbit !

— Aici nu mai am de vorbit nimic, Culai. Mă duc.

S-a sculat și lumea cealaltă în picioare, dînd început unui freamăt de isprăvire.

— Domnilor, vă mulțumesc încă o dată pentru tot ce-ați dovedit în seara aceasta. O singură rugăminte am : căutați-mă la București... Și acum, ultimul ceas al nopții al nostru să fie, cucoane Stejărel.

Cuconul Stejărel a aprobat cu tăcerea.

Automobilul primăriei, pus de Comitet la dispoziția lui Neculai Brateș, îl aștepta.

— Vă mulțumesc, dar eu vă rog să-l folosiți dumneavoastră. Cuconul Stejărel și cu mine mergem pe jos, așa cum am mers în nopțile noastre mereu. Da, cucoane Stejărel ?

— Urmează-mă ! a fost răspunsul cuconului Stejărel, și Neculai Brateș s-a supus.

O bucată de vreme au mers alături, neștiind nici unul de unde și cum să înceapă.

— Mi-ai împăcat sufletul, cucoane Stejărel. Și nici nu bănui cît de mare ai fost, apărînd așa cum ai apărut, din tufe și din întuneric, cu zala de aur a lunii pe frunte.

— Perfid mai ești, Culai ! Încerci să faci și din ceasul meu de rușine, o victorie. Ei, află că nu a fost de loc pusă în program apariția mea. Pînă la tufele de liliac am venit cu. Am venit să te văd într-un ceas al bucurii pe care nu-l puteam împărți între noi. Din tufe și din întuneric voi m-ați scos. Și acum vrei să faci dintr-o faptă de ascuns, poză de arhanghel. Culai, cruță-mă !

— Matale nu mă cruți, cucoane Stejărel. Îți dau dreptate, de altfel. N-ai stat în fața oglinzilor, să te fi văzut cum arătai. Aveai dîrzenie de arhanghel, cum bine ai spus, și în ochi scînteieri de paloș. Nu te-am scos noi din tufe și din întuneric ; te-a scoborît noaptea dintr-o icoană, ca să tai cu cuvîntul în proști.

— Literatură ! zise scurt Stejărel Racotă.

— Știu cîntecul ! a răspuns cam tot pe atît de scurt și Neculai Brateș.

— Marele tău defect : faci din orice literatură, și uiți viața.

— Da, poate că ai dreptate acum ! aduse pe departe Neculai Brateș, vorba, la neînțelesul răspuns de cîndva : am început o viață nouă, Culai. Am uitat că ai început o altă viață. În noaptea asta pot s-o aflu, cucoane Stejărel ?

Cuconul Stejărel s-a oprit din mers, așa cum îi era obiceiul cînd apăsa mai mult pe-o faptă sau pe un cu-

vînt, s-a uitat împrejur, ca și cum ar fi vrut să se asigure dacă e cineva pe aproape, și cum numai din turnul Golici s-a prelins pe lîngă ziduri un zbor hlăpăug de buhnă, și-a deslegat inima :

— Da, Tincuța !

Neculai Brateș a tăcut. Nu a lăsat să se vadă ce a stîrnit cuvîntul în el și în ce vîrtej îi răsucește mințile, dar a înțeles Stejărel Racotă ce poate să acopere cu tăcerea Neculai Brateș.

Într-un tîrziu a răspuns Neculai Brateș, dar numai ca să dea un răspuns și altceva nimic.

— Acum abia îmi dau seama de lipsa ei !

— Dacă mai ai ceva de spus, să nu mai spui, Culai ; că e de prisos. Sau, cel mult, să ne dăm afară din cauză și să judecăm viața ca pe a altora...

Au judecat-o ca pe a altora, ajungînd în fața porții Boianilor.

— Cucoane Stejărel, cînd pentru viața asta nouă ai să ai nevoie de un prieten, scrie-mi și viu.

S-au îmbrățișat și cînd să se despartă, Stejărel Racotă și-a adus aminte de ceva.

— Culai dragă, ia stai oleacă. Nu cumva poți să-i furi Danei vreo două, trei perechi de ciorapi ? I-am promis Tincuții azi dimineață, cînd am plecat — căci numai cu condiția asta mi-a dat drumul să mă pot întîlni cu tine, — și am uitat să-i cumpăr. Scapă-mă !

Neculai Brateș a înțeles viața cea nouă, dar să mai spuie ceva, n-a mai spus. Ar fi fost, după cum singur a declarat-o cuconul Stejărel, de prisos.

— Să mă duc să-i „fur", cucoane Stejărel. Așteaptă-mă.

Înaintea pașilor lui, arhanghelul dîrz și cu scînteieri de paloș în ochi, pe care noaptea aceea îl scoborîse dintr-o icoană, se fărîmița în bucăți.

Capitolul VIII

PRIN ÎNTÎIELE SĂPTĂMÎNI TRĂITE la București, Dana a trecut fără sentimente precise. Se simțea prinsă într-o învălmășală nouă, haotică, dar să desprindă ceva din totul ce parcă se răsturna înaintea ei nu a putut. Începuse să piarză și reazimul în obișnuințele vechi. Legăturile cu trecutul se frînseseră parcă. Se dezarticulase totul în ea. Trecerea de la viața Iașului la aceea a Bucureștiului era prăpăstios de mare. Saltul nu se putea face dintr-o singură săritură și, dibuind pe începuturile lui, se lipise de Neculai Brateș, ca un cîine fără stăpîn de piciorul trecătorului.

— E un balamuc întreg Bucureștiul acesta, Frère Culai ! i-a spus ea în primele zile, pe timpul unei străbateri a străzilor de curînd transformate în bulevarde largi. Te uiți că nu e un om care să pară tihnit așezat în mințile lui !

— Îi insulți din primele zile, Dănuțo? Lasă-i să se obrăznicească și pe urmă ocărăște-i, i-a răspuns Neculai Brateș, rîzînd puțin, numai cu rictusurile din jurul gurii.

— Dar nu de obrăznicia lor e vorba, Frère Culai! Nu-i vezi că se mișcă într-altfel? Că au în ei iuțimi neînțelese? Răstoarnă cuvintele, fără să înțelegi nimic. Merg de parcă i-ar îndemna biciul din spate. Vorbesc tare, ca și cînd toți ar fi surzi. Mîinile, în loc să le poarte liniștit, fac gimnastică și pe stradă. Poftim, l-ai văzut pe domnul acesta care a salutat?

— Care, Dănuțo?

— Domnul dinaintea noastră.

— Nu.

— Păcat! Credeam că vrea s-o lovească pe doamna, așa de repezit a ridicat mîna. Păi așa se salută o doamnă, Frère Culai? Așa mă salutau pe mine la Iași?

— Ai și tu dreptate, Dănuțo, dar nu prea-prea!

— Cum nu prea-prea?!

— Moldovenii sînt mai molcomi. Au în toate puțină lenevie. Ei întind din orice, pe cînd ceilalți comprimă, scurtează mișcarea, frîngînd-o în bucăți repezite. Ai noștri pun puțin vals în tot ce fac. Normalul ar fi ritmul de mijloc.

— O fi și cum spui matale, Frère Culai, dar eu îl văd mai mult mașini decît oameni. Îl vezi și pe acesta? adăugă cu gals mai scăzut, strîngîndu-i puțin brațul ca să trezească în el toată atenția. Uite-te la el cum calcă. Parcă ar avea tălpi cu droturi și parcă tot în cuie nimerește.

— Cum ți-am mai spus și adineaori, au sprinteneală. Pe noi ne-au bătut alte vînturi.

— Unde e papa Stejărel să te-audă și să-ți spună că iar faci literatură!

— Apoi pe papa Stejărel l-am luminat eu în mai multe împrejurări, că literatura mea e viață și viața lui o literatură.

— Frère Culai, dar nici de domnii aceștia nu spui nimic? I-ai văzut cu cîtă stăruință ne-au privit? Mai ales pe matale?

— Poate cu aceeași stăruință cu care i-ai privi tu la Iași, acum.

Din spate i-a ajuns o șoaptă.

— L-ai văzut pe Neculai Brateş ?

Şoapta a intrat cu surprindere în urechea Danei. A întors capul, să vadă cine l-a recunoscut. Erau doi tineri, doi studenţi, pare-se.

După alţi cîţiva paşi a mai spus cineva :

— Uite-l pe Brateş.

Era un domn matur, la braţ cu o domnişoară. Domnişoara a întrebat şi ea repezit :

— Romancierul ? Unde e ?

Auzind-o, Dana s-a simţit împinsă de un îndemn să-i răspundă : „Aice e, la braţul meu.“ I s-a oprit însă răspunsul pe buze.

— Frère Culai, după cîte constat, eşti cunoştinţă veche a Bucureştiului.

— N-au de lucru gazetarii, Dănuţo. Ei m-au dat pradă. Am să le interzic să-mi mai publice fotografia. Baremi dacă aş avea chipul vreunui actor de cinematograf, dar aşa...

— Cum aşa ? ! a întrebat Dana, repezind cuvintele.

— Aşaaa !... şi schimbă vorba Neculai Brateş, negăsind ce să lege de acel aşa. E, vezi că te transformi şi tu repede-repede, în bucureşteancă ? !

— Cum asta ? Ce vrei să spui ?

— Ai repezit şi tu cuvintele. Ţi-au ieşit ca din puşcă. Să vezi că în cîteva zile o să-ţi apară la pantofi tălpile cu droturi.

— De ce îmi bagatelizezi constatările ? Observaţiile mele sînt adevărate. Mă mir că nu te-a izbit înaintea mea ! Văd şi analizez, Frère Culai.

— Interpretezi chiar, ceea ce e mai mult.

S-a schimbat şi în propriul lor cămin viaţa. Telefonul, care la Iaşi mai că ajunsese să mucezească pe masă, la Bucureşti era de o turbulenţă revoltătoare. I s-a părut Danei că la Bucureşti oamenii nu fac altceva decît să vorbească la telefon.

Adus de la Iaşi — de altfel singura slugă care i-a însoţit — Ion Măsălaru împărţea cu Dana, în lipsa lui Neculai Brateş, rolul de telefonist. La Iaşi se ştia bine cînd e acasă şi cînd nu, dar la Bucureşti cuconul Culai se afla mai mult dus. Aşa răspundea Ion Măsălaru, la telefon, cînd nu se mai săturau oamenii aiştia cu întrebatul :

— E dus cuconul Culai, nu e acasă.

— E plecat în provincie ?

— Ce provincie, cucoane, nici o provincie ! E dus în tîrg.

Dar parcă venit acasă avea liniște ? De unde ! Se lua la întrecere cu telefonul soneria de la ușă.

— Este acasă maestrul ?

— Acasă, cucoane, hodinește.

— Am venit din partea...

— Vai de mine, da' din prea multe părți mai veniți ! Nu-i dați pace nici un chic. O să-l alungați înapoi la Iași.

Pe unii îi mai încurca el cu minciuni și-i mai scotea din casă și fără să-l vadă pe „maestru", dar alții apucau să-l încurce ei pe el și mi ți-l prindeau cu minciuna. Că șoltici ca la București, nici că se află în toată Moldova ! Papucii i-a adus degeaba, că în papuci nu mai apucă să-și bage picioarele. Nici nu se mai descalță cînd vine acasă. Rămîne ia așa, gătit ca la tîrg, gata să plece, de parcă doftor cu căutare mare ar fi. Zaveră întreagă !

Erau zile și seri cînd ieșeau împreună. Unde s-o fi ducînd noaptea ? ! se întreba Ion Măsălaru. Auzi matale, noaptea ? Păi, de cînd s-o însurat, n-a ieșit noaptea, la Iași, decît la Înviere și în ziua cînd i-au dat masă de ducă, și amu nici că se mai uită că-i noapte și că noaptea se culcă omul ! Le-a zăpăcit cu totul viața orașului aista. Să nu-i apuce umblatul ca-n zilele celea de dinaintea însurătoarei, că a fi rău !

— Da' de ce să fie rău, domnule Ion ? l-a întrebat Maria Podașcă, fata din casă și pe meleagurile Bărăganului trăită. De ce să nu petreacă ? Nu-s și ei oameni ?

— Iii, fată hăi, da' noaptea petrec pe la voi oamenii ?!! La noi umbiă noaptea numai cei beți. La oarele nouă s-a terminat cu Ieșul. S-a suit tot în crivat. Numai sărgenții de-i mai auzi noaptea șuierînd.

— Și la noi de-abia începe la nouă !

— Apăi la voi multe sînt cu dosul în sus ! a firitisit-o Ion Măsălaru pe Maria Podașcă.

În prefacerea prin care trecea Dana, ieșirile cu Neculai Brateș erau binefăcătoare. Luînd parte la conferințele ce le ținea și care erau răsplătite cu aplauze și ovații ne-

sfîrșite, sufletul ei începea a cunoaște laturi noi. La Iași, numai în a se ști soția lui Neculai Brateș se îngrămădise toată mîndria ei. La București se hrănea din această satisfacție mai din plin. Mîndria ei nu se mai reducea numai la un singur gînd, cu care îți îmbălsami somnul și ceasurile visărilor. Pe ea și pe tot ce putea să crească în ea, își rezema Dana acum viața. Viața cea care la început s-a învălmășit atît de haotic și acum pare că se așează în rosturile ei firești. Și din urît și de nesuferit cum i s-a părut în primele zile Bucureștiul, începuse să-i placă și să-l urmeze.

Iarna a găsit-o aproape cîștigată. A cunoscut lume și ceasurile în care Neculai Brateș lipsea știa cum să le umple. Alerga dintr-o parte într-alta, de la o croitoreasă la o modistă, de la un ceai la un bridge, ajungînd cu vremea să nu mai încapă cîte are de făcut în orele cînd lipsea de acasă Frère Culai.

Nici pe stradă nu se mai simțea străină. Obișnuită să fie admirată, nu mai lua în nume de rău privirile stăruitoare. Nu se supăra nici cînd urechea ei prindea șoapta cuvintelor. Uneori era chiar îndrăzneață șoapta aceasta, dar ea învățase — au învățat-o anii și cărțile — că nu e un răspuns mai bun dat șoaptelor decît capul înainte, ca și cum nimic n-ai fi auzit. Odată i-a spus Frère Culai că sînt cam obrăznicuți domnii de la București. A constatat și ea aceasta, nu neobrăzîndu-se față de ea, ci din ținuta lor toată, mișcare și vorbă, de loc nesupravegheate. O lăbărțare vecină cu indecența. Un voit fel de a fi, punte pe care ușor să se poată strecura cuvîntul necuviinței și ademenirile spre stricăciunile vieții. L-a și rugat pe Frère Culai într-o zi, la ora schimbului de păreri, s-o lămurească în privința aceasta. Și numai la ora cînd se trag storurile și se sting lămpile mari îl întreba ea asupra problemelor de viață, rămase ei încă nedezlegate.

— Frère Culai, de la cine a pornit stricăciunea? De la viață sau de la om? Aceasta n-am întîlnit-o încă în romanele tale.

Dar înainte de a asculta răspunsul, a simțit cum a surprins-o un cuvînt pe care nu l-a voit și nu l-a gîndit. În locul moldovenescului matale și-a făcut apariția pronumele posesiv, tale. Faptul nu a scăpat nici lui Neculai

Brateș, și el l-a încărcat în sarcina timpului, care pe zi ce trece roade din dulceața cuvintelor de început, ca să le dea treptat asprimea convorbirilor de toată ziua, între soți. Indiciile de maturizare ale femeiei, care creștea în Dana se înmulțeau, iar marile posibilități ale lui Neculai Brateș de a le descoperi le înregistrau cu preciziune seismografică. Pînă acum Dana a fost femeie numai cu mintea. O femeie care l-a pus de multe ori în fața a mari mirări. Sîngele abia acum a început să-i fiarbă, împlinind în ea femeia a cărui cap s-a născut înaintea trupului.

— N-am înțeles, i-a răspuns Neculai Brateș, lungind patului un trup obosit, doritor de hodină. Te-ai gîndit la ceva cînd mi-ai pus întrebarea aceasta ?

— Da, la oamenii din București. Nu știu pe cine să învinovățesc. De la ei a pornit răul, infectînd viața, sau viața însăși îi îndeamnă la rău ?

— Întrebare să trîntești și pe cel mai bun candidat la bacalaureat. Știu eu ce să-ți răspund ?

— Nici tu nu știi, Frère Culai ? !

I-a trecut o mînă pe umăr, ca o jumătate de îmbrățișare.

— E pentru prima dată cînd te-am prins nepregătit să-ți instruiești soția !

De pe umăr mîna a trecut pe fruntea lui Neculai Brateș, s-o netezească de gînduri și s-o apere de-o șuviță de păr.

— N-ai fost la baie ? !

— La baie ? ! E în continuarea întrebării de adineauri?

— Nu ! a zis Dana, rîzînd și ea de îndreptățita lui mirare. Ți-e fața unsuroasă, uite ! și i-a arătat mîna care l-a mîngîiat.

— Am fost, da' se face o căldură în casa asta, necontrolată. Sînt sigur că s-a trecut de douăzeci de grade.

— Nu mai căuta căldura cu gradele cînd ești lîngă soția ta, Frère Culai ! Du-te și răcorește-ți capul.

— Pentru întrebările tale din seara asta trebuie să-l pun chiar la gheață.

Intrînd sub duș, seismograful lui Neculai Brateș a mai marcat un punct. Era pentru întîia dată cînd Dana l-a aflat în neregulă corporală. Cîndva, această neregulă ar fi găsit-o chiar necesară unui om cu preocupări gînditoare.

Altădată i-ar fi spus că o minte care gîndeşte, asudă. Acum, femeia care creşte în Dana, îl trimite, la baie, pentru că : uite mîna, ţi-e faţa puţin unsuroasă.

— Da' nu mai termini, Frère Culai ? l-a ajuns din dormitor glasul Danei.

— Mai stau, că nu m-am luminat încă destul, să văd cine e vinovatul : viaţa sau oamenii ?

— Vino să-i judecăm împreună.

A venit, aducînd o adiere rece, de aer proaspăt, spălat de ploaie.

— Pe cine ţi-a arătat apa rece că e vinovatul ?

— Ca să-mi uşurezi răspunsul, să-mi spui mai întîi din ce a născut întrebarea ta.

— Aproape din nimic, Frère Culai ! Privind oamenii din Bucureşti şi mai aducîndu-mi aminte şi de cei de la Iaşi.

— Acum sînt lămurit, s-a declarat satisfăcut, Neculai Brateş, recîştigîndu-şi locul în pat. Concură la vinovăţie deopotrivă. Viaţa, punînd la îndemîna oamenilor stricăciunile, şi oamenii, siluind viaţa să le dea stricăciunile cît mai din plin.

— N-am înţeles mai nimic, sau poate că nu mi-am exprimat întrebarea cum trebuie. Vreau să-mi dau seama, de ce în Bucureşti aspectele vieţii au stridenţă, zgomot şi îndepărtare de tot ce pare a ţine de cald şi blajin, în timp ce la Iaşi viaţa, în multiplele ei desfăşurări, s-arată a fi mult mai stăpînită, ba chiar puţin înfricată de paza unui ochi din afară.

— Ai pipăit bine problema pusă, Dănuţo. Vieţile celor două oraşe nu se aseamănă. Tabloul lor fugar, l-ai schiţat cu dexteritate. Una e desmăţată, scăpată din toate frînele; cealaltă, adunată cu modestie sub o supraveghere, sub paza înfricată a unui ochi din afară, cum bine ai spui, ochi care ar mai putea fi numit şi bun simţ.

— Şi atunci ?

— Atunci, cea de sub paza ochiului din afară s-a mărginit în elanurile ei, pe cînd cealaltă, scăpată din toate frînele şi necunoscînd autoritatea unui ochi corector, îşi joacă toate mendrele posibile. Una are un stăpîn şi alta nu. Omul, ca fiinţă, a fost sortit să fie totdeauna sub disciplina altuia. Stăpînul de la Bucureşti lipseşte. Rătă-

ceşte pe străzile lui multe, în aşa fel că nu e niciodată acolo unde ar trebui. Şi din această rătăcire a lui, oraşele mari şi-au creat o virtute a lor, de metropolă : libertatea. Tu n-ai auzit niciodată spunîndu-se la Iaşi : of, de m-aş duce la Bucureşti, să-mi pot face de cap fără să mai ştie şi alţii ?

— Ba da. Una e chiar Aniuta. Dar atunci te întreb altceva, Frère Culai. Putem socoti noi poziţia oraşului mic drept o poziţie superioară faţă de aceea a oraşului mare, cînd dorinţa omului din oraşul mic e să evadeze şi să răsufle în oraşul mare ? Viaţa din oraşul mic nu pare atunci a fi o viaţă silită, ca o viaţă de temniţă, pe care o suportăm numai fiindcă sîntem condamnaţi la ea ?

— Da ! ! a lungit a mirare cuvîntul Neculai Brateş, dar ia să te întreb atunci altceva : Ţi-ai manifestat tu vreodată dorinţa asta la Iaşi ?

— Nu !

— Atunci ?

— Atunci te întreb astăzi, cînd am putut privi cele două aspecte, prin comparaţie.

— E, vezi, de aceea e împotriva tuturor care pleacă din Iaşi, cuconul Stejărel. Plecînd, se cred toţi în măsură să-l judece. Cît ai fost la Iaşi, nu ţi s-a părut temniţă...

— Nu vorbesc pentru mine, Frère Culai. Să fim înţeleşi. Vorbesc în general, acum, cînd...

— Cînd ?

— Cînd mi s-a mai adîncit pătrunderea. E totul, cred, în raport şi de anii pe care îi avem, de dezvoltarea noastră spirituală, de simţămintele noastre care se tot adaugă şi cresc în intensitate.

Neculai Brateş, simţind că prin despicarea lucrurilor va fi greu să abată discuţia începută din drumul adevărului, drum de care se ferea, a recurs la vicleniа anilor lui, mult mai mulţi ca ai Danei.

— Dănuţo, dar tu ai uitat de tot ora la care sîntem ?

— Ţi-e somn ? E abia unsprezece jumătate.

— Nu mi-e somn, dar tu ai făcut din ora pijamalelor de noapte, oră de filozofie. Ia s-o dăm la o parte, că nu are ce căuta în pat cu noi.

S-a apropiat de ea trecîndu-i o mînă, seceră, pe sub mijloc.

— Vai cum mai miroşi a săpun !

— Acum alta ! Miros a săpun !

— Te-ai spălat cu al meu sau cu al tău ?

— Parcă eu ştiu care e al tău şi care e al meu ! N-am făcut niciodată deosebire între ce e al meu şi ce e al tău. Îl iau la întîmplare.

— Cu cel crem sau cu cel verde ?

— De ce ţii atît să ştii cu care ?

— Pentru că vreau să ştiu care din două are defectul acesta.

— Defect ? ! Ce defect ?

— Lasă un miros de leşie parfumată. Tu nu-l simţi ?

— Sopon ! zise moldoveneşte şi într-o doară, Neculai Brateş.

— Şi trebuie să fie şi iute. Nu te ustură obrazul ?

— De loc !

— Se poate ? Eu îi simt de-aici iuţimea.

— Pe mine iuţimea lui m-a lăsat rece, răspunse glumeţ Neculai Brateş.

— Pe mine rece şi cu miros, l-a împăcat Dana, sărutîndu-l pe obraz, pe iuţime şi pe miros.

— E, ţi-a ars ori nu buzele ? S-a răzbunat soponul sau aşteaptă tot de la mine răzbunarea ?

La apropierea şi mai alipită de ea, Dana a fost de acord să-l răzbune.

— Răzbună-l.

Prilej să mai constate şi altele Dana.

— Frère Culai, ar trebui să mai slăbeşti. Te-ai prea îngrăşat !

— Cum m-am prea îngrăşat, cînd am vreo patru sau cinci kilograme mai puţin ca la Iaşi ? !

— Nu ştiu cîte ai şi cîte ai avut, dar constat că eşti puţin cam mătăhălos, Frère Culai. Să mai lepezi din ele, m-asculţi ? Ştii ce mi-a spus o cuconiţă drăguţă alaltăieri, la ceaiul doamnei Otilia Remus Dimitriuc, soţia colegului tău de la Universitate ?

— S-aud.

— Ghiceşte.

— Nu sînt Mafalda. Cum o să ghicesc ce vorbiţi voi la ceaiuri !...

— Că, după scris bănuindu-te, trebuie să fii un bărbat foarte rasat. Înalt, subțire și cu toate mijloacele posibile seducțiunii.

— Vezi că nu sînt mătăhălos ? Și, mă rog, tu ce i-ai răspuns ?

— Am zîmbit, ce era să-i răspund. Avea prea multă încredere în bănuielile ei inspirate de scris, încît, ca să nu i le zdruncin, i-am dat ca răspuns numai zîmbetul. Dar pesemne că l-a luat drept o confirmare. Pe urmă s-a arătat sigură și de culoara ochilor.

— Baremi cu ochii a nimerit-o ?

— Vai, știi cum i-a spus scrisul că sînt ?

— Bănuiesc. De un negru fioros.

— Ce negri, ce fioroși ? ! Asta las-o s-o spun eu, acum, cînd nu știu de unde și cum i-ai umplut de sînge.

— Sînge ? ! Sînge în ochii mei, Dana ?

— Și tu acum, vrei să fie chiar sînge ! Ți s-au blocat puțin și pe albul lor s-a prins o pînză ca de paianjen, roșie.

— Tu ai pus-o, Dănuțo. Dar ea, ea cum i-a văzut ?

— De un albastru sineliu — spuse rîzînd Dana.

— Vra să zică n-a înșelat-o scrisul ! a rîs, cu mai puțină poftă Neculai Brateș.

A sărutat-o. Brațele Danei s-au ridicat lungi și subțiri, ca brațele unei amfore, să cuprindă. Și au cuprins pînă și cuvîntul, subordonîndu-l marilor tăceri care se vor întregi...

Și cînd din nou a înviat cuvîntul, Dana, cu agerimi de femeie tînără, a sărit de lîngă el și din pat, să se ducă în camera săpunurilor.

— Dana, nu ! Apropie-te puțin să-ți spun un cuvînt nou la ureche.

S-a aplecat, din picioare cum stătea, dăruindu-i, ca niciodată, în toată plinătatea lor, sînii. Ca niciodată întregi adunați, și ca niciodată stăpîni pe tot ce s-ascunde în ei.

— Vreau să avem un copil, Dana.

— O să-l avem, Frère Culai, dar mai tîrziu. Ai uitat că mai ai unul ? Chiar meriți să te trag de urechi. Nu mi-ai mai spus de mult copil.

— Nu mai eşti, Dana. Eşti o femeie acum. De cînd ai început să mă vezi mătăhălos, s-a terminat cu copilăria ta.

— Tată vitreg ce eşti, mă alungi ?! Bine, plec, s-a sustras Dana, nu fără eleganţă, din faţa dorinţii lui Neculai Brateş. Dar nepedepsit n-ai să rămîi, a mai adăugat ea din drum, încercînd să îngrădească în cît mai puţină gravitate opunerea ei.

Împotrivirea Danei a dat însă puţin de gîndit lui Neculai Brateş. Respingerea copilului nu e un semn bun. E înapoia ei un gînd şi gîndul acesta ar vrea să-l afle. Poate că nu e atît de vinovat răspunsul ei, pe cît îl bănuie. De ce să le vadă pe toate cît mai în rău ? S-o asculte întîi. Năravul acesta îl are, de altfel. Cuconul Stejărel i-a spus-o în atîtea rînduri. Cîte n-a văzut el în negru şi numai negre n-au fost !

La întoarcerea Danei, cuvintele lui Neculai Brateş aveau altă sonoritate. Dana a înţeles că refuzul ei a rămas în sufletul lui Frère Culai.

— Dana, ce să înţeleg din neascultarea dorinţii mele ? De ce te împotriveşti copilului ?

A venit lîngă el caldă şi împăciuitoare.

— Cum se mai întunecă ochii aceştia de toate nimicurile !

— Nimicuri ?! Jigneşti în atît o dorinţă ca asta ?! şi...

— Iar nu m-ai priceput ! Nu dorinţa ta e un nimic, ci împotrivirea mea de adineaori. Tu ai văzut în ea o respingere totală a copilului, cînd, de fapt, ea e numai o întîrziere a aducerii lui. Te-ai gîndit numai la el şi la noi, fără să te fi gîndit şi la mine, la mine numai.

— Îţi răspund de la început că greşeşti. M-am gîndit la tine mai mult ca la el, ca la noi. Îl vreau nu numai copilul tău şi al nostru, ci şi prietenul tău. Aşa cum ai putut aduce lîngă tine un soţ prieten, cu vreo douăzeci şi patru de ani mai mare decît tine, la fel vei putea fi prietenă cu copilul tău, cu două zeci de ani mai mic decît tine. Gîndeşte-te că la patruzeci de ani ai tăi, cînd îi vei avea, veţi fi amîndoi doi oameni tineri. Şi cu cît veţi fi mai apropiaţi în vîrstă, cu atît vă veţi înţelege mai bine.

— Frère Culai, de ce treci aşa de uşor peste anii mei de acum ? l-a întrebat Dana, reluînd jocul mîinii care a

mîngîiat fruntea lui. Lasă-mi, te rog, doi, trei ani de tinerețe și frumusețe a tot ce am tînăr și frumos. Vrei să n-am decît amintirile unei fete frumoase? Pe ale unei femei tinere nu vrei să le am? Asta ar însemna că nu mă iubești. Că dai întîietate egoismului conjugal.

— Că nu te iubesc, ai zis, Dana? În a te lega de o femeie prin cea mai trainică legătură înseamnă neexistența iubirii?! De ce scapi atît de ușor cuvintele?

— De ce numai din atît faci tu o acuzație gravă unei femei? Iată, te întreb și eu de ce nu ești de acord cu toți cîți susțin că femeile au dreptul la o cotă de irresponsabilitate, atunci cînd vorbesc?

Alunecarea spre glumă întărea poziția Danei și o slăbea pe a lui Neculai Brateș. Și Dana știa să profite de această tactică ori de cîte ori o încolțeau în discuție amenințările faptelor ce se cer serios dezbătute.

— Să ne păstrăm seriozitatea, Dana.

— Prea multă seriozitate la ora pijamalelor de noapte, Frère Culai! Parcă așa ceva ai spus mai înainte.

— Să revenim...

— *...à nos moutons.*

— Nu te decizi pentru cuvîntul serios?

— Spune-mi mai întîi ce-ai să faci dacă am să zic nu, ca să știu dacă trebuie sau nu spus.

— Am să trec în camera mea, a mea numai.

— Aceea a rămas la Iași, Frère Culai.

— Atunci am să trec în birou.

— În birou la ora asta?! Nu! Nu îngădui.

— Atunci răspunde cuminte la ce o să întreb.

— Să văd dacă mă întrebi cuminte.

— Ce înțelegi prin a avea amintirile unei femei tinere?

— Grozav de bănuitor ai devenit, Frère Culai! Știu ce e în gîndul tău acum.

— Spune, și dacă o fi așa, am să confirm.

— Sînt mai mult ca sigură c-a rătăcit prin țeasta asta atît de cuprinzătoare un cuvînt nebun.

Mîna ei a mai mîngîiat o dată fruntea lui Neculai Brateș.

— Spune-l, să-l aud.

— Sînt chiar foarte sigură că ai închis toate amintirile unei femei tinere, în cuvîntul acela, singur și nebun !

— De ce te ferești să-l pronunți ?

— Fiindcă am oroare pînă și de fonetica lui. Nu știu de ce or fi văzînd bărbații, în amintirile femeilor, numai amanți. Plecați cu teama aceasta de la început, fără să vă dați seama că, ori îi nimiciți sufletul, ori îi aduceți amantul, prin însăși teama care o aveți de el.

— Nu te mai necăji că la o asemenea ocară nu m-am gîndit. Mi-ai deschis o curiozitate numai, pe care, totuși, o mai am. Să aflu cam ce socotești tu amintirile unei femei tinere.

— Dacă ați pătrunde mai bine cuvîntul acesta, femeie, de multe curiozități ați mai fi lipsiți ! Mi-ai spus în atîtea rînduri că sînt o femeie frumoasă. E drept ?

— Drept.

— Îmi dau și eu seama acum că nimic nu e mai măgulitor pentru o femeie decît frumusețea ei. Cum vrei să nu ținem la ea atunci ?

— Nimic împotrivă.

— Nimic împotrivă ? ! Atunci de ce nu mi-o lași, Frère Culai ? Doi, trei ani baremi. De ce să-mi reazim mai mult bătrînețea decît de amintirea că am fost o femeie frumoasă ?

— Fiindcă îmi formasem convingerea că ești cu totul străină de orgoliul acesta. Ai fost cea mai frumoasă fată din Iași și de loc nu te-a hrănit bucuria frumuseții tale. Și ca fată, îndepărtînd-o, am crezut că ai să te gîndești și mai puțin la ea, ca femeie.

— Ca fată nu am simțit nevoia ei, Frère Culai.

— Și crezi că astăzi ești mai mult decît un copil ?

— Atunci lasă copilul copil și nu-l mai face mamă ! E, vezi că dai dintr-un perete într-altul ? Vezi că te-mpinge adevărul spre dreptatea mea ?

— Văd, dar cam tulbure.

— O să vină și limpezirea.

— Dar despre amintirile unei femei tinere tot nu mi-ai vorbit.

— Pe cea mai de preț dintre ele ai avut-o și acum cîteva minute, și ai uitat-o...

— Pe cea mai de preț ? ! Care, Dana ?

— Frumusețea corpului meu, pe care nu vrei să mi-o mai lași.

— Ea e cea mai de preț ?

— E cea mai deplină.

— Și celelalte ? Celelalte amintiri ?

— Amintirea unui bal, a admirațiilor de tot felul, care nu pot supăra pe nimeni cînd sînt adresate frumuseții.. De altfel, orgoliul nostru e și al vostru. De ce te dai la o parte ?

— M-ai văzut pe mine vreodată împopoțonat cu el ?

— Dacă n-am văzut, am simțit, Frère Culai.

— Tu crezi că frumusețea ta m-a fermecat ?

— Nu a contribuit cu nimic ?

— Ți-a împodobit doar deșteptăciunea.

— Îi acorzi prea puțin.

— În raport cu ce merită articolul acesta, în zestrea unei femei.

— Îh, da ursuz mai ești astăzi, Frère Culai !

— Se poate.

— Și eu te rog să nu mai fii.

— Se poate și asta.

— Și, amînăm copilul ? Vreau să fie cu voința ta.

— Da !

Un moment a tăcut Neculai Brateș.

— Hai, și nu te mai împotrivi. Doi ani numai. Pe urmă te-asigur că voi purta cu toată mîndria adaosurile mamii. Da ?

L-a sărutat îndelung, rămînînd cu capul lipit de al lui.

— Ești un înger, Frère Culai.

— Un înger cam mătăhălos !

— N-ai să mai fii. N-am să te mai las să mănînci sosuri. Am să te pun la regim. Așa o să-ți mai scadă și burtica.

— Vra să zică nici burtica nu-ți mai convine ! Desigur că în curînd ai să mă trimiți și la sport.

— Și crezi că puțină gimnastică ți-ar strica ? Cu ce crezi tu că se întreține atît de subțiri, de svelți, bărbații la București ? Cu sportul și cu regimul.

— Dana, tu bagi de seamă un lucru ?

— Care ?

— Că treci printr-o transformare totală ?

— Transformare ? ! Fiindcă vreau să pun puțină ordine în stilul fizic al soțului meu ? !

— Nu bagi de seamă că de la preocupările tale de la Iași, integral spirituale, ai trecut numai la grija celor ce se raportează la fizic, la stilul fizic cum prea pretențios l-ai botezat ? !

— De ce ești nedrept, Frère Culai ? La Iași nu jucam tenis aproape zilnic ? La Pohoarna plăcerea mea nu era să străbat iazul înot ? Și acum nu te urmăresc la toate conferințele ? Nu sînt lîngă tine mereu, la teatru, la Ateneu, la Fundație, îndreptîndu-se spre mine o parte din aplauzele cu care îți răsplătesc talentul ?

— Da, dar ai uitat să adaugi că prezența ta acolo este sub stăpînirea unei alte porunci. Vii, pentru orgoliul tău. Vii, ca să te vadă lumea că ești frumoasă. Vii, ca să le prinzi șoapta admirației...

— Pentru Frère Culai și cuvîntul lui nu vin ? N-am venit și la Iași, încă în liceu fiind ?

— Da, dar venirile de atunci nu mai seamănă cu cele de acum.

— Te înșeli, Frère Culai !

— Poate că s-ar putea întîmpla și asta. Vezi, eu sînt mai înțelegător decît tine. Nu zic că nu ar putea fi și așa.

— Ai fost nesuferit astă seară. M-ai obosit.

— Să ne culcăm atunci.

— Da ! dar să se miște de unde era, din cum stătea lipită de dînsul, nu s-a mișcat Dana.

— Dacă da, treci la locul tău.

— Nu, aici vreau s-adorm, tiranule !

— Ai să poți ? Nu te împiedică... burtica ?

— Of, Frère Culai, cum te-a mai transformat Bucureștiul !

Frère Culai a întins o mînă la lampa de noapte. Stingînd-o, au pus pe somnul și gîndurile lor întunericul și tăcerea.

Capitolul IX

NECULAI BRATEȘ GRĂBEA SĂ ajungă mai repede acasă. Îl chemau caietele. De mult n-a mai scris nimic. Îi consumă tot timpul Bucureștiul, și cu scrisul a rămas tare în urmă. Bucuros că a putut termina devreme la Universitate, întindea pasul să scurteze cît mai mult timpul străbaterii pînă acasă, în Dionisie. Cum și Dana era plecată la o sindrofie — la doamna Otilia Remus Dimitriuc parcă, dacă mai ține minte ce i-a spus, — va avea și liniștea care îi trebuie.

L-a primit Ion Măsălaru la ușă.

— N-a venit duduița ? a întrebat, numai ca să întrebe ceva, Neculai Brateș.

— Nu, cucoane. De-abia a plecat în tîrg.

— Telefonul ?

— Au întrebat niște domni di matale. Le-am însămnat eu numele.

— Bun ! De mai întreabă cineva, să spui că nu sînt acasă.

Începînd a lepăda surtucul și a se ușura și la gît de cravată, a înțeles Ion Măsălaru cam de ce fel de treabă o să se apuce cuconul Culai. S-a întrecut și el în repeziciune la ajutatul dezbrăcatului, i-a adus papucii, — luîndu-i de după o ușă, că sub birou nu-l mai lasă duduca Dana să-i pună — și i-a deschis ușa unde sînt cărțile, să înceapă treaba cea de la Iași mai răpide.

Cînd să s-apuce de scris, Neculai Brateș bagă de seamă că e tocit creionul pînă în lemn. A dat să ia altul, și în locul vîrfului de altădată i-a arătat un bont acesta. La al treilea nici nu s-a mai uitat.

„Îm! făcu el, privind primele două creioane; v-a transformat și pe voi Bucureștiul! Aveți bonturi acum, și în timp ce le tot învîrtea în mașina de ascuțit, sprînceanele lui au săltat mereu a mirare. Ticălos oraș! Nu trebuia să plec. Macină, destramă. Pînă și în viața tihnită din casă se amestecă. Are puteri să-ți schimbe și firea. Te crezi așezat pentru toate zilele în obișnuințele tale, și el, nemernicul, te scoate din ele, fără să aibă ochi să vadă cît sîngeri pierzîndu-le! Ce tîmpenie să se creadă că Bucureștiul este orașul în care simți din plin libertățile! Dimpotrivă, ți le ia și pe cele ce singur le-ai cucerit. Trebuie să faci ce vrea el, nu ce vrei tu. La ora aceasta, scrisul la Iași avea spor. Nu stăteam cu creionul în mînă, ca acum, să aștept să înceapă și el să nu vrea. La Iași, cînd mă apucam de scris, era un glas care poruncea tăcerea: „Să nu se mai audă o vorbă! Frère Culai scrie". Scrie și acum Frère Culai, dacă mai poți! Și ca să poți, minte-te! Crezi-te în casa Boianilor, și dincolo de ferești oprește-ți ochii pe albul omătului din parcul de-acolo. Cînd sună telefonul, să-l iei drept zurgălăii de la vreo sanie care scoboară dinspre Copou, iar cînd îți deschide ușa și-ți intră în casă un domn nepoftit, care se vrea cu tot dinadinsul colega întru ale scrisului și de la prima vorbă caută să te bălăcească într-o vorbire de maidan, tu închide ochii și vezi-l în locul lui pe cuconul Costăchel, aducînd în spate de la Club și de-afară înserarea ieșeană. Iar dacă împotriva opreliștei tale s-a strecurat totuși în casă vreun caraghios cu tîmplele pomădate, lustruit proaspăt cu lacuri pe unghii și cu straiele într-o grijitură muierească aproape, părînd a fi mai mult

un maimuțoi decît om, tu, Frère Culai, fă ce-ai mai făcut și înainte și în locu-i vezi-l pe maimuțoiul dat de tine însuți și pe care Dana l-a botezat într-o clipă a fericirilor, Frère Culai din cîrpe"...

A sunat. De două ori, ca să se știe că el a sunat, și din casă. Ion Măsălaru și-a luat la goană anii cam mulți și a ajuns într-un suflet, să vadă ce este. Că ceva trebuie să fie! Cînd se așează cuconul Culai la scris, uită că mai e pe lume. Și acum, n-a trecut nici jumătate de oră și sună?

— Ce nevoie s-arată, cucoane Culai? spuse el fierbînd cuvintele într-o gîjîială asmatică. Nu-și mai luase de mult anii la fugă și pușì dintr-o dată în tinerețea grăbitului, a ajuns, nu numai într-un suflet, dar și cu el la gură.

— Mai avem vreo sticlă din vinul de la Iași?

— Păi n-a venit și ieri o lădiță, cucoane, împreună cu celelalte lucruri trimise de duduca Roxana?

— Au venit ieri altele, și alte lucruri?! — a întrebat mirat Neculai Brateș.

— O venit, cucoane. Nu v-o spus nimica duduița? O trimis de-ale cămării și niște covoare. Le-ați și luat în picioare astăzi, covoarele!

Pe un gînd al lui numai, ca și pe cele spuse de Ion Măsălaru, Neculai Brateș a pus un: bine! scos dintr-un oftat adînc, dar nerăbufnit.

— Adă una și un pahar.

— Îndată, cucoane, și s-a tras ușor din ușă Ion Măsălaru, cu mai multă grijă pentru anii lui.

Primul pahar l-a băut chiar de față cu Ion Măsălaru, și pe nerăsuflate.

— V-a fost săti mare, cucoane!

— Lasă-mă! a fost răspunsul stăpînului său, repezit scurt și neuns de nici un său al sufletului.

— Vă lăs, și a plecat Măsălaru muncind și el un gînd: „Îl sacă ceva la inimă pe cuconul Culai, de-o băut el cum o băut paharul!"

Doamna Otilia Remus Dimitriuc a arătat Danei, din chiar ziua cunoașterii lor, o simpatie deosebită. S-au cunoscut în sala Dalles, la o conferință ținută de Neculai

Brateș, la care au asistat și soții Dimitriuc. Și cum doamna Otilia Dimitriuc era o fire foarte prietenoasă, și-a apropiat-o pe Dana Brateș din primele clipe. Era cu mult mai în vîrstă decît noua ei cunoștință, dar cum mai era și o fire veselă, diferența anilor părea a fi ștearsă, deși se putea măsura cu vreo zece, dacă nu și mai bine. Era de o veselie doamna Otilia Dimitriuc, care și la vîrstele părului alb le apropie, fără de nici o nepotrivire, de tineret. Căci sînt femei care în pofida anilor și a părului alb, la orice vîrstă ar ajunge, sfîrșesc viața tot tinere. E prematur însă să o numărăm pe doamna Otilia Dimitriuc printre acestea cînd vîrsta dumneaei e numai de treizeci și doi de ani. Fapt e că s-au întîlnit și-au devenit prietene. Și cum doamna Otilia Dimitriuc avea o casă deschisă, cercetată de multă lume, a asigurat-o pe Dana din chiar seara cunoașterii, că n-o să se simtă de loc străină și că, în cîteva zile doar, se va găsi ca al Iași, între adevărați prieteni. Au urmat telefoanele zilnice, vizite dintr-o parte și alta, hoinăreli împreună pe la magazine, croitorese și modiste, devenind în scurt timp amiciția lor cunoscută mai tuturor. Căci nu în puține rînduri a trebuit să răspundă doamna Otilia Dimitriuc la telefon curioșilor, cu cine era cînd a fost văzută în cutare și cutare loc.

Zilele în care avea fixat *bridge*-ul, la care participa și Dana Brateș acum, deși nu juca, se încărcau din ce în ce mai mult cu mesele de joc, mereu neîncăpătoare pentru dornicii jucători. *Bridge*-ul era însă numai un sport de interior, pentru că în afară de el doamna Otilia Dimitriuc, dacă găsea în plimbările cu mașina un amuzament, pentru călărie avea o pasiune căreia orice ar fi fost în stare să-i sacrifice.

Printre primele întrebări puse Danei a fost, desigur, și aceea dacă încalecă, întrebare la care Dana i-a răspuns că, în afară de cîteva încercări, la țară, care mai mult țin de domeniul hazului decît de al sportului, nu a călărit. Răspuns la care doamna Otilia Dimitriuc a scos un „vai“ foarte explosiv.

— Vai, doamna mea, să aveți corpul acesta și să nu fie și al unei călărețe ?! Să stați vara la țară și să neglijați călăria ?!

— Poate din cauza înotului și a tenisului n-am luat-o în serios, doamnă.

— A nu, călăria e după mine sportul cel mai complet ! Să știți că n-am să vă las. Am să vă fac eleva unui profesor foarte iscusit și pe deasupra și foarte decorativ. Singura grijă vă rămîne costumul, și pentru asta am croitorul meu care are o „cupă" desăvîrșită.

A doua zi, din *doamna mea*, Dana a devenit *draga mea*, și în a treia — *Dana dragă*. Pentru că doamna Otilia Dimitriuc, cu cine merită, sparge ghețața din primele ceasuri. De s-a înșelat însă și a acordat cui nu merită afecțiunea ei, de la *dragă* trece direct la *doamnă*, fără de nici o explicație, afară de aceea pe care singură și-o poate face disgrațiata.

Astăzi e a patra sau a cincea oară de cînd se duce la ea, Dana. E o zi de *bridge* și doamna Otilia Dimitriuc s-a asigurat de două ori prin telefon că nu va lipsi. Cu prezența Danei, doamna Otilia Dimitriuc își marca și mai bine prietenia ei cu Dana Brateș, față de ceilalți, fiind singura casă în care Dana a venit de mai multe ori, iar după vizita ce le-au întors-o cu Remus, chiar neînsoțită.

Ieșind din casă, Dana și-a adus aminte că trebuie să-și împlinească un gînd. Și pentru împlinirea acestui gînd e de făcut un ocol. Cum nu o presa graba și cum nici la bridge nu lua parte decît foarte puțin, mai fiind și alții care veneau fără să joace, în loc să se îndrepte spre strada Visarion, unde locuia profesorul Remus Dimitriuc, a luat drumul contrar, spre centrul magazinelor de galanterie.

Căuta o cravată. O cravată frumoasă și de croială obișnuită. Lavalierele n-au nici o trecere la București. Din cîte a putut să observe, a mai rămas în ținuta parnasiană a cîtorva scriitori bătrîni și încă de gîtul unor tot atît de puțini pictori. A întîlnit și cunoscut pe toți scriitorii de vază, în împrejurări diferite legate de viața scrisului și din toți, cei foarte puțini care o mai aveau, se pierdeau, ca și cum fluturele negru de la gîtul lor ar fi fost numai o umbră a trecutului și nicidecum o realitate cu însemne profesionale. O lepădaseră chiar ieșenii mutați la București. Căzuse la un compromis însuși Mihai Sadoveanu, care era dintre toți și cel mai ieșean. În locul invoaltei lavaliere de altădată purta acum un papillon minuscul,

un fel de larvă din semințiа cravatelor fluturi. Sau dacă nu o larvă, cam ceea ce ar fi cega față de mai marele ei morunul.

O să fie greu să-l dezbare, bănuia Dana. Și nici cu o singură cravată cumpărată astăzi nu va însemna că de mîine Frère Culai nu va mai purta lavalieră. Cravata pe care i-o va da, va fi mai mult o cravată simbolică. Un cadou menit să însemne trezenie la o ținută potrivită după cerințele orașului și rolului său de seamă. De se va opune, va trece la cuvinte mai hotărîtoare. Îi va spune că la București numai mandolinarii frizeri o mai poartă, și că în ținuta frizerilor nu vrea să-l mai vadă. Și îl va mai ruga să nu se îndoiască de gustul ei. S-o asculte, și dacă nu-i va întineri înfățișarea cu cel puțin zece ani, să nu i se mai supuie nici unei dorințі. E chiar complet desuetă înveșmîntarea uniformică la artiști ! A fost cîndva o modă. Iașul, înrădăcinat în vechimi, o mai păstrează. Dar numai din atît să-ți faci un drept de export al lavalierii, e prea mult ! Bucureștenii au altă mentalitate. Ei trăiesc în prezent. Trecutul l-au lăsat pe seama istoricilor. Iar grijile noastre trebuie îndreptate spre viitor, nu spre trecut. Spre viitorul înnoirilor de tot felul. Ochii progresului privesc numai înainte, spre viitor, și nicidecum spre : a fost odată, ca niciodată. De altfel, nu-i cere o renunțare totală. Să-și păstreze chiar cîteva, ca să le aibă la Iași, în vacanțe. Iată deci, că nu este vorba de o pornire înverșunată contra lavalierii, ci numai de o adaptare la realitățile prin care trecem.

În drum spre centru și apoi spre strada Visarion, cam așa a gîndit Dana Brateș. Și cînd gîndești pe drumurile străbătute, vremea trece repede și neobservată.

— Vai, Dana dragă, mă luasem de gînduri cu tine ! Am telefonat să văd dacă ai plecat și mi s-a spus că ai ieșit de un ceas aproape.

— Exact.

— Ai mai fost și în altă parte ?

— Da, m-am abătut pînă la Georges.

— Georges ? !... Care Georges ?... Georges Radian ?... Georges Calomfirescu ?... Georges...

— Nu, la Georges magazinul am fost.

— E poftim ! și cu care te bănuiam în aventură ! spuse doamna Otilia Dimitriuc.

— Dar ușor mai bănuiți voi lumea, Tilly !

— Ușor ? ! Asta e ușor ? ! Să te găsești în București de cinci luni și abia astăzi să am o bănuială ? !

— O nefericită bănuială ! a adăugat Dana Brateș, intonînd cuvintele în prelungirea celor rostite de Otilia Dimitriuc, așa ca și cum ar fi fost tot ale dumneaei.

— Și o bănuială tot am, mai spuse Otilia Dimitriuc, căreia grozav îi mai plăceau bănuielile. Georges e un magazin cu lucruri bărbătești.

— Și e bănuitor dacă intri să cumperi un lucru bărbătesc ?

— Chiar foarte bănuitor !

— Nu știam că a lua o cravată soțului tău e un lucru care poate da de bănuit !

— La București, da, draga mea. La București, cînd femeile cumpără cravate, sînt pentru alți bărbați, nu pentru soții lor. Și ce-ai luat, ia spune-mi, sînt curioasă ?

— O cravată !

— A, chiar o cravată ! Frumoasă ?

— Mie îmi place.

— Pot s-o văd ?

— Ce-aș putea avea împotrivă ?

Doamna Otilia Dimitriuc i-a luat pachețelul din mînă și în foșnet de hîrtie țiplată l-a desfăcut.

În fața cravatei, doamna Otilia Dimitriuc și-a regăsit echilibrul bănuielilor.

— Vezi ? Vezi că am dreptate ?

— Ce, Tilly ?

— Să te bănui în aventură.

— Nu mai încetezi ? Te-aude lumea !

— Cum să încetez ? Asta e cravată pentru soțul tău ?

— Da, pentru soțul meu.

— Atunci, să-ți aduc aminte, Dana dragă. Soțul tău nu poartă decît lavaliere.

— Și ? !

— Spune-mi, ce e cu asta atunci ?

— Începutul a mai purta și alte modele, nu numai lavaliere. Ești mulțumită ?

— Bravo, draga mea! izbucni doamna Otilia Dimitriuc. Vroiam chiar să-ți spun, și nu știu cum de am tot uitat. Tu, un deliciu de fată, și el cu lavaliera și pletele lui Ion Heliade Rădulescu! Te-ai uitat la statuie?

Comparația cu Ion Heliade Rădulescu a smuls un zîmbet Danei Brateș. Un zîmbet care a încurajat-o pe Otilia Dimitriuc.

— Parol, dacă nu seamănă la plete și la cravată! Am să i-o spun chiar. Și fiindcă ai trecut la renovări, să-ți inspir și eu una: decide-l, draga mea, să nu mai poarte pălării calabreze! Ce e roata aia pe cap? Frizează ridicolul, dragă Dana! Din toată Universitatea numai el o poartă. După cîte mi-a spus Remus, îl și tachinează colegii pe tema asta. N-ai auzit încă nimic?

— Nu.

— Mă mir!

— Ți-ai uitat oaspeții, Tilly. Ai lume multă?

— Patru mese. Cîte una de cameră. Haide, că nici eu nu joc.

— Merg, dar să știi că nu pot rămîne mult.

— Mai ai de făcut vreo vizită?

— Nu, ceva mai înălțător decît o vizită, o...

— O?

— ...un... găsea greu un motiv Dana Brateș.

— A, e cu *un*, numai e cu *o*!

— Un *un* care o să te surprindă: un schimb de vederi. Îmi citește Culai prima parte din romanul său nou și i-am promis pentru astăzi, uitînd că astăzi e o zi a ta de primire. Dar cum nu joc *bridge*...

— O să-l joci! Nu mă las pînă nu te-oi învăța!

— ...prezența mea nu este absolut necesară.

— Crezi?! Nici nu știi cît de simpatică ai părut tuturor. Ai întrunit toate elogiile. Ai să fii prada morților.

— A morților?! Ce vrei să spui, Tilly?

— Nu te mai mira, că nu e vorba de morții de la Belu și nici de *marii noștri morți*, din discursurile oficiale. M-am referit la „morții" *bridge*-ului.

— A, e un joc cu morți și cu vii! făcu a înțelegere Dana Brateș.

— Exact. Și morții *bridge*-ului trebuie întreținuți.

— Ca să nu putrezească, probabil! Dar, mă rog, Tilly, tu cu fiecare stai atîta de vorbă în holl? Nu simți că ți-ai părăsit îndatoririle de amfitrioană?

— Le-am trecut jupînesei, așa că nu mă mai crede absolut necesară. Dar să mergem.

Apariția Danei Brateș a întrerupt, pe rînd, partidele de joc din saloanele doamnei Otilia Dimitriuc. Erau și cunoscuți și necunoscuți.

— Dar, vă rog, continuați și nu vă mai ocupați de prezența mea, fără de nici un rost în zilele cînd se joacă.

— Cum, doamna nu cunoaște *bridge*-ul? s-a mirat un domn între două vîrste, înălțînd un cap blond, cu dexteritate actoricească.

— Nu te oferi s-o inițiezi, Harry? l-a întrebat doamna Otilia Dimitriuc. Te știu foarte amator de „eleve" frumoase.

— Eu îndrăznesc să sper numai. Asupra alegerii profesorului, nu poate decide decît doamna Brateș.

Doamna Brateș n-a mai dat însă nici un răspuns găsindu-se ajunsă în dreptul altora, față de omagiile cărora avea noi obligații.

— O, ce mîini, doamna mea! i le-a admirat profesional o doamnă cu părul roșcat și cu sprîncenele chinezesc trase. Le-ai văzut, Tilly?

Un alt domn, obișnuit pesemne cu palmele conjugale, le-a văzut și el.

— Mîini să le zici *merçi* și cînd te-or pălmui!

— Cred că n-o să li se ofere o astfel de ocazie, pe care, de altfel, nu cu palmele ar reprima-o stăpîna lor! — l-a pălmuit cu altfel de mîini Dana Brateș, pentru neeleganța omagiului.

De la o masă vecină s-a auzit șoapta unei păreri:

— *Savez-vous qu'elle dégage un certain mystère?*

A mai strîns Dana și alte mîini, necunoscute unele și cunoscute altele, și după ce a trecut prin toate cele patru camere, toate deschise pe salonul central, a pus stăpînire pe un fotoliu și pe un colț mai retras, în tovărășia doamnei Otilia Dimitriuc.

— Tilly, nu l-am văzut pe domnul Remus. Este plecat?

— Remus ? ! s-a mirat doamna Otilia. Remus nu ia niciodată parte la jururile mele. Mă descotorosesc foarte ușor de el. Dacă n-are Universitate, îl trimit la plimbare. Să ia aer la Șosea.

— Te rog să n-o iei în nume de rău, s-a scuzat de la început Dana Brateș, dar cred că o plimbare la Șosea e mai folositoare organismului decît atmosfera aceasta grea, de Club.

— Vederi și vederi, draga mea ! a răspuns doamna Otilia, fără de nici un gînd de supărare. Eu în ea găsesc iarna aerul pentru plămînul meu. Vara îl scot și eu la aerisit, cu mașina sau călare, dar iarna îmi place ceea ce vezi : Club. Ochi în cărți, aromă de țigări străine, cuvinte filtrate prin toate sitele rafinamentului, cer de fum și frunți — le vezi, Dana ? — care parcă ar gîndi pentru destinele fericite ale neamului.

Fiindcă întrebată a fost dacă le vede, Dana a privit — dovedind că, într-adevăr le vede, — fruntea omului care s-ar fi vrut onorată de palmele ei. Și ca o drept urmare, a oftat din greu pentru destinele neamului. I-a răspuns însă doamnei Otilia, respectînd casa în care se afla.

— Iartă-mă, dar eu și iarna prefer plimbările. Chiar acum cîteva zile am gustat cu Culai farmecul Șoselei, sub povara proaspăt căzută a omătului.

— Sînteți moldoveancă, doamnă ? a întrebat-o doamna cu părul roșcat, dovedind că urechile ei știu să facă de gardă. Odată am fost și eu moldoveancă.

— Ieșeancă, doamnă, a răspuns Dana Brateș, dintr-un fund de suflet moldovenesc.

— Și nu v-a părut a fi omătul aista, întins și neted ca o prostire ? se arătă tare glumeț, domnul care și palme ar fi primit de la mînile Danei Brateș.

— Întins și neted ca fruntea dumitale, domnul meu.

— De, Ionaș, dacă nu te mai lași de spirite ! Iaca că ți-ai găsit nașul, i-a spus doamna Otilia.

Dintr-o altă cameră, Tudorel Cameniță, căruia grozav îi mai plăcea să se considere drept cel mai dotat urmaș spiritual al lui Cincinat Pavelescu, prinzînd din cuvintele doamnei Otilia Dimitriuc cîteva rime în ași, a întrerupt pentru un moment partida, să treacă la nemurire evenimentul.

— Cer, pentru un minut numai, iertare — și pe chiar carnetul de socoteli al *bridge*-ului, a ticluit repede un catren.

— Ce te-a inspirat, Tudoraș?

— Prostirea lui Ionaș, a răspuns repede Tudorel Cameniță, utilizînd ușurința sa de versificare. Ascultați, vă rog. E un catren în monorimă.

Doamna Otilia Dimitriuc a bătut din palme, să se facă liniște.

— Să te-auzim, Tudorel.

— Să fim înțeleși însă, dinainte, că meritul nu este al meu, adăugă Tudorel Cameniță, cu modestie de artist care poate face ofrande din talentul său, izvorul inspirației fiindu-i nesecat. E al Otiliei catrenul. Eu i-am dat numai ritmul.

— Mă rog, să te-auzim, l-a invitat la spusa catrenului Ionaș Carabețeanu, avocat cu cele mai înfocate pledoarii la bara bufetului din Palatul Justiției.

Dragul nostru Ionaș,
Vezi ce pați de nu te lași?
Ți-a găsit și ție-un naș
Mult bătrînul nostru Iași.

Iscălește: Tudoraș

Aplauzele au pornit din toate părțile. Tudorel Cameniță a trebuit să le facă față.

— Vă mulțumesc, spuse dînsul, înclinîndu-se repetat înspre cei care îl aplaudau, îndreptați-le însă spre Otilia. Al ei e catrenul. Eu l-am pus numai, cum s-ar zice, pe note.

— Bravo, Tudorel! și iar un rînd de aplauze, după care mesele de *bridge* și-au recăpătat liniștea și seriozitatea.

Înmulțindu-se „morții" jocului au început a trece dintr-o cameră într-alta, informîndu-se de cum s-a jucat în celelalte partide.

O doamnă tînără, vremelnic „mort", a putut să constate cu această ocazie că [illegible] s-au retras într-un [illegible]

— Vă tulbur ?

— Grozav ! Secretul nostru este costumul de călărie al Danei.

— A, călăriți și dumneavoastră, doamnă ?

— Deocamdată sînt numai în pregătire. M-a hotărît Tilly să trec la perfecționarea cunoștințelor mele, reduse numai la un călărit țărănesc.

— Principalul e să aveți curaj. Dacă îl aveți, restul e un mare nimic.

— Cred că a dat probă de curaj ! a spus rîzînd doamna Otilia Dimitriuc, cu o categorică aluzie la executarea lui Ionaș Carabețeanu...

S-a făcut haz general de spadele încrucișate, pînă ce a apărut din nou jupîneasa, care, cu o tablă mare în mîini, încărcată de tot felul de gustări fin preparate, trecea pe la fiecare, îndemnîndu-i să servească. Hazul s-a stins chiar prea deodată la apariția acestei tablale împovărată de bunătăți. De ce, nu știm, dar se poate observa acest lucru, în mai toate casele cu lume bună. Probabil că e un consemn al acestei lumi bune să caște gura și ochii după mîncare, în toată liniștea, dublată de supravegherea de a nu dispărea.

Printre frînturile îmbucării, doamna tînără și vremelnic „moartă“ a fost chemată să-și reocupe locul.

— Da, da, vin. Dar cum de a rămas, Tilly, a cincia masă neformată ? Cine mai trebuia să vină și n-a venit ?

Întrebarea a fost numai de complezență deoarece, fără să mai aștepte răspunsul, s-a îndreptat spre unde era chemată cu stăruință.

Răspunsul l-a dat Danei, doamna Otilia :

— Ia, niște încurcă-lume !

— Mie îmi pare bine că n-au venit. Așa mai pot sta de vorbă cu tine.

— Drăguț din partea ta, dar așteptam pe unul din ei pentru altele, nu pentru joc. Ia să văd dacă e acasă. Mă scuzi un moment ?

S-a îndreptat spre telefon, fiind în camera centrală a apartamentului și nu în care se aflau, în *aparté*.

După o așteptare mai îndelungă :

— În fine, s-a trezit cineva ! a spus numai pentru ea şi pentru invitaţi doamna Otilia, îndepărtînd receptorul spre a nu fi auzită şi la celălalt capăt al firului. Mă rog, doresc să vorbesc cu domnul locotenent Cudalbu...

„Dodo ? !“ s-a întrebat în gînd Dana Brateş, neînchipuit de surprinsă de cele ce auzea. S-a strîns toată într-o atenţie încordată, s-asculte mai departe cele ce se vorbeşte.

— ...Nu e acasă ?... Şi nici n-aş putea şti unde poţi să-l găsesc ?... Da, aştept, vă rog.

A astupat receptorul şoptind celor prezenţi în apartamentul dumisale :

— Să cerceteze notesul, dacă a lăsat scris.

— Studenta, sigur ! a spus cu voce de taină Tudorel Cameniţă.

Pentru Dana Brateş, studenta, cuvînt pronunţat de Tudorel Cameniţă, s-a transformat în buletinul de identitate al persoanei cu care vorbeşte.

„Aniuta ?“

— Studenta ? a întrebat doamna cu părul roşcat, ca urmare precizării lui Cameniţă.

— Sss... linişte, ceru doamna Otilia şi cu cuvîntul şi cu degetul. Nu aţi găsit nimic ?... La Minister spuneţi ?... Poate, nu ştiţi... Da, da, vă mulţumesc... Doamna Otilia Dimitriuc... Cum ?... A, aţi mai auzit de numele meu !... Aş putea şti cu cine am vorbit ?... Mister ? !... Atunci nu mai insist...

Inspiraţia lui Tudorel Cameniţă a pescuit din nou cuvinte provocatoare : Minister, mister. A luat iarăşi creionul să şi-o traducă în fapt.

— *Merçi merçi,* domnişoară... Cum ? De unde bănui ? O dexteritate a mea, să pot defini starea civilă a fiecăruia, după voce... Nu, nu mă-nşală niciodată... Nici, nici pentru stările civile intermediare, pe care morala publică le condamnă, repetă aidoma doamna Otilia, cuvintele culese de urechea dumisale, din aparatul telefonic...

— A, da, nu se sfieşte de loc să se afişeze ca atare ! constată doamna tînără, adusă dintre „morţi“ înapoi la masa de joc.

— Fată sinceră ! consfinţi Ionaş Carabeţeanu.

— Bun, domnişoară. Vă mulţumsec. Bună ziua.

A lăsat receptorul, acordînd nevăzutei convorbitoare o apreciere favorabilă.

— Pare a fi deșteaptă ! Îl aștepta și ea...

— La el ? ! s-a auzit o voce ; a cui, nu se știe.

— Atunci nu e deșteaptă, a întors o scurtă replică doamna cu părul roșcat. O femeie care așteaptă bărbații nu poate fi înțeleaptă.

Doamna Otilia n-a mai răspuns nimic. Logica doamnei cu părul roșu a înlemnit-o.

— Dar un bărbat care așteaptă o femeie ? a dorit să fie informat Ionaș Carabețeanu.

— E un prost ! a răspuns doamna cu părul roșcat, apropiind fără de nici o intenție cuvîntul acesta, prost, de fruntea îngustă și întinsă ca o „prostire" a lui Ionaș Carabețeanu.

— Cer, doamnelor și domnilor, un moment de tăcere, cuvîntă Tudorel Cameniță, sculîndu-se cu carnetul de socoteli în mînă.

Pînă să i se dea momentul de liniște, doamna Otilia, privind telefonul, de care parcă voia din nou să se apropie, reveni asupra hotărîrii din gînd :

— Nu, nu-l mai caut. La Minister e imposibil să dai de Dodo. De cîte ori întreb, mi se răspunde că lucrează cu ministrul.

— Ceea ce tradus în limbajul interior al Ministerului înseamnă, pentru un șef de cabinet, deschiderea ușilor și începerea audiențelor.

— Cam necavaleresc, Harry, cum îți răzbuni insuccesele ! a găsit Ionaș Carabețeanu ocazie să-și plătească polița, rămasă cu scadența la alegerea sa.

— V-am rugat un moment de tăcere ; se poate ? își repetă rugămintea Tudorel Cameniță, copiind în poza ce o luase statuia în picioare a unui mare cărturar.

Doamna Otilia se simți obligată să intervină din nou pentru liniștea cerută.

— S-a dat cuvîntul lui Tudorel : ascultați-l, vă rog.

După care, s-a îndreptat spre Dana Brateș, să-și recîștige prietena.

— Vai, draga mea, iartă-mă, dar cu nebunii ăştia am şi uitat de tine !

Restabilită liniştea, Tudorel Cameniță s-a făcut auzit :

Scumpul nostru ofițer,
Căutat la Minister,
Nu a fost găsit. Vă cer :
Dezlegați acest mister.

— Şi după ce-l veţi dezlega, să treceți, vă rog, la legatul mînilor lui Tudorel, ca să nu mai comită şi alt catren, a propus Hariton Ghimbăşanu.

— Asta e chiar o... (tîmpenie era să zică Ionaş Carabeţeanu, dar s-a oprit la timp). Păi d-astea îți fac şi o mie într-o oră, poetule ! Şi încă pe negîndite şi fără creion. Poftim, de exemplu, una :

Scumpul nostru domn poet
Să ne laşi, zău, mai încet,
Inspirația matale
Nu face nici cinci parale.

— Bravo, Ionaş ! îl felicită doamna Alinda Blagu.

Un alt domn, tăcut pînă acum, dar plictisit de multa gălăgie din cauza căreia nu putea fi atent la joc după cum ar fi vrut, a scăpat o răutate :

— Baremi să ştim şi cui a acordat latina gintă premiul ! Lui Tudorel sau Ionaş ?

— Ai dreptate ! Asta nu mai e zi de *bridge*. E Academie ! s-a asociat la torpilarea şedinţei şi partenera lui, o doamnă de un blond şters, care tot ca şi domnul de mai înainte, nu s-a arătat guralivă de loc.

Doamna Alinda Blagu i-a auzit. Chiar de acolo de unde era dumneaei, de la masa cea mai depărtată. Şi cum doamna Alinda este o fire foarte asociabilă la orice complot, a şi intrat pe linia dumnealor :

— Dar mai lăsaţi prostiile şi vedeţi-vă de jocuri ! Plictisiți lumea. Pentru poezii am venit noi sau pentru *bridge ?* Potoleşte-i, Tilly dragă !... Dar unde eşti, scumpo, că nu te văd ? — şi se răsuci pe scaun s-o caute cu privirea. A, te-ai retras iar cu doamna Brateş ! Secrete !

— Am auzit, a răspuns doamna Otilia, şi am luat măsuri. Am spus Mariei să apară din nou cu gustările.

— Doară așa să le mai „tacă“ inspirația ! a încheiat doamna Alinda atacul dumisale, ițind ochii către un anumit punct, să vadă, au aprobat-o sau nu din tot sufletul. Uitase însă doamna Alinda că întîia care i-a strigat bravo lui Ionaș, dumneaei a fost, și nu în derîdere, ci cu sinceritate și admirație.

Maria a adus pentru a treia oară, pe tabla, tăcerea. Împărțită deopotrivă și după alegerea fiecăruia, liniștea trebuincioasă jocului a fost din nou întronată.

— Sînt mai rău decît copiii ! trecu cu zîmbet doamna Otilia părerea sa Danei Brateș, găsindu-se iarăși alături.

— Pot să te întreb ceva, Tilly ?

— E, asta-mi place ! Ce ?

— Cu cine ai vrut să vorbești la telefon ?

— A, c-am și uitat din cauza dumnealor să-ți spun ! Nu pentru joc țineam să vină. Pentru tine.

— Pentru mine ? ! Cum așa ? ! În ce intenții pentru mine ? !

— E profesorul de călărie pe care ți l-am ales.

— Aaa ! făcu Dana Brateș, rîzînd unor timpuri mai „de mult“, vorba cuconului Costăchel Boian.

— Habar n-ai ce băiat drăguț e și ce călăreț iscusit. Doar două, trei ședințe de manej și te și scoate la Șosea. Îmi pare rău că n-a venit. E drept că e foarte ocupat, nu-l slăbește ministrul de loc, și pe deasupra mai are și o încurcătură.

— Studenta ?

— Exact ! Dar și Dodo o joacă pe toate degetele ! Totuși, cheltuiește cu ea. E drăguț îmbrăcată și tare frumușică.

— Știu. O cunosc !

— Tu ? !... De cînd ?

— Mi-a fost colegă în liceu și chiar prietenă.

— În liceu ? !... Aaa ! de-abia acum îmi vin acasă ! Am uitat să fac legătura cu Iașul. Da' bleagă mai sînt ! Atunci probabil că și pe Dodo îl cunoști ?

— Mda, dar se prea poate ca el să nu mă mai cunoască.

— Ei, că doar n-au trecut o sută de ani ! Dar ce haz are toată istoria asta ! Și eu care mă gîndeam să ți-l pre-

zint ca pe o rară surpriză. Ia să le-o spus și dumnealor!

N-a apucat să se ridice, fiind reținută de Dana.

— Nu! De ce? Nu putem avea o vorbă numai a noastră?

— Așa, fiindcă e amuzant de știut, nu de altceva. Mai ales că toți, adică bărbații, dar și cucoanele — reveni imediat doamna Otilia — spun că știu cîte ceva. Dar după cîte simt eu, nu știu nimic. Harry a încercat chiar o apropiere de ea, însă, mi se pare, nu sînt sigură, a fost drastic executat de ea. L-ai auzit pe Ionaș? I-a trîntit-o!

— Ce anume?

— „Cam necavaleresc, Harry, cum îți răzbuni insuccesele!"

— A, da!... Se poate. De altfel, să știi că e o fată tare simpatică. Am iubit-o mult. A dovedit mult caracter la școală.

— Deduc și din întîmplarea cu Harry. Și dumnealui, de, o spun fiindcă o știe toată lumea, își pune în joc nu numai prestanța, ci și averea.

— O, departe de Aniuta ispita aceasta!

— Aniuta o cheamă?

— Nu știai? și gata era să sară iar spre ceilalți doamna Otilia, cu noutatea, dar din nou a fost reținută de Dana Brateș.

— Hoțul ăsta de Dodo tace ca un pește!

— Foarte frumos! I-o mai fi venit mintea la cap.

— Apoi de nebun, tot nebun a rămas! a răspuns doamna Otilia. Numai de trăznăi se ține! Ai să-l vezi la concursurile hipice ce face, nebunul! Prin cîți fiori nu ne-a băgat! Nu e obstacol să nu se repeadă în el! Oricît o fi de mare! Despre aruncările lui cu parașuta ai auzit?

— Le știu.

— Păi nu e faptă de nebun? Pe omul acesta eu l-aș opri să se-nsoare. Însurătoarea lui n-ar putea însemna altceva decît văduvă și orfani.

— Îl vezi des?

— Mai rar acum, a răspuns doamna Otilia, după un moment de ezitare. Anul trecut, destul de des. El m-a învățat călăria.

— Și studenta?

— Studenta, după cîte văd, e o fată deşteaptă. Este, Dana, sau mă înşel ?

— Este, Tilly. Crezi însă că are vreun rol deşteptăciunea în vîrtejurile care ne cuprind ?

— Cum, bănuieşti că e şi ceva sufletesc între ei? ...Mie îmi face impresia că...

— Nu ! O cunosc bine. Legătura ei cu Dodo este veche, datează din liceu, şi e cu totul neinteresată.

— Din liceu ? ! s-a mirat doamna Otilia. Atunci probabil că e mai mult decît arată aparenţele.

— Aniuta nu şi-a uitat niciodată inima. Şi ea vrea s-o ştie continuu în nobila ei funcţiune, dragostea.

— Trebuie să fie şi interesantă atunci !

— Şi mai are ceva fata aceasta. Cel puţin aşa o cunosc eu din înfruntările mele cu ea.

— A, v-aţi şi înfruntat ? păru şi mai interesant acest lucru doamnei Otilia.

— Ţi-am spus că mi-a fost şi prietenă, nu numai colegă. Cînd jocul, ca şi inima ei, mi s-a părut că ies din marginile admise, căutam să o scutur, să o aduc la realitate. E, a avut, Tilly, în toate împrejurările acestea cuvinte care mi-au clătinat încercările ! Ştie să-şi motiveze toate acţiunile. Să ţi le arate ca pe o normală desfăşurare, controlată de creier, şi nicidecum ca o nebunie a instinctelor.

Doamna Otilia Dimitriuc, ascultînd-o pe Dana Brateş, părea a fi prinsă de gînduri.

— Vra să zică tu crezi legătura lor mai serioasă decît o arată aparenţele ?

— Din atît cît o cunosc pe Aniuta, da.

— Şi eu sînt de părerea doamnei Brateş, a ajuns pînă la *aparté*-ul Otiliei Dimitriuc-Dana Brateş, lui fiindu-i adresat, cuvîntul doamnei Alinda Blagu, femeie care ştia la perfecţie să separe acţiunile ochilor de ale urechilor, în oricare împrejurare s-ar fi aflat. Cu ochii era toată în cărţi şi cu urechile toată şi peste tot în apartamentul doamnei Otilia Remus Dimitriuc.

A răsucit doamna Alinda Blagu puţin şi capul, să vadă ce efect a lăsat părerea dumisale, dar a trebuit să şi-l readucă de îndată la masă, rugată fiind a-şi declara cărţile.

Părerea doamnei Blagu a produs însă panică în ochii Danei Brateş. Vorbiseră foarte încet şi cu toate acestea au fost auzite. O întrebare sta înfiptă în ochii ei : ce este cu femeia asta, Tilly ?

Întrebării din ochi i-a dat răspuns doamna Otilia, dar cu o voce atît de scăzută, încît aproape nici Dana nu a auzit-o bine.

— E fenomenală, draga mea ! Are nişte urechi !...

Au luat firul de unde a fost rupt de doamna Alinda Blagu, cu precauţii să nu mai fie interceptat nici chiar de urechile Alindei Blagu.

— Da, ai dreptate, trebuie să fie deşteaptă, reluă firul conversaţiei lor, doamna Otilia. Şi acum, la telefon, mi-a dat un răspuns frumos. M-a întrebat dacă dexteritatea mea de a defini după voce anumite aspecte se aplică şi „stărilor civile intermediare pe care morala publică le condamnă". Inteligent, nu ?

— De cum le-ai repetat la telefon am înţeles că sînt ale ei cuvintele. Mă mir că nu a spus chiar „Doamna Morală Publică" ! Aşa îi plăcea s-o numească la Iaşi...

— Dar de probat, costumul, ţi l-ai probat, Dana ? Am şi uitat să te întreb.

— O singură dată.

— Eşti mulţumită ?

— Pînă acum, da. Nu mă prea împac cu cusătura drept pe genunchi. Nu e supărătoare ?

— De loc ! E copiată după un pantalon al lui Dodo, făcut la Londra. I-am şi interzis să-l mai dea ca model. Cu pălăria ce-ai făcut ?

— A, cu pălăria am rezolvat cum nu se poate mai bine. Să-ţi dau şi ţie modelul.

— Vai, dacă ai şti cît mă bucură că o să apărem la fel îmbrăcate ! Un model strălucit ?

— O pălărie tare şic, complet sportivă şi tare tinerească. Mi-a adus-o acum doi ani, de la Paris, o bunică a mea. Ne facem cîte una din fetru, şi a doua...

— A doua ?

— Din pichet. E simplă de tot, dar ştii ce drăguţă e, Tilly ?

— Minunat. Vin mîine s-o văd.

— Perfect !

— Voi telefona lui Dodo chiar în seara asta. Cîteva ședințe la manej...

— Numai să vrea.

— Să vrea ?! Cînd o afla cine e viitoarea lui elevă, să vezi cum o să-și mai găsească timp ! V-ați împăcat bine la Iași ?

— Prieteni.

— Atunci, de ce te mai îndoiești ?

— Prieteni sportivi, a completat Dana, fără să-și dea seama din ce nevoie o face.

— Cu atît mai bine : sportul va continua !

Aplecîndu-se spre doamna Otilia :

— Iar ai uitat de urechile doamnei de acolo ?

— Ai dreptate. Tu ești de vină. Nici nu știi cît entuziasm îmi răscolește prezența ta.

A sosit un domn tînăr, foarte brunet și cu sprîncenele îmbinate, afectînd o grație de diplomat într-o zi de recepție. Apariția lui a stîrnit zgomot.

— Cam tîrziu, domnule Baculea ! a fost întîmpinarea cu care l-a primit doamna Alinda Blagu.

Ce-au mai spus și ceilalți nu s-a auzit.

— Nu e prezentă Tilly ? că n-o văd, a întrebat domnul Baculea asistența, probabil pentru a aduce întîiele omagii amfitrioanei.

Pînă să i se răspundă unde e, atenția doamnei Otilia a fost atrasă de zgomot, fapt pentru care a întors capul, să vadă ce se întîmplă. Și văzînd ce s-a întîmplat, a și informat-o pe Dana Brateș, cu toată grija, să nu fie cumva de aceeași părere și doamna Alinda Blagu.

— Gicu Baculea. Tipul Didiței Caraiani. A venit s-o ia.

— Didița Caraiani ? !

— Frișca de adineauri, dragă !

Cum tot n-a înțeles Dana cine e „Frișca“ de adineauri, doamna Otilia i-a trecut și suplimentul de informație.

— Blonda care te-a întrebat dacă ai curaj. Soția lui Achile Caraiani, bancherul. Didița, draga mea !

Cu aceste zise, s-a dus să-l întîmpine pe Gicu Baculea.

— Mă ierți ? Ce vrei, gazdă, trebuie să fiu drăguță cu toată lumea.

S-a ridicat din fotoliu şi Dana Brateş, ajungînd-o din urmă pe doamna Otilia, care tocmai primea omagiile, mai mult decît călduroase, ale lui Gicu Baculea.

— Nu cumva vrei să pleci ?

— Trebuie, Tilly. Ţi-am spus, mi se pare, că e numai pentru un timp scurt, astăzi, trecerea mea pe la tine.

Le-a întrerupt Gicu Baculea, adresîndu-se Otiliei Dimitriuc :

— Văd că nu vrei să mă prezinţi, Tilly, acestei domnişoare atît de încîntătoare.

— Doamnă, nu domnişoară, i-a adus corectura cuvenită doamna Alinda Blagu.

La din nou miraţii ochi ai lui Gicu Baculea, a răspuns doamna Otilia, nu fără a neglija un zîmbet conspirativ, Danei Brateş.

— Da, doamnă, nu domnişoară.

— Atunci am să mă prezint singur : George Baculea, prea frumoasă doamnă.

— Poate că era mai bine dacă nu treceaţi peste îndatoririle prietenei mele — i-a răspuns Dana, privindu-l prea puţin. Apoi către toţi ceilalţi : Mă înclin în faţa dumneavoastră, regretînd că trebuie să plec.

— Un moment, Gicule, şi nu mai fă pe viţelușul la poarta nouă. Atunci, cum am aranjat, Dana, nu ? Şi din nou către Gicu Baculea :

— Iartă-mă, prietenele bune se conduc pînă la uşă.

Au ieşit.

— Da-nţepată mai e această doamnă Brateş ! a răzbunat Didiţa Caraiani lecţia dată de Dana lui Gicu Baculea.

— Ai toată dreptatea ! şi eu sînt de părerea ta, Didiţa, s-a făcut auzită imediat doamna Alinda Blagu, în timp ce domnul Gicu Baculea făcea sforţări să se adune întreg din uluială.

— Doamnelor şi domnilor, vă mai cer un moment de tăcere.

— Un alt catren ?! l-a întrebat, fulgerat, pe Tudorel Cameniţă, Ionaş Carabeţeanu.

— Evenimentul nu putea trece, fără să mă fi inspirat, s-a justificat Tudorel Cameniţă.

— Atunci, doamnelor şi domnilor, mă înclin şi eu în faţa dumneavoastră, a tuturor, zise sculîndu-se de la

masă Ionaș Carabețeanu, imitînd-o în salut pe Dana Brateș.

— Ce este ? a întrebat doamna Otilia, reapărînd.

— Un nou catren ! i-a răspuns Ionaș Carabețeanu, iuțind pasul, ca și cum din spate l-ar fi gonit cineva.

— Iar, Tudorel ? ! E, dar mai lasă-le încolo de catrene, că mi-alungi lumea ! se hotărî doamna Otilia să-l scoboare din Olimp.

— Chiar așa, parol ! Are dreptate Tilly. Asta e și părerea mea, a spus, cu puțin aer de revoltă, doamna Alinda Blagu.

Afară, întunericul timpuriu al iernii încerca în zadar să acopere zăpada. Albul ei îl răpunea, făcînd cu ajutorul luminilor multe de pe bulevardul cel mare din noapte zi. Și afară Dana a simțit cum aerul rece o primenește, înviorîndu-i fața. Fumul din încăperile doamnei Otilia, întreținut de toate gurile cîte au fost acolo, de bărbați și femei, și căldura mai mult decît bolnăvicioasă a caloriferului i-au dat o amețeală pe care abia acum o simte cum i-o elimină aerul rece. Și doar cu fum a fost obișnuită de mică. Lua uneori și la Iași casa foc, ca să folosim cuvintele cucoanei Roxana cînd prea o năpădeau fumul de țigară pe timpul taifasurilor fără de sfîrșit din jurul colbăitelor, și totuși fumăraia de atunci nu o amețea și nu-i înăbușeau respirația ca cea din casa prietenei sale, Otilia Dimitriuc. Dimpotrivă, avea fumul de la Iași, o aromă deosebită, îmbătătoare chiar, dar numai în atît cît să-i pună sub frunte visările și în ochi luminile de foc ale depărtărilor cu nestrigatele chemări încă spre dînsa. Erau și papa Costăchel și papa Stejărel și Frère Culai, cu umerii și răsfrîngerile hainelor albe de scrum. Ardeau parcă ei înșiși și poate chiar din pricina asta aroma fumului lor era îmbătătoare. Să fi fost altfel, nici nu s-ar fi putut. Puneau în foc ce avea Moldova mai vechi și mai aromat, iar cînd nu mai aveau ce arde din ale Moldovei, se ardeau pe ei înșiși nimicind în fum și aromă țara și vieți, datini și mustrări. În timp ce fumul din casa doamnei Otilia Remus Dimitriuc i-a scrunjit pînă și pielea. E acru și leșietic, cu duhori de tutun împuțit în fierberi cu otrăvuri și cu o apăsare pe care o simte în toate bătăile inimii. Se și miră cum de i-a rezistat atîta vreme.

Să se mai mire și de ce e atît de acru, de apăsător și de leșietic, ar fi în zadar. Cînd fumul din casa prietenei sale îl varsă afară gura doamnei Alinda Blagu și a lui Ionaș Carabețeanu, sau a lui Gicu Baculea, din otravă una, din prostie alta și din rușini cealaltă, la ce să se mai mire ? ! Simpatică și apropiată e numai Tilly. O copleșește cu prietenia. Nu s-o fi supărat, oare, că prea s-a repezit în Gicu Baculea și Ionaș Carabețeanu ? Se prea poate să fi greșit. Nu s-o fi obișnuit pe cît trebuie cu felul de a fi și a vorbi al bucureștenilor, și cînd nu știi dacă bine a fost un lucru sau nu, gafele sînt numai la un pas. Să te ferească Dumnezeu de îndrăzneala timidului ! Dar, oricît, trebuie să le recunosc și meritele. Fiindcă au și merite. Mai toți, femei sau bărbați, se îmbracă foarte bine. Apoi nu sînt mătăhăloși ca ai noștri, de la Iași. Au stilul oamenilor de salon, nu al burghezilor cu toate podoabele tihnei. Nu aș putea zice rasă, dar stilizare, da. La Iași ținuta lui Frère Culai este în notă cu aspectul general al Iașului, pe cînd aici, la București, după cîte am constatat, pare ca făcînd parte dintr-o fantezie desuetă. N-am făcut bine că i-am luat cravată ? Ușor, ușor, poate că o să-l fac să treacă la o ținută mai citadină, mai asemănătoare cu a bucureștenilor. Tilly mi-a și felicitat pentru cumpărarea cravatei. Mi-a spus-o neted : să-l pun în ordine bucureșteană. Iar după cîte am înțeles eu, s-a cam făcut și haz pe socoteala lui. I-a spus-o și Remus. Și mai mult decît cravata, pălăria îi amuză. Ce cumplit distonează aici cu toate celelalte !

La un cot de stradă, o șoaptă. Un *a !* înghețat de vînturi, dar încălzit de frumusețea ei. A înțeles al cui e și fără să întoarcă privirea. Iată că și ea a scăpat un *a*, fără ca *a*-ul acesta să poată constitui o ofensă. Poate că și *a*-ul celui care a trecut e tot atît de pur cît al ei. Vezi că nu e bine să te superi de orice cuvînt auzit ? ! Și acum, prietenul Dodo, cu a cărui voce seamănă vocea domnului care a trecut. Vra să zică Dodo e un „as“ și la București. E șeful de cabinet al ministrului, lucrează mai toată ziua cu ministrul, înspăimîntă lumea cu curajul lui și e așa de frumușel și de isteț, că au pus ochii mai toate femeile pe el. Asta nu i-a spus-o Tilly, dar a înțeles-o din felul

cum i-a vorbit despre Dodo... Mă rog, se putea să nu fie în toată istoria asta şi Aniuta ? ! În orice caz, Dodo a dat dovadă de mai multă stabilitate decît l-a crezut ea capabil. Nu e chiar un om de nimic, aşa după cum l-a categorisit la Iaşi. Un altul, cu inima mai haină, ar fi putut să-i dea cu piciorul. Om de prea multe scrupule nu era el nici Dodo, dar iată, s-a arătat a fi mai mult decît l-a bănuit. Sau poate e un scai Aniuta, de care nu se poate debarasa ? ! Nu e exclus nici asta. Drăguţ îmbrăcată şi frumuşică ! aşa a văzut-o Tilly. Astăzi a constatat că e şi deşteaptă. Nu s-a înşelat de loc. Drăguţă şi deşteaptă ştie că e. Corpul Aniutei e o minune. Barem dacă s-ar ţine de carte. Să termine, să-şi facă o carieră şi pe urmă poate să-şi facă şi de cap. A fost dorinţa ei doară. De-abia aştepta să se ducă la Bucureşti, ca să-şi poată face de cap, fără să-i mai ţină nimeni socotelile. Că o viaţă şi o tinereţe are omul, şi dacă nu ştie să profite de ele, la vremea lor, o să vadă el, cînd va începe să-l roadă reumatismul şi să se macine, cît de nimicitoare au să fie regretele. Consecventă crezurilor ei, a trecut la faptă. Dar de ce n-a căutat să o vadă ? ! Ce-o fi în gîndul Aniutei ? Să nu fi aflat că sîntem la Bucureşti ? ! Dar se poate aceasta cînd mai toate jurnalele i-au publicat lui Frère Culai interviuri peste interviuri şi fotografia, în toate chipurile ? ! Dar nu sînt afişele de pe ziduri care îi anunţă conferinţele ? ! Nu este radioul care la ora ştirilor culturale bate, de asemenea, toba de Frère Culai ? ! Nu, ceva trebuie să fie de stă departe Aniuta şi nu-mi iese în drum. Un gînd peste care nu poate trece spre mine. Ciudată fiinţă ! Adică, de ce ciudată ? ! Îşi păzeşte, fata, dragostea. Aşa cum ştie ea şi cum o sfătuieşte sîngele ei, care vrea s-o ţină mereu în fiertura dragostei, neîntrebător şi nepăsător din a cui braţe o primeşte. Dar, parcă n-ar fi aşa ! Nu i-a mai spus Tilly că l-a executat pe Harry Ghimbăşanu, cu toată cruzimea revoltei ei ? Şi doară Harry Ghimbăşanu pune în linia atacului nu numai prestigiul lui, ci şi averea sa. Aşa cel puţin i-a trecut-o Tilly. Asta denotă că nu e prea nepăsătoare faţă de braţele de unde primeşte dragostea. Atunci de ce această confuzie care întunecă şi înlătură sinceritatea ? Oh, în cîte exemplare a mai tipărit-o Dumnezeu pe doamna

Mihaela Ionescu-Zastavna ! E plin pămîntul de Mihaele ! De Mihaele care cu toată convingerea s-ar da peste cap, dacă ar avea pe umeri un cap ca al Aniutei, şi nu un cartof cu ochi şi cu negi !... Poate că de la Dodo o să poată afla ceva de Aniuta. Faţă de ea, Dodo n-ar avea de ce să se mai ascundă. E destul să ştii să-i ciupeşti indiscreţia, ca dintr-o ciupitură de nimica să iasă un *văleu* nesfîrşit. Numai să nu facă pe supăratul Dodo. Contează însă pe inteligenţa lui. O să vadă că Tilly habar n-are de ce a fost între ei, că nu i-a suflat o vorbă, că i-a declarat că numai prieteni de sport au fost şi el n-o să aibă încotro şi o să primească să-i fie profesor de călărie. Altfel nici n-ar avea cum să se scuze. Mă rog, vorba lui Gheorghiţă Mîrza, adusă în casa lor de la Iaşi, de papa Stejărel : *voyant et fecand !*

Se apropie. A ajuns în dreptul străzii Dimitrie Sturza. Ar putea s-o ia pe aici, dar e aceeaşi distanţă şi pe bulevardul cel mare, pînă în C. A. Rosetti, şi de acolo să-l părăsească. Poate să fie vreo sută de metri mai mult. Simte că se mai îmbulzesc şi alte gînduri, şi că şi acestea se cer depănate. În plus, e şi mai multă lumină pe Bulevard. Dimitrie Sturza e o stradă întunecoasă, cu omătul de pe trotuare ridicat şi nu prea, şi cu treceri prea îngustate de nămeţii ultimei zăpezi.

Zăpezi a spus ?! Parcă omăt ! Îşi controlează pe hîrtia memoriei urma lăsată de cuvintele gîndite şi află că prima dată a spus omăt, şi a doua oară zăpadă.

Progres ! Progresează ! Sau poate că această zăpadă e o consecinţă a hazului ce a făcut Ionaş Carabeţeanu, auzind-o spunînd omăt ? ! Dar nici ea nu l-a iertat ! Lecţiile se plătesc. Vor rămîne unul altuia îndatoraţi. Ei, pentru că i-a amintit de eleganţă, asta nu se face cînd te adresezi unei femei ; şi ea, pentru că a împins-o spre un cuvînt mai mult muntenesc. Of, părerile doamnei Alinda Blagu ! Sînt sigură că după ce am plecat, a fost de părerea lui Ionaş Carabeţeanu. „Sigur, Ionaş ! Ai toată dreptatea. S-a repezit fără de nici un motiv, ca năucă. Sînt şi eu de părerea ta ! Păcat de ochii ei chinezeşti.“ Că de i-ar fi oblicit cu creionul, ar fi avut ea ac şi pentru cojocul ei ! Numai să fi îndrăznit să fi fost de părerea lui Ionaş, faţă de mine !... Dar ce curios, cum

își zic toți pe nume! Se tutuiesc ca frații sau ca prietenii din copilărie. Nu a auzit nici un dumneavoastră. Ba da. Didița Caraiani i s-a adresat cu pluralul: „Principalul e dacă aveți curaj". Corect s-a mai adresat și Tudorel Cameniță: „Doamnelor și domnilor, vă cer un moment de tăcere".

Rîde. Rîde singură. Se și ferește să n-o vadă lumea rizînd de una singură. Dar cum să nu rîdă?! Catrene erau acelea?! Ba, au mai fost și aplauze! Să-i fi auzit și văzut papa Stejărel și Frère Culai, cred că înnebuneau!

Scumpul nostru ofițer,
Căutat la Minister,
Nu a fost găsit. Vă cer:
Dezlegați acest mister.

Cum, i-a rămas și în minte?! I s-a lipit prostia asta pe creier?! E, nu, e chiar de mirare! Cum se poate una ca asta?! Și-aduce aminte că acest lucru i s-a mai întîmplat cîndva. A citit numai o singură dată o poezie de Arghezi — iată, a și uitat cum era intitulată — dar strofele i-au rămas ca prin minune în minte. Fragmentar unele; întregi altele.

O, tu acea de-altădată,
ce te-ai pierdut din drumul lumii!
Care mi-ai pus pe suflet fruntea
și-ai luat într-însul locul mumii,
Femeie răspîndită-n mine
ca o mireasmă-ntr-o pădure,
Scrisă-n visare ca o slovă,
înfiptă-n trunchiul meu: săcure.

Nu, o explicație trebuie să fie. Ori Tudorel Cameniță a atins perfecțiunea lui Arghezi, ori și sublima prostie are puteri să se-nfigă în creier, cu stăruința de etern, ca și eternul frumosului. Nu face mai bine doamna Alinda Blagu că nu-și mai pune probleme de soiul acesta?! Ea a dat tonul aplauzelor, fiind de părere că așa poezie mai rar, și tot ea a fost și de părerea lui Ionaș Carabețeanu, ca să mai înceteze cu prostiile. „Sigur că da. Asta e și părerea mea"...

O fi avînd, oare, şi doamna Alinda vre-un tip? Un tip ca pentru ea?! Cu tot pluralul ei, dar în această privinţă s-a cam întrecut Didiţa Caraiani! Prea e pe faţă! Habar n-am cum arată la chip şi la minte domnul Achile Caraiani, dar de aşa ocară putea fi scutit oricum ar arăta. Şi un imbecil nu cred că este. După cîte mi-a spus Tilly, e bancher. Or, bancherii nu-s oameni proşti. Nu poţi fi în acelaşi timp şi bancher şi prost. Un cumul care nu se asociază. Deştept şi bancher, da! Merg mînă în mînă de minune. Dar poate că unde e prea deştept o lasă să facă orice vrea. De multe ori, ce nu îngăduie demnitatea, admite inteligenţa. Probabil că domnul Achile Caraiani este aliatul inteligenţei şi indiferentul demnităţii. Ce nu se poate în Bucureştiul acesta?! A avut dreptate Aniuta să-l dorească atît. Îl putem socoti ca pe un vast laborator, în care orice experienţă este posibilă şi admisă. Pune însă acum pe bariera Iaşului această firmă şi sigură sînt că şi din pereţii mînăstirilor ar lua bolovani băştinaşii să te lovească şi să te ucidă. Şi n-ar avea dreptate?! De ce să-şi scoată viaţa Didiţa Caraiani de sub toate perdelele?! Are şi ce duce pe tavă! Frumuseţea lui Gicu Baculea e chiar comună de tot. E un fel de acadea pe care o mai vînd bragagiii mahalalelor. Lîngă Dodo nici nu contează. E el, Dodo, licheluţă, dar frumuseţea, adevărata frumuseţe bărbătească, nu i-o poţi contesta. Lîngă Dodo, Gicu Baculea apare cum ar apărea o ordonanţă înduminicată lîngă statuia lui Apollo. În locul lui Tilly, eu aş fi mai severă. I-a declarat ea menajerie, dar nu e destul. Menajeria se stăpîneşte cu biciul, cînd vorba nu mai e respectată. O, dacă i-ar fi fost dat ei să ţină biciul menajeriei, ce-ar mai fi croit în dreapta şi în stînga cu el! Ce şfichiuri ar fi pocnit în obrazul lui Gicu Baculea, şi cum ar mai fi apăsat cu piciorul pe scorpia de Alinda Blagu, culcată la picioarele ei ca un leu îmblînzit. Dar cum nu e patroana menajeriei, probabil că rolul ei este altul. Cum nu şi-l bănuia, o s-o roage pe Tilly să i-l dea pe faţă. Dacă în Bucureştiul acesta fiecare om e obligat să poarte o mască, să i s-arate care a fost oprită pentru dînsa şi după ce o va vedea, va şti dacă trebuie să o fărîme sau să o însufleţească.

A zărit casa. Mîna a luat înaintea gîndului, să controleze existența cravatei. E acolo. N-a pierdut-o și nici n-a uitat-o la Tilly. Rămîne acum să vadă cu ce cuvinte o va dărui. Să-i spună că a început s-o jeneze ținuta lui uniformică, nu poate. Ar însemna să-l jignească și aceasta ar durea-o.

E în fața porții și nu i s-arată nici baremi întîiul cuvînt cu care să înceapă. De întîiul are nevoie, deoarece celelalte au să se tragă singure din primul. Cuvîntul de început, și restul, cum l-o rostogoli Dumnezeu !

A sunat și cuvîntul e încă departe.

— Sărut mîna, duduiță. Mi se pare că ați adus și olecuță de vînt în obraz ! — și-a dat Ion Măsălaru cu părerea. descoperindu-i în față roșeața vîntului sau a gerului, după a lui probăluire.

— S-a întors domnul ? a fost răspunsul Danei.

„Domnul ? ! pofti a gîndi în sinea lui Ion Măsălaru. Cum domnul, cînd pînă astăzi a întrebat în de-a-rîndul dacă s-a întors cuconul Culai, și chiar Frère Culai ?!“

Dar să se gîndească mai mult nu a putut Ion Măsălaru, căci trebuia să întoarcă vorba stăpînii sale („iac'așă, stăpînă și nu duduiță, dacă e vorba de domnie !“), și să-ntîrzie mai mult nu-i cu putință.

— I-acasă de la orele cinci. Scrie în birou. Mi se pare că iar o luat condeiul de coadă ! adăugă, așezînd peste mirarea de-o clipă a gîndului luminile bucuriei.

De data aceasta i-a răspuns Dana, după placul inimii lui.

— Mi se pare c-ai apucat astăzi a-i da papucii !

— Dat, duduiță. Am și uitat de cînd nu i-o mai luat în picere. Că, dac-ar fi după tîrgul aista, nici noaptea n-ai scăpa de încălțări !

L-a găsit înfășurat în pînze de fum de țigară, cu sticla de vin deșartă și cu un șir nesfîrșit de mucuri, aruncate la întîmplare pe tablaua lui Ion Măsălaru, ca niște cadavre înnegrite de putreziciuni pe un cîmp de bătaie.

— Bună seara, Frère Culai ! și privind tablaua : dar mult ai mai fumat !

— Bună seara, Dana.

— Atît ? !

Ochii lui Neculai Brateș s-au înălțat spre dînsa, pișcați în lumini de iuțimea fumului.

— E tîrziu ?

— Am întrebat altceva, Frère Culai.

— Altceva ?! Poate că nu te-am auzit.

— Pari obosit ! Ai scris mult ?

— Într-una de la orele cinci.

— Dar sticla aceasta ce-nseamnă ?

— Un mormînt !

— De sticlă am întrebat, Frère Culai, ce înseamnă ! repetă Dana întrebarea. Vezi, dacă lucrezi mult ?! Nici nu mai auzi cum trebuie !

— Am auzit bine. M-ai întrebat ce e cu sticla aceasta, nu ?

— Da.

— Și ce este, ți-am răspuns : un mormînt.

— Poate că eu n-aud bine. Mormînt ai spus ?

— Da. Mormînt !

Din ochi a mutat în buze mirarea Dana, răsfrîngîndu-le a nepricepere.

— Pe semne c-ai omorît un erou din cartea nouă pe care o scrii și ai ținut să-l înmormîntezi cu clasa întîia : o colbăită.

— Nu un erou ; am înmormîntat o bucurie pierdută.

— O bucurie pierdută ?! Frère Culai, dar ce ai astăzi ? Tocmai astăzi, cînd...

— Cînd ?

— ...cînd am hotărît să-ți fac o surpriză plăcută. Ia ghicește, ce ți-am adus aici ?

Dana se găsea tot în picioare și Neculai Brateș tot așezat. Se dezlegase însă din scris, aruncînd mai întîi creionul, pe birou, la întîmplare, după care a împins caietul, să nu-l mai aibă în față.

— Ai deprins un obicei nou de o bucată de vreme.

— Care ? sări sprinten cuvîntul de pe buzele Danei.

— Să mă pui mereu la ghicit. Ți-am mai spus că nu sînt Mafalda.

— Iar cu Mafalda asta ?!

— Cum vrei să ghicesc ce e în pachetul acela ?! Îl văd. Ar putea fi...

— Îţi dau voie să-l pipăi.

— Poftim, îl pipăi şi de ghicit cred că tot n-am să ghicesc. Ceva moale, atît pot să spun.

— Cu atît n-ai spus nimic.

— Desfă-l şi am să ghicesc.

— Asta ştie şi Baba-oarba !

A început să-l desfacă.

— Şi să mai spui că Dănuţa nu e drăguţă cu Frère Culai ! Îţi place ? Să cotrobăieşti tot Bucureştiul şi altă mai distinsă n-ai să găseşti.

— Ce este asta ?! a întrebat Neculai Brateş, surprinderea lui dovedind altceva decît bucurie.

— Asta este cea mai frumoasă cravată din Bucureşti, pe care Dana o face cadou lui Frère Culai.

— Şi Frère Culai o face atentă pe Dana că e nevoit să refuze cadoul. M-ai văzut pe mine înnodînd la gît ştreangul acesta ?! a întrebat-o, punînd în cuvinte puţin din revolta care creştea în el.

— Tocmai de aceea, Frère Culai. Să nu crezi că nu cere puţină cochetărie şi ţinuta voastră. E o variaţie. O înnozi azi într-un fel şi mîine în altul. Şi apoi, aşa primeşti gestul dragostei mele ?! Cu cuvinte tăioase şi cu scîntei în ochi ?!

— Dovedeşti altceva, Dana, nu dragoste.

Între sprîncenele Danei s-a adunat puţină încruntare.

— Altceva ai spus ?

— Altceva, am spus !

— Atunci să mă lămureşti, pentru că acest cuvînt, aşa cum mi l-ai aruncat...

— Cum ţi l-am spus...

— ...ar putea să însemne şi o ofensă.

— De loc ! intenţia asta să nu mi-o atribui. N-am ofensat niciodată şi nu cred c-o să mi se întîmple vreodată.

— Frère Culai, tocmai matale, care cunoşti atît de bine valoarea cuvintelor, să-mi spui aşa ceva ?! a atins Dana o coardă dintr-o alăută mai veche.

— Dănuţo, să fim înţeleşi, fiindcă nu vreau să te las prinsă de un gînd greşit. Acest altceva înseamnă o nouă dovadă a ceea ce ţi-am mai spus odată : te-a transformat

Bucureștiul. Face parte din această transformare. Tu crezi că îmi scapă rostul acestei cravate ?

— Rostul acestei cravate ?! Mă înspăimînți, Frère Culai ! Mă lovești cu cuvinte prea grele. Dai un rost gestului meu de dragoste ? Am colindat magazinele ca să găsesc o cravată frumoasă, după cum de altfel o meriți, și tu din această grijă încălzită de inima mea ai făcut un *rost*. Ai greșit, Frère Culai !

— Am greșit ?! Să vedem.

— E ceea ce vreau și eu.

— Nu cred că m-ai iubit mai puțin înainte.

— Să nu mă forțezi la o banalitate de album : mai mult ca ieri și mai puțin ca mîine.

— Să rămînem serioși.

— Să rămînem. Văd că ești de acord să nu coborîm în mofturi.

— Ia loc, te rog.

— Ah, e atîta fum aici ! a zis Dana, lipsită de convingere.

— Cîndva făceai poezie din fumul acesta ! Îmi voiai capul în turban de fum. Pînă și scrumul mi-l lăsai pe revere.

— Ai promis seriozitate parcă...

— Aducerile aminte sînt excluse din seriozitate ?

— Acele care greșit pornesc încriminînd, da.

— Dar nu ți-am spus, Dana, că nu e vorba de nici o încriminare, de nici o acuzare ?!

— Atunci să vedem despre ce este vorba. Dar să știi că am să reții discuția din seara asta, Frère Culai ! Dacă nu e încriminare, pare a fi o dojană, și ziua de astăzi am s-o însemn : întîia dojană.

— Ai s-o însemni ? În ce ?

— În jurnalul meu.

— Ai un jurnal ? Nu știam !

— Am să-mi fac. Văd că trebuie să-mi fac.

— Un jurnal de pus numai întristările ?

— Numai întristările. Așa că păzește-te ; doresc să aibă cît mai puține pagini.

— Să-l păzim amîndoi, Dana. Dar, să trecem la ce-am început.

— Să trecem. E lung ?

— Are vreo importanță dacă e lung sau scurt ?

— E ora mesei. Poate că oamenii aceștia s-or fi întrebînd : da de ce nu trec la masă ?!

A arătat cu mîna spre sufragerie, adică spre slugi, cine sînt oamenii aceștia.

— Ora mesei e ora cînd se așază stăpînii la masă.

Un rîset jumătate pornit sincer și jumătate voit, a luminat fața Danei, îndepărtîndu-i întunecările.

— O, cît te-a mai transformat Bucureștiul, Frère Culai ! Vezi că și eu am dreptate să vorbesc de o transformare ?

— Tu încerci o glumă și cu...

— Ba de loc ! Nici o glumă. La Iași, ora mesei o păzeam, de altfel, cu toții. Și papa, și Mica, și noi. Aici ? ! Ora mesei e ora cînd se așază stăpînii la masă ! l-a imitat în intonație și în gravitate Dana. Ai schimbat și ora mesei și ai dat dovadă și de autoritate, calitate pe care la Iași nu ți-am descoperit-o. La Iași eram tributarii acestei ore, a mesei, și ne supuneam ei fără cîrtire. La București ai trecut-o sub călcîiul matale : ora mesei e ora cînd se așază stăpînii la masă. O mai categorică transformare nici că se poate ! Așa că, dacă din nou mă faci atentă că m-a transformat Bucureștiul, e bine să știm de la începutul discuției că în același proces de transformare am căzut amîndoi.

— Abilitate ! — etichetă scurt Neculai Brateș, cuvintele Danei.

— Trebuie să o scoatem și pe ea din discuție ?

— Ți-o las, a fost răspunsul lui Neculai Brateș, voind a dovedi că e însuflețit de cele mai pașnice și prietenești sentimente.

— Generozitate ! — nu se lăsă mai prejos Dana, în a-i recunoaște sentimentele pașnice.

— Cum îți spuneam, reluă Neculai Brateș cuvîntul de unde a fost frînt din linia lui, la Iași nu ai fi putut fi întrecută de nici o femeie în felul de a ști să ridici neînchipuit de sus sentimentele tale de afecție, de apropiere, de împînzire în mine a dragostei tale.

— Bine, cel puțin, că mi-o recunoști pentru Iași. Ai să mi-o recunoști însă curînd-curînd și pentru București.

— Şi la Iaşi, continuă Neculai Brateş, fără a se fi împiedicat de spusa Danei, nu te-ai gîndit niciodată să-mi dăruieşti o cravată.

— A, aici ai vrut s-ajungi ?!

— Te-aş ruga să nu mă întrerupi.

A tăcut, în semn că îi respectă dorinţa.

— La Iaşi, lavaliera aceasta a fost la început o jucărie în mîinile tale. Ai purtat-o şi tu şi ai ţinut să fie mereu ca a ta.

— Şi a mea să semene mereu cu a matale.

— Ascultă, te rog. Erai însă departe atunci de a putea simţi ce se petrece în sufletul meu. Mai tîrziu, după un an sau doi, din joaca ta ai făcut o grijă de fată, sfinţită cu tot ce avea mai religios în ea însufleţirea nouă care te cuprinsese. Nu uita, Dana, că mîinile tale au fost atît de aproape de mine, încît am putut să văd şi ceea ce au adus fără de ştirea ta. Un tremur şi-o încălzire nouă a inimii tale. O înnodai, fără să ştii, poate, că legau în clipele acelea un nod şi mai frumos. Înnodau o inimă tînără, pornită oarbă şi arsă de foc, ca o furtună în deşerturi, de alta, oprită să cugete dacă are dreptul să stea în calea furtunii sau datoria să se dea la o parte. Şi la judecata cea mare de atunci ai dovedit cu toate puterile fiinţei tale că eşti pe drumul pe care îl vrei, şi nicidecum în voia neştiutoare de capăt a vînturilor. Toate acestea le-ai scris fără să ştii că le-ai scris în poezia cu care îmi înnodai lavaliera. Iar astăzi, vrei să faci din ea o zdreanţă de aruncat la coş. Nu se poate, Dana!

— Îmi pare rău, Frère Culai, că admiraţia mea trebuie să se rezume numai la forma celor spuse, nu şi la fondul lor. Încerci să acoperi cu prea frumoase cuvinte o presupusă vinovăţie a mea. Greşeşti. Nu căuta vină, în dorinţa femeii tale de a-ţi vedea ţinuta corectată după cerinţele locului. Vezi, la Iaşi nici nu mi-ar fi trecut prin minte aşa ceva. La Iaşi, lavaliera şi calabreza matale erau luate din garderoba lui. Din garderoba sa cea mai de seamă. Pentru că, dacă ar fi să dai fiecărui oraş omul care îi corespunde, desigur că pentru Iaşi omul acesta va trebui să aibă pălărie şi cravată ca ale matale, un condei mai mare decît o umbrelă, o taşcă subsuoară, — doldora de pravili şi cronici — încălţări cu nasturi sau gumilastic

şi pe deasupra, pe deasupra tuturor, ca o haină care să le apere, colbul în care s-a măcinat trecutul Moldovei. La Bucureşti însă aşa ceva pare de domeniul unei fantezii desuete. Ei nu ştiu să vadă ce trebuie în ţinuta matale. Şi neştiind, o privesc cu ochi curioşi. Ironici chiar.

— Şi tu trebuie să te ici după cum ştiu să privească ochii dumnealor de-aici ? !

— Nu sînt de părerea lor...

— Atunci ?

— ... dar trebuie să ne plecăm puţin şi lor şi locului. Viaţa cere adaptare. A lupta împotriva ei înseamnă a te pune de-a curmezişul vieţii. Sînt biruri pe care le plătim cu strîngere de inimă. E unul dintre acestea, Frère Culai.

— E unul dintr-o categorie şi mai odioasă, Dana. Ne biruie uşurelnicul, faţada. Ne vindem şi pe noi pentru haine. Iată adevărul ! Pentru un *aurărit* ieftin, vindem aurul masiv din noi, păstrat în vechile lui casete. Vindem tot, tot, pînă şi inima.

— E straniu ceea ce spui, Frère Culai !

— Straniu ? !

— De ce treci cu atîta uşurinţă peste cele două vîrste ale mele, de atunci şi de acum ?

— Ce vrei să spui ? a întrebat Neculai Brateş, apăsîndu-şi tîmplele cu mîna, ca şi cum înapoia lor ar fi fost o durere.

— Vreau să spun că atunci aveam cincisprezece, şaisprezece, şaptesprezece ani. Un copil ! Pentru copilul de atunci, lavaliera matale era un steag spre care urcau biruinţele lui. Iubeam cu iubirea mea de copil. Erai omul care a fermecat nopţile mele de citit şi eram copilul care nu putea iubi decît cu simţurile lui de copil. În locul copilului de atunci te iubeşte astăzi o femeie, Frère Culai. Şi femeia aceasta vrea ca tovarăşul ei să umple şi deşertăciunile femeii.

— Semn bun. Le recunoşti de deşertăciuni !

— Nu zic ba ! Dar trebuie să recunoşti şi matale că pe o femeie nu o poţi despărţi de deşertăciunile ei. Soţul meu e dintre acei rari, foarte rari, miruiţi de Dumnezeu. Este foarte mult aceasta, Frère Culai, dar nu este totul ! Deşertăciunilor mele, numai cu atît, nu le dai nimic.

Acesta e adevărul contra căruia am început lupta. Am vrut să ți-o spun într-altfel ; să ți-o mărturisesc cu vorbele tăcerii. N-am reușit ; ascultă acum pe ale glasului.

— Poftim, nici o împotrivire.

— Sînt o femeie tînără, nu ?

— Chiar prea tînără pentru... (era să spună pentru vîrsta lui, dar a renunțat) lavaliera și calabreza mea.

— Femeia aceasta tînără își cere împlinite deșertăciunile cu care s-a împovărat. Vrea ca soțul pe care îl iubește să-i înțeleagă aceste deșertăciuni și să se supună lor. Vrea oare prea mult ? Nu ! Vrea puțină pază și ordine în lăbărțarea unui artist. Atît ! Și să fim înțeleși, fiindcă adineauri am simțit în ce te-ai împiedicat : nu-l vrea mai tînăr. Îl vrea în anii lui, dar cu puțină grijă pentru acești ani. Nu poate sta aceasta și ca o dovadă că te iubește soția ta ?

Neculai Brateș nu a răspuns, dar nici Dana nu a așteptat prea mult răspunsul. L-a dat singură.

— Da, poate sta. Cu ea își poate dovedi dragostea o femeie. Și a mai dovedit-o și într-altfel femeia ta. Au fost cruzimi de care te-a ferit. Nu le meritai și, pentru că nu le meritai, n-a venit să ți le răstoarne, ca prin aceasta să-și împace mai repede deșertăciunile.

— Dana, vreau să înțeleg totul. Poate că m-a obosit scrisul. De ce cruzimi m-ai ferit ?

— De cruzimile lumii. Tu crezi că lumea aceasta are numai cuvinte de laudă pentru tine ? Ar însemna să n-o cunoști. Tu, distrat cum ești, cu mintea călătoare prin nori, nu-i auzi șoapta. Eu i-am auzit-o, Frère Culai. S-a luat de multe ori după noi, în plimbările noastre.

— Și nu pot ști ce-a spus cînd s-a luat după noi ?

— Ba ai s-o afli, fiindcă m-ai obligat la aceasta.

— Fă-o te rog, cît mai repede, și oricare ar fi cruzimea lumii. Știi că nu mă prea clatin ușor. Sînt un om cu greutate ! adaugă în puțină glumă Neculai Brateș, împlinind înțelesul greutății la care a făcut aluzie și cu arătarea mîinilor, umflate și puse ca două toarte la butoiul trupului.

— Îmi pare bine că-mi ușurezi sarcina, nu i-a lăsat Dana să-i scape puntea ce i-a întins soțul ei. Chiar *greutatea* matale a constituit una din cruzimile lumii.

— Or fi spus că sînt puțin cam... mătăhălos ?

— Au spus mai mult. Au spus că eşti cam „borţoşel“ pentru nevasta ta.

— Atît ?

— Altă dată : „Ia te uită la Brateş ce caraghios e îmbrăcat“ !

— Şi a mai fost vreun alt altă dată ?

— Mai mulţi chiar, şi mai ales de pălăric se legau. De cîteva ori le-a stîrnit chiar rîsul. Gîndeşte-te acum şi la femeia care era lîngă tine.

— Să mă gîndesc la femeia deşteaptă care era lîngă mine, sau ?...

— La femeia de lîngă tine, care se ştia femeie tînără, Frère Culai.

— Dacă aceasta e în cauză, atunci ai dreptate ! Soţul ei e puţin cam mătăhălos ; burtica o are mare ; pălăria caraghioasă ; cravata... de o fantezie desuetă ; obrazul cam... unsuros ; şi aşa mai departe, cu toate cruzimile lumii. Femeia tînără de lîngă Neculai Brateş are dreptate. Şi eu i-am dat-o înainte de a ajunge să şi-o ceară singură. Adu-ţi aminte, Dana, de orele noastre de... latină, de la Iaşi.

— Nu ! s-a fost auzit mai întîi, şi apoi s-a ridicat din fotoliu, Dana, înaintînd cu hotărîre spre Neculai Brateş. Te opresc să continui. Nu-i adevărat. Şi ca şi atunci îţi spun că greşeşti. Văd că tot nu m-ai înţeles.

— Ba da.

— Nu, Frère Culai, nu m-ai înţeles !

— Şi eu tot cred că da. Tu judeci lucrurile, stăvilindu-le numai la ce se mărginesc ele în clipa cînd izbucnesc. Gîndul meu însă le duce mai departe, Dana.

— Of, gîndul acesta, dacă nu l-ai mai avea, ar fi mai bine, Frère Culai ! i-a spus, în timp ce îi mîngîia fruntea, cu o netezire asemuitoare aceleia pe care o mînă sănătoasă o aşază pe un cap bolnav.

I-a prins mîna care îi mîngîia fruntea, admirînd-o :

— E prea frumoasă pentru fruntea mea.

— Frère Culai, mă superi !

— Şi prea tînără pentru...

— Nu ! a repezit din nou un nu, Dana, smulgîndu-şi mîna din ale lui, ca să i-o pună poartă la gură. Nu-ţi

mai dau voie să vorbești. Nu mai știe să vorbească Dănuței, ca altă dată, gura ta.

I s-a așezat în brațe, încolăcind o mînă pe după gîtul lui.

— De ce n-o mai iubești pe Dănuța, Frère Culai?

— Ce să-ți mai răspund! Femeile au dreptul la toate glumele.

— Pe cuvîntul meu dacă știu cum să o iau! i-a răspuns Dana, gîndind mai departe asupra cuvintelor lui. Glumesc, fiindcă pun la îndoială dragostea ta; sau ai vrut poate să spui — ceea ce m-ar supăra foarte — că e o glumă să mai am dreptul la asemenea întrebări?

— Cred că n-am spus nici una nici alta.

S-a mulțumit Dana și cu acest răspuns, care, de fapt, n-a adus nici o preciziune. A mulțumit-o însă pentru că dreptul la asemenea întrebări nu i-a fost luat. Ceea ce mai e dincolo de aceasta o tulbura mai puțin acum.

— Așa, Frère Culai, întoarce-te la chipul și sufletul lui Frère Culai de la Iași, mare și bun, luminos și etern ca soarele de pe cer. Așa te vrea Dănuța.

— Dar femeia tînără tot așa mă vrea?

— Tot așa! Și ea te roagă să primești cravata pe care ți-a dăruit-o. O primești, Frère Culai?

— Da!

— Îmi promiți că ai să lași pentru Iași calabreza?

— Promit!

L-a sărutat de mai multe ori, cu fericirea nebună aproape a mamei care își aude copilul zicîndu-i pentru prima oară: mamă.

— Dar ia spune-mi: mîine am s-o văd la gîtul matale?

— Mîine chiar?! Trebuie să-mi cumpăr mai întîi pălăriile. Vrei să auzi iarăși că sînt caraghios îmbrăcat?

— Bine, aștept atunci. Mîine îți cumperi pălăriile, și poimîine îmi promiți o plimbare?

— La Șosea?

— Oriunde, Frère Culai. Să întîlnesc numai oameni, ca să mă poată vedea oamenii fericită.

— Îți promit și plimbarea.

— Bravo! Abia acum te iert pentru tot ce te-am auzit în seara asta vorbind.

În semn că l-a iertat, l-a mai sărutat o dată.

— Şi mai vreau ceva, Frère Culai.

— S-aud. Poate că ai vrea să nu mai umblu nici cu şoşoni. Asta nu! Răcesc uşor la picioare.

— Nu, nici prin gînd nu-mi trece. Vreau ca primul nod al cravatei să ţi-l fac eu. Să-mi rămînă mie obligat nodul inaugural.

— Ce-o să mă simt eu gîtuit şi aşa în ea, darmite şi cu nodul făcut de tine!... cît mai şic şi bine strîns pe gît! îi aprobă şi această dorinţă Neculai Brateş. Nu, Dănuţo?

— Om vedea noi poimîine cum o să fie. Numai să mă asculţi şi ai să vezi ce bărbat elegant am să fac din Frère Culai.

— Să te întreb şi eu ceva, acum: de ce nu mi-ai suflat nici un cuvînt despre lucrurile trimise de la Iaşi?

S-a arătat mai întîi nelămurită de întrebare, dar după o clipă, două, şi-a dat seama că e vinovată.

— Ai dreptate, Frère Culai! Am uitat.

— Ştiu c-ai uitat, căci altfel mi-ai fi spus-o, dar nu faptul că ai uitat m-a împuns, ia, aici, cu acul durerii.

Unde l-a împuns a arătat Frère Culai, inima.

— Iar începi?!

— Nu reîncep. Vreau să te fac numai atentă. N-a fost o uitare; a fost un amănunt de nimic pe lîngă frămîntările tale de acum. Un fel de fum în zare, la care nu ne mai uităm cînd mai aproape de noi e un foc.

— Iar îmi dai probleme de dezlegat, Frère Culai?! Acum trebuie să mă chinui, să văd ce-nseamnă fumul din zare şi focul apropiat.

— Nu te mai chinui. Zi-le vorbe şi lasă-le vîntului. El le-a adus; el să le descurce. Le-a şi luat vîntul, aşa că nu te mai frămînta în zadar.

— Nu pot să uit însă c-a fost o întrebare prea solemnă pentru un amănunt de nimic, cum, de altfel, prea bine ai spus.

— Perfect de părerea ta.

— Am rugat-o pe Mica să ne mai trimită nişte covoare şi odată cu ele a sosit şi-o ladă cu de-ale ei, pentru cămară şi beci: unt, brînzeturi, fructe, compoturi, cîteva sticle cu vin, şi altele, de soiul acesta. Şi din acestea, din

niște mofturi de bucătărie, tu ți-ai făcut o durere. Nici nu știu ce să mai cred, Frère Culai !

Zîmbi, rămînînd pe gînduri Neculai Brateș.

— Acum la ce te mai gîndești ? Ia spune-mi, supărăciosule ? Ce rău ți-a mai făcut Bucureștiul acesta ?

— La Frère Culai din cîrpe, Dănuțo, spuse, descărcîndu-se parcă de-o piatră. De-o piatră care îi apăsa inima. L-ai uitat pe Frère Culai din cîrpe. I-au luat înainte covoarele și untul și compoturile.

Galbenul din obrazul Danei a mărturisit că așa este, iar mintea femeii deștepte a încercat să arate că ar mai putea fi și în altfel :

— Te-am prins în a o mie una greșeală, Frère Culai ! Nu l-am uitat. Iar dacă l-aș fi uitat, fii sigur că pînă astăzi mi-aș fi amintit de el. Pe Frère Culai din cîrpe anume l-am lăsat la Iași. Stăpîn pe ce e al nostru, acolo. Și tezaurul nostru acolo e, Frère Culai. Acolo e deci și locul lui. La București am plecat cu bagaje de pus în geamantane și lăzi. Pe el l-am lăsat să vegheze bagajele care nu încap în lăzi și geamantane. Care nu încap în nici o ladă din lume. Mă înțelegi ?

I-a umezit în ochi o speranță lui Neculai Brateș : poate că e cu ea adevărul, să n-o mai supere.

— Dacă a ajuns la o mie una greșeli, iartă-l atunci pe Frère Culai. Și cred că această cifră record trebuie sărbătorită.

Nu isprăvise ultimul cuvînt cînd s-a fost auzită o bătaie în ușă. Dar pînă la bătaia în ușă a lui Ion Măsălaru, e bine să știm ce-au vorbit în bucătărie, pe scurt și în mirările lor, slugile...

— Da' ce-o fi cu boierii noștri în sara asta, de s-au oprit cu vorba în birou, Lino ? a întrebat-o pe Lina lui Toader Sucitu, Ion Măsălaru. Și Lina lui Toader Sucitu, fată care de cinci ani slugărește în București, i-a răspuns :

— Și ce-i așa de mirare, moș Ion, că stau și dumnealor de vorbă ?

— Cum ce-i de mirare, fetico ? ! Păi de cînd îi știu eu n-au călcat ora mesei ! Și ora mesei nici că se calcă.

Pe Lina lui Toader Sucitu a trecut-o rîsul.

— De ce rîzi, Lino ?

— Păi cum să nu rid ! I-auzi vorbă, să nu calce ora mesei ! Da' dacă vine omu' mai tîrziu de la sărvici ? Da' dacă, ia, se-mpiedică traivanul de-un bolovan şi sare, ia, cît colea, de pe şine ? Iaca eu, nu e duminică seara să nu mă-ntîrzie, ba un traivan, ba un... şi cîte, şi ctîe, nu te poate întîrzia ! scurtă Lina şirul piedicilor, neştiind pe care s-o mai aducă de martoră.

— Apăi cu tine e un făcut, Lino ! Toate traivanele în care te sui tu trebuie să li se întîmple ceva ! Iaca, la Iaşi nu mai sar de pe şini. Numa că s-o-ntîmplat ceva, de s-au uitat vorbind.

— E, întîmplat ! Dacă se-ntîmpla el ceva, ajungea şi pînă la noi vorba lor !

— Tu eşti olecuţă izăltată, Lino.

— Eu ? ! Ferească Sfîntul ! Mi-s întreagă, cu minţile toate, Moş Ion. Ce vorbă mai fuse şi asta ?

— Păi cum o să ajungă vorba lor pînă la noi, din birou la bucătărie ? !

Lina se descărcă de un rîs a multe ştiutor :

— Hehehe, moş Ion ! Păi cînd s-apucă, ia, boierii noştri de taifas, ajunge vorba şi-n stradă, nu numai la bucătărie ! Să mai ia cîte odată după vorbă, ia şi cîte-un pahar sau chiar vreo farfurie. Uneori mai sar şi vecinii, că de, daia-s boieri, şi dacă n-au ce face altceva, de ce să nu se certe ? !

— Tu eşti căpiată, fată ! Fă-ţi cruce, stuchie-ţi în sîn şi-alungă diavolul. Vorbeşti într-aiurea. Auzi, boieri care se ceartă !

— Adică boierii nu trebuie să se certe, moş Ion ? Ce, nu sînt şi ei, ia, nişte oameni ?

— I-ai auzit tu pe-ai noştri certîndu-se vreodată ?

— Păi d-asta mă şi mir, moş Ioane ! Sînt de cinci luni aproape, ia, în sărvici, şi nu i-am auzit nici dîndu-se dracului, măcar.

Moş Ion Măsălaru o mai privi o dată, ciudat.

— Iar te miri, moş Ion ?

— Mă mir că nu te-o închis pînă acum la Socola ! Vorba e că se petrece ceva cu boierii noştri. Şi zău dacă mă bate gîndul în vreo parte, ce şi cum.

— Păi, n-ai decît s-asculţi la uşă şi să te lămureşti.

— Ce facecec ? ! S-ascult la uşă ? Aşa faceţi voi pe-aici ?

— Da, ia, pe la Moldova aia-mneatale se face într-altfel ? Păi de ce-a găurit Dumnezeu uşile, Moş Ion ? Să treacă vorba dintr-o parte într-alta şi ochiul la fel.

— Fa, eu te lovesc ! M-auzi tu ? Te-ai stricat de tot la cap ? Să nu te prind vreodată cu ochiul sau cu urechea la uşa boierilor, că te iau pe goană ca pe mîţele cele rîioase.

S-a uitat la ceas şi cum arăta aproape zece ceasul, s-a gîndit că o întrebare n-ar strica. Drept pentru care a plecat spre birou, să bată la uşă...

— Ion trebuie să fie, spuse Dana, privindu-şi brăţara-ceas.

S-a ridicat din braţele lui, întrebîndu-l mirată :

— Vai, ştii cît e ceasul ?

— Tîrziu ? răspunse Neculai Brateş, începînd a-şi închide caietele în birou.

— Zece fără zece !

— Ora banchetelor.

Cum s-a mai auzit o dată bătaia în uşă, a dat încuviinţarea care trebuie :

— Intră.

Intrarea lui Ion Măsălaru era însoţită de toate grijile unei slugi care nu ştie de a căzut bine ori ba, pe liniştea stăpînilor.

— Să fi uitat de cină boierii mei ? a scos el vorba, moale şi scăzută, ca şi cum de dincolo de un năduf ar fi adus-o.

— Poţi să serveşti, moş Ion. Ne-am luat cu una cu alta şi nici n-am băgat de seamă cum a trecut timpul, l-a luminat Dana.

— Şi nu uita să pui pe masă o sticlă din acestea. Sărbătorim astăzi o mie şi...

— Frère Culai ! s-a fost interpus glasul Danei, barieră.

Ion Măsălaru n-a mai zăbovit. Erau orele „zăşe“ şi dacă de-o sărbătoare e vorba, apoi atunci să se grăbească.

În drum spre bucătărie şi-a adus aminte de Lina.

„Şi zăluda aiasta de Lina, că s-or fi certînd, că de, nu sînt şi ei, ia, nişte oameni !“

Capitolul X

DUPĂ CE S-A RĂCORIT CASA DE oaspeți, și după ce domnul profesor Remus Dimitriuc s-a retras să se culce, bucuros că n-a stînjenit-o cu nimic pe Tilly în zaiafetul dumisale, doamna Otilia a trecut la telefon.

Că n-o să fie auzită în casă știa doamna Otilia. De cum dă cu ochii de pernă, Remus adoarme. Așa l-a prezentat ea odată oaspeților. Și nici nu se dă cu șiretenie somnului, prefăcîndu-se numai. N-are obiceiul acesta și nici nu îndrăznește să-l încerce. O singură dată, și mai de mult, mult mai de mult, s-a arătat curios de un lucru — de o nimica toată, un domn pe care l-a întîlnit pe scări și pe care nu-l cunoștea, — și ca să nu se-nvețe cu astfel de întrebări, i-a retezat-o scurt soția lui :

— Dacă nu ai încredere în soția ta, divorțează, dar de astfel de întrebări să mă scutești !

Și a scutit-o. I-a luat chiar frica domnul profesor Remus. Cînd o aude că mai are cîte ceva de vorbit la telefon, știe că trebuie să-l apuce somnul. Și pleacă, întrebînd-o ca slugile :

— Pot să plec, Tilly ? Mai ai ceva cu mine ?

— Poți să te duci, Remus.

S-a dus și în seara asta, ca să poată vorbi Tilly la telefon, ce mai are de vorbit.

Rămasă singură, doamna Otilia a făcut numărul. I-e frică să nu dea iar peste *cărniet*. Nu prea pare a fi cum i-a spus-o : o încurcătură de care vrea să scape metodic, fără scandal și fără de nici o altă obligație. Nici să nu-l mai întrebe cum o cheamă, i-a spus cîndva. Nu e un nume în viața lui. E o femeie tînără, frumușică și curățică, o codiță de care se poate lipsi tot așa de ușor cum se lipsesc mopșii de coadă, și care vine la el doar din cînd în cînd. Conturul l-a tras bine așa că nu mai e nevoie să i-l amplifice. E însă îndrăcită și trebuie să fie prudent. Puțină pacienţă și se descotorosește el de bolovanul ăsta pe care i l-a prins de picioare Iașul.

— Allo ! a răspuns cu întîrziere numărul făcut.

— *Bon soir*, Dodo.

— A, tu ești Tilly ? Ai sunat cam mult, nu ? Eram în baie, iar sclavilor le-am dat drumul să se culce. Iartă-mă. Iartă-mă și pentru acum și pentru că n-am putut să vin. Nu mai pot ! Mă prăpădește ministrul cu lucrul. Am să-mi dau demisia. Nu mai sînt al meu de loc. Înțeleg să-ți servești țara, cariera, dar nu pînă la inexistența de om al societății !

— Ce rău îmi pare, Dodo, că nu s-a introdus televiziunea !

— De ce ?

— Din vorbe numai nu pot să-mi dau seama, dacă mă minți.

— E, știi că ai haz ! Cînd te-am mai mințit, să te mint și acum ?

— Te-am mai căutat o dată.

— Astăzi ?... Dar ești singură Tilly ?

— Singură.

— La telefon m-ai căutat, sau ?...

— Cum sau, dacă era fixat că vii la mine !...

— Și ?

— Și mi-a răspuns tipa.

— Desigur că m-ai dat în gura lumii ! A fost și doamna Alinda Blagu ?

— Da.

— Am înțeles ! Mîine o să mă întrebe tot Bucureștiul : ce-a căutat studenta la tine ?

— Eu te întreb astăzi ce-a căutat, dacă știai că ești invitat ?

— Încă o dovadă ca să vezi ce importanță îi acord. Am uitat să-i telefonez.

— *Merçi* pentru că ne-ai întrunit în aceeași dovadă ! Vezi că nu trebuie să te privesc cu toată încrederea ?

— Tilly, mă și superi ! Mă superi mai întîi fiindcă te pui pe o treaptă cu...

— Aniuta. Spune-i baremi odată și numele ! De ce să fie tot o „femeie“ numai și să nu fie și un nume ?

— Ce-s copilăriile astea, Tilly ?

— Copilării ? !

— Da. Scene, sau, dacă ai fi un bărbat, ți-aș spune un cuvînt mai tare.

— Să-l aud.

— Mutre ! mi-ai stîrnit și rîsul, parol ! spuse Dodo, gîndind mereu la : „Cum de-o fi ajuns să-i afle numele ? Aniuta și l-a ferit totdeauna. Dintr-un principiu, iar eu i l-am ocolit dintr-altul. Nu s-or fi luat la descusut muierile și au aflat și una și alta mai mult decît trebuie ? !“

— Să te las atunci, să poți rîde în tihnă !

— Tilly dragă, încetează ! Dac' aș fi lîngă tine, te-aș trage de urechi.

— Și cum nu ești, mă tragi numai pe sfoară.

— Vra să zică stărui în a crede că aș fi putut fi acasă ?

— Nu stărui ; a fost o bănuială numai la care m-a silit prezența ei. N-ai știut însă să mi-o înlături cu eleganță.

— Dar asta ce mai înseamnă ? Mi se pare că am trecut de faza complimentelor ! Între prieteni, cum sîntem noi, merg și „mutre“ Tilly. M-ai mai auzit adresîndu-mă atît de amical alteia ?

— În fine, să trecem la altceva. Fii însă mai puțin uituc.

— Să rămînă bine precizat : cu tine n-am fost. Cu ea, da. Ție mi-a fost imposibil să-ți telefonez din cauza ministrului. Am lucrat la același birou, față în față, de la 3 la 8. Și nici nu bănuiești cu cît chin scriam știind că trebuie să-ți telefonez și că nu pot. E, am din nou la telefon pe vechea mea Tilly ?

— Incidentul a fost rezolvat. Să trecem la altceva.

— Nu trec la nimic altceva, dacă nu mă convingi...

— ...Că m-ai convins. Ei bine, băiete, m-ai convins. Ești mulțumit ?

— Cu atît, nu. Întinde buzele.

— Ah, sărutul tău prin telefon ! Renunță la el, Dodo. Păstrează dulcegăriile astea pentru fetele de liceu. Cu ele poți face totul prin telefon. Să nu te mire cînd o cădea vreuna și însărcinată.

— Constat că te-ai făcut și rea, Tilly.

— Rea ? De ce ? !

— Ce-ai acum cu fetele de liceu ?

— Cu ele nimic. Cu tine am ce am și, înainte de toate, să nu mă mai confunzi cu ele. Cu mine să fie vorba, vorbă și fapta, faptă. A se lăsa deci telefonul în asemenea ocazii. Spune mai bine ce faci mîine ? O să fii iar toată ziua ocupat ?

— Nu știu. S-ar putea și nu. Dar pentru ce mă întrebi ?

— Vreau să te pun în fața unei surprize.

— Plăcută ?

— Mai mult decît plăcută.

— De ce faci pe enigmatica și nu-mi spui ?

— Fiindcă nu vreau să-ți dau surprize la telefon.

— Aha ! A se mai spune o dată !

— Dacă ai fi venit astăzi, ai fi avut această surpriză cu o zi mai devreme. Ascultă, Dodo, ai timp să dai unei bune prietene a mea cîteva lecții de călărie ?

— Unei bune prietene a ta ? ! Care, înger cu piele neagră, că îți cunosc toate prietenele ?

— Pe aceasta n-o cunoști. Adică nu că n-o cunoști ; n-ai întîlnit-o niciodată la mine. De, de cînd lucrezi atît de mult cu ministrul și nu mai ai timp să vii la sindrofiile mele, mai mi-am făcut și alte prietene. Ba,

pot să-ți spun că mi-e cea mai bună din toate. Și cea mai frumoasă.

— M-ai făcut curios. Știi de ce? Ai spus: adică nu că n-o cunosc, dar n-am întîlnit-o la tine, ceea ce, după interpretarea mea, înseamnă că o cunosc. Te întreb atunci, cine e?

— Un deliciu de fată!

— Și nu ți-e frică?

— Nu, fiindcă o cunosc bine și pe ea, nu numai pe tine.

— De, cu fetele astea delicii, să nu fii sigură niciodată! Vezi, dacă nu-mi spui numele?

— Nu văd nimic, Dodo cu toată vicleana ta încercare de a „vedea" ceva.

— Nici numele nu mi-l spui?

— Repet, e un deliciu de fată! A zăpăcit tot Bucureștiul, și habar n-are, drăguța de ea.

— E, acum chiar că m-ai făcut curios.

— Mi se pare că mîine n-ai să mai ai de lucru cu ministrul...

— S-ar putea.

— Pentru concursul hipic ne-am și aranjat: la *cuplu doamne*, vom fi una lîngă alta.

— Și una lîngă alta veți fi *clou*-ul concursului. Ba nu, dacă nu-mi spui cine e, îmi retrag.... eleganța. Experiența mea în materie de femei m-a învățat, printre altele, că atunci cînd una din ele spune despre alta că e frumoasă, să fiu mai mult decît sigur că e urîtă.

— Dă greș de data aceasta experiența ta. E pentru toată lumea o femeie frumoasă.

— Și tot nu vrei să-mi spui numele?

— Promiți c-ai să fii un profesor... cumsecade? Și că n-o să mai lucrezi atît de mult cu ministrul?

— Întrebarea din urmă e pentru tine sau pentru ea?

— Dodo, ți-ar sta mai bine dacă nu te-ai mai crede atîta.

— Oricum, dar o teamă tot văd că ai, Tilly.

— Vezi prost, Dodo.

— Atunci de ce acel cumsecade?

— Fiindcă e bine ca bărbaților încrezuți să li se servească din oră în oră, cîte o linguriță, de gelozină. Ești lămurit acum, de ce acel cumsecade?

— Încerci să cochetezi c-o eventuală indiferență, dar nu reușești, Tilly. N-am să greșesc față de tine, dar nici tu n-ai putea fi indiferentă față de o greșeală a mea. Cum, de altfel, n-aș rămîne eu indiferent față de o greșeală a ta. Și, slavă Domnului, în pană de femei bine nu cred că m-ai vedea!

— Puteau să nu lipsească ultimele cuvinte?

— Dacă lipseau, rămînea un loc gol, Tilly, și atunci am trecut cuvintele spuse la... locul lor.

— Of!... În fine. Nu mi-ai răspuns dacă ești liber sau nu mîine?

— După cît am afectat oboseala astă seară, cred că da. A observat, în fine, că prea m-a stors ca pe o lămîie. Mă întreb ce-o să facă ministrul fără mine, dacă într-o bună zi, săturat de atîta muncă, o să-l las baltă.

— Atunci pot conta pe tine?

— Mai mult ca sigur. Zici c-o cunosc?

— Da. Chiar foarte bine.

— Am întrebat o prostie. Dacă e atît de frumoasă cum spui, sigur că o cunosc. Cunosc toate femeile frumoase din București, și din toate cred că știi care e cea mai frumoasă.

— Nu știu.

— Aceea la care m-am oprit.

— Dacă acesta ți-e un principiu, atunci sînt în pericol. Viitoarea ta elevă e mult mai frumoasă decît mine.

— Îmi pare bine că te-ai pus din nou în fața unui semn de întrebare, dar fii liniștită, Tilly. Dragostea noastră nu e clădită din resturi, ca să se desfacă la orice bătaie a vîntului. Am adus ei și eu și tu toată puterea de a iubi și am făcut din ea un bloc...

— ...*Haus!*

— ...de granit, tare să se spargă de el toate vînturile.

— O, o, ce mai cuvinte!

— Nu se putea fără *Haus?*

— Obișnuința, Dodo. Pronunțăm astăzi de atîtea ori *Block-Haus*, încît *Block*, fără *Haus*, mi s-a părut ca un cuvînt neterminat.

— Hm! Mă întreb dacă nu ar fi fost mai bine să nu ți le fi spus aceste cuvinte!

— Și eu cred că da... prin telefon! Riscăm, Dodo, îl împăcă repede doamna Otilia, știindu-i obiceiul că, după asemenea hm-uri, urmează cîteva zile de tăcere și absență.

— Crezi? Ar fi capabil?

— Ce să fie capabil? Și cine?

— Punerea telefonului sub observație de către Remus.

— Remus, Dodo?! Dar ar îndrăzni să facă una ca asta?! M-am gîndit la alții, la funcționarele de la Telefoane, la vreo atingere de fir, la...

— Nu te mai gîndi la nimic. Acolo nu sîntem decît niște numere: 3.24.89 și 5.11.36. Sărută 3.24.89 pe 5.11.36. Atît!

— Pentru necurioși, atît. Pentru curioși însă mai sînt și tabelele, în care fiecare număr mai e și un nume.

— Nu-ți mai fă nici o grijă, Tilly. Dacă a mai rămas cuiva virtutea indiscreției, atunci singura care are dreptul să se împăuneze cu ea este Societatea Telefoanelor.

— Frumos te mai recomanzi, Dodo!

— Modestia, Tilly. N-am vrut să spun că: eu și telefoanele.

— A da, uitasem modestia ta.

— Vezi că și tu uiți, cum am uitat și eu să-ți telefonez astăzi?

— Cum? Vra să zică..

— Nici un vra să zică! Dinte pentru dinte. Înțepi: înțep. Între prieteni...

— Începe și înțepătura.

— Exact. Zici c-o cunosc, Tilly?

— Pe cine? a întrebat doamna Otilia, rămînînd puțin pe gînduri după ultimele cuvinte auzite.

— Cum pe cine? Pe prietena ta cea mai bună. Pe actuala ta prietenă cea mai bună.

— A, am venit acasă! Sigur că da.

— E, știi c-ai reușit să mă faci curios? Spune-mi odată, Tilly, numele ei.

— Numai cu condiția ca mîine, la orele patru, să fii la mine.

— Mîine? Ce e mîine? E ziua noastră?

— Mîine e vineri și deci nu e ziua noastră.

— Bun ! Promit. Viu. Acum să aud.

— Auzi : Dana Brateș !

— Aaa ! ! ! lungi nesfîrșit mirarea Dodo Cudalbu, despre ea era vorba ? !

— Zi că nu e o femeie frumoasă.

— Frumoasă, ca toate femeile frumoase.

— Pardon ! Deosebit de frumoasă. Mi-a spus c-ați fost prieteni. Prieteni sportivi.

— Atît ? întrebă Dodo, căutînd în gînd o salvare onorabilă, în cazul cînd Dana i-ar mai fi spus și altele.

— Altceva nimic. Atît, că e doritoare să învețe călăria și că nu știe, dat fiind că de mult nu v-ați mai văzut, dacă nu te-ar plictisi lucrul acesta. Îți închipui că am bufnit.

— De ce ai „bufnit", că nu-mi închipui de loc ?

— C-ai putea să refuzi o asemenea elevă.

— Crezi că mi-ar fi tare greu ? Dacă nu te-aș ști pe tine prea sigură de sentimentele mele, aș refuza-o net.

— Bagă de seamă, Dodo, prea faci exces de fidelitate astăzi ! Începe să-mi pară dubios.

— Mă mîndrește că îți faci din nou o neliniște, dar, spre regretul meu, așa este.

— Bine, bine ! Vezi să nu uiți mîine să telefonezi studentei.

— Că ?

— Că nu ești liber.

— Nu e nevoie. Ți-am mai spus, mi se pare, că e o „femeie" numai. Și o femeie numai femeie se comportă ca atare.

— Nu înțeleg.

— Să mă explic atunci : o femeie numai femeie își respectă programul contractual, cu o conștiinciozitate de funcționar. Vine, pentru că trebuie să vină. Și lucrează ca oricare funcționar la datorie, cu inima și gîndul în altă parte.

Pe cînd cealaltă ?

— Pe cînd cealaltă, femeia care nu e numai femeie, ci și un nume, se devotează cauzei cu toată puterea ei și vine și în afară de program. Își creează ore suplimentare pentru toate nimicurile. Chiar și pentru o întrebare fără de rost. De fapt, numai întrebarea e fără de rost, că ora suplimentară are ea rostul ei : controlul.

— Te-am controlat vreodată, Dodo ?

— Cam da !

— Te înșeli amarnic ! Că am căzut cu telefonul pe ore cînd o poți lua ca și un control e altceva. Vezi cum te dai de gol ? De aici însă și pînă la intenția pe care mi-o bănui e ca de la Dumnezeu la tine, Dodo.

— Îmi place împerecherea în care m-ai pus.

— Ca să-i stric efectul, o modific : ca de la Dumnezeu la Diavol.

— Nici asta nu-mi displace. Un bărbat, dacă nu e și diabolic, numai bărbat nu e !

— Se putea să nu fii și diabolic ? Dar să curmăm discuția, că prea am întins-o. Și conversațiile prea lungi atrag atenția.

— Cui să atragă, Tilly, dacă lîngă tine nu e nimeni, și lîngă mine la fel ?

— Mecanicilor de la telefoane. Prea stau de mult timp, în fața ochilor lor, becurile noastre aprinse. Îi poate împinge curiozitatea, ce vrei. Și eu aș face la fel, în locul lor. „Ce-și au ăștia atît de spus ? !“ Și hop cu asculta-rea. Iar a doua zi, hop cu indiscreția.

— Văd că ai spaima telefoanelor.

— O am, fiindcă am pățit-o odată.

— Cînd ? De mult ?

— Nu te speria că nu te cunoșteam pe vremea aceea.

— Și cum a fost, Tilly, ia spune-mi-o ?

— Altă dată, și nu prin telefon. Îmi ceri să ocărăsc telefoanele prin telefon ? Vrei să mă dea în observație din schimb în schimb ?

— Bine, atunci pe altădată.

— Ascultă, Dodo, vreau să te mai întreb ceva.

— Orice și oricînd.

— Dacă studenta...

— Iar studenta ?

— Ascultă-mă, te rog, și nu mă întrerupe.

— Te ascult și nu te mai întrerup.

— Dacă persoana e numai o femeie și nu și un nume, de ce o ascunzi atîta ? Te-am întrebat odată unde stă și mi-ai răspuns vag, idiot de vag : într-o casă.

— *Merci !*

— Pentru puțin! Că e o garsonieră casa aceea, am aflat mai tîrziu, și fără să vreau, cînd într-o zi am găsit pe biroul tău, uitată, o notă. Probabil cu ce aveai de făcut în ziua aceea.

— Și ai citit-o?

— Să nu zici că nu e frumos să-ți vîri nasul în hîrtiile altora...

— Bine, nu zic. Să aud mai departe ce e cu nota.

— Am găsit scris între altele: chiria pentru garsoniera A. Acum știu pe cine reprezintă acel A.

— Și crezi că am să mă dau la o parte și-am să zic că nu i-o plătesc? De loc!

— Din moment ce e *numai o femeie*, nimic de zis.

— Atunci?

— Atunci de ce atîta ascundere? Te-am întrebat altă dată ce număr de telefon are și nu mi l-ai spus. Nu mi-ai spus numele ei, nu mi-ai spus unde stă, și nu mi-ai spus nici numărul de telefon. De ce o ascunzi atîta, cînd, astăzi, după cîte am putut să înțeleg din puținele cuvinte schimbate cu ea, nu se sfiește de loc de rolul care îl joacă?!

— E foarte simplu răspunsul, Tilly. Pentru că Aniuta nu e numai o femeie...

— Cum, te-ai învrednicit să-i acorzi și un nume?!

— Nici un nume; e și o fată! Și fata asta are și ea drepturile ei la viață. La viața care te vrea curtată, logodită, măritată, cu un *cuminte* înaintea tuturor acestor vreri. Cuminte, curtată, cuminte logodită și cuminte măritată. Și fiindcă sîntem ajunși aici, dă-mi voie să fac și o mică paranteză. Ce-o fi însemnînd oare acest cuminte? Care o fi, Doamne, deosebirea între un sărut cuminte și un sărut de celălalt?

— Celălalt probabil că e obraznic, dacă primul e cuminte.

— Poftim, între un sărut cuminte și unul obraznic. Lămurește-mă, mă rog. Vreau să aflu deosebirea.

— Te-ai adresat prost cu lămurirea la mine.

— De ce prost? Ești o femeie deșteaptă; dă-ți o părere.

— Nu am nici una, fiindcă sînt o femeie care nu mi-am clasat sărutările pe categorii.

— Atunci ești de partea mea. Și fata asta, dacă a făcut și ea ceea ce ai făcut tu...

— Adică ?

— ...dacă a amestecat și ea sărutările, pe cele cuminți cu cele obraznice, urmează că nu trebuiește ferită de... părerea doamnei Alinda Blagu ?

— Pardon ! Mi se pare că eu te-am întrebat de numărul studentei și nu Alinda Blagu.

— Fie, n-am nici un motiv să nu ți-l dau, dacă numai pentru tine e numărul acesta, și nu pentru distracțiile celor ce vin la tine. Iată-l : 5.26.44. Ca să vezi că nu e ceea ce crezi și e numai vălul cu care feresc felul ei sincer de a privi viața.

— Spune drept, n-ai nici o teamă că am s-o necăjesc la telefon ?

— Nu ! a apăsat tare pe cuvînt Dodo Cudalbu. Atît de tare încît nici doamna Otilia nu s-a mai lăsat a fi întrezărită în vreo farsă viitoare.

— Dacă ți-ai fi arătat o cît de mică îndoială, ți-o făceam ; dar, pentru că hotărît ai spus nu, fără de nici un pic de șovăială, poți fi sigur că n-am să-i tulbur liniștea pentru o distracție atît de ușoară și lipsită de gust. Dar, să se oprească la atît, Dodo !

— Nu te mai obosi cu avertismentele că nu e nevoie.

— Iau act. Culcă-te și te odihnește, băiete, și mîine fii punctual.

— Noapte bună, Tilly.

— Puteai să aștepți să-ți spun eu mai întîi noapte bună.

— Ți-ai rupt morala dintr-a doamnei Alinda ?

— Pentru asta să știi c-am să-ți înroșesc urechile mîine.

— Și roșii am să le port și mai mîndru, fiindcă voi avea în ele un roșu pus de tine.

— Du-te, du-te mai repede la culcare. Și spune-i ministrului să te muncească mai puțin. Ți-au obosit pînă și complimentele. Pa !

S-a dus la culcare Dodo, dar să adoarmă nici vorbă. Cele auzite au fost mai mult decît o surpriză. La telefon, s-a putut stăpîni să nu-și dea pe față surprinderea și, mai ales, bucuria despre cele ce i-a vorbit doamna

Otilia, sau mai bine zis despre cele ce nu i-a vorbit. Că de i-ar fi trecut o vorbă măcar, ar fi aflat-o din seara aceea, pentru că nu e ea Tilly femeia care să o păstreze, chiar și cînd i-ar fi fost angajată tăcerea pe cuvînt de onoare. L-ar fi pisat toată seara pe tema cererii în căsătorie a Danei și a refuzului ei, și i-ar fi vorbit și într-altfel, nu cu atîtea menajamente față de știutele lui obicciuri de a face pe supăratul. Iar pentru viitor, avîndu-l la mînă cu un asemenea insucces, l-ar fi făcut măcar pe departe atent ca să-și poarte mai pe jos nasul, că știe ea ceva și să n-o facă să-l spună. Or, doamna Otilia întru nimic nu s-a arătat că posedă o astfel de armă contra sa. Să o aibă și să nu și-o fi demascat cîtuși de puțin, e imposibil. A și încercat-o în cîteva rînduri, deschizîndu-i o portiță și totuși a rămas dincolo de orice bănuială. Nu, e mai mult decît sigur că Dana a tăcut.

„Dănuța dragă, bravo! Meriți toată recunoștința lui Dodo. Și Dodo o să ți-o arate cu vîrf și îndesat. O să te facă o călăreață de mîna întîia. Tare, să răpui toate concurentele la concursul hipic. Chiar și pe Tilly, care, în situația ta de-ar fi fost, m-ar fi dat în ghearele menajeriei și să mă sfîșie și să mă reducă la nimic. Nu ai făcut-o. Și pentru că nu ai făcut-o, în aceasta mai văd și un semn, Dănuța. Un semn care îmi strecoară în ureche o șoaptă: întoarce-te la ruptura firului și încearcă de-l înnoadă. Dacă nu pentru gîndul tău de atunci, pentru un altul de acum. Cine știe, poate că te-a schimbat Bucureștiul. Poate că te-a schimbat însuși Frere Culai. Ți s-o fi tocit admirația pentru marele creator și oi fi coborît pe pămînt. Ți-oi fi dat seama că pălăria lui cît un cuib de barză e un obiect care poate provoca rîsul și că din armonica pantalonilor lui nu mai poate ieși nici o romanță de încîntat fetele.

O, sînt mai mult decît sigur, Dana, că ai ajuns aici! Nu te-am văzut niciodată, e drept, de cînd ați venit la București. M-am ferit chiar să te întîlnesc. Despărțiți așa cum ne-am despărțit, mai puteam spera ceva? Nu! Întîmplarea a făcut însă să dai peste doamna Otilia Remus Dimitriuc și tot întîmplarea a făcut ca tot peste aceeași doamnă să fi dat și eu, cu mult înaintea ta.

Datorită ei, iată-ne iarăşi alături. Eu acelaşi ; tu poate alta. Eu gata să uit că m-ai lovit cu cel mai crud *nu* posibil ; tu poate cu regretul că ai putut spune atît de necugetat acest *nu*. Din cîte am înţeles astăzi de la Tilly, dacă cinstit mi-a spus tot ce a spus, o schimbare s-a produs. O deduc mai întîi din faptul că-i frecventezi casa. O mai deduc şi din dorinţa ta de a face călărie şi de a participa la concursurile hipice, tu, ce la Iaşi nu cunoşteai decît o cărare, a şcolii, şi un parc, al Boianilor. Azi, nu mai încapi în ele. La Iaşi, femeile mai pot trăi în colivii ; la Bucureşti, însă, locul fiecăreia e în colivia cea mare a vieţii, şi din această colivie nu poate să lipsească nimeni, Dănuţa. Oi fi crezut poate că poţi hotărnici o viaţă cu un condei de talent, cu o lavalieră şi o pălărie calabreză. Întinde-le, Dănuţo, pe globul pămîntului şi vezi-le cît de neputincioase sînt să-l înconjure. Şi neputincioase vor fi să-l înconjure chiar şi cînd în locul condeiului lui ar fi al lui Shakespeare ; în locul pălăriei lui, pălăria lui Don Cervantes ; şi în locul pantalonilor lui, pantalonii şi mai armonici ai lui Balzac. Nici cu acestea n-ai face nimic, Dănuţa. În această privinţă, Aniuta a fost mai înţeleaptă decît tine. Ea şi-a înfipt mîinile amîndouă în coada vieţii şi nu-i dă drumul. Încearcă-se oricine să i le deznoade şi nu va putea. Să i le taie, da ; să i le desprindă însă, nu."

Ajuns aici, Dodo a slăbit *soliloqiul* perorativ pentru o gîndire mai omenească şi mai vicleană. Trebuie să fie acum cu mult mai multă prudenţă. La Iaşi avea de luptat cu două fete : Dana şi Aniuta. La început de viaţă şi una şi alta. Deci, cu posibilităţi să le „boiască" uşor pe amîndouă. Aşa a crezut, dar nu a fost tocmai aşa. Pe Dana nu a putut-o boi cu farmecele lui, pe Aniuta însă a manevrat-o uşor. Un cuvînt de minciună şi o sălta dintr-o parte într-alta, cu cea mai mare uşurinţă. Mai ales că aproape singură sărea dintr-o parte într-alta. Acum însă, dacă o va angaja şi pe Dana în sfera activităţii lui sentimentale, va fi foarte greu, pentru că va avea de luptat cu trei femei. A reuşit el faţă de doamna Otilia să o înfăţişeze pe Aniuta ca pe o metresă redusă la rolul ei cel mai simplu, prezenţa la anumite ore şi numai atît, dar nu era tocmai aşa. În cîteva rînduri,

Aniuta — e drept că din senin și fără de nici un scop — și-a trecut în revistă viața, găsind că pe cei mai frumoși ani ai ei, ca și pe tot ce anii ei au avut mai frumos, Dodo a pus stăpînire.

„M-ai legat de tine prin cele mai scumpe amintiri ale unei fete. Mi-ai luat totul, Dodo, ceea ce te obligă să nu-mi refuzi nimic. Și, crede-mă, nu mă gîndesc decît la sufletul meu."

El a făcut ce-a făcut și a împăcat-o, gîndindu-se mai mult la împlinirea satisfacțiilor ei de ordin material. Acum, Aniuta nu mai arată preferințe, luptînd și pentru suflet și pentru materie cu o voință egală.

Că lui Dodo i-a reușit pînă în prezent manevra, e iarăși drept. Nu degeaba și-a acordat singur titlul de cel mai mare strateg sentimental al României întregite. Atît pentru doamna Otilia, cît și pentru Aniuta, are aceeași formulă. O încurcătură veche, care nu are nici o valoare morală. Aceasta, ca enunț general, pentru că, dacă îl obligă la mai mult, trece și Dodo la mai mult.

— Studenta?! Un bolovan pe care mi l-a prins Iașul de picioare. Iar, de trebuie să-i răspundă studentei despre rolul doamnei Otilia: Otilia?! O încurcătură de pe vremea Școlii militare, pe care n-o pot distruge decît încetul cu încetul, prin plictiseală. Nu vezi că nici nu mă mai duc pe la petrecerile ei și că trage de mine cu telefonul de prin toate părțile?

De va intra însă și Dana în joc, manevra va fi mult mai grea. Pe trei fronturi e foarte anevoios de luptat. Nu se va da însă în lături, și dacă va vedea că n-are ce face și că trebuie să treacă la sacrificii, o să le sacrifice pe rînd. Întîi pe Aniuta și apoi pe Tilly. În ordinea vechimii. Iar la rigoare, chiar pe amîndouă deodată.

Un greu însă tot simte el pentru ziua de mîine. Și greul acesta va fi și mai greu pentru că trebuie să se petreacă de față cu doamna Otilia. Nu-i e frică decît de minutul întîi. Pentru rest, se simte tare să-l domine. Încrucișarea ochilor să treacă și, pe urmă, știe el în mîna cui se va agita bagheta de dirijor.

A doua zi a sosit la doamna Otilia Remus Dimitriuc respectînd integral punctualitatea ostășească. La orele

patru fix, pintenii lui de argint s-au lovit cu strășnicie, să concure și ei la salutul amfitrioanei.

Doamna Otilia, înainte de a-i răspunde, a privit ceasul brățară și cum de mult nu s-a mai arătat atît de exact, în loc de oricare cuvînt de bună venire și-a arătat mirarea :

— Dodo, te admir. Sînt exact orele patru. Bravo ! Trebuie însă să remarc că de mult n-ai mai fost atît de exact !

— Să dau atunci remarcii tale răspunsul cuvenit. Exactitatea de astăzi se datorește faptului că am ținut să fim cîteva minute singuri.

L-a privit cu neînțelegere doamna Otilia.

— Nu mi-ai spus să viu la orele patru, fiindcă la această oră vine și Dana ?

— Exact.

— E, sfertul de oră de întîrziere, obișnuit la voi chiar și cînd vreți să fiți precise, am vrut să-l cîștig pentru noi amîndoi. Am nevoie de mîngîierea ta, Tilly. Sînt extrem de obosit. Nu-mi mai văd capul de treburi. Nu-l mai înțeleg. O să mă aibă pe conștiință ministrul. Într-o bună zi o să mă găsească sfîrșit pe birou.

— O, sărăcuțul de el ! îl mîngîie doamna Otilia, supunîndu-se cererii lui. Oi fi obosit, nu zic ba, dar mie îmi pari astăzi mai înviorat ca oricînd.

— E meritul tău, se grăbi Dodo să-i răspundă. Ai toată dreptatea. A fost destul să-mi apari înaintea ochilor ca să simt, exact cum ai spus tu, o înviorare. O primenire, Tilly. O apă vie care m-a spălat de toată zgura muncii.

S-a apropiat s-o îmbrățișeze, nu însă fără asigurarea cuvenită.

— E-acasă ?

— Cînd a mai fost la ore hotărîte să ne întîlnim ?

Răspunsul lui Dodo nu a căzut cu promptitudinea lui cunoscută.

— Da, ai dreptate, însă, la o oră atît de devreme, niciodată n-am venit la tine.

S-au îmbrățișat încleștîndu-și buzele într-o sărutare pătimașă.

— Șterge-te, Dodo, l-a sfătuit doamna Otilia, desprinzîndu-se din brațele lui.

— S-a luat rujul? întrebă el cu mirare, buzunărindu-se să găsească batista.

— S-a luat o picătură de sînge.

— Sînge?! a mai întrebat Dodo, punîndu-și și această întrebare sub semnul mirării. Din buza mea sau a ta?

— Nu știu. Nu știu nici dacă am muşcat, nici dacă am fost muşcată.

— Nici eu, Tilly. Știu numai că ne-am sărutat. Vezi ce-nseamnă adevărata dragoste? Să te muște și pentru muşcăturile ei să nu ai durere. Lucrul acesta este de adîncit, Tilly. E dovada, care s-a voit singură mărturisită, de ceea ce înseamnă dragostea mea. Ai înfipt în mine un dinte și pentru că a fost al dragostei, nu am simțit.

În buza de sus a doamnei Otilia creştea un rubin.

— A, da ia stai! Mi se pare că ți-am sdrelit puțin buza!

— Nu face nimic, Dodo, a spus doamna Otilia, nepunînd nici o grabă în tamponatul buzei cu batista. Nu am decît să-ți răspund cu cuvintele tale: „Ai înfipt în mine un dinte și, pentru că a fost al dragostei, nu am simțit".

— Și eu ți le prețuiesc, socotindu-le drept o proprie mărturisire, și nici decum o repetare!

Cum doamna Otilia nu a îndreptat unde trebuie colțul batistei, l-a luat în a lui, rubinul, Dodo, făcîndu-se auzită o teamă.

— De n-ar veni Dana chiar acum!

— Nici o frică! Mi-e prea bună prietenă Dana. Ei nu am nimic de ascuns.

Văzîndu-și intențiile amenințate, Dodo a trecut de îndată să-și apere cauza:

— Nu, nu, Tilly! Să n-ai încredere în nimeni.

— Nici în tine?

— Vorbesc de prietenele tale. Prietenia femeilor e foarte relativă.

— Cum, tu crezi că Dana?!...

— Nu cred nimic de Dana. Departe de mine de a-i pune sub îndoială caracterul. Dimpotrivă, calităţile sufleteşti ale Danei sînt superioare.

— Atunci ?

— Nu uita însă că e şi ea o femeie şi femeile, Tilly dragă, au clipe de descumpănire, în care dau totul pe-un strigăt de ură. Femeia e foarte cumsecade pînă în ceasul cînd devine *cea mai bună prietenă*. Din ceasul trecerii ei în calitatea de *cea mai bună prietenă,* să te fereşti de ea. Încă o dată, departe de a flutura vreo aluzie la Dana. O cunosc bine, am fost prieteni, prieteni sportivi, şi aş fi un netrebnic dacă aş face-o. E, însă, după cum ţi-am mai spus, şi ea o femeie, şi numai Dumnezeu ştie ce-a scris în cartea destinului, în dreptul fiecărei femei.

S-a auzit sunînd soneria din faţă.

— Iată că e mai exactă decît toate femeile !

— Crezi că e ea ? Aşa punctuală ? !

— Altcineva n-are cine să fie la ora aceasta.

Dodo Cudalbu i-a mai cercetat o dată buza, să se convingă de trecerea micului accident sîngeros.

— S-a închis. Nu mai e nimic. Schimbă-ţi batista şi e totul în regulă.

Doamna Otilia l-a ascultat. A aruncat batista pătată de sînge, la întîmplare, în întîiul sertar ce i-a ieşit înainte, fără să se grăbească şi la înlocuitul ei. S-a grăbit însă să-şi pună coafura în ordine, încredinţînd mîinilor ei amîndouă această sarcină.

— Mi se pare că îmi lipseşte abilitatea de a face faţă surprinderilor ! Ia cercetează-mă cu ochiul tău plin de experienţă, Dodo, şi vezi-mă : sînt în afară de orice bănuială, sau ?...

Pe Dodo îl muncea însă un alt gînd.

— Nimic ! Ordinea cea mai deplină domneşte în toată fiinţa ta. Dar, pînă nu este în faţa noastră, un lucru, Tilly, adăugă Dodo, iuţind cuvintele. Te previn c-am să fiu foarte curtenitor cu ea. Are, sărăcuţa de ea, dreptul la această generozitate tardivă.

— N-am înţeles nimic ! i-a întors doamna Otilia ochi miraţi. Ce vrei să spui ?

— Iată ce-am de spus, Tilly, în două cuvinte, dacă o mai fi timp și pentru atîta. A sperat cîndva în căsătoria noastră !

— Da ? ! Nu mi-a lăsat de loc să întrevăd lucrul acesta !

— Sssst ! Cum știi prea bine, nu-s omul căsătoriilor, reluă grăbit, Dodo, ca să cîștige timp. Deziluzia i-a fost mare. A urmat acceptarea mîinii lui Brateș, care, după părerea mea, este egală cu o sinucidere. O sinucidere al cărei autor moral sînt. Într-o asemenea situație cred că ai să fii de acord cu mine, în a-mi permite o atitudine reparatoare. Da, Tilly ?

Fiind pusă într-un cîntar cu Dana, și atîrnînd mai greu decît Dana, doamna Otilia Dimitriuc a acceptat caritabil.

— Toată libertatea, Dodo.

— Te conjur, însă, Tilly, la cea mai deplină tăinuire. N-aș vrea să mai sufere o dată. Promiți ?

— Aș putea zice nu, cînd în cauză este cea mai bună prietenă a mea ?

— Acum îți explici de ce te-am întrebat aseară, la telefon, dacă ți-a mai spus și altceva, nu numai c-am fost prieteni ?

Ușile s-au deschis și Dana le-a curmat vorba acolo.

Pași mari, aproape săltați, au dus-o pe doamna Otilia înaintea ei.

— Dana dragă, meriți toată admirația noastră pentru punctualitatea ta.

— Punctuală ? ! Glumiți ? zise, mirîndu-se sincer Dana, în timp ce își privea ceasornicul brățară. Sînt în întîrziere cu douăsprezece minute și tu mă feliciți pentru punctualitate ? !

— Aceasta poate fi o întîrziere la Iași, Dana dragă ; la București înseamnă preciziune.

Dodo, rămînînd în spatele doamnei Otilia, a putut să-și aleagă mina cea mai convenabilă, fără de nici o stînjenire. Și cea mai convenabilă a fost aceea de a arăta Danei marea lui bucurie că o întîlnește.

— Să-ți spun bine-ai venit, e cam prea tîrziu, Dănuțo ! Crede-mă însă că numai aseară am aflat de exis-

tența ta aici. Și, aflînd, nu știu dacă ți-o fi trecut-o Tilly, dar am explodat ca o bombă, de bucurie.

— Exact, Dana dragă ! Să-mi spargă timpanul și mai multe nu ! l-a confirmat doamna Otilia, în așa fel ca să concure și ca la generozitatea lui Dodo, față de cea mai bună prietenă a ei.

— La bucuria ta răspund cu a mea, Dodo. Și tu știi prea bine că nu mă slujesc de minciună chiar și cînd mă silesc împrejurările la ea.

Doamna Otilia i-a cîntărit puțin, în gînd, cuvintele și cum veneau spuse după cele auzite mai înainte de la Dodo, a putut să-i verifice exactitatea mărturisirii cea de curînd făcută.

— Știu, știu, și i-am spus și lui Tilly, aseară, că și-a cîștigat o mare prietenă pe sufletul căreia să conteze.

— Și asta este exact, draga mea. Și nu că vreau să-i fac un complement, dar n-am întîlnit pînă în prezent un bărbat care să fi vorbit atît de frumos, de cald și de convins despre o femeie, ca Dodo, la auzul numelui tău aseară ! Este sau nu este, Dodo ?

Modestia lui l-a supus la tăcere. Din cuvintele Danei el însă a înțeles altceva, mult mai în altfel decît a înțeles doamna Otilia. Căci, dacă în traducerea doamnei Otilia cuvintele Danei au putut să însemne exactitatea celor mai înainte mărturisite de el, în traducerea lui însemnarea lor era cu totul alta. I-a fost mereu vorba, așa cum a simțit. Așa că și bucuria ei de acum e cu adevărat și nicidecum făcută. Dar în aceasta el nu a văzut numai o bucurie simplă, care ușor poate naște din toate nimicurile. Nu, el a pătruns-o mai în adînc, pentru că dincolo de întîiul ei înțeles îl mai are și pe al doilea. O trezenie a Danei din cursa pe care i-a întins-o farmecele literaturii lui Neculai Brateș, mințindu-i adevărurile de temelie ale vieții. După cîte constată, i-a venit ceasul.

„Problema aceasta n-ai tratat-o în nici o carte, marele nostru romancier. Ei bine, o voi trata-o eu ! Poate din cauza aceasta nici n-ai atins-o. Lasă-i-o lui Dodo și ai să vezi că are și el talentele lui. Tu pe hîrtie ; el în viață !“

Pe Dana au surprins-o mult cuvintele auzite. Mai înainte de orice, l-ar fi crezut răzbunător. Dacă nu într-altfel, atît cît îl poate face cuvîntul. Or, din cele ce a ascultat acum, cuvîntul lui a fost cu totul un altul decît cel aşteptat. Nu şi-a plătit polița, răzbunîndu-se, bîrfind sau jignind-o. Dimpotrivă, i-a înălțat un imn pe care prietena ei Tilly, neştiutoare de ce s-a petrecut, i l-a adus la cunoştință aşa cum l-a auzit şi nicidecum dintr-un calcul voit. I-o fi venit mintea la cap. Şi din cîte îşi aminteşte, cînd e cu mintea la cap, Dodo e o ființă simpatică. Te trece prin ceasurile cele mai lungi ca prin minutele cele mai scurte. Şi nu e om să dea la o parte mai uşor o întristare ca Dodo. Cît pentru imnul de-aseară, merită chiar să-l răsplătească.

— Îmi pare bine, Dodo, că nu mi-ai trădat prietenia.

— S-ar fi putut oare, Dana ? i-a întors repede cuvîntul, Dodo, ştiind cu ce înțeles îi va fi luat de fiecare dintre ele răspunsul.

— Dar nici nu vreau să abuzez de ea, reluă în continuare Dana. Dacă te plictisesc cumva viitoarele noastre ore de călărie, spune-mi-o.

— Să mă plictisească ? ! Ai uitat oare partidele noastre de tenis ? Au fost cele mai pline ceasuri din viața mea.

Doamna Otilia n-a tresărit de loc auzindu-l vorbind astfel, deoarece a fost pregătită pentru aceasta. Nu era altceva decît *generozitatea tardivă şi atitudinea reparatoare* care începuseră să-şi înalțe steagurile.

Într-un fel oarecare a fost interpretată şi de Dana netresărirea doamnei Otilia. Se dovedea a nu fi nimic în umbra faptelor. Într-o mică măsură a avut teama aceasta. Aseară, pe cînd se trudea să adoarmă, i s-au perindat pe dinaintea ochilor şi în minte cele văzute şi auzite la doamna Otilia, şi cînd în obiectivul acestui perind au intrat Dodo şi Aniuta, a putut să constate o oarecare insistență din partea prietenei ei în a se informa despre cei mai sus pomeniți. Acum îşi dă seama însă că a fost o părere numai. Pentru că dacă ar fi ceva, în altfel ar fi izbit în ochii bunei sale prietene *cele mai pline* ceasuri din viața lui Dodo.

Cu un echilibru stabil oarecum în scena care se petrecea și cu conturul gîndurilor bine determinat, Dana s-a simțit datoare un cuvînt prietenos lui Dodo.

— Mă măgulești prea mult, Dodo. Îmi pare bine că te regăsesc același bun prieten de altă dată.

— Ia nu-l mai învăța, Dana dragă, cu dulcețuri d-astea! o sfătui doamna Otilia. Ca buni prieteni ce-ați fost și sînteți să urmeze porunca. Iar tu, Dodo, să fii demn de noua ta elevă. Dacă n-ai să faci din Dana o campioană, să nu mai dai ochii cu mine!

— E și aceasta o poruncă, a răspuns Dodo, dar să-mi dai voie, Tilly, să ascult mai mult de cealaltă, care e a timpului petrecut împreună la Iași. Atunci era racheta în mîinile noastre, Dana; acum o părăsim pentru cravașă. Ei bine, voi face din tine o campioană. Cîștigul celor mai mari victorii, am pretenția să vi-l asigur de pe acum. Ești mulțumită, Tilly?

— Răspunsul am să ți-l dau la sfîrșitul concursului hipic, i-a răspuns doamna Otilia, învățată cu înflăcărările lui.

— Ai spirit precaut.

— Etichetează-l cum vrei, dar pe aripi de vînt nu mă las dusă, Dodo.

Constatînd doamna Otilia că ar fi timpul să iasă, i-a poftit la aceasta pe amîndoi.

— Plecăm?

— Unde? a înfipt repede cuvîntul Dodo.

— La Iancu. Vreau să văd și eu cum îi vine pantalonul. Mergi și tu?

— Cu voia Danei, da.

— Îți mulțumesc chiar. Mai ales că pantalonul e croit după un model al tău.

— Atunci cu cea mai mare plăcere sînt cu voi.

Răspunzînd chemării doamnei Otilia, a apărut Maria.

— Să iasă mașina, Maria.

— Nu! a căzut ca un trăznet cuvîntul lui Dodo. Și mai ai pretenția că ești o sportivă convinsă! Pe jos, mă rog dumneavoastră, doamnelor!

Doamnele s-au uitat una la alta cu acrul omului prins cu mîța-n sac.

— Are dreptate Dodo, a spus mai întîi Dana.

— Să i-o dăm atunci, a hotărît doamna Otilia. Să nu mai iasă mașina, Maria. Plecăm pe jos.

„Am călcat cu dreptul!" reflectă în sinea lui Dodo, luînd loc între cele două femei tinere și frumoase.

Într-adevăr, călcase cu dreptul. A regăsit-o pe Dana complet schimbată. Dar ce i-a părut foarte surprinzător a fost semeția ei, ștearsă aproape cu totul acum. La Iași avea în cuvîntul ei, ca și în toată mișcarea, linia peste care nu se mai putea trece. Era în tot ce făcea și vorbea Dana forma definitivă și absolută a hotărîrilor care nu pot suferi nici o abatere. Acum, însă, de la început i-a descoperit o accentuată înclinare spre concesiune, o supunere mediului înconjurător și chiar o dibuire nesigură spre țeluri care nu totdeauna pot fi atinse. Și a mai descoperit în felul cum i-a vorbit, umbra unui regret: *știu c-am greșit*. Dar să vadă și cît a greșit, aceasta nu a putut descoperi Dodo, așa că s-a mulțumit cu ce a putut constata pînă acum. Și fiindcă a promis că va fi curtenitor față de ea, curtenitor a fost și în gîndul lui, Dodo. A asemuit-o pe Dana cu o regină plecată din țara ei și necunoscută de lumea din noua țară în care se supune și ea la tot ce se supune trecătorul de rînd. În regatul ei, Iașul, semeția Danei era la locul cuvenit, așa cum la locul lor sînt privirile reginelor care trec peste oameni în țările lor. La București, însă, era într-un *incognito* asemuitor aceluia care dă voie reginelor să privească și ele vitrinele, să treacă de pe un trotuar pe altul numai la semnul omului cu șcască și cu mănuși albe și să fie întrebate, de intră în vreun magazin, cu popularul: Ce dorește doamna?

Că Bucureștiul i-a tăiat puțin nasul, e neîndoios, a mai gîndit Dodo. La Iași era numai o singură Dană. La București, teama că pot fi mai multe, i-a cumințit semeția. Așa că, Dodo, ai toate șansele.

Și a mai călcat cu dreptul Dodo, fiindcă a fost pe a lui și nu pe a doamnei Otilia, plecînd pe jos în oraș. Dar, dac-ar ști doamna Otilia că nu în interesul sportului le-a cerut el mersul pe jos, ci în interesul său propriu, ca să-l vadă lumea lîngă Dana — lumea asta pe care, după cîte i-a spus aseară Tilly, a zăpăcit-o, și ea habar n-are, — ar înnebuni de ciudă. Cine a spus că

roata se-ntoarce, vorbă mare a spus ! gîndi mai departe Dodo, dar să mai gîndească şi la altceva, nu l-a mai lăsat doamna Otilia.

— Şi acum de ce taci şi nu spui nimic ?

— Sînt cu toată atenţia la paşii voştri, să nu alunecaţi. Să-mi daţi voie chiar să vă iau braţul.

Le-a luat braţul, fără să mai aştepte încuviinţarea căznindu-se Dodo să pară cît mai util în ajutorul care li-l dă.

— Dodo, eşti primul bărbat din Bucureşti care mă însoţeşte pe stradă, a spus Dana, nu atît pentru că era însoţită de Dodo, cît pentru faptul că era însoţită de un bărbat.

Dodo s-a complăcut însă în ideea că remarca Danei se datoreşte în întregime sorţilor, că bărbatul de lîngă ea este el. E chiar mai mult decît sigur că, dac-ar fi fost un altul în locul lui, Dana nu ar fi făcut remarca de mai înainte.

— O simplă întîmplare, Dana, care totuşi mă încîntă. Dacă aş fi fost aşteptat pentru aceasta, ar fi fost ceva-ceva mai mult, de bucuria căruia poate că şi cădeam de vreo cîteva ori, revenindu-vă vouă rolul de cavaler însoţitor. Dar cum n-am fost aşteptat ca să mi se dăruiască această fericită ocazie, mă rezum în a mulţumi destinului pentru norocul ce mi l-a oferit.

— O, o ! făcu a mirare, cu mult zîmbet în ea, Dana. Mulţumeşte mai de grabă lui Tilly, decît destinului.

— Ba eu îi refuz mulţumirea cîtă vreme îi trebuie o mie de cuvinte ca numai bine să făurească un complement, bun pentru fecioarele Mizilului. Ţi-ai cam pierdut talentul acesta de cînd prea te munceşte ministrul, Dodo ! Erau mai de calitate odată, mai adăugă doamna Otilia, şi aceste cuvinte, nu fără un tîlc, deoarece, după cîte socoteşte dumneaei, prea curtenitor se arată. Tîlcul nu a fost însă atins, pentru că tocmai aceste din urmă cuvinte au scăpat auzului Danei din cauza unui alunecuş care a strîns-o toată într-o singură grijă : să nu cadă.

— Bravo, Dodo. De nu mă ţineai...

— Gata ar fi fost instantaneul ! a dus mai departe mulţumirea Danei, doamna Otilia. Dar un lucru, îi făcu ea pe urmă atenţi, trecînd repede peste completarea

dumneaci, dar voi n-ați fixat încă ziua și locul întîiei ședințe.

— Să vedem mai întîi cînd mi-i gata costumul, răspunse Dana.

— Costumul ? ! s-a mirat doamna Otilia. O dată numai să mă uit urît la Iancu și să vezi cum ți-l termină și într-o zi !

— Dana, un telefon cînd ești dispusă să începi, iar în ce privește zilele și orele, la alegerea ta.

La un asemenea răspuns, doamna Otilia chiar nu s-a așteptat.

„Cum la alegerea ei ? ! Păi cu ministrul cum rămîne, Dodo ? Sau poate că ministrul care te stoarce ca pe-o lămîie e Aniuta ? !“.

Capitolul XI

ÎNTÎIELE ZILE ALE PRIMĂVERII au început să se arate. Veneau însă tare răzleţe şi în spre seară mai toate cu supărări întoarse spre iarnă. Şi tot singure veneau. Una cîte una, risipite printre surorile lor mai în vîrstă ale iernii, ca nişte copii ce au luat-o înainte la fugă şi au ajuns rătăciţi în locuri străine.

Păreau a fi toate certate între ele. Să-şi întindă una alteia mîna şi să vină împreună, nu s-a putut. O cauză, a lor numai şi pe care noi n-am putut-o afla, le-a învrăjbit, trimeţîndu-le singure.

Şi cît de aşteptate erau ele de Dana! Manejul, dacă datorită artei lui Dodo i-a dat soliditatea în şa, încrederea în cal, corijarea ţinutei în oglinzi şi, mai ales, tainele conducerii, i-a luat în schimb orizonturile, închizînd-o într-un spaţiu redus, cu totul nepotrivit firii ei, care se voia în larguri, stăpînă pe drumuri şi depărtări,

pe cetățile noi ale noilor visuri ca și pe ruinele vechi ale și mai vechilor gînduri. La fiecare colț de manej i se părea că ia zidurile în cap. Cu fiecare întoarcere, mereu spre interiorul manejului, se închidea o poartă închisă dorințelor ei.

— O fi ea necesară, Dodo, călăria la manej, dar să știi că de-abia o îndur. Sport într-o carceră, iată ce este!

— Și numai cînd treci prin carceri poți să înțelegi și, mai ales, să prețuiești libertățile, i-a răspuns Dodo, cu o ușoară intenție spre un alt înțeles. Vor veni însă și ele, curînd-curînd.

Dana, împărțită între cal și profesor, nu era îndestul de atentă să-i prindă și subtilitățile vorbelor.

— O, de-abia aștept cîmpul! Și nu știu cum, Dodo, dar cînd sînt în fundul manejului și-i văd poarta, îmi vine să mă reped peste ea, să ies și să mă tot duc. Te-a chinuit și pe tine manejul la început?

— El mai puțin decît profesorii mei de călărie. Acest chin care e mai mare decît al manejului, tu nu l-ai avut. Pentru profesorii mei nu am fost decît un elev. Și încă un elev de școală militară, legat în cămașa de forță a disciplinei ostășești. Pe cînd acum, între profesor și elevă e numai distanța prieteniei. Genunchii, Dana. Chiar și în repaus să-ți rămînă lipiți de șa. Ei sînt șuruburile care te țin legată de cal. Așa, așaaa! repetă el cuvîntul, mai lung acum și mai apăsat, ca o drept confirmare a ascultării ce a dat sfatului său.

— Da, dar știi că e obositor lucrul acesta?

— La început, Dana. Pînă îți faci obișnuința.

— Greu se mai capătă obișnuințele! a răspuns Dana, dar numai în marginea înțelesului redus al cuvintelor. Dodo le-a crezut însă intenționat spuse să cuprindă și altceva, ceea ce l-a făcut să răspundă acestui de-al doilea înțeles.

— Ai spus *obișnuințele*, Dana? Vreau să zic că ai întrebuințat pluralul; de ce? Ești pe drumul mai multor obișnuințe?

Întrebarea a găsit-o în timp ce se ridicase în scări să le verifice dacă sînt ajustate sau nu, avînd impresia că îi sînt mai scurte astăzi.

— Nu sînt prea scurte, Dodo?

— Controlează-le singură. Dana. Bagă pumnul și constată. Fă ce te-am învățat la ajustatul scărilor.

Dana a băgat pumnul între furca picioarelor

— Sînt, Dodo.

— Lungește-le atunci.

— Te rog.

— Nu, singură. Eu nu vreau să fac din tine numai o *Sontagsreiterin*.

Drept răspuns, s-a strîmbat puțin la Dodo, după care a trecut la ajustatul scărilor de-a călare.

De fapt și Dodo dorea ieșitul la cîmp. Cîmpul e prieten cu dragostea, iar galopul îți aduce în simțiri o beție gata să te împace cu toate nebuniile. În timp ce manejul te învață, cîmpul te satură, îți dezleagă voința din toate frînele, iar de vrea să stea și de vorbă cu tine, stă numai cu simțurile tale. Vorba lui Dodo, spusă odată doamnei Otilia, tot la o ședință de călărie, și tot la cîmp: „Simți, Tilly, că la cîmp oricare vorbă trece prin alambicul simțurilor?“ Cum a simțit-o doamna Otilia atunci, o va simți și Dana mai tîrziu, și cînd prinsă va fi cu totul în amețeala asta pe care ți-o dă fuga călare peste întinsuri fără de drumuri, va ști și el să împingă cu un pas mai mult înainte dorințele lui.

— Dacă e frumos mîine, ieșim la cîmp?

— Ieșim.

Nimeni nu a pîndit zilele primăverii, în anul acela, mai mult ca Dana și ca Dodo. Nu însă în același gînd amîndoi. Dana se voia afară, fiindcă firea ei nu putea începea decît afară, pe cînd Dodo dorea să iasă la cîmp, pentru ca apele din sufletul Danei să se tulbure mai repede. Bătălia începută de el cîndva a pierdut-o. O reia acum în alinată cu primăvara și de va fi a lor, o vor împărți frățește. Primăvara își va lua partea ei și el a lui. Primăvara va înscrie în cataloagele sale încă o femeie în sîngele căreia a aprins toate focurile, iar el va întinde brațele spre o zare îndepărtată de unde simte că a plecat spre dînsul o femeie.

Zoriți în așteptarea primăverii mai erau și proprietarii cotloanelor de odihnă din pădurile care mărginesc Bucureștiul dincolo de Șosea. Știutori că mîna cea mai risipitoare e a călătorilor pe drumul dragostei, se gră-

beau să-şi pună în ordine cabanele primitoare, reparînd bănci şi mese, văruind pereţi de scînduri şi greblînd frunza moartă din toamna trecută. Colţul ierbii noi dădea şi în dînşii, nu numai în pămîntul înfoiat de topirea zăpezilor, iar mlădierea crengilor scăpate din înţepeneala îngheţului nu mai părea auzului lor seacă şi cu ţipete de frînturi, ci alunecoasă şi vie, ca a mîinilor care se întîlnesc cînd se caută una pe alta să-şi schimbe mîngîierile.

Se mai bucurau în pragul cabanelor de primăvara care vine şi cîinii care începuseră a nu mai lătra la ivire de om, de cal sau maşină. Oamenii care începeau să se arate nu mai veneau cu gînd să spargă şi să fure, ci să clădească şi să lase bani. Aşa că supărări de soiul acesta nu mai aveau în slujba ce li se dase.

În întîia ieşire la cîmp, Dana a trecut prin fiori neîntîlniţi încă. Se torcea în ea parcă un fir nou de viaţă, cu neregulate strînsori încălzite, ca şi cu viclene şi numai părelnice scăpări din laţul lui. Simţea că a pornit pe un drum nebătut încă, dar dacă ar fi întrebat-o careva de unde a început drumul acesta şi unde ar vrea să-l sfîrşească, i s-ar fi părut întrebarea şi fără de înţeles şi cutezătoare. Ce are lumea cu ea dacă o mistuie un vîrtej nemaiîncercat încă ?! De ce s-o întîmpine — fie şi numai cu întrebările din mirarea ochilor, — oamenii care stau bolnăvicios de leneş pe băncile şoselei şi să n-o lase să treacă în voia vîrtejului, pe ea, care nu se mai simte a oamenilor, ci a cîmpului şi a vîntului ?! La fel cum îşi lărgeşte nările calul, stropindu-şi galopul cu năduful strîns în el în orele plictisitoare de manej, la fel se curăţă şi din ea toată leşia ceasurilor de călărie închise între ziduri. Îşi dă seama că acolo, între ziduri, a învăţat să încalece, dar ce şi cît poate să însemne călăria numai nebunia aceasta care este fuga peste cîmpuri ţi-o poate arăta. Şi iarăşi să n-o întrebe, ce anume îi arată nebunia aceasta, că, pe lîngă că nu va fi în stare să le răspundă ceva, nici nu voieşte.

E un freamăt toată. Ochii îi sînt orbi pentru tot ce-o înconjură de-aproape şi vii numai pentru ce se clatină nelămurit pe genele îndepărtate ale zărilor. Din cînd în

cînd, Dodo găsește prilejul să-și spună cuvîntul de profesor, dar Dana nu mai are urechi să-l audă.

— Stăpînește-l, Dana. Să nu te simtă supusă voinței lui, că nu vă mai înțelegeți pe urmă.

Că era voința calului sau a ei în goana aceea nebună — cu un singur drum înaintea ochilor, acela pe care îl cerea la întîmplare picioarele calului — nici Dodo nu mai știa. Voia el să se lămurească, privindu-i ochii și căutînd în ei spaimele, dar să găsească o umbră măcar a temerii, nu a putut.

— Dana, bagă de seamă că înaintea noastră este un șanț și după el o stînă. Săritura la cîmp e mai grea. Să sari numai șanțul. Și fii atentă să nu te surprindă bătaia calului. O dată cu el și mult mai aplecată pe gîtul lui... Așaaaa ! Bravo !

Răspunsul Danei a fost numai o scuturătură din cap, făcută să i se ducă la spate o șuviță de păr ce i se lipise pe frunte.

Cînd să-i mai spună să nu sară gardul stînii, a fost prea tîrziu.

— Bravo, da nu-mi place, pentru că nu mă asculți. La colțul pădurii oprim. E terenul moale și mi-e frică de tendoanele cailor.

La colțul pădurii au oprit, fiindcă de cai a fost vorba și nu de ea. Și opriți, caii au strănutat cu putere, iar ea s-a adunat în simțuri ca dintr-o uitare în vis.

— Dodo, nu mă mai prinzi la manej.

— Nu e așa, că nimic nu poate fi mai frumos ca o călărie la cîmp ?

— E măreață, Dodo ! Iar acum, cînd stau o clipă să gîndesc asupra felului cum am ajuns pînă aici, simt c-am făcut ceva eroic, ceva care îmi dă dreptul la dispreț și nesocotință pentru tot ce rămîne mic sub fapta mea de-acum. Ai trecut vreodată prin astfel de senzații ?

— De mai multe ori, Dana, și adu-ți aminte că atunci cînd mi s-a întîmplat să fiu lîngă tine, prins în asemenea senzații, tu le-ai luat în batjocură, socotindu-mă un încrezut care trebuie adus la realitate. Și la activul meu nu era numai o goană de cal ca astăzi. Eram pentru a nu știu cîta oară învingător în concursuri hipice și mai

aveam în palmaresul meu și acele scoborîri cu parașuta, neîncercate încă de alții.

— Dacă-ți cer acum iertare, e tîrziu ?

I-a luat mîna și i-a sărutat-o.

— Crede-mă, știam c-are că vină odată.

— A venit astăzi, Dodo. Dar ia spune-mi, cum se comportă Tilly la cîmp ?

— Mai puțin curajoasă decît tine. Și pe urmă, Tilly o face mai mult din snobism. E sportul cel mai la modă și vrea să fie în el. Cu tine e altceva. Mi-am dat seama astăzi. Începi o pasiune. Sfatul meu e să i te devotezi. Să nu te împiedici de nimicuri, Dana. Se bîrfește la București mai mult decît la Iași, și mai mult chiar decît la Biroul 2. Să treci peste toate, cum trece vîntul peste tot.

— E tocmai ce ți-am spus c-am simțit astăzi. Dreptul la dispreț și nesocotință pentru tot ce rămîne sub fapta mea.

— Să o luăm acum la pas pe aleea aceasta. După un galop să nu-i dai niciodată calului repaus complet.

— De ce ? Nu-l merită ?

— Ba îl merită, i-a răspuns Dodo, făcîndu-l să zîmbească întrebarea Danei, nu însă imediat și de mai lungă durată. Sînt în pericol tendoanele lui.

— Iar tendoanele ?

— Sînt tot atît de gingașe ca și inima noastră, Dana. Să nu le treci niciodată de la un efort maxim la un repaus total. Încordarea din ele trebuie să se destindă încet. Ți-o spun fiindcă, după cum ți-am mai atras atenția, țin să faci artă din sportul acesta, nu gomă.

— Te referi cumva la Tilly ?

— Nu atît la Tilly, cît la altele, multe.

La o răspîntie de alei le-a ieșit înainte o cabană și în fața cabanei o femeie cu sorț alb și cu vorba pregătită pe buze.

— Dacă boierii doresc un pahar de lapte bătut, sînt gata să vi-l servesc.

— Ați și început cu laptele bătut ? a întrebat-o Dodo. Nici nu s-a terminat bine iarna, Paraschivo, și tu gata cu laptele !

Femeia s-a dat mai într-o parte să-l privească mai bine și numai după ce-a scăpat de-o rază de soare, care o poleise din plin cu lumină, a putut să vază cu cine anume vorbește.

— A, matale ești, domnișoru Dodo ?!

— Eu, Paraschivo !

Înainte de a mai spune ceva, Paraschiva și-a trecut privirea spre Dana, s-o vadă și pe ea mai bine.

— Dar multe domnișoare frumoase mai cunoști dumneata, domnișoru Dodo !... Jos nu vă dați, să-mi faceți safteaua ?

— N-a mai fost nimeni ? Văd urme, Paraschivo.

— Au fost, dar au trecut numai, fără să poftească la laptele meu.

— Oi fi stîrpit, Paraschivo !

Paraschiva s-a oprit o clipă în loc să înțeleagă de ce i-a spus domnișoru Dodo că a stîrpit.

— Stîrpit ai zis, domnișoru Dodo ?

— Ia lasă femeia și n-o mai necăji, a intervenit Dana. S-a potrivit vorba dumitale la o glumă, atît.

— Păi de glume îl știu eu tare bun pe domnișoru Dodo.

— Laptele, că ne grăbim, Paraschivo.

— Îndată, zise Paraschiva, începînd a pune grabă în pași.

L-au băut și ei de îndată, seara începînd să se lase rece.

— Cu bine, Paraschivo.

— Cu bine, domnișoru Dodo, și mai poftiți, vă rog. M-am mobilat și mai acătării anul acesta. Dacă ați fi intrat înăuntru, nu v-or mai fi fost a plecare așa repede !

Dana l-a privit uluită, abia acum înțelegînd rostul cabanelor cu lapte bătut, din pădurile mărginașe Bucureștiului.

— Să plecăm, Dodo, i-a spus ea cu tonul care înseamnă hotărîre de nestrămutat.

— O idioată ! i-a răspuns el, care n-are de ce să te supere. Nu e ea vinovata.

— Începem trapul ? l-a întrebat, nevoind a ști cine sînt vinovații.

— Să-l începem.

Pe Șosea, șirul automobilelor ieșite să plimbe femei frumoase la volan putea fi văzut mai bine acum. Pe Dana n-o preocupa însă decît calul ei. Îl auzea pe Dodo strigat din fuga mașinilor, îl auzea și pe el răspunzînd, dar să vadă cine au fost și să-l întrebe cine sînt n-a arătat nici o curiozitate Dana. În fața unei atari dezinteresări, Dodo a găsit mijlocul de a face auzite nume cu răsunet monden.

— Nu se mai lasă de goană Liana Vladisopol. N-a învățat-o minte piciorul rupt anul trecut! a spus el odată, fără ca Dana să întrebe cine e Liana Vladisopol și cum și-a rupt piciorul.

— Rejanne cu un nou Buick?! Vra să zică anul și mașina, Rejanne?! Bravo! a spus Dodo în alt rînd, fără să atragă atenția Danei nici de data aceasta.

Și tot așa cu Anișoara Ciupagea, cu Dichy Olmazu, cu Dody Săbăreanu, precum și cu alte Dody, Dichy și Anișoare, cunoscute toate în lumea care s-agită, avînd drept masă de lucru cada și pe cel de-al doilea *ego*, oglinda.

Atitudinea Danei i-a retezat din aripile noului avînt. Faptul că nu-i pasă de toate cîte îl strigă, că la remarcele lui cu nume luate din salba de aur a Bucureștiului nu are nimic de spus, l-a descumpănit întrucîtva. Se schimbase Dana. Să fie deci cu toată grija, să n-o piardă. Să nu forțeze nimic. Sînt femei pe care oricît le-ai aștepta, nu vin dacă nu sînt și chemate. Și sînt altele care, dacă vrei să vină, să nu le chemi, ci să le aștepți numai. Drumul vieții e unul și același sub picioarele tuturor, îl încep însă unele dintr-un capăt și altele din celălalt. La pădure, mai că era să se strice căruța! Să i-o facă și mai multe nu, Paraschiva! Noroc că a știut să lase cortina la timp, punînd în felul cum a făcut-o idioată, și puțină revoltă ruptă din sufletul lui. Altfel, cine știe dacă nu se rupea iar gheața sub picioarele lor!

— Să mai facem puțin pas, Dana.

— Știu că e nevoie, dar nu m-aș opri de loc, Dodo, a zis Dana, domolind calul în pas.

Recîștigîndu-i atenția, Dodo a mai încercat o dată să-i pună curiozitatea la încercare.

— Ai văzut, Dana, ce dorință de evadare la aer ? E plină Șoseaua de mașini.

Le-a privit un moment Dana mașinile, dar absentă.

— Primăvara, Dodo. Răscolește în fiecare. Plăcerea lor o găsesc însă redusă. Merg pe unde trebuie să meargă, pe cînd cu calul mă duc unde vreau. Calul îmi dă pe acel vreau, integral. Și niciodată n-am împlinit mai mult pe acest vreau, ca astăzi, datorită numai și numai animalului acesta.

— Și animalului cestălalt, care e omul, nu-i datorezi nimic ? întrebă Dodo, înșirîndu-se în numărul animalelor.

— Lui, mulțumirea pentru ce mi-a dat calul. Sau poate e puțin ?

Întrebarea era pe placul lui Dodo, și mult ar fi știut el să răspundă dacă de o altă femeie ar fi fost pusă, dar cum de la Dana a pornit, l-a cam încurcat puțin. Grija aceea pe care trebuie s-o păzească mereu l-a pișcat de limbă și i-a atras luarea aminte : prudență și cînd ți se pare împrejurarea prielnică. Cu femeile să nu fii sigur niciodată. Te pălmuiește una, cu atît cît numai o mîngîire ar însemna lovitura, și te mîngîie alta fiind mai mult decît o palmă izbită mîngîierea ei. Căznește-te acum să poți alege care e palma și care mîngîierea.

— Oricît de puțin ai da, e mult cînd vine de la tine, Dana, și-a făcut el auzit răspunsul, chinuit pînă să ajungă la forma aceasta.

— Nu te mai recunosc, Dodo !

— Schimbarea e în bine sau în rău ?

— Nu aș putea să spun că ai pornit de la rău spre bine, căci rău, așa cum trebuie să înțelegi acest cuvînt acum, n-ai fost niciodată. Ai avut însă un alt limbaj odată. Mai aspru și poate nepotrivit vîrstei mele de-atunci. Uiți că am fost o fată al cărui întins pămîntesc se sfîrșea la porțile casei ?

— Știu, știu, Dana, cît de departe de viață te-au ținut porțile acelea.

— Galopul de astăzi simt că m-a apropiat de marginea unei răzvrătiri. M-a adus voinică, în fața voiniciei vieții. Ce-o să iasă din lupta mea cu viața, nu știu, dar cine nu luptă, cine nu înmulțește viața cu a lui, nu me-

rită un cer senin deasupra frunții. Și e ciudat cum această precizare a nelămuritelor mele sentimente din urmă mi-a adus-o galopul acesta.

— Nu e ciudat de loc, Dana. Numai fapta călește omul. Cuvîntul l-a mințit totdeauna. Oamenii care cu viața lor au putut s-o stăpînească pe-a altora, n-au prea stat cu creionul într-o mînă și cu fruntea sprijinită într-alta. Aceștia au trăit afară, nu în birouri, și-au muiat condeiul lor în sîngele vieții, nu în cerneală. Cerneala o poate lua în peniță oricine, pe cînd fapta, fapta care clădește faptă, cere, mai întîi, ceea ce ai simțit tu astăzi, *răzvrătirea*.

— Dodo, ești de nerecunoscut! și-a arătat din nou vădita surprindere Dana. Și pe deasupra, se petrece ceva paradoxal cu tine. Pledezi întîietatea faptei cu puterea cuvîntului, în loc cu puterea propriei tale fapte.

Dodo iar a rămas încurcat. A ascuns, oare, în cuvintele ei o invitație la faptă? Curioasă construcție de femeie! Pînă acum a avut impresia că de cîte ori a fost hotărît să treacă la faptă, dă greș, și acum, poftim, invitația la faptă!

„Oi fi și sinceră în nelămuritul tău chip de acum, dar să știi, Dana, că în greșeală n-are să mă mai ducă. Fie și de s-o lungi drumul pînă la tine. Să te pierd, nu mai vreau."

Dar nici să pară că n-a înțeles-o, n-a voit, Dodo.

— La faptă nu ne împinge voința noastră, Dana. Să fim bine înțeleși asupra acestui punct. La fapta ta de astăzi — galopul, cu toată răscolirea lui care te-a adus în fața răzvrătirii — nu voința ta a vrut. A vrut viața și tu ai ascultat-o numai. Te-ai supus ei. Și bine ai făcut, căci vai și amar de acela care nu i se supune! La fel, faptele mele. Eu sînt numai executorul lor. Nu trec la ele fiindcă voiesc. Mă trece viața la ele. Adineauri ai spus că pledez întîietatea faptei cu puterea cuvîntului și nu cu a propriei mele fapte — cum poate te-ai fi așteptat — lucru care îți pare paradoxal.

— Să mai fim înțeleși și asupra altui punct, Dodo. N-am referit cele spuse la tine și la mine. Te-am pus în cauză pentru un punct de plecare, nu pentru a rezolva propria ta cauză.

„Iar m-a-ncurcat! Poftim treabă! Dodo, Dodo, las-o cu precizările că nu eşti pe drumul cel bun. Nu vezi că e atît de turburată după galopul acesta încît nu mai are nici o constanţă în ceea ce gîndeşte şi spune? Pune de o parte şi bucură-te numai de faptul că în Dana s-a rupt echilibrul. Că a ameţit-o viaţa şi că de acum nu mai e stăpînă pe ea. Iar cînd o femeie ajunge aici, trebuie într-altfel cumpănit. Ori prinzi o clipă prielnică, dar prielnică să poţi trece pe dată la fapta care să n-o lase să mai gîndească, ori laşi să o prăvale cu totul ameţirea şi atunci nu mai e nevoie decît să-ţi întinzi braţele. Fii atent, Dodo!“ i-a mai atras o dată atenţia cel de-al doilea Dodo, ascuns în el.

— E tocmai la ce m-am limitat, Dana. La un punct de plecare numai. În cauză nu mă aduc *voit* niciodată. Ţi-am mai spus-o parcă.

— Ia să lăsăm discuţia asta, Dodo. Am pornit de la primăvară şi am ajuns să filozofăm! Ce facem mîine?

— De va fi o zi bună, ieşim.

— Să fie, Dodo. Să fie o zi cu soare, plină de soare, să pot da drumul calului cît o putea, ca să mai scurtez din calea întîrziatei ce sînt!

„Înnebuneşte tu iară că ştiu eu ce am de făcut! îşi zise Dodo în gînd. Are Dodo timp să te aştepte pînă ţi-i scurta cît trebuie calea!“

— Să fie, Dana. Şi va fi, pentru că nici Dumnezeu nu are dreptul să stea în calea ta.

Ajunşi la capătul şoselei, acolo unde călăreţii descalecă, au oprit. Au dat caii soldaţilor care aşteptau şi la dorinţa lui Dodo, de a conduce-o acasă, Dana şi-a făcut auzită pe a ei:

— Numai pînă la o maşină, Dodo. Ţi-am răpit destul timp.

— Mă opresc acolo unde mă vei opri.

— Frumoase cuvinte!

— Să nu vrei niciodată mai mult decît vrea femeia.

— De ce nu le-ai lăsat cum le-ai spus? Le-ai ştirbit frumuseţea.

„Idiotule! i-a şoptit în gînd cel de-al doilea Dodo, ascuns în el; iar îţi dai în petec?!“

— Dana, să ne rugăm în seara asta pentru ziua de mîine. Să fie o zi așa cum o vrea inima ta. Le-am redat frumusețea, ori ?...

— Asta o să vedem mîine. La revedere, Dodo, și încă o dată, toată mulțumirea mea pentru ziua de astăzi.

— O primesc, fiindcă vreau să am ceva de la tine, astăzi.

„Iar începi, idiotule ? Tot nu-ți mai intră în cap cum trebuie să te porți ?“ și-a spus la timp cel de-al doilea Dodo, sfatul.

— Ești incorigibil, Dodo ! i-a spus și Dana, urcîndu-se în mașina care, la gestul mîinii ridicate de Dodo, a oprit. În orice caz, pentru mîine aștept un telefon. Ora depinde de tine. Știu cît ești de ocupat. Și voi ști să prețuiesc și cum trebuie sacrificiul tău, a mai adăugat, în timp ce a tras după ea portiera automobilului.

Mîna lui Dodo, din nou ridicată în chip de salut, a pus capăt întîiei lor ieșiri la cîmp...

Acasă, Dana și-a împărtășit bucuria povestind lui Frère Culai cum a decurs călăria la cîmp.

— Rîdeam de Dodo, la Iași, cînd începea și nu mai sfîrșea cu caii și călăriile lui, dar pentru multe din părutele mele laude de atunci i-am dat astăzi dreptate.

— E un călăreț, Dodo, a aprobat de la început Neculai Brateș.

— Ai spus puțin, Frère Culai ; e un artist. Călăria nu e numai un sport. Cînd știi s-o faci ca Dodo, e o artă.

— O fi și artă, nu te contrazic.

— Și-ți dă satisfacții depline Frère Culai. Galopul mai cu seamă. I-ai ascultat vreodată ropotul ? Să nu crezi că exagerez, dar nu e un marș mai bărbătesc decît acela pe care îl cîntă copitele calului, în galop.

— Dana, zise zîmbind Neculai Brateș, pariez că-mi repeți cuvinte spuse de Dodo

— Sînt ale mele, Frère Culai. L-am ascultat astăzi, și în atît mi s-a părut că pentru o vitejie a mea îl cîntă, încît îl ridic la rang de imn, închinat mie.

Neculai Brateș o privi cu puțină mirare. I-a mai vorbit și altă dată de călărie, de orele de la manej, de tehnica trecerii peste obstacole și de cîte alte pretențioase enunțări ale învățatului ei să încalece, dar niciodată nu s-a

întors în atît de îmbătată de călărie. Ba, uneori i s-a plîns că o doare, cînd mijlocul, cînd mușchii picioarelor, că a călări în manej e după ea egal cu maratonul într-o cameră și astăzi îi cîntă copitele calului un marș pentru vitejia ei, marș pe care îl ridică la rang de imn închinat tot ei !

Dar, cu prea multă stăruință n-a gîndit Neculai Brateș asupra celor auzite, pentru că, în ceea ce putea fi un pericol călăria, a fost înlăturat de la început. Profesorul nu era altul decît Dodo, și care e părerea Danei despre Dodo a auzit-o el în multe rînduri la Iași. Un om de nimica ! Un superficial. Un om care nu are nici o tangență cu arta. Un partener la tenis și nimic mai mult altceva.

Totuși, a reținut ceva Neculai Brateș. Omul care la Iași nu avea nici o tangență cu arta, era un artist astăzi. A pus însă ceea ce a reținut în sarcina marșului cîntat de copitele calului, admițîndu-i, datorită efectelor acestui marș, și inconsecvența dovedită. De altfel, entuziasmul Danei mai putea avea un aspect. I se întîmplă și lui să aibă expansiuni, uneori chiar copilăroase, cînd reușește să rezolve pe hîrtie răspîntiile în care i s-a oprit creionul. I-a dat astăzi călăria la cîmp o bucurie mare și cuvintele prea marilor bucurii au ceva sărit în ele. Și să nu uite nici faptul că a fost o copilă Dana cînd s-au căstătorit și că lîngă el tot o copilă a rămas. Au ei oamenii mari, și bătrîni chiar, manifestări de soiul acesta, copilăroase și n-o să aibă Dana, un copil, cu toată căsătoria ei de aproape doi ani ? !...

Să nu și-o împartă și cu doamna Otilia bucuria ei, nu a putut, Dana. Așa că, după Frère Culai, a urmat Tilly.

La început a găsit telefonul ocupat. Era la ora cînd domnul Remus se afla în dormitor și doamna Otilia la telefon. Iar la celălalt capăt al firului, desigur, Dodo.

— Cum a fost, Dodo ? l-a luat doamna Otilia repede și băiețește l-a întrebat. Promite ? Are curaj ? O să fie ceva de cuplul nostru sau e compromis din fașe ?

Dodo, la auzul întrebării, pusă chiar în ziua aceea, a deschis strategia sentimentală la pagina respectivă, să

afle care este manevra de executat. Şi, cum strategia sentimentală îl servea la timp cu soluţiile, l-a servit şi de data aceasta.

— N-aş putea spune că s-a comportat prost. Avînd însă în vedere că e prima dată cînd iese la cîmp, i-am înţeles temerea.

— E fricoasă ? Mi se pare că n-am făcut nici o treabă cu alegerea ei ca parteneră în cuplu !

Ducîndu-l soluţia aleasă între două tăişuri, Dodo a căutat să le ocolească pe amîndouă. Pagina respectivă din strategia sentimentală l-a sfătuit să n-o arate cumva mai curajoasă decît doamna Otilia, şi n-a arătat-o. S-a ivit însă neprevăzutul. Lipsa de curaj a Danei ameninţă nădejdea doamnei Otilia : victoria lor în cuplu la viitorul concurs hipic. Or, nici aceasta nu e bine. Dacă, privită dintr-un anume punct de vedere, lipsa de curaj o mulţumea pe doamna Otilia, din alt punct privită, al rezultatului pur, a neliniştit-o. Dodo a văzut însă de îndată punctul slab al soluţiei şi a adus corectura necesară.

— Dar nu în atît să te facă să disperi. Voi face totul ca să învingeţi. O voi scoate mai mult în teren, zilnic, de se va putea, şi pînă în mai, la concurs, o fac cu demnă să stea lîngă tine.

— Dodo, te rog, nu mă lăsa. Am făcut greşeala să-i promit şi acum n-am ce face. Fă-o pentru mine, insistă, chinuieşte-o dacă e nevoie, cu lingura, cu linguriţa, numai dă-i curaj să mă poată acompania în măsura cuvenită.

Dodo, suflet de adevărat prieten, s-a angajat şi la aceasta.

— O voi face. Şi o voi face fiindcă eşti tu în joc. Eşti mulţumită ?

— În atît încît nu mă pot abţine să nu te sărut şi prin telefon.

— Vra să zică tu îţi acorzi o excepţie pentru acest sărutat şi mie n-ai voit să mi-o admiţi !

— Nu mă mai judeca, Dodo, prin telefon.

— Aha, acum, să nu te judec prin telefon !

— Judecă-mă cînd oi veni la tine. A, da, ia stai puţin ! spuse cu un alt ton doamna Otilia ultimele cuvinte.

Cum, zilnic de se va putea? Ai uitat de zilele noastre?

— Cum o să le uit, Tilly? a liniștit-o și în această privință pe doamna Otilia, Dodo, deși tare ar mai fi sărit peste ele, numai și numai să fie mai des văzut cu Dana la Șosea. Zilnic, bineînțeles, în afară de zilele noastre.

Dana a încercat de trei ori telefonul, pînă a găsit numărul liber.

— Tu ești, Dana?

— De un sfert de oră de cînd încerc să te sun și mi-a fost imposibil!

— Exact, a fost ocupat. O soră a lui Remus, care mă plictisește cu întrebările ei nesfîrșite ori de cîte ori vrea să-și facă o rochie. Dar, ia spune-mi, cum s-a desfășurat călăria? Ești mulțumită?

— Ca niciodată, Tilly! Tocmai pentru lucrul acesta am vrut să-ți telefonez. O datorez în mare parte ție.

— Ei, asta-i acum! a răspuns într-o doară doamna Otilia, pișcată în obraz de zîmbetul galben. „Nu cumva marea ei mulțumire e în legătură cu Dodo?!“

— Da, da. Uiți că de la tine a plecat îndemnul?

— Nu uit, dar eu te rog să treci peste ce-mi datorezi și să ajungi la călăria ta de astăzi. Am neglijat să te previn că în întîiele ieșiri la cîmp ne lipsește tuturor curajul.

— Curajul?! Am să mai dau din el și lui Dodo! Am mers pe unde am vrut și cum am vrut și nu m-am dat la o parte din fața nici unui obstacol. Și în iureș, Tilly!

Doamna Otilia n-a mai știut ce să spună. Gîndurile i se învălmășau unele peste altele, neavînd timp să stăruie, fie și oricît de puțin, asupra fiecăruia. Ce să mai spună? Dodo i-a spus că-i fricoasă, și ea... Pe cine să creadă din amîndoi? Ori Dodo minte, și atunci trebuie să aibă un scop minciuna lui, ori, în cel mai bun caz, i s-o fi părut Danei mare scofală că a făcut un galop la cîmp și că a sărit un șanț de nimica. Probabil că asta este.

— M-auzi, Tilly ?

— Da, draga mea. Ce să-ţi spun, am rămas extaziată de bucurie ! Îmi pare bine că ai curaj. Vom fi alături ca două zmeoaice şi praful o să se aclagă de rivalele noastre. Am de plătit multe polițe, Dana ! Am avut un ghinion anul trecut, extraordinar !

— Eu port noroc, Tilly, aşa că s-a sfîrşit cu ghinionul tău.

„Lasă că o să mă lămuresc eu şi cu norocul care mi-l porţi !“ a spus, în gînd numai, doamna Otilia.

— În orice caz, trebuie să fiu prevăzătoare. Am să reîncep de pe acum antrenamentul, a mai spus, de data asta tare, doamna Otilia. Ştii, chiar trebuie să ne obişnuim alături. Într-un cuvînt : ori vedete, ori ne lăsăm de călărie.

— Va fi şi aceasta, Tilly. Dar bucuria cea mare despre care voiam să-ţi vorbesc se referă la altceva.

„Aha ! făcu iar în gînd doamna Otilia. Nu cumva or fi ajuns cu galopul pînă la... Iaşi şi s-o fi lăsat cucerit de data aceasta Dodo ?“

— Dornică să te-ascult, Dana. Se poate ? — spuse cu puţină întîrziere doamna Otilia.

— Mai mă întrebi dacă se poate, cînd pentru această mărturisire te-am căutat ?

— Mărturisire ? ! Îmi place cum ai etichetat-o. Sînt numai urechi, — mai adăugă — dar că i-a plăcut cuvîntul mărturisire, a minţit doamna Otilia. Dumneaei cînd are de *mărturisit* ceva se referă numai la buclucaşa asta de inimă care se vrea mereu călătoare şi nicidecum dornică să se odihnească lîngă domnul profesor Remus Dimitriuc. Aşa că pentru doamna Otilia, cuvîntul mărturisire îşi are bine precizată valoarea nominală. Şi e bine precizată poate tocmai din cauză că a redus-o numai la atît de puţin. Deci, e de ascultat cu amîndouă urechile, ceea ce a şi făcut-o să spună că e numai urechi.

— Tilly dragă... dar să meargă mai departe cu mărturisitul, nu a mers, pînă ce nu s-a asigurat că dincolo de spaţiul de siguranţă cuvintele ei n-au să treacă.

— Te-ai și oprit ? a executat-o repede doamna Otilia, știind dumneaei ce-nseamnă cînd rămîi cu cuvîntul spînzurat în vînt. Una gîndești și alta spui.

— Puțină emoție, Tilly.

— A trecut ?

— Da, și iar s-a oprit.

— Altă emoție ?

— Nu, nu, Tilly, dar nu găsesc cuvîntul cu care să încep, a mai mințit o dată Dana. Vreau să-ți mărturisesc că după călăria de astăzi mă simt alta.

— Nu mai mi-o spune că văd ! Treci din emoție în emoție și nici nu găsești cuvîntul de început ! Tu, care după cîte am constatat pînă acum, te-ai jucat cu scînteia lui și l-ai aprins ori de cîte ori a trebuit să ardă ! Crezi c-am uitat cum i-ai executat pe Ionaș Carabețeanu și pe Gicu Baculea ? Și acum...

— Dar ce poate conta Ionaș Carabețeanu și Gicu Baculea, pe lîngă marea mea bucurie de astăzi ? !

— Da mărturisește-o o dată, Dana dragă, că m-ai făcut curioasă !

— Ei bine, trec la ea oricum și cu orice cuvînt de început ! M-a dezrobit, Tilly. M-a înarmat cu încrederea în mine. Și m-a înălțat acolo unde pot să domin și să judec numai cu puterea și judecata mea. Toate acestea mi le-a dat galopul de astăzi. Poate că a fost și o nebunie ce am făcut, dar iureșul în care am împins calul peste orice mi-a ieșit înainte a trezit din somn forța mea de viață. M-am dus numai cu gîndul unei simple călării și m-am întors, Tilly, hotărîtă să lupt.

— Bravo, Dana !

— Poate că ți-ai dat seama, din cîți moldoveni ți-au ieșit pînă acum în drum, că, în tot ce spun și fac, e absent sentimentul de luptă. Ei bine, sentimentul acesta l-am primit astăzi cadou. Și mi l-a dăruit calul, cu fuga lui.

— Interesant, draga mea. Ați alergat mult ? a întrebat-o apoi doamna Otilia, dornică să pătrundă cît mai mult în nepotrivirea ce s-a arătat a fi între cele spuse de Dodo și cele mărturisite de Dana.

— Mult, Tilly. Şi aş fi alergat într-una, dacă Dodo m-ar fi lăsat. I-am tras şi o spaimă. Aşa, cel puţin, pretinde.

— Ce spaimă? s-a înfipt iar cu repeziciune întrebarea doamnei Otilia.

— Ne-a ieşit înainte o stînă. Calul, am simţit aceasta bine, se pregătea s-o înfrunte. Dodo mi-a spus s-o ocolim. Nu eşti încă destul de legată cu calul ca să poţi sări obstacole mari la cîmp, mi-a zis. Abate calul, căci altfel nu-mi iau răspunderea. Eram între ciocan şi nicovală. De o parte Dodo, cu interzicerea de-a sări, şi de cealaltă calul, hotărît să treacă drept peste gardul stînii. Crede-mă, Tilly dragă, că, în faţa hotărîrii calului, am avut şi eu pe a mea. Înainte, orice s-ar întîmpla. M-aş fi simţit ruşinată faţă de cal, dacă, datorită laşităţii de-a înfrunta pericolul, l-aş fi abătut de pe drumul luat. Hotărîrea mi-a cunoscut-o de îndată. I-am slăbit dîrlogii şi l-am strîns cît am putut între pulpe. Iar săritura, dublă, intrînd şi ieşind din stînă, a fost mai mult un zbor. Zi, Tilly, că nu am făcut ce trebuia.

— Bravo, Dana! Sigur că da! La fel s-a întîmplat şi cu mine. Dodo îşi închipuie că pericolul trebuie înghiţit cu linguriţa. Dimpotrivă, pericolul trebuie atacat dintr-o dată. Bravo! Dacă ai fi acum lîngă mine, te-aş fi ameţit în sărutări.

Dar tot ca şi mai înainte, una spunea doamna Otilia şi alta gîndea. Despre întîmplarea cu stîna nu i-a suflat nici un cuvînt Dodo! De ce oare? Şi a mai gîndit cît a mai gîndit şi a ajuns doamna Otilia la convingerea că din menajamente pentru ea n-a suflat Dodo nici un cuvînt referitor la săritul stînii. I-a spus ea Danei că la fel s-a întîmplat şi cu ea, dar adevărul e altul. S-a căznit mult Dodo pînă s-o facă să treacă fără teamă obstacolele. Şi a ţinut-o la „măturele“, cum obişnuia el să numească micile garduri de nuiele, şedinţe nenumărate, şi apoi chiar că numai cu linguriţa a trecut-o la cele mai mari. Nu, aceasta e cauza. Alta nici n-are cum fi. A dovedit Dodo încă o dată că e un om fin şi că ţine la ea. „Bravo, Dodo! i-a spus şi lui în gînd doamna Otilia. Şi pe tine chiar că te-aş ameţi în sărutări, dacă ai fi lîngă mine acum.“

— Tu ai avea dreptul la ele, Tilly. Tu mi-ai deschis porțile noului drum. Tu ai fost cu ideea să-ncep călăria.

— Deie Domnul ca porțile deschise să fie porți de viață nouă, Dana dragă. Crede-mă că o meriți.

— Îți mulțumesc, Tilly. Tu, altfel?

— Aproape bine. Și ca să fie bine de tot, o să reîncep călăria. *Apropos*, nu mi-ai spus cum e cîmpul?

— Puțin moale.

— Ați fost și-n pădure?

— Da.

— A început laptele bătut?

— Da, Tilly, am și băut primul pahar.

Doamna Otilia, auzind că au și băut primul pahar, simți o apăsare pe piept. Știe ce-nseamnă un pahar de lapte bătut, băut în prag de viață nouă.

— Mîine ieșiți?

— După cum va fi vremea. A rămas să ne telefonăm. Hai și tu, Tilly. Închide sindrofiile că a venit primăvara.

— Bine, draga mea. De mîine contați și pe mine.

— Simt că lîngă tine o să fiu și mai nebună.

Capitolul XII

DOAMNA OTILIA S-A PUTUT CONvinge că bănuielile dumneaei au fost gratuite. Participînd şi ea acum la călărie, şi-a dat uşor seama că Dodo s-a păstrat numai în rolul de profesor. Se încriminează chiar că prea lesne o porneşte cu bănuielile. Dodo, săracul, nici gînd de aşa ceva! L-a rugat şi face ce l-a rugat. Nu cu plictiseală, dar nici cu entuziasm. Ba, dacă a văzut ea bine la început, de o uşoară amăreală nu era străin. Acum însă şi-a revenit în normal. E ca totdeauna vesel şi plin de vervă. L-a şi întrebat, într-un moment prielnic, Dana fiind cu cîţiva paşi înaintea lor, dacă l-au plictisit oarecum şedinţele de pînă acum, şi el, suflet deschis, i-a declarat net:

— Te miri de ce am revenit? Lipseai! Începusem chiar să te bănui. Mi-ai dat-o pe cap, ca să-ţi faci timp liber.

— Bravo! Aşa mă cunoşti?

— Ţi-am spus-o cum am simţit-o, Tilly. Puteam să ţi-o zic cu alte vorbe. Căutate, îmi stau la îndemînă toate cuvintele. Am voit însă să-ţi trec tot sentimentul, aşa cum m-a torturat în ceasurile acelea. Şi să mai ştii ceva, Tilly. Să fugi de cuvintele alese. Adevărul nu se spune cu cuvinte alese. Minciuna da, caută cuvintele. Adevărul însă îl turnăm în vorbele de plumb ale amărăciunilor noastre, vorbe care, dacă nu au lustrul stilistic, au, în schimb, adevăratul relief a ceea ce simţim.

Doamna Otilia l-a ascultat în tăcere şi timp să-i mai răspundă n-a avut. Dana era din nou lîngă ei, după repetate încercări de-a pune calul în galop, pe piciorul voit de ea.

— Îl ia greu pe piciorul stîng, Dodo.

— Semnul cel mai bun că o să calci cu dreptul la concursul hipic, i-a răspuns Dodo, regăsindu-şi spontaneitatea, după cele în treacăt schimbate cu doamna Otilia. În gînd însă a mai zis ceva Dodo : „E drept, am spus-o prea din topor ! Mi-ai dat-o pe cap, ca să-ţi faci timp liber. Dar pînă la urmă am adus-o bine din condei !“

— Cum era o zi însorită, terasa restaurantului Flora oferea odihnă la mulţi din cei porniţi să se plimbe pe jos. Privindu-i, Dodo se lăsă prins de o reflecţie ce purta pecetea genului său.

— Îi vedeţi ?

— Pe cine ? a întrebat doamna Otilia, crezînd că de cineva anume întreabă ?

— Pe cine ! ! Pe ei !

— Care ei, omul lui Dumnezeu ?

— Pe ei, oamenii diavolului ! şi zicînd pe ei, i-a arătat cu capul pe toţi cîţi stăteau la mesele restaurantului.

— Zi, omule, că vorbeşti în general. Credeam c-ai zărit pe cineva din cunoscuţii noştri.

— Nu, îi arăt pe aceştia, pe aceştia toţi din mulţii noştri necunoscuţi.

— E, şi ce e dacă îi vedem ? a întrebat doamna Otilia, pentru amîndouă.

— Îi vedeţi cît de simetric sînt împărţiţi ? Un domn, o doamnă ; şi aşa mai departe.

— E, şi ce e cu asta? a întrebat tot doamna Otilia, Dana păstrîndu-se tot timpul într-o atentă tăcere.

— Este şi asta o minciună, iată ce este!

— Mă rog, ce minciună? continuă a-l întreba doamna Otilia, părîndu-i-se că minciuna aceasta trebuie să fie în legătură cu cealaltă minciună, despre care au vorbit în clipele cît au fost singuri.

— Iată ce minciună: dacă s-ar fi aşezat la mese aşa după cum le-ar fi pofta inimii şi celelalte pofte, ar fi altfel decît îi vedeţi acum, riguros aranjaţi în respectul actelor de căsătorie.

— Cum altfel, că tot nu pricepem?

— Să vi-i arăt atunci şi cum i-aş vedea eu altfel aranjaţi: un domn, cu mai multe femei; mai mulţi domni, patru, cinci, poate chiar şase, cu aceeaşi femeie; un domn cu mai mulţi domni, mai tinerei decît dînsul; o doamnă în vîrstă, puţin sau chiar mai mult, tot cu vreo doi, trei tineri; o doamnă, cu altă doamnă sau chiar domnişoară; un domn bătrîn, în jurul lui cu vreo două, trei fete; şi aşa mai departe. Număraţi pe capete, ar ieşi tot cîţi sînt şi acum Atîţi bărbaţi, atîtea femei, atîtea fete. Numai orînduirea lor ar fi alta şi adevărul stă în această altă orînduire. Spuneţi şi voi acum dacă n-am avut dreptate s-o numesc o minciună?!

Dana a zîmbit numai, dar Dodo s-a mulţumit şi cu acest zîmbet. Că dacă Dana de la Iaşi ar fi fost, i-ar fi răspuns ea ceva, şi acel ceva n-ar fi fost de loc pe placul lui. În schimb, doamna Otilia a făcut mai mult decît să zîmbească; a vorbit:

— Morală, sarcasm, sau ce ai vrut să arăţi cu asta, Dodo?

— Nici una şi nici alta. Un adevăr numai. Un adevăr care n-ar mai trebui ascuns. Se spune că omul se bucură de-o independenţă integrală. E iarăşi o minciună. Face el ce vrea să facă? Nu! E mai sclav ca oricînd. Şi credeţi voi că dacă ar fi să se manifeste viaţa după placul nostru, al tuturor, cu toţii trăind în lumină şi nu în umbră, ar mai fi societatea lezată în moravurile ei? Haida de!

— Şi eu tot nu ştiu ce-ai vrut să spui, Dodo.

— Nimic altceva, decît că am interpretat o masă de capete, ale unor oameni independenţi.

— Nota 10 la interpretare! i-a pus doamna Otilia, în catalogul vieții.

— Și 3 la călărie, fiindcă nu ne mai scoți din pas, și-a făcut Dana cunoscută dorința.

— Atunci să începem revolta. Să facem ce vrem. Și pentru că galopul îl vrem acum, poftiți la galop, a zis Dodo, înfigîndu-și pintenii în burta calului.

Ca totdeauna însă, a mai zis și altceva. Și tot ca totdeauna, acest altceva a fost zis în gînd. „Au fugit să-și dea o părere și una și alta. De Tilly mă mir că nu și-a spus-o. Că de ce părere este, o știe ea lumea toată. Cît despre Dana, după cîte-mi miroase, a început să-i zbîrnîie pe deasupra capului o muscă. Fii atent, Dodo, să fie a ta."

Pînă către sfîrșitul lui martie, antrenamentul Danei și al doamnei Otilia a urmat în zilele fixate de Dodo, nestingherit. S-a întîmplat însă ca în una din serile acestui sfîrșit de lună, la ora cînd masa e gata, Neculai Brateș să o refuze.

— Nu mi-e bine. Să-mi facă un ceai.

Era în birou, la scris, și răspunsul acesta l-a dat lui Ion.

De ce nu-i e bine, Ion a voit să-i citească în ochi, dar cum sta cu capul aplecat asupra mesei și rezemat într-o mînă, nu i-a putut citi boala, ochii fiindu-i sub obrocul mîinii de sprijin. Să-l întrebe, nu a făcut-o. Îi știe el obiceiul. Cînd scrie, să-l lase lumea în pace. Cum din lume făcea și el parte, voie neavînd decît duduița Dana să-l tulbure cînd scrie, a plecat.

Înainte de a ajunge la bucătărie, s-a abătut însă pe la duduița lui.

— Duduie, știți că e bolnav conașul?

— Bolnav?! Ce are?

— Iaca, nu l-am întrebat. Scrîie, și cînd scrîie, matale știi că nu-i chip să stai, cît de cît, de vorbă cu conașul. Mi-a poruncit numai să i se facă un ceai.

— A, nici nu mănîncă?! Să facă două, Moș Ion.

— Bine, duduiță, să facă două. Da' treceți la masă, că ia, e ora, și de-o bucată de vreme nu mai vreți să știți de dumneaei, zise Ion Măsălaru și plecă să ducă vestea ceaiurilor la bucătărie.

Ușa biroului s-a deschis din nou, apărînd Dana acum.

— Bună seara, Culai.

— Bună seara, și și-a ridicat ochii din caiet s-o întîmpine cu lumina lor.

— Am auzit că nu te simți bine; e-adevărat? l-a întrebat, punîndu-i o mînă pe frunte.

Pînă să-i dea răspunsul, a aflat dacă e adevărat sau nu.

— Știi că ai febră? S-aduc termometrul.

— Nu, iar începeți cu ale voastre?

— Cu ale voastre? Ai uitat pe semne că sîntem la București și că Mica e departe.

— Cu ale tale, atunci.

— Termometrul, *omul lui Dumnezeu!* fugi și de el?

Un alt răspuns n-a mai dat Neculai Brateș, fiindcă i-a rămas fixat gîndul pe trei cuvinte: *omul lui Dumnezeu!* Nu i-a mai spus niciodată așa. Că de la Frère Culai a trecut numai la Culai, o știe mai de mult și a înțeles-o întrucîtva, dar ca să-l dea afară și pe Culai din convorbirea lor de acasă și să-l poftească în locu-i pe *omul lui Dumnezeu,* aceasta numai acum o constată. Și încă într-o împrejurare în care cuvintele trebuie să fie mai calde ca oricînd.

Dar nu numai pe el l-a izbit *omul lui Dumnezeu.* A rămas surprinsă, spunîndu-l, chiar Dana. În drum spre baie, să aducă din farmacie termometrul, și-a pus și ea întrebarea aceasta. „De unde m-am trezit, Doamne, cu *omul lui Dumnezeu?*“ Mult n-a așteptat Dana să vadă de unde, căci repede i-a răspuns gîndul de unde: „de la Tilly. Nu-i spune ea mereu lui Dodo, *omul lui Dumnezeu?* L-am auzit prea de multe ori spus și s-a lipit și de mine. Dar cum n-are ce căuta în casa mea, am să-l dau afară, cu toate că e *omul lui Dumnezeu!*“

— Frère Culai, supune-te. Cu răutatea ei de totdeauna, Dana îți vîră acest cui subsuoară. Chinul nu durează decît zece minute.

S-au deschis într-altfel ochii lui Neculai Brateș, acum, privind-o. Tot mari și încălziți de boală, dar mai aveau și ce n-au avut cînd a auzit-o adresîndu-i-se cu omul lui Dumnezeu. Aveau în ei acum și uitare și iertare. Uitare pentru ce-a auzit și iertare pentru ce-a fost în stare să spună.

Trecute cele zece minute, termometrul a arătat starea febrei: 39 de grade.

— Frère Culai, la pat ! Vei lua numai ceaiul comandat şi mîine, de nu va coborî dumnealui, va avea să-şi spună cuvîntul doctorul.

— Iar doctorul ? ! spuse Neculai Brateş, aşa, ca şi cum doctorul, în aprecierile sale, este egal cu plictiseala.

— Cum iar ? ! — l-a întrebat Dana uitînd că a mai fost o dată doctorul la ei.

— Ai uitat ? Nu mi l-ai adus şi la Iaşi ? Şi care a fost rezultatul ? Să mă compromiteţi în faţa ştiinţei.

— Uuu, Frère Culai, dar de atunci a trecut multă apă pe Dunăre ! Şi asta înseamnă : *iar doctorul ? !*

— Iar, fiindcă a mai fost, şi acum vrei să poftească din nou !

Au adormit în gîndurile lor cele bune.

Întoarsă la gingăşia de altă dată, Dana i-a readus împăcarea în suflet. Poate şi de aceea a adormit atît de uşor Frère Culai. L-a trezit însă, nu după prea multă vreme, o durere în piept. Iar perna, în locul unde s-a odihnit capul, ardea.

„Hm, mi se pare că de data aceasta doctorul o să aibă ce spune !“ gîndi Neculai Brateş, în timp ce şi-a întors privirea spre Dana, cu frică de-a n-o deştepta. Dana dormea însă dusă şi din cînd în cînd, prin pufuitul buzelor, scăpa, în balonaşe de sunete, cuvinte răzleţe, rupte pe semne dintr-un vis.

A doua zi doctorul i-a găsit vîrful plămînului drept congestionat.

— Este nevoie să păstraţi patul.

Şi-a scris reţeta şi a făcut recomandările necesare.

— Voi trece şi mîine.

Apoi către Dana, în hol.

— Dumneavoastră o să-l îngrijiţi, doamnă ?

Dana a scos anevoie cuvîntul.

— Da.

I-a explicat reţeta şi felul cum o să i se aplice tratamentul.

— Sînt cam multe de făcut, dar să nu vă speriaţi că nu cer decît grijă. Pricepere specială, nu.

După plecarea doctorului, Neculai Brateş s-a adresat soţiei lui, spunîndu-i :

— Cred că ţi-a făcut plăcerea să mă vezi în pat. Să n-o începi însă ca la Iaşi, că telegrafiez cuconului Stejărel şi ne revoltăm iarăşi.

Prinsă de gînduri, Dana l-a ascultat cu atenţie înjumătăţită.

— Ce vorbă este asta, Culai ?! Cum o să-mi placă să te văd bolnav în pat ?

— Norocul meu e că nu e aici şi cucoana Roxana!

Nenorocul Danei consta tocmai din acelaşi fapt. Dacă ar fi fost la Bucureşti cucoana Roaxna, ar fi trecut asupra dumneaei toată nevoia îngrijirii şi ea ar fi putut să nu-şi întrerupă antrenamentul tocmai acum cînd numai o lună şi ceva o despart de concursul hipic.

Ziua era frumoasă şi, după cele hotărîte ieri, urma să iasă la cîmp împreună cu doamna Otilia şi Dodo. Să-i anunţe că nu poate.

— Tilly, te vestesc cu regret că nu pot ieşi.

— De ce ?

— A făcut Culai o congestie şi trebuie să rămîn să-l îngrijesc.

— Dar n-ai femeie în casă, Dana dragă, să-l îngrijească ?! Trebuie să stai numaidecît tu, toată ziulica, la căpătîiul lui ?!

— Nu, Tilly, e mai mult decît poate face femeia din casă. Trebuie să rămîn.

— Dacă e mai mult şi cazul nu tocmai uşor, fă altceva dragă, angajează o soră.

— O, dacă ar fi după el!

— Nici un dacă, draga mea. Telefonează la un institut să-ţi trimită o soră şi gata povestea. Vrei să ne periclitezi reuşita ? Ce mai e pînă la concurs ? O lună şi vreo zece zile. Tocmai timpul în care trebuie să ne înmulţim străduniile.

— Pe cuvînt, nu ştiu ce să-ţi spun.

— Ba să nu mai spui nimic şi să faci ce zic eu. Îl înveţi şi prost aşa, Dana dragă! Păi gîndeşte-te că anii s-adaugă şi de la o vîrstă oarecare congestiile astea au să se ţină lanţ. Telefonează şi într-un ceas ai infirmiera la tine.

— Să văd. Să mă mai gîndesc. Crede-mă că mi-e greu să abdic de la datoria aceasta.

— Of, uite-așa sînteți toate !

— Care toate, Tilly ?

— Toate cîte veniți de prin fundul țării. Aveți sufletul vîndut altora. Vouă nu vă păstrați nimic din el și cînd o să aveți de pus ceva în el, n-o să aveți unde.

— În orice caz, pentru astăzi mi-e peste putință.

— Mîine însă să nu te mai aud cu mofturi !

— Om vedea. Fii drăguță și informează-l din timp și pe Dodo. La revedere, Tilly.

— Pa, draga mea.

Terminînd, Dana a pus receptorul în furcă, dar să se dezlipească de lîngă telefon nu a putut. A rămas să treacă prin judecata ei cele spuse de doamna Otilia și în cele din urmă i-a dat oarecum dreptate. Altfel îl poate îngriji o soră și altfel ea. Sora are pregătirea necesară, pe cînd ea, cu ce-a rămas de la Mica, în zilele cînd îndrăznea să se aventureze în casa lor cîte-o rătăcită de boală. Pe Culai nici n-o să-l mai întrebe. O să-l pună în fața faptului împlinit. O să-i pară foarte curios, dar n-o să aibă ce să mai facă. De dat n-are s-o dea afară. Iar de-o va întreba de ce a făcut aceasta, știe ea ce-o să-i răspundă. Frumos ar fi fost să-i lase congestia pe mîinile ei neștiutoare ?

Zis și făcut. A căutat în cartea de telefon un institut de surori de caritate și a rugat să i se trimită una, cît mai grabnic.

Venind, i-a arătat prescripția medicală, cu toate cîte le are de făcut.

— Ce e de pregătit la bucătărie, spui mata femeii.

— E chiar ora unei tizane, doamnă.

Dana a sunat-o pe Lina, căreia i-a dat poruncă să fie zi și noapte la îndemîna sorii.

— Înțăles, coniță.

La apariția sorei cu tizana, Dana a găsit cu cale că e mai bine să nu fie de față. Numai în întîiele clipe ale surprinderilor rămîn în afară de control acțiunile omului. Trecute întîiele clipe, se potolește, gîndește, și ce mai are de făcut, face cu chibzuială.

Intrînd, l-a găsit aținind și prin deschizătura somnoroasă a ochilor Neculai Brateș a văzut-o pe Dana îmbrăcată în soră de caritate.

I-a trecut o vorbă, așa somnoros cum era.

— Văd că ți-ai luat rolul în serios. În orice caz, rău nu-ți stă.

— Ce-a spus domnul ? Mi se pare că v-am trezit !

Sunînd în urechea lui Neculai Brateș o voce străină, necunoscută, Frère Culai s-a zmucit din somn, frecîndu-se la ochi.

— Dumneata ? Cine te-a trimis ?

— M-ați chemat dumneavoastră, nu m-a trimis nimeni. Să luați tizana, domnule, vă rog, că e ora.

— Bine, pune-o dumneata aicea și fii drăguță și spune-i soției mele să vină.

— Întîi vă rog să luați tizana și pe urmă mă voi duce. Întîi datoria mea de soră și apoi celelalte.

„Poftim răspuns ! gîndi Neculai Brateș. Ce mai pui de călău se arată și asta !“

— Luați-o, vă rog, cît e caldă.

— E hai, să-ți fac hatîrul.

— Așa ! Acum să mă duc după doamna.

„Du-te-nvîrtindu-te ! Mai împotrivește-te dacă poți, Culai. Cu cucoana Roxana și Dana mai mergea cum mergea, dar cu dictatorul ăsta nu e nimic de făcut ! Știe să execute ! Noroc că e tînără și frumoasă. De era bătrînă, o opăream cu tizana.“

— Dorești ceva, Culai ? i-a luat vorba înainte, Dana, de cum a intrat, în așa fel ca să-i zădărnicească supărarea, de va fi supărat.

— Da, doresc să știu de unde a apărut pupăza asta aici ?

— A fost impusă de starea ta. La împotrivirile tale, pe care ți le cunosc de rîndul trecut, nu puteam să răspund și să birui cu ale mele. Știu ce-ai fi făcut cu mine. Te-ai fi împotrivit atît de frumos și cald încît, ca să te-ascult și să nu ies din dorințele tale, mi-aș fi înjumătățit grija. Or, nu de aceasta ai tu nevoie acum. După cîteva zile, după ce se va rezolva focarul, te vei putea juca și în felul acesta. Pînă atunci însă, Frère Culai, te trec sub autoritatea spitalicească a sorii.

I-ar mai fi putut spune ceva ? Nu ! Probabil că doctorul i-a făcut recomandări serioase și ea l-a ascultat aidoma. Dar, în fond, știe el mai bine decît toți doctorii ce are. O mică durere în vîrful plămînului. Atît numai.

Te doare azi și mîine nu te mai doare. Și din atît, doctorii aiștia întind cît vor dumnealor.

— Te-o fi speriat zevzecul ăsta de doctor. Tot n-ai mai învățat ce marfă vînd hoții aceștia? Știi cum privesc ei seriozitatea bolii? În raport de pacient.

— Ce vrei să spui?

— Oi fi crezînd că aiurez poate?

— Nu cred asta, dar nu te-nțeleg.

— Ai să mă înțelegi și la urmă ai să-i înțelegi și pe dumnealor. Dacă ar fi constatat ce am eu la un biet nevoiaș, știi care ar fi fost tratamentul prescris?

— De unde să știu!

— Mai nimica, domnule. Rămîi în casă mîine, diseară niște pahare zdravene în locul junghiului — junghi, m-auzi Dana, nu congestie — un ceai fierbinte și pînă poimîine ești omul care ai fost. Ei bine, aceeași stare se agravează în expunerea lui, după calibrul pacientului. Cu cît l-a cocoțat societatea mai sus, cu atît va fi mai gravă starea bolnavului. Păi să nu-i stupești între ochi și să nu-i dai afară?

— Iar te-ai pornit contra doctorilor? Dacă aș bănui că vorbești serios, te-aș judeca aspru, Frère Culai. Cum poți să vorbești într-astfel, tu, om de cultură?

— Tocmai pentru aceasta, Dănuțo. Inculții și proștii îi iau așa cum vor ei să fie.

Dana, cu alt ton:

— Mulțumește-mi mai bine frumos, că te-am dat pe mîna unei surori drăguțe.

— Drăguță ca drăguță, dar mi se pare că nu știe de glumă.

— Vra să zică ai și păcătuit?

— Cum de nu, dacă e așa de drăguță! Am rugat-o să lase tizana pe masă și să te cheme și pînă nu m-a văzut terminînd-o, n-a plecat de lîngă mine.

— E, spune și tu, Culai, puteam eu să fac lucrul acesta? Îți dai seama acum că e necesară? Cu un cuvînt, două ai fi făcut din mine ce-ai fi voit, ori nu de aceasta ai tu nevoie.

— Dar nu te pregătești să te duci? i-a zis el cu un alt ton, plin de sinceritate.

— Unde să mă duc?

— La călărie!

— Cum o să mă duc, Frère Culai ?! Matale bolnav şi eu la călărie ?!

— Da, ai dreptate ! a spus, falsificînd înţelesul cuvintelor. Da, sînt foarte grav şi cine poate cunoaşte clipa deznodămîntului ! *Apropos*, ţi-ai anunţat croitoreasa pentru rochia de doliu ?

— Eşti nesuferit, Frère Culai.

— Păi bine, Dănuţo, n-oi vrea acum să faci toată ziulica de strajă la căpătîiul meu !

— Aha ! zise glumind Dana, ştiu eu de ce mă trimiţi !

— Sora, nu ? Cine te-a pus ! Eu unul n-am chemat-o. E, îmi dai voie să am şi eu aventurile mele ?

— Îţi dau.

— Du-te atunci. Îmbracă-te şi du-te.

— Nu, cel puţin astăzi, nu, Frère Culai.

— De ce astăzi nu şi mîine da ?

— Fiindcă mîine sînt sigură că ai să fii mult mai bine.

— A, pentru asta ? Află că s-ar putea să fiu mîine mai grav decît astăzi, aşa că profită de acest astăzi pînă nu e tîrziu.

— Nu, Frère Culai, nu pot. Mă duc chiar să telefonez că nu pot.

— Umple acum Bucureştiul că sînt bolnav.

— N-am de dat justificări !

— La urma urmei fă cum vrei, dar eu tot îţi spun să te duci.

— Am zis nu, şi nu rămîne ! Astăzi sînt toată ziua lîngă matale.

Drept răspuns, Neculai Brateş începu a se închina.

— Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne, că n-o avem cu noi şi pe cucoana Roxana !

Către începutul vacanţei de Paşti, Neculai Brateş a intrat în convalescenţă. Boala a trecut fără de nici o complicaţie şi chiar fără să fie vestită la Iaşi. În privinţa aceasta au fost de aceeaşi părere. Mai bine-zis, doamna Otilia i-a unit în aceeaşi părere, că de nu era ea, nici prin gînd nu i-ar fi trecut Danei de sora de caritate. Ea nu se vedea înlocuită decît de Mica, dar venirea Micăi la Bucureşti, dacă ar fi să-i cercetăm sufletul, nu prea

o dorea. Ar fi căzut pe multe noutăți Mica și mulțumită de ceea ce vede nu ar fi fost. Și numai cînd a simțit cît de împotrivă este Frère Culai în privința acestei veniri, pe care el o vedea numai prin prizma îngrijirii la care se va deda cucoana Roxana, i-a spus-o, așa într-o doară, și numai ca să se înșele că se descarcă de o povară.

— Să scriu la Iași, Frère Culai ?

— Te opresc, Dana ! a fost răspunsul hotărît spus al lui Neculai Brateș. M-am săturat de dădăceala moldovenească. Oamenii aiștia nu înțeleg că și binele trebuie să aibă o limită. O limită cînd îl faci, și o limită în a-l suporta. Că de treci de aceste limite, devine și binele un rău.

— Bine, Frère Culai, nu te mai porni ! N-o chem ! se arătă Dana gata a-l potoli și a-i face pe plac.

— Cred că ți-e dor de Mica. De altfel mi-e dor și mie de ei, nu însă în asemenea împrejurare. Să treacă sărăcia asta de congestie și cum nu mai e mult pînă la vacanță, o să ne ducem noi să-i vedem.

I s-au părut Danei cuvintele spuse aidoma unui trandafir oferit pe care ea l-a apucat drept de unde este un ghimpe. „Se apropie vacanța de Paști și el vrea să ne ducem la Iași. Aceasta înseamnă întreruperea antrenamentului pe timp de două săptămîni, chiar în ajun de concurs. De-ar auzi-o Tilly și pe asta, curat c-ar înnebuni !“

Nu, va trebui să-l pregătească din vreme că așa ceva nu se va întîmpla. Să i-o spună acum nu e bine. Mai către sfîrșitul bolii. După cîte i-a spus și astăzi doctorul, promite a rămîne congestia la numai ce a fost. Un bagatel pentru robustețea lui.

Cele prezise de doctor s-au întîmplat întocmai. În mai puțin de două săptămîni a fost declarat bun de părăsit casa.

O fi fost el doctorul bun, dar Neculai Brateș pretinde că și sora a fost bună.

— Să știi că m-ai învățat prost, Dănuțo. Nu înțeleg să mai fiu bolnav fără soră de caritate la cap. Dar numai frumoasă să fie, căci numai în frumusețea lor constă cari-

tatea. Cele urîte sînt surori de calamitate. Nu e așa, soră Amalia ?

Sora Amalia a întors zîmbetul spre Dana.

— Și la venire mai să mă bage-n pămînt, așa de rău s-a uitat la mine !

— Dar ce importanță are uitătura de la început, față de cordialitatea despărțirii, soră Amalia ?

Sora Amalia, neștiind ce să răspundă, a roșit.

— Lasă fata-n pace, Culai. De ce-o necăjești ?

— De ciudă, fiindcă m-a făcut bine prea repede. Lîngă o soră ca sora Amalia, suferința devine un joc al inimii.

— Vedeți, doamnă ? a cerut sora Amalia ajutorul Danei.

— Nu văd nimic, soră Amalia. Știu ce-nseamnă cînd îl aud vorbind așa : c-a fost pe deplin mulțumit de felul cum l-ai îngrijit. Pentru aceasta îți mulțumesc și eu.

În seara aceleiași zile, doctorul a declarat începutul convalescenței.

— S-a sfîrșit și cu patul, și cu casa, și cu doctorul. Ceea ce vă mai recomand e schimbarea aerului.

— Lucru foarte ușor, pentru că peste două zile începe vacanța. Vom pleca la Iași.

— De minune ! consfinți doctorul. Maestre, doamnă, omagiile mele.

Să-i spună chiar în seara aceea, s-a ferit Dana. Mîine. Să mai treacă o noapte barem. Să pună cît de cît o distanță între manifestarea dorinței lui de a pleca la Iași și cererea ei de a rămîne.

Ziua de mîine le-a apropiat însă din gîndurile. Ba, le-a legat chiar între ele.

— Să vezi, Dana, că n-o să putem ascunde c-am fost bolnav. Am slăbit. Cum o să ne descurcăm din treaba asta nu văd.

— Știu, știu, Frère Culai. Decît să plecăm cum ești, mai bine să renunțăm. Să le scriem că sîntem reținuți de anumite treburi și că odată ce vom scăpa de ele, o să ne repezim să-i vedem.

— Nu se poate, Dana ! E prea cusută cu ață albă. Cine știe ce îngrijorări și-ar mai face ?

— Ba da, te rog, Frère Culai. Chiar am nevoie să rămîn. Vezi, cînd a trebuit să stau lîngă căpătîiul tău,

am stat cu toată împotrivirea ta. Fii şi tu acum drăguţ şi înţelege-mă. Dacă întrerup antrenamentul, nu mă mai pot prezenta la concursul hipic. Şi m-ar durea aceasta foarte mult, Frère Culai. Am toate şansele să le răpesc victoria. Nu că mi-a spus-o Dodo, dar simt eu. N-ai venit o dată baremi să mă vezi cum sar. În atît mă admiră ceilalţi şi cred în victoria mea, încît m-aş simţi dezamăgită pentru toată viaţa să ştiu c-am avut-o în mîini şi că mi-au luat-o altele. Ţi-am spus că soţia ta va avea nevoie de amintirile tinereţii. Ar putea fi şi aceasta una din ele şi nu cred, Frère Culai, că n-ai să mi-o laşi.

— Şi schimbul de aer ?

— N-am eu atîta putere să-l schimb ? l-a întrebat Dana. Uite-te în ochii mei şi spune, nu au ei un alt aer pentru tine ? Pentru respiraţia ta, pentru sufletul tău ? Nu-mi primenesc eu zilnic firea, numai şi numai să fiu nouă lîngă soţul meu ? Ce alt aer îţi mai trebuie, Frère Culai, ca să te facă bine, bine de tot ? Rămînem, Frère Culai ?

— Rămînem, numai să ştii s-o descurci, de ce va încurca treaba cu cucoana Roxana.

— Frère Culai, toţi laurii victoriei, ţie o să-ţi aduc. În seara aceea, a triumfului, izbînda va fi a ta !

Sfîrşind ce a avut de spus, Dana i-a dăruit cel mai adînc şi mai nesfîrşit sărut al dragostei.

Capitolul XIII

NICIODATĂ N-A FOST ÎNTR-O MAI mare fîrbere casa doamnei Otilia Remus Dimitriuc, ca în seara recepţiei organizată pentru sărbătorirea victoriilor obţinute. Într-adevăr, toate pronosticurile lui Dodo s-au realizat. *Cuplul doamne* a fost cîştigat de cea mai fotografiată pereche: Dana Brateş-Otilia Dimitriuc; *Proba Amazoanelor* a revenit doamnei Otilia Dimitriuc, urmată de Dana Brateş ; şi *Parcursul de Vînătoare*, deschis gentlmanilor, lăsat prin excepţie în anul acesta deschis şi la înscrierea amazoanelor, a fost cucerit, în ovaţii ce nu s-au mai pomenit vreodată la concursurile hipice, de Dana Brateş. Cu asemenea performanţe au fost întrecute chiar şi cele mai optimiste pronosticuri ale celui mai optimist spectator şi concurent, profesor şi prieten al lor, locotenentul Dodo Cudalbu. Visul doamnei Otilia s-a împlinit deci şi el. Le-au pus în cofă pe toate celelalte

participante. Poliţele au fost plătite. S-a dus cu ghinionul !

— Poate credeau c-are să se ţie gaie de mine ? S-au înşelat ! Dodo, vino să te sărut. Ţie îţi datorăm toată izbînda noastră de astăzi.

Dînd Cezarului ce e al Cezarului, i-a dat şi acolada marelui sărut.

— Sărută-l şi tu Dana, că merită săracul.

Dana, prinsă încă în ameţeala victoriei, l-a sărutat şi ea.

— Onest şi sportiv, Dodo.

Dodo l-a primit şi aşa, fiind în culmea fericirii. Lumea i-a privit de departe şi ştia ea lumea — că de aceea e lume — să-l facă din onest şi sportiv pasional şi plin de păcat.

— Mi-o datorezi în parte şi mie, Dana, pentru că nu te-am lăsat să te duci de Paşti la Iaşi. Ai mai fi avut satisfacţia de astăzi dacă întrerupeai antrenamentul ?

— Ai toată dreptatea, Tilly. Să te sărut.

— Uşor cu rujul, Dana dragă ! o făcu atentă doamna Otilia, dovedind prin aceasta că e din nou stăpînă pe toate sentimentele dumneaei.

Să-şi mai spună şi altele, n-au mai avut timp, pentru că au trebuit să primească nesfîrşitele felicitări. Cunoscuţi şi chiar necunoscuţi le-au strîns mîna, întrecîndu-se care mai de care în cuvinte de laudă.

Şi deodată, numele Danei s-a fost auzit strigat prin pîlnia *haut-parleur*-ului :

— Doamna Dana Brateş este rugată să se prezinte la Tribuna Juriului.

Dana, neobişnuită cu ritualul concursului, auzindu-şi numele strigat, s-a arătat foarte nedumerită.

— Te cheamă, desigur, pentru felicitările juriului, a lămurit-o doamna Otilia, avînd în cuvinte mai puţină avîntare ca pînă acum. Felicitările Juriului se produc numai în cazuri excepţionale şi într-un asemenea caz ar fi vrut ea să fie. Sau, cel puţin, şi ea.

Rămînînd numai cu Dodo, gîndul doamnei Otilia a început a-şi arăta relieful :

— Vezi, Dodo ?

— Ce, Tilly ?

— Cum, ce ? Dacă mi-l dădeai mie pe Dahon, cîştigam eu *Parcursul de Vînătoare*. Asta să ştii c-am s-o ţin minte !

— Tilly dragă, eşti într-o cumplită eroare ! Nu se datoreşte victoria nici ei şi nici lui Dahon.

— Ştiu, ţie, pentru că i l-ai dat pe Dahon.

— Şi nici mie ; norocului. A avut un noroc fenomenal. Dacă ar fi fost pe Antinéa, sînt sigur că la fel mi-ai fi spus : „Dacă mi-o dădeai pe Antinéa cîştigam eu *Parcursul de Vînătoare*“. Spune că n-ar fi fost aşa ?

— Nu, Dahon e mai bun decît Antinéa.

— Astăzi, fiindcă a luat premiul, şi cînd la alt concurs îl va lua Antinéa, Antinéa o să fie mai bună decît Dahon. Şi atunci, în locul Danei ai să fii tu. Eu chiar te rog să nu ţii la Dahon. Să rămîi la Antinéa. Ştie el Dodo ce te sfătuieşte. Mai sînt concursuri hipice în anul acesta şi ai să vezi că, dacă ea l-a luat cu norocul, tu o să le iei cu meritele tale şi ale Antinéei.

— Crezi ?

— Sînt sigur, nu cred ! Era să-i dau ei calul cel mai bun şi nu ţie ? ! Cum te-ai putut gîndi la una ca asta ? ! Tot ce am făcut cu ea, am făcut ca să mă achit onorabil de o rugăminte a ta. Altfel, putea să zacă de dor de călărie şi nu m-aş fi încurcat c-o asemenea treabă, care, fie vorba între noi, cu toată grija ce am avut-o de-a nu ni se stingheri zilele noastre, tot ne-a mîncat cîteva din ele. Şi vina o ai întreagă, Tilly. Tu ai venit plocon cu ea pe capul meu. Eu încă o dată îţi spun, însă, să nu te uiţi la ce s-a întîmplat astăzi, căci e pur şi simplu numai rezultatul norocului. Întreabă, dacă nu mă crezi, pe cine vrei. S-au terminat concursurile ? Mai sînt şi la Sibiu, şi la Braşov, şi la Iaşi. Ei bine, vei avea satisfacţia s-o baţi chiar în oraşul ei.

— Crezi, Dodo ? a mai întrebat îndoielnic doamna Otilia.

— Sînt sigur, nu cred ! a răspuns Dodo.

Un ropot de aplauze a salutat sosirea Danei, în tribuna juriului.

— Auzi, Dodo ?

— Eu încep să le-aud pe celelalte, care au să se repete în mai multe locuri.

— Bine, aştept, dar dacă se va dovedi că e mai bun Dahon ca Antinéa, o să te descurci greu din chestia asta.

La întoarcere, Dana i-a regăsit tot lîngă boxele de cai.

— Tot aici ?

— Dana dragă, numai dacă te-ai vîrî în sufletul meu ai vedea cît de mulţumită sînt de victoria ta. Astă seară probabil că sîtem invitate la Cercul Militar.

— Sigur, nu probabil ! le-a informat Dodo. Acolo se-mpart premiile. Vin să vă iau.

— Atunci, mîine, la mine.

— La tine ! să ne sărbătorim victoriile.

— Iar la o astfel de zi ar putea să nu lipsească fericitul tău soţ !

— Cît despre asta, va fi foarte greu, Tilly dragă, şi-a dat părerea Dana.

— La urma urmii, după cum i-o fi pofta ! Trimit eu maşina să te ia. E-acasă acum ?

— Cred că da. Bucuros că e singur şi că poate scrie.

— Atunci am să vorbesc cu el cînd te voi conduce acasă. Şi de-o muştruluială că nu a fost baremi astăzi, să te vadă arhanghel încălecînd norii, tot n-o să-l iert.

Doamna Otilia s-a ţinut de cuvînt şi nu l-a iertat.

— Domnule Culai, în altă ţară ai fi fost spînzurat. De ce n-ai venit s-o poţi vedea pe Dana în culmea gloriei ?

— Şi pe Tilly la fel ? adăugă Dana.

— Ştiţi prea bine de ce, doamnă Dimitriuc !

— Nu ştiu de loc !

— Nu am timp şi pentru de-aiestea.

— De-aiestea ?! N-oi vrea să le socoteşti ca pe nişte fapte de nimic ?

— Departe de mine lucrul acesta. Mă înscriu chiar în rîndul celor care vă felicită sincer pentru succesele ce le-aţi obţinut. Dar omul nu e mai mult decît un om şi nu poate să le facă pe toate. Cum izolările mele pe timpul scrisului le ştiu însoţite de gîndul Danei, să fie şi Dana şi mata sigure că în orele dumneavoastră de călărie aţi avut şi gîndul meu alături. Şi mai mult astăzi ca oricînd, zi în care m-am şi rugat să nu vi se întîmple nimic rău şi să biruiţi.

— Ai făcut foarte frumos, domnule Brateș, și, în ce mă privește, îți mulțumesc cu cea mai deplină cordialitate. Mai am însă de spus ceva.

— V-ascult cu toată atenția, doamnă Dimitriuc.

— Mîine seară am o... hai să-i zic recepție, dar e ceva obișnuit. O fac pentru sărbătorirea victoriilor noastre, la care țin să fii prezent și dumneata.

— Doamnă Dimitriuc, vă mulțumesc din toată inima, dar mi-e imposibil. Credeți-mă, nu mai pot fi al nopților. Din ele Dana m-a luat și nu vreau să mă mai întorc în ele.

— Dar vei fi alături de Dana, domnule Culai.

— Numai în felul cum am fost și astăzi.

— Primesc și așa, dar cu multă greutate, să știi. De la prima vizită, n-ai mai călcat pe la noi!

— Dar pe la noi a mai călcat Dimitriuc?

— A, ții să se respecte uzanțele?! făcu a mare mirare doamna Otilia.

— De loc, doamnă Dimitriuc! Nu m-am încurcat niciodată în gugumănii de-al de astea.

— Ești în cel mai deplin acord cu mine.

— Atît Dimitriuc, cît și mine, sîntem robii altor preocupări, care ne leagă mereu de scaunele noastre. Aceasta e cauza și nu uzanțele.

— În orice caz, Dana nu poate lipsi. În onoarea ei...

— Și a ta, adăugă Dana

— ...este, așa-zisa recepție de mîine, continuă doamna Otilia.

— Dana nu va lipsi.

— Trimit eu mașina, se grăbi să întregească ideea doamna Otilia, și la întoarcere o conduce Remus.

— Doamnă Dimitriuc, sînt foarte bucuros că veți avea amîndouă o seară plăcută. Vă rog chiar să primiți mulțumirile mele pentru toată prietenia ce-o arătați Danei.

— Atunci sîntem înțelese, Dana. Trec să te iau astă seară...

— Astă seară, sau mîine parcă ați spus? a întrebat Neculai Brateș, părîndu-i-se că e în greșeală doamna Dimitriuc.

— Astă seară numai o jumătate de ceas la Cercul Militar, pentru a primi premiile, și mîine seară la mine.

— A, bun! făcu aprobativ Neculai Brateş, lămurit fiind ce e cu seara de astăzi şi cu cea de mîine.

— Pa, şi fii gata, că la opt viu să te iau.

— Fără de grijă, Tilly. La revedere, draga mea.

— Bună, domnule Brateş.

— Omagiile mele, doamnă Dimitriuc.

Pregătirile s-au ţinut lanţ toată ziua şi către orele zece totul era gata în aşteptarea oaspeţilor. Chiar domnul profesor Remus Dimitriuc a fost scos din dormitor şi pus la locul lui de gazdă, lîngă uşă, să primească invitaţii.

Oboseli de natură culinară, doamna Otilia n-a avut, lăsînd toată grija aceasta pe seama Casei Capşa. O singură recomandare a avut de făcut dumneaei, gratuită şi aceasta.

— Vă rog să strălucească din toate punctele de vedere serviciul.

— Vom face faţă tuturor exigenţelor, doamnă, a fost răspunsul dat de *Maison Capşa*, prin intermediarul ei reprezentativ.

După ce s-a asigurat că totul se va desfăşura în condiţiile cele mai optime, doamna Otilia şi-a păstrat ultimele ceasuri pentru strălucirea sa. În prealabil, l-a anunţat pe domnul Remus că, de la orele şapte, baia să fie liberă numai pentru dînsa, oră la care baia a şi fost ocupată de garda necesară înfrumuseţării doamnei Otilia: fata din casă, coafeza şi manichiureza, care, pînă să-i vină rîndul a fost trimisă de doamna Otilia la domnul Remus, să-i facă unghiile. Domnul Remus a refuzat-o însă spunînd că n-are nevoie. Faptul a cam supărat-o pe doamna Otilia şi, ca drept urmare, a trimis-o pe fata din casă să-l anunţe că dumneaei a fost cu ideea şi să facă bine să se supuie.

— Păi de ce nu mi-aţi spus, domnişoară, că nevastămea v-a trimis?

Sub duş, doamna Otilia a stat o jumătate de ceas.

— Masaj nu faceţi, coniţă?

— Numai cu furtunul.

— Cu mîna, nu?

— Nu e cazul.

A urmat coafeza și după ea manichiureza, cerîndu-i să i le lăcuiască în seara asta cu negru. Va contrasta de minune cu rochia albă, din lamé.

După domnișoara cu manichiura au răsfățat-o oglinzile în care s-a privit și și-a studiat toate mișcările goliciunii. A destupat apoi flacoane de tot felul, ungîndu-se după toate regulile învățate la un institut de înfrumusețare din Paris. Și cînd totul a fost gata, a rămas cîteva clipe pe gînduri, să se hotărască dacă să mai pună ceva în afară de un *scandale* extrem de redus și de fin. Are oroare de urmele care marchează pe rochii conturul *dessous*-urilor.

Găsind că restul e și inutil și urît, a cerut rochia, care, pusă, îi dezbrăcă și mai mult pieptul, gol complet și pînă atunci. Pentru că sînt rochii care, în loc să îmbrace trupul unei femei, îl dezbracă și mai mult. Și doamnei Otilia grozav îi plăcea să se îmbrace cu rochiile care o dezbrăcau.

Ținea doamna Otilia cu tot dinadinsul să fie neîntrecută în seara aceasta. Dacă la concurs i-a trecut înainte Dana, s-o depășească baremi la serată prin eleganță. Că e mai frumoasă și mult mai tînără Dana, știe doamna Otilia, și tocmai din cauza aceasta a luptat să se stilizeze cît mai mult. Sînt bărbați care pun mai mare preț pe arta de a ști să apari ca femeie, decît pe frumusețea proprie care e de la Dumnezeu și nicidecum o desăvîrșire a noastră. De aceea nici n-a întrebat-o pe Dana, cum e obiceiul între prietene, cu ce rochie va veni. A făcut tot ce a putut numai și numai să nu-i arate că privește cu importanță capitolul acesta. Ba, neatacînd de loc chestia rochiilor, intenționat a lăsat-o să creadă că serata se va încadra mai mult în ritmica sportului, în care primează buna dispoziție, și nu în ritmica balurilor, în care accentele grave cad pe strălucirea femeilor.

E și aceasta o tactică, dar în atît au făcut uz de ea femeile încît nu se mai lasă nici una păcălită în felul acesta. Toate cîte au venit, au venit strălucit îmbrăcate și strălucit puse la punct. Însăși doamna Alinda Blagu a împrumutat, Dumnezeu știe de unde, o prospețime de femeie violent tînără, realizînd peste altele și o coafură

care i-a scos şi mai în vileag ochii dumneaei chinezeşti. Didiţa Caraiani, la fel. Deşi a fost anunţată de doamna Otilia că e numai *un bagatel de serată*, a venit cu bijuteriile cele mai scumpe, bijuterii care la vremea cumpărării lor au pus de două ori în pericol banca lui Achile Caraiani. Şi aşa cu toate celelalte doamne şi domnişoare, care au fost chemate la *un mic amuzament*.

Dana Brateş era străină de toată această tactică a femeilor de la Bucureşti. Era să vină cu o rochie cu mîneci, înţelegînd-o bine pe Tilly că nu o să fie mai mult decît o reuniune a concurenţilor de la concuns, printre care, ele, unsele lui Dumnezeu, au să se simtă foarte bine, dat fiind victoriile lor. A avut însă Dodo grijă s-o informeze la timp şi s-o decidă să nu se ia după ce spune Tilly, că ştie el mai bine decît toţi ce înseamnă o serată la Tilly. Lux şi gomă de bal la Externe.

— Pot pune bază pe cele ce-mi spui, Dodo? Să nu mă expui ridicolului şi să fiu singura în decolté!

— Vrei să-ţi spun şi cu ce rochie o să fie îmbrăcată?

— Cu care?

— Cu una albă, de lamé.

— De unde ştii?

— Mi-a spus-o chiar ea. Şi vrei să mai ştii şi altele, ca să-ţi dai seama de serata care va fi?

— Da, spune-mi.

— Bufetul va fi servit de Capşa, şi la arcuş — Dinicu.

— Nu mai zi! Şi să nu-mi spună nimic!

— Află că am făcut-o fiindcă eşti tu la mijloc, şi alta e prietenia care ne leagă pe amîndoi.

— Ei bine, am să-i pedepsesc lipsa de sinceritate!

— Vai de mine, se văită Dodo. Să nu cumva să pomeneşti ceva de mine, c-ar fi în stare să-mi scoată ochii cu unghiile! Şi fiindcă veni vorba de unghii, vrei să ştii cum o să le aibă?

— Cum, Dodo? Şi cum de nu ţi-au scăpat nici unghiile?

— Ojate-n negru. Ea mi-a spus totul, Dana.

— În negru?! s-a mirat Dana.

— Da, în negru, ca să contrasteze cu albul rochiei. Vroieşte să facă din unghii zece perle mari, negre, cu care să pună în umbră bijuteriile Didiţei Caraiani. Şi

acum, află că ți-am spus-o, dragă Dana, fiindcă doresc să birui și la serată. Mă simt prea legat de tine ca să nu ți-o doresc din tot sufletul.

Dodo nu mințise. După cum a și declarat-o, de la doamna Otilia însăși cunoștea aceste amănunte. Și i le-a spus cam în felul următor :

— Măi Dodo, vreau să le las *bouche bée* ! Praful să se-aleagă de toate ! Iac-așa ! Mi-a luat ea Dana la concurs înainte, dar mîine, la serată, o trec și pe ea la coță ! N-am spus nici uneia cam ce fel de serată o să fie. Să vezi că au să vină așa, ca pentru una intimă, restrînsă, și fără de nici o pretenție. Ce vrei, Dodo! Ambiție feminină! Cu asta ne hrănim viața. N-am fi femei, dacă n-am face și d-astea. Hm, ce zici ?

— Ce să zic ? Voi fi cel mai încîntat să te văd regina lor, mîine seară. Orgoliul meu chiar cere lucrul acesta. Te iubesc prea mult ca să nu ți-o doresc din tot sufletul. Ți-o fi ție necaz că n-ai ieșit întîia și la *Parcursul de vînătoare*, dar mie mi-a fost și mai mult.

— Ba eu am și început să mă obișnuiesc cu viitoarele victorii.

— Bravo, Tilly ! Bine că ți-a ieșit din cap chestia cu Dahon.

Prevenită de cum va fi serata prin indiscreția lui Dodo, pe care de orice l-ar fi crezut capabil doamna Otilia numai de trădarea aceasta nu, Dana și-a ales și ea rochia cea mai de efect pe care o avea : o rochie neagră, de paiete. Iar din casetele de bijuterii — dacă e vorba de perle ! — să le scoată ea pe ale bunică-si, cucoana Rizanta, și cu ele și celelalte, toartele și inelele, și să vedem, o să mai poată concura vreuna ? Nu i-e frică nici de Didița Caraiani. Toarte și perle ca ale bunică-si — de altfel și de ea moștenite de la o străbunică, — rar se pot vedea.

Pînă către orele zece și jumătate au sosit mai toți invtații. Dana nu apăruse încă, deși mașina i-a fost mai de mult trimisă.

— Să nu i se fi întîmplat ceva, Dodo, și-a dat părerea doamna Otilia. N-ar fi rău să întrebi la telefon.

— Eu ?! făcu a mare mirare Dodo. Să-mi aprind paie-n cap cu ursul, și pe gratis ?! Ba, dac-ar fi după mine, nici să nu vină.

— Nu fi viţeluș, Dodo ! De ce să nu vină ? Dac-ar lipsi, aș mai putea fi eu mai bine și mai la punct pusă și decît dînsa ?

— Ai dreptate. Mi-a scăpat aceasta. Să vină atunci, Tilly.. Mă duc la telefon.

— Stai, stai că mi se pare că nu mai e nevoie. Soseşte.

— Soseşte ?!

Sosea.

Domnul Remus Dimitriuc i-a ieșit înainte, ușile s-au dat la o parte — de altfel ca pentru toți invitații, — i-a oferit brațul și i-a cerut permisiunea să o conducă.

— Mai mult decît încîntată, domnule Dimitriuc.

Cînd a văzut-o, doamna Otilia mai să leșine. Era atît de frumoasă și în atît de regesc spectaculoasă eleganța Danei, încît ar fi putut pune în pericol și o întreagă curte imperială, nu numai pe doamna Otilia, care, de necaz, abia a putut să-și înghită cuvintele. „M-a doborît și de data aceasta infecta !“ Și-a revenit însă în fire și a făcut ce trebuia să facă : i-a ieșit înainte.

— Vai, draga mea, mă și luasem de gînduri cu tine !

Dar gîndurile numai acum au luat-o, cînd i-a văzut colierul de perle, de două ori învîrtit în jurul gîtului. Iar solitarii, mai să nu-i poată privi, așa de mult i-au zăpăcit ochii mărimea și sticlirea lor.

Cît e de frumoasă și de neîntrecut în tot ce pusese pe dînsa, a băgat de seamă și Neculai Brateș, la plecarea ei.

— Nici la nunta noastră n-ai fost atît de frumoasă, Dana.

— Și acum, ca și atunci, tot soția matale sînt, Frère Culai.

Cam în același fel i-a spus-o mai tîrziu, acasă la doamna Otilia, și Dodo :

— Niciodată n-ai fost atît de frumoasă, Dana. Și mie nu solitarii și perlele tale îmi iau ochii, cum îi ia tuturor femeilor din jurul tău, ci propria ta frumusețe cu care

ai putea să zdruncini tronuri, nu numai o patimă ca a lui Tilly.

— O, ești prea drăguț Dodo, dar...

— Dar ? s-a grăbit Dodo să afle și ce mai urmează.

— ...dar, dacă ții să fim iarăși ce-am fost, să nu-ți treci niciodată cuvintele și admirația dincolo de limita sincerității.

— Vrei să mă crezi, Dana ?

— Ce anume să cred ?

— Că nu mi-am depășit cu nimic sinceritatea, în cele ce ți-am spus ?

A pus atîta putere de convingere, în felul cum a pronunțat cuvintele, încît Dana n-a găsit decît un singur cuvînt cu care să-i răspundă.

— Cred.

— Să crezi, Dana. N-am avut dreptate și cu serata lui Tilly ?

— Ai avut, Dodo. Am reținut gestul tău.

Să-și mai spună și altele, n-a mai fost timp. S-a apropiat de ei doamna Alinda Blagu.

— Sînteți ravisantă, doamna mea. Nici nu mi-am închipuit că se poate îngrămădi într-o femeie atîta frumusețe și atîta splendoare.

Cum doamna Otilia era pe aproape și gata să se întîlnească din nou cu Dana, doamna Alinda Blagu a schimbat din curs șipotul vorbelor. Nu de alta, dar n-o să piardă ea jururile lui Tilly, de dragul complementelor !

— Cerceii aceștia și dintr-o urîtă poate face o femeie frumoasă. Nici n-am văzut pietre atît de mari !

— O, cît i-aș mai da pe ochii matale, de s-ar putea cumpăra asemenea ochi ! i-a răspuns galant Dana, sub influența întîielor cuvinte ce i-a adresat.

— Despre ce ochi este vorba ? a întrebat doamna Otilia, ajungînd din nou lîngă Dana.

— De ai mei — s-a grăbit să răspundă Alinda Blagu, spre a fi sigură că nu se va face nici o eroare.

Despărțită vremelnic de Dana, doamna Alinda Blagu s-a atașat unui grup printre care era și Gicu Baculea, foarte scorțos în piepții și mai scorțoși ai fracului. Și a căzut doamna Alinda tocmai pe cuvîntul lui :

— Oricîte pietre ar atîrna pe ea, n-o întrece pe Tilly

— Sigur că da! Asta e și părerea mea, și-a dat cît se poate de repede părerea doamna Alinda. Și-mi pun capul că nu sînt veritabile. Strassuri!

— Asta nu, a răspuns Gicu Baculea, obișnuit să cunoască bijuteriile, ca unul ce se găsește de mult în apropierea Didiței Caraiani, și care, la Paris fiind, s-a ocupat și cu vinderea unora din ele. Erau niște pietre de care și acum e convinsă Didița Caraiani că i-au fost furate de servitori, căci altcineva, afară de ea și Gicu Baculea, n-a mai intrat nimeni în ziua aceea în dormitor.

— Dănuța dragă, continuă să i se adreseze doamna Otilia Danei, după ce Alinda Blagu s-a îndepărtat de ea, ne-ai topit cu bijuteriile tale! Cred că în loc de șampanie Didița Caraiani o să prefere eterul. Ia prinde-o puțin în ochi să vezi ce palidă e.

— Crezi, Tilly? De știam că vor provoca atîtea supărări, aș fi renunțat la ele. Dar, ca niciodată, am avut astăzi o deosebită plăcere să fiu cochetă.

— O, ce bine ai făcut! Deși să-ți spun, nu m-am gîndit cîtuși de puțin la o serată de proporția care a luat-o. A crescut din nimic, aș putea spune. Mă crezi că acum cîteva ore, la șase, am telefonat la Capșa pentru bufet? Și mai pe urmă: ce-ar fi dacă l-aș aduce și pe Dinicu, mi-am zis? La tine m-am gîndit mai mult. Să mai petreacă și Dănuța mea, că prea o ține între ziduri posomorîte Culai.

— Și Dana îți afirmă că ai fost mai drăguță ca-n totdeauna astăzi. Nu știu cum de nu ți-am spus-o de la început, Tilly dragă, dar ideea să-ți lăcuiești în negru unghiile, nu putea să scapere decît dintr-un cap ca al tău, știutor nu numai să poarte eleganța, dar s-o și creeze.

— Nu e așa că sînt de efect?

— Enorm! În plus, ai realizat contraste noi și asta e mai mult decît solitarii mei pe care i-au purtat nu știu cîte generații de bunice.

— Totuși sînt extraordinari! Dacă n-o să te superi, am să te rog să mi-i dai o dată, să-i pun și eu la un bal.

— Cu cea mai mare plăcere, Tilly.

Conversațiile lor erau însă sortite să fie mereu întrerupte de lumea care se tot îngrămădea să le felicite. Cîțiva ofițeri participanți au făcut cerc în jurul lor și descope-

rind Dana, la ei, cuvinte nefabricate și atitudini pur normale chiar și cînd își supralicitau felicitările, s-a păstrat în cercul lor mai multă vreme.

— Mi se pare că îi cam plac epoleții victorioasei noastre amazoane! a trecut și Didița Caraiani la datul părerilor, într-un alt grup.

Doamna Alinda Blagu naviga dintr-o parte într-alta, să prindă cît mai mult cu ochiul și cu urechea. Ionaș Carabețeanu, care se găsea în grupul unde Didița Caraiani dădea în public preferințele Danei, văzînd-o, n-a avut de lucru și a spus tare, în așa fel ca să fie auzit:

— Cucoană Alinda, într-a cîta cursă te găsești cu poșta?

— Ce-ai spus, Ionaș?

— De data asta n-a ajutat-o urechea, a zis Gicu Baculea, și el în același grup.

— Mă rog, ești sau nu ești și mata de părerea mea? i-a întins cursa Ionaș Carabețeanu.

— Sigur că da! a răspuns repede doamna Alinda, crezînd că despre Dana sau Tilly a fost vorba.

Grupul a rîs la unison și împreună cu grupul a rîs și doamna Alinda.

Fiind în trecere prin fața lor și auzindu-i rîzînd, doamna Otilia s-a oprit un moment:

— O, ce bine-mi pare că vă găsesc dispuși!

— Dispuși ca dispuși, Tilly, dar ce-i cu șampania de nu se mai servește? În casa ta n-am fost obișnuit cu răbdatul.

— Chiar cînd ai rîvnit și la altceva? l-a întrebat Gicu Baculea, încercînd să fie spiritual.

Doamna Otilia nu și-a pierdut însă cumpătul. A fost și de data aceasta dumneaei, în carne și oase.

— Și eu care credeam c-a dispărut cu totul specia porcilor în frac! N-a făcut bine Dana că ți-a pus botișorul pe lăbuțe?

Dînd să plece, Ionaș Carabețeanu și-a repetat dorința:

— Șampania, Tilly, că mă sufoc.

— Încă un minut, două. Să se termine cu felicitările.

I-a tăiat drumul Dodo, prinzînd-o iar un moment singură.

— Îți angajez primul dans, Tilly.

— Îl ai, Dodo. Dar ce zici de Dana?

— Prea tînără pentru ce-a pus pe ea! Nu-mi place. Eleganța ei e lipsită de echilibru

— Nu e așa?

— Pe cînd tu ai armonizat-o de minune! Tot ce e pe tine e perfect raportat la tine. Ai unit în aceeași cadență tinerețea ta frumoasă, cu tot ce-ai putut s-o decorezi astăzi. Și stăpînești totul cu grație de femeie, nu de columbă, ca a Danei.

— Exact! Încearcă ea ceva, dar nu o prinde.

Au apărut tablalele cu șampanie și doamna Otilia s-a dus să-și facă datoria de amfitrioană. A schimbat-o însă repede pe cea de sărbătorită. Căci nu a fost unul să nu vină spre ea și spre Dana și să nu închine paharul. Gustau ele numai, dar prea se repetau sorbirile. Unii stăruiau să-l beie pînă la fund. O victorie ca a lor nu se stropește cu picătura.

— Să curgă, Tilly dragă, i-a spus Ionaș Carabețeanu, cînd i-a venit rîndul.

Iar cînd a fost rîndul lui Dodo, pîndind să-i fie prielnic, cuvîntul a fost spus ca de la Dodo citire:

— O cupă e prea puțin pentru tine, Tilly. În prima zi a noastră, am să-ți prepar o baie de șampanie. O meriți. Te rog. Pentru noi și dragostea noastră.

— Taci că s-apropie Gicu, l-a făcut doamna Otilia atent, sorbind paharul întreg.

Străbătînd printre lume, Maria a ajuns pînă la doamna Otilia cu fața puțin îngrijorată.

— Ce e, Maria?

— Cheile de la cămară, coniță. M-a certat domnul, că de ce nu i-am făcut și în seara asta ceaiul de sunătoare.

— Dar unde e domnul, că nu-l mai văd?

— S-a-nchis în camera de sus, a musafirilor. Mi se pare că nu se simte bine.

— Spune-i domnului să se simtă bine, Mario!

— Și ceaiul?

— Nici un ceai! Ești într-o ureche?

— Eu, coniță?!

— Vorba și pleacă! De sunătoare am eu timp acum?!

Rămas singur, Dodo a luat de pe tablaua primului chelner întîlnit un pahar și cum Dana a văzut că înspre ea se-ndreaptă, s-a despărțit de cei care o înconjurau, să-i iasă înainte.

— Acum, Dodo ?! Ultimul !?

— Și întîiul, și al doilea, și toate cîte le-am băut, spuse el privind paharul, pentru tine le-am băut, Dana, și pentru victoriile tale viitoare, chit că le-am ciocnit cu alții.

— Sînt fără cupă...

— O vei avea de îndată.

S-a uitat împrejur și cum serviciul strălucea din toate punctele de vedere, așa după cum ceruse doamna Otilia, Dodo n-a avut de făcut decît să întindă mîna, ca să ia de pe tablaua unui alt chelner un al doilea pahar și să i-l ofere.

— ...și mai mă simt și puțin amețită, Dodo.

— Nu ești de loc. Ești numai Dana care strălucește. Vivat !

— Vivat, Dodo !

Sorbind Dana doar foarte puțin, Dodo a trecut la imputări :

— E paharul nostru, Dana, și îl vreau băut în întregime. Eu l-am golit pe-al meu în bucuria că te-am regăsit și că între noi prietenia de altădată își va urma drumul ei firesc.

— Dodo, nu mai pot ! Crede-mă. Consideră-l băut

— Pentru tot ce am spus ?

— Pentru tot ce-ai spus. Vai, dar sînt chiar amețită de-a binelea !

— E numai o idee a ta, Dana.

— Ce numai o idee a mea ?! Ia-l, să nu mai văd cupă înaintea ochilor mei. Nu știu cum, dar e destul să beau una singură și să nu mă mai simt eu. Mă simplifică băutura. Îmi ia tot ce am mai bun și mă lasă total dezarmată. Și bănuiești, cred, că nu țin de loc să fiu în seara asta redusă la o așa de ștearsă figură.

— Dimpotrivă, Dana, puțina șampanie care ai băut-o ți-a aprins toate luminile ființei tale. Ești vie și plină de feminitate. Încrede-te în mine.

— Îmi ceri să mă încred mai mult în tine decît în simțurile mele, care îmi spun că sînt amețită ?

— Simţurile pot înşela.

— S-ar putea să fie şi acesta un mare adevăr !

Prea atent la cele ce vorbeau, Dodo n-a băgat de seamă că a început să se înfiripeze dansul. Numai cînd un camarad de-al său a cerut Danei să-i acorde valsul care se cîntă şi-a dat seama Dodo că dansul a început.

A rotit ochii şi cum şi Otilia îi rotea pe ai ei, s-au regăsit foarte uşor.

Au pornit în legănarea valsului. Dar cum Dodo se gîndea mereu la Dana şi la ameţirea ei care îi poate fi foarte prielnică în mersul lui înainte, doamna Otilia l-a întrebat de ce este atît de tăcut.

— Eşti prea aproape de mine, Tilly, ca să mai pot vorbi. Ce ne-am putea spune mai mult decît simţim acum?

— Îmi place răspunsul — a zis mulţumită doamna Otilia.

— Eşti vie şi frumoasă în seara asta, Tilly, ca flacăra veşniciei.

— Măi, măi, măi, ce mai cuvinte ! a spus doamna Otilia, nu în atît de mirată de ele pe cît de bucuroasă.

— Nu sînt ale mele.

— Atunci de ce le repeţi ? Pe ale tale vreau să le-ascult.

— Le-am citit numai.

— În care roman ?

— Pe fruntea ta ! Acolo sînt scrise !

— Scrise sau tipărite ?

— Scrise de mîna lui Dumnezeu.

— Dar ce e cu tine, Dodo, de eşti în seara asta atît de poetic ? Mi se pare că şampania...

— Nu, nici o şampanie ! Nu mai da vina pe şampanie. Pe mine numai o singură aromă mă-mbată.

— Care ?

— Aceea care se împrăştie în mine cînd sînt în apropierea ta, ca o mireasmă într-o pădure.

— Atunci fereşte-te, Dodo, să nu ia foc mireasma.

Dansul s-a întins în toate încăperile locuinţei doamnei Otilia Dimitriuc, încît zgomotul produs a pătruns pînă în camera în care s-a retras domnul profesor Remus Dimitriuc. Şi cum mai era supărat şi din cauza ceaiului de sunătoare nebăut, nu putea să adoarmă de loc. Se

răsucea și nici vorbă să-l prindă somnul. Simte că nu mai e de dus în felul acesta. E un chin viața așa cum o vrea trăită Tilly. Ce-ar fi dacă ar divorța ?!... Ce-a spus ?! Să divorțeze ?! Păi poate el să facă un pas fără voia lui Tilly ?! Iar cînd l-o auzi Tilly că-i cere voie să divorțeze, o să mai aibă el apoi o zi de tihnă ?! Nu, nici cu divorțul nu e de făcut nimic ! Și pentru că nimic nu mai e de făcut, s-a întors iar pe partea cealaltă domnul Remus, doar-doar o adormi.

În timp ce tineretul dansa, la bufet se puneau bazele unei societăți ce părea a fi în viitorul ei sortită pieirii prin foame. Față de un asemenea destin, țința fiecărui membru din societatea aceasta era să se alimenteze cît mai mult, pentru o cît mai mare rezistență.

Printre membrii fondatori ai sus-numitei societăți, cadrele vechi ale celelalte organizații sociale, jururile doamnei Otilia, își aveau locul lor de drept. Iar ca reprezentant al lor pentru interesele societății, alegerea s-a făcut în respect de merite, dîndu-i-se lui Ionaș Carabețeanu rolul acesta. Căci nu era un altul mai iscusit în cereri ca Ionaș Carabețeanu. O începea de la doamna Otilia, trecea pe la toți chelnerii, ca pînă la urmă să ajungă la Maria și chiar în bucătăria ei.

De se arăta vreo nevoie, către el era îndreptată.

— Ionaș, să se termine așa de repede curcanul ?! La tine e speranța...

— Ionaș, vreau șampănică...

— Ionaș dragă, cum am face de niște icre moi ?...

Și Ionaș Carabețeanu făcea rost și de icre moi, și de curcan și de șampanie.

Grija cea mare o păstra însă persoanei lui. Și în atît se ocupa de ea, că în orișice clipă i-ai fi vorbit, răspunsul numai cu gura plină ți-l putea da. Așa că de la început și pînă la sfîrșit, vorba lui Ionaș Carabețeanu era fonfănită continuu de mîncarea din gură.

Sub autoritatea lui intrau și Tudorel Cameniță și Hariton Ghimbășanu. Iar, ca să scape societatea de catrenele lui Tudorel Cameniță, pe el îl avea mai în deosebită grijă, dintre ceilalți, să nu sufere de mîncare.

Doamnei Alinda Blagu îi plăcea să facă parte și din tineretul care dansa, dar și din societatea care lucra la

bufet pe cont propriu, cu capital străin. Şi cum se împărţea între una şi alta, aducea de la una la alta toate noutăţile prinse de ochiul şi urechea ei.

— Îmi face impresia că s-a cam grizat eroina.

— Tilly ? se pronunţă fonfănind, Ionaş Carabeţeanu.

— Ce Tilly, dragă, Dana !

— Lasă că nici Tilly nu e departe ! a spus Hariton Ghimbăşanu. Adineaori, cînd a fost aici, i se împleticise limba şi numai jumătăţi de cuvinte scotea.

— E, sărăcuţele, ziua lor ! le-a răspuns la amîndoi deodată Ionaş Carabeţeanu. Pentru cum s-au purtat, şi, mai ales, pentru ce-au sărit, după mine unul ar avea dreptul să-şi dea şi poalele peste cap, nu numai să se grizeze.

— Lasă c-o fac ele şi p-asta ; nu le mai purta tu de grijă ! a zis doamna Alinda.

— Poate că ştii ceva, cucoană Alinda, şi nouă nu vrei să ne spui ?

— Ce vrei să ştiu ; tu nu le vezi ? Mai e nevoie să mai ştii şi altceva ?

— Apoi numai aşa, din ce se vede, cam puţin, cucoană Alinda ! şi-a spus şi Tudorel Cameniţă cuvîntul.

— Mă rog asta e părerea mea şi pe mine ochiul nu mă-nşală.

Cum lipsea mai de mult din zona tineretului, doamna Alinda a trecut din nou în saloanele în care se dansa.

— Dar pe unde ai fost, Alinda ! a întrebat-o doamna Otilia. De ce dansezi aşa de puţin ?

— La bufet, Tilly. M-am dus să-i mai urnesc de-acolo pe Ionaş şi compania. Dacă aş fi în locul tău, pe cuvînt dacă i-aş mai invita ! Nu fac altceva decît mănîncă şi bîrfesc.

— Fac şi ei ce pot, Alinda. Ia-i cum sînt ; aşa cum i-am luat şi eu.

— Că eşti bine dispusă — şi ai tot dreptul în noaptea asta să fii şi mai dispusă, — înseamnă oare că eşti grizată ?

— Spun ei, sau spui tu ?

— Ei, cum eu ? !

— Atunci ei au dreptate și nu tu. E-adevărat, Alinda. Am băut prea multă șampanie, dar numai atît cît îmi stă bine. Nu?

— Nu văd. Eu te văd Tilly de totdeauna. În fine, asta e părerea mea.

— Ai început să ai păreri contrarii?

Fiind invitate la dans, doamna Alinda n-a mai avut timp să răspundă.

Privite, saloanele doamnei Otilia păreau a fi la început de bal și nicidecum la orele care, după cîte a bătut pendula din holul casei; două erau. Nici un semn de oboseală nu se întrezărea. Antrenul era bine susținut de camarazii de concurs ai doamnei Otilia și ai Danei, și cum toți erau foarte tineri, mai toți sublocotenenți și locotenenți, timpul se scurgea neînchipuit de repede. Și pe deasupra mai era și arcușul lui Dinicu, care te fermeca și te furnica, chiar și de n-ai fi fost prins în strînsoarea dansului.

Dana dansa acum cu Dodo.

— Ce părere ai despre toată lumea aceasta, Dodo?

Dodo n-a știut ce să-i răspundă, încurcîndu-l puțin faptul că Dana a generalizat pe toți cîți se aflau acolo în *lumea asta*, lume în care se găseau și oameni despre reputația cărora nici un rău nu se putea spune.

— Care lume, Dana?

— Nu am vizat pe cineva anume. Sau poate că n-am ales bine cuvîntul. Ți-am spus eu că șampania asta m-a cam simplificat. M-am referit la atmosferă, la individ ca individ și la ceea ce sufletul nostru poate lua din ceea ce este în jurul lui.

— Reușită ca zgomot, dar nu îndestul de rasată, iată, aceasta e părerea mea sinceră și atît cît o pot enunța în general.

— Da, cam aceasta e și părerea mea, ca să fiu și eu Alinda Blagu. Noroc de camarazii tăi...

— Și de ai tăi acum.

— Și de ai mei, se rectifică Dana, că au echilibrat întrucîtva serata, căci altfel ar fi rămas cu pecetea pe care o poate pune un Gicu Baculea sau o Alinda Blagu.

— Eram sigur că n-ai să te simți bine.

— Mă bate gîndul să și plec și nu știu cum. Dac-ar fi un colț mai izolat, m-aș retrage acolo și te-aș ruga să-mi ții companie.

— Dana, ce-ar fi dacă ne-am retrage de tot ?

— E tocmai ce vreau, dar cum ?

Atît de deștept cît să priceapă ce se întîmplă cu Dana, era Dodo, dar să-i găsească leacul, și în același timp să nu greșească și să strice iar totul, cînd totul merge atît de bine, nu a putut.

— N-ai nici o inspirație ?

— Ba da. Să ieșim din bîlciul ăsta și să ne plimbăm.

— Să ne plimbăm ?! Așa cum sînt !? Unde și cum aș putea merge așa ?!

— Sînt cu mașina Cabinetului, Dana. Vom fi numai noi în ea și o plimbare la Șosea, cu luminile stinse, ne va păstra în cea mai completă taină.

— Inspirația nu e rea, dar nu o văd realizabilă.

— E foarte realizabilă. Îi spui lui Tilly că ești obosită și că vrei să pleci.

— Tu știi una și eu știu mai multe. Pînă acasă mă va conduce Remus.

— Remus ?! Remus e dispărut de vreo trei ore.

— A plecat ?! Nu-i acasă ?!

— Ba-i acasă, dar ca și dispărut. Am întrebat mai acum o oră, servitoarea, unde e și mi-a spus că s-a simțit rău, a cerut un ceai de sunătoare, că nu i l-a putut da și că s-a retras într-o cameră de sus să se culce.

— Și ?

— Și în cazul acesta tu insistă pentru plecare, iar în ce privește conducerea acasă, spune-i să nu-și deranjeze soțul că aș putea să te însoțesc eu.

— Crezi că o să reușească ?

— Ce-ar putea să-ți opună ? Să te conducă altcineva ? Care ar fi mai în măsură decît mine, care te cunosc de atîta vreme, care îl cunosc pe Culai și care am fost în casa voastră ani de zile ? Sînt argumente peste care nu poate trece.

— Dac-ar ști Tilly că m-a apucat plictiseala cu toată dispoziția care o am, și că lumea pe care a invitat-o obosește fiind aceeași pe care o întîlnesc la ea și căreia i-am învățat toate păcatele pe de rost, m-ar omorî !

— Cred că te-nşeli, Dana. Se va împotrivi numai ca formă. Plecarea unei femei frumoase e totdeauna binevenită pentru o femeie mai puţin frumoasă.

Dinicu a pus capăt tango-ului, încetinind ritmul pînă la moartea cîntecului.

— Să-ncerc.

— Nu imediat însă. Aşteaptă cîteva minute. Ar fi prea repede după dansul nostru. Afectează puţin oboseala şi pe urmă...

S-au despărţit. Dana căutînd un fotoliu în care să se odihnească şi Dodo îndreptîndu-se spre bufet să guste ceva.

Dinicu fiind în pauză, doamna Alinda Blagu a venit şi ea la bufet să acţioneze mai departe în societatea patronată de Ionaş Carabeţeanu.

— Tot mai bine dansează Tilly, ca Dana. Ba, dacă vreţi să cunoaşteţi părerea mea...

— Ar trebui atunci s-o cunoaştem mai întîi pe-a altora, a spus Hariton Ghimbăşanu. Să-l întrebăm, de exemplu, pe Dodo.

Auzindu-şi pomenit numele, Dodo a întrebat :

— Cine mă doreşte ?

— Eu, Dodo, i-a răspuns Alinda Blagu.

— Matale, cucoană Alinda ? Poftim. îti stau la dispoziţie.

— Care dansează mai bine : Tilly ori Dana ?

— Dar de ce tocmai pe mine să mă-ntrebi ? s-a arătat mirat Dodo, în timp ce cu ochii urmărea ce se întîmplă pe dincolo : s-a întîlnit Dana cu Tilly sau nu ? Nu mă simt de loc în măsură a fi arbitru de dans.

— Dar ai dansat cu amîndouă şi ai putea să apreciezi.

— Ştiţi ce ?

— Ce ?

— Constituiţi-vă în juriu de apreciere şi clasificaţi-le.

— Perfect ! a răspuns Alinda Blagu. Asta e şi părerea mea. Să facem un juriu şi să organizăm un concurs de dans. Ce zici, Ionaş ?

— Zic să nu mai ai astfel de păreri, care m-ar putea forţa la părăsitul bufetului.

În timp ce filantropia doamnei Alinda încerca să pună bazele unei noi activități sociale a societății de la bufet, amfitrioana și-a regăsit prietena, în fotoliul în care se odihnea.

— Ești obosită, Dana? a întrebat-o doamna Otilia, găsind-o apăsîndu-și tîmplele.

— Mă doare capul cumplit.

— Să-ți dau un calmant?

— Nu, Tilly, mi-ar face mai rău. Am băut prea multă șampanie. Nu-mi face bine și tot îndemnată să beau, am băut peste măsură.

— Odihnește-te puțin și o să-ți treacă.

— Tilly, ai să te superi?

— De ce?

— Dacă plec?

— Te simț ichiar rău, Dana? a întrebat-o doamna Otilia fără să spună dacă s-ar supăra sau nu.

— Nu mai pot!

— Întinde-te puțin în dormitor.

— Nu, nu, numai insista, Tilly. Trebuie să plec. E și foarte tîrziu. Trecute de două. N-am întîrziat niciodată atîta!

— Bine, Dana, numai un lucru te rog. S-o ștergi englezește ca să nu antrenezi și pe alții. Aaa, dar ia stai un moment! făcu doamna Otilia, amintindu-și de ceva. S-a cam încurcat puțin treaba!

— De ce?

— N-are cine să te conducă. Remus, mi-a spus servitoarea, s-a simțit rău, a cerut un ceai și s-a dus să se culce. Oricum, să se scoale! — hotărî doamna Otilia și gata a fost să se ducă să dea poruncă Mariei să-l scoale, dar a intervenit la timp Dana.

— Nu, nu face una ca asta! Roagă-l pe Dodo. Mie mi-e greu să-i spun. Îl văd că s-amuză foarte bine. O să lipsească doar cîteva minute. Pe mine ar putea să mă refuze. Ar avea și dreptate; l-am plictisit destul cu călăriile.

— Să nu vrea ai zis?! Să vrea Tilly ceva și să nu vrea Dodo?! Bine, Dana dragă, du-te. Văd și eu că nu ți-e bine. Ești palidă. Mă duc să-i vorbesc lui Dodo. Dar, cum te-am rugat, Dana dragă, englezește.

— Nici o grijă.

Doamna Otilia l-a găsit la bufet pe Dodo.

— Dodo, un moment!

Urechia și ochiul doamnei Alinda Blagu au fost prezente. Auzind-o strigîndu-l, a dat ușor cu cotul lui Ionaș Carabețeanu, căruia, după ce s-au îndepărtat de ei puțin, i-a trecut și părerea dumisale.

— Nu-l slăbește nici un minut! De altfel, foarte bine face. Are Remus fason de bărbat?

— Da, ai dreptate, cucoană Alinda, e în deficit bietul băiat cu fasonul de bărbat, a zis Ionaș Carabețeanu. Au, în schimb, alții, fason de doi bărbați!

— Ionaș, cît sînt eu de deșteaptă, dar nu te-am înțeles. Despre care alții vrei să vorbești?

— Despre Dodo, *par exemple*!

— Dodo? A, uitasem studenta!

— Ce studentă?! Mi se pare că ți-a slăbit ochiul, cucoană Alinda.

— Se prea poate, Ionaș.

— N-ai simțit c-a-nceput să piseze la Dana Brateș?

— Crezi? Știu că se cunosc de mult. Prieteni, nu altceva.

— Poate că nu s-au cunoscut destul de bine atunci și-și completează acum...

— Ce e, Tilly, că pari a fi gravă?

— Te rog un lucru, dar să nu mă refuzi.

— De ce prevenirea aceasta? Te-am mai refuzat?

— Lasă procesele. S-o conduci pînă acasă pe Dana. Se simte rău și lui Remus, de asemenea, nu-i e bine.

— Iar mi-o dai pe cap?

— Dodo, i-am promis. O faci pentru mine, nu pentru ea. Zece minute. O duci, o lași și te întorci.

— Într-un cuvînt: *dame de compagnie?*

— Nu mă supăra, Dodo. Cine vrei s-o conducă?!

— Bine, o fac pentru că m-ai rugat, altfel i-o retezam: doamnă, dacă soțul matale nu e în stare să se comporte ca atare, alegeți-vă altul.

— Ai fi fost în stare?

— Dragă Tilly, ți-am spus, pare-se. A trebuit să fiu la început curtenitor. S-o împac în răul ce i l-am făcut,

nefiind pentru o căsătorie cu ea. Pe viitor, te rog să mă scuteşti cît poţi mai mult de asemenea corvezi.

— Bine, atunci mă duc s-o anunţ.

— Anunţ-o.

— Şi ştii, englezeşte, fără să vadă lumea.

— Ast-ar mai trebui, să mă vadă lumea şi guvernantă!

— Eşti cu maşina ?

— Da.

— Perfect ! Merge totul repede. Pînă să-l scol pe Lazăr...

— Nu mai scula pe nimeni ; maşina mea e la poartă.

Dana s-a urcat în automobil lipsită cu totul de sentimente precise. Nu trăia clipa sub nici o teamă. I-a părut atît de firească sustragerea de la serata doamnei Otilia, unde a întîlnit o lume cu totul nesuferită firii ei, încît orice i s-ar putea întîmpla în afară de a mai fi acolo, nu putea fi mai rău.

O satisfacţie a avut totuşi. Dreptatea e cu Dodo. Sinceritatea prietenei ei e puţin dubioasă. De ce s-o lase să creadă că serata pe care a organizat-o nu va fi decît o seară petrecută la o prietenă, cu alţi prieteni ? Noroc că Dodo a pus-o în gardă. Cînd a venit vorba de serată, nu a numit-o decît *aşa-zisa serată*. Adică, vino cum vrei, că nu e cine ştie ce. Şi, în fond, a făcut totul ce se putea face să fie cît mai bine organizată. Afară de lume.

— Exceptînd camarazii tăi, restul, pleava casei ei. Aceiaşi oameni închistaţi în aceleaşi tare.

— Sfatul meu e s-o cam răreşti cu ea — i s-a arătat iarăşi foarte prieten Dodo.

— Ai să mă crezi dacă ţi-oi spune că, în seara aceasta, m-am gîndit şi eu la... ce mă sfătuieşti ?

— Dana, fac o propunere. Să mi-o iei însă numai aşa cum a ţîşnit din suflet : curată ca lacrima şi sfîntă ca o cuminecătură.

— Ce anume ? Vai, cum îmi mai huieşte capul de cît am băut !

— Simţi că avem să ne spunem unele lucruri ?

— Relativ la ce ?

— La Tilly, la tine, la noi...

— Şi la noi, Dodo ?

— Și la noi, după ce terminăm cu ceilalți și cu celelalte.

— Să-ți aud propunerea.

— Să schimbăm plimbarea la Șosea pe-o...

— Pe-o ?

— ...pe-o sfătuire a noastră.

— Dar nu putem vorbi și așa ? Văd că am și început să schimbăm păreri despre Tilly.

— Nu așa, Dana. Vorbele care sînt spuse din suflet pentru suflet, au nevoie de liniște și de un adăpost al lor numai.

— Și în cazul acesta ?

— Un scurt popas la mine.

— Cum ai spus, Dodo ? !

— E ziua ta de victorie, Dana. Să înscriem și episodul acesta în ea.

— Dodo, te-ai gîndit la ce-ai spus ?

— Repet : propunerea mea e curată ca lacrima și sfîntă ca o cuminecătură.

— ...pe care vrea să ți-o dăruiască diavolul, a continuat Dana.

Faptul că Dana a legat de propunerea lui o glumă, a dat speranță lui Dodo.

— Îmi pare bine c-ai ieșit din ceața de cîndva, a zis Dodo, ca și cum gluma cu diavolul ar fi însemnat pentru el aprobarea.

A bătut în geamul despărțitor dintre șofer și cabina limuzinei, a deschis ferestruica de comunicare și, împotriva unei trageri de mînă a Danei, care se voia a fi luată drept nu, a spus răspicat :

— La mine, Stoian.

Cuvintele au avut darul să paralizeze întreaga ființă a Danei. Să mai încerce o împotrivire, nu a putut. Să găsească în ea o hotărîre, fie și de-a îngrămădi-o numai într-un cuvînt sau gest, n-a aflat. Apa o luase.

Închizînd la loc ferestruica, și-a întors privirea spre ea.

— Femeia care se duce în mormînt fără de nici o taină, a umbrit degeaba pămîntul, Dana !

Trezită de cuvintele lui ca dintr-o hipnoză, Dana și-a regăsit vocea.

— Știu ce te-a hotărît, Dodo, să faci ce-ai făcut ! Te întreb dacă e și cavaleresc ce-ai făcut ?

— Purtare necavalerească față de tine ? !

— Da, Dodo ! Ai făcut-o pentru că ai simțit că sui în mașina asta pe Dana cea care a scoborît-o șampania în rîndul femeilor care iau viața așa cum le ia și viața pe ele : în nimic. Dacă ai fi invitat-o în mașină pe cealaltă Dană, n-ai fi îndrăznit să treci la siluirea conștiinței ei. Acesta e adevărul. Ai pîndit. Și cînd m-ai văzut pradă, m-ai luat.

— Dana, de ce...

— Lasă-mă să termin. Cînd ai să simți că s-a șters și ultima urmă lăsată de șampanie și că am redevenit eu, să nu mai fii lîngă mine. Din clipa aceea să dispari pentru totdeauna.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, Dana...

— Nu-l mai invoca pe Dumnezeu. Nu te uita uimit și nu crede că scot cuvintele din șampanie. Vreau și eu, Dodo. Vreau să se răzbune în clipa aceasta toate ceasurile tale de așteptare, de pîndă. Mi-a fost prea albă viața și merită să-i dau în sprijin cea mai amară amintire, sau taină cum ai numit-o tu.

Dodo se adîncise în gînduri. S-ar fi putut spune, privindu-l, că-l judeca greu conștiința.

— Mai e mult ?

— Ce anume ?

— Pînă la tine.

S-a uitat pe geam și a răspuns repede :

— Ajungem. Doar cîțiva pași.

La coborît, portiera mașinii i-a prins rochia, reținînd-o.

— N-ar trebui oare să văd în aceasta un semn, Dodo ? Poate că e mai bine să continuăm drumul, a zis Dana, schimbîndu-și intenția de a se reurca.

— Ai început să privești viața și prin prizma superstițiilor ?

Apoi către șofer :

— Așteptă, Stoian.

Apartamentul lui Dodo i-a primit amical. Asemeni fotografia Aniutei de pe birou.

— Dodo, de ce-ai stricat viața fetei acesteia ?

— Bine că nu mă faci vinovat și de potopul lui Noe!

I-a luat de pe umeri kapa, punînd-o pe spătarul scaunului de la birou.

— Cum poți aduce în casa ta o femeie cînd pe birou ai fotografia alteia?

— Ea și-a pus-o acolo, s-a dezvinovățit cum a putut, Dodo.

— Fiindcă i-ai creat dreptul să și-o pună. E locul ei, acolo.

— Oare pentru aceasta am venit noi aici? a întrebat-o Dodo.

— Sau... *pentru că avem a ne spune multe lucruri!* — i-a răspuns Dana, cu vorbele lui din automobil.

— Da, Dana, multe avem să ne spunem! Și după o pauză: Vreau să-ți ofer ceva și nu știu ce anume să-ți ofer la ora asta.

— Să nu-mi oferi nimic. Oferă-mi numai o scurtă găzduire, să pot ajunge acasă înaintea luminii.

— Aveam această grijă și fără să mă faci atent. Dar de ce-am rămas în picioare? Ia loc, Dana. Sau, mai bine, hai pe divan, să ne găsim față în față și aproape cînd vom trece prin ce avem a ne spune.

A luat de pe o măsuță o cutie de argint cu țigări și o brichetă, punîndu-le între ei, pe divan. Apoi, tot Dodo:

— Și mai întîi și-ntîi să te judec pentru cuvintele din mașină. Dacă nu le mai menții, te iert.

— Dacă nu le-aș mai menține, n-aș mai fi aici, Dodo. Așa că rămîn spuse și valabile în tot ceea ce înseamnă.

— O singură încriminare ți-aduc.

— S-o aud.

— Socotești clipa aceasta o rătăcire?

— O rătăcire de care îmi dau seama. Știu ce-am făcut. Știu și de ce-am făcut-o.

— De ce?

— Nu ți-am spus în mașină? Fiindcă mi-a fost prea albă viața și vreau să-i dau în sprijin cea mai amară amintire.

— Mă rezum în a-ți spune numai că nu te înțeleg, a zis Dodo, deschizînd tabachera și luînd o țigară. *Să-i dai vieții tale în sprijin cea mai amară amintire!* Iată, ți-am mai repetat o dată cuvintele și tot nu le pricep,

adăugă, în timp ce cu ţigara bătea în tabacheră să i se mai slăbească tutunul, fiind prea îndesat.

Dana a luat bricheta să i-o aprindă.

— Dacă ştiam că vor trebui să fie explicate cuvintele mele, nu le mai spuneam.

— Părăseşte laconicul, Dana. De ce să ne mai ascundem după cuvinte? Pentru asta au aşteptat inimile noastre întîlnirea de astăzi? Ştiu că ţi-ai frînt o credinţă, venind. Nu uita însă că frîngînd-o, ai înălţat în locul ei alta. În aceasta alta îşi caută liniştea şi împăcarea viaţa.

— Zdruncinînd-o ca acum?

— Împăcînd-o cu tot ce are ea mai al ei.

S-a apropiat s-o sărute. Dana, ca să-i taie pornirea, a aprins bricheta, îmbiindu-l să fumeze.

— Te-aşteaptă de mult, fumeaz-o, i-a spus ea întinzînd mîna cu bricheta aprinsă

— Eu te aştept şi mai de mult, Dana, i-a răspuns Dodo, aplecîndu-se ferm s-o sărute.

Dar în clipa în care buzele lui şi-au luat mult aşteptatul sărut, a izbucnit o flacără. Într-o clipă rochia de paiete s-a aprins, prinzînd-o focul ca pe o torţă. Ţipătul a pornit din adînc şi a strigat ajutor. Dodo, înnebunit de ce-a văzut întîmplîndu-se, şi-a pierdut cumpătul. În loc să caute un pled şi s-o înăbuşe învelind-o, a încercat s-o scoată din rochie, rupîndu-i-o. Flăcările i-au ars însă mîinile şi numai atunci şi-a dat seama că nu o poate salva decît înăbuşind-o. Şi-a oprit ochii asupra covorului şi s-a repezit să-l ia şi s-o acopere cu el. Dana, sfîşiată de dureri şi rămasă un timp singură în faţa morţii care o nimicea, a mai găsit puteri să se scoale, să alerge spre el şi să ţipe:

— Vreau să trăiesc, Dodo, salvează-mă.

Vocea care îl ruga nu mai era a unui om, ci a unei flăcări. Omul pierise, împrumutînd flăcării strigătul lui de moarte. Curînd însă s-a prăbuşit şi flacăra. Dodo, văzînd-o căzînd chiar pe covorul cu care a vrut s-o învelească, l-a adunat repede din toate părţile, reuşind s-o închidă în el. Iar cînd a putut să-şi dea seama că flăcările s-au stins, a descoperit-o, să poată trece mai departe la salvarea ei.

— Dana, ai scăpat. L-am stins. Crede în viaţă. Sînt lîngă tine, Dana. M-auzi ? Mă duc să telefonez doctorilor.

Nici o şoaptă, nici o mişcare. Arsă, cu celofanul paietelor făcut smoală impregnată în piele, durerile i-au luat pînă şi bătăile inimii.

— Dana, nu m-auzi ? Dana ! a ţipat şi mai tare Dodo.

Nedescoperind nici un semn de viaţă, Dodo a crezut c-a murit. Galben, o privea cu ochi tîmpi, năucit în tot ce-ar fi putut gîndi şi face.

— Dănuţo, te-am omorît ?

Tăcerea Danei i-a răpuns : da.

— Dănuţo, pentru fapta mea nu există iertare. Să nu mă ierţi. N-am omorît numai o femeie. M-auzi ? N-am omorît numai femeia unui alt bărbat... M-auzi ori nu, Dănuţo ?... Am omorît femeia pe care am iubit-o, Dana, şi aceasta înseamnă ceva... Dar nici pentru atîta să nu mă ierţi, pentru că crima tot este de neiertat. Am omorît pe cea mai frumoasă femeie pe care mi-a scos-o înainte viaţa şi aceasta nu se poate ierta, Dănuţo... O clipă numai... Lasă-mă să aprind candela... Iată, o aprind, Dănuţo. Cu aceeaşi flacără cu care te-am aprins şi pe tine... Nici Dumnezeu, Dana, nu a putut opri din mersul ei dragostea noastră. A încercat, te-a tras înapoi cînd ai coborît din automobil şi dragostea ne-a luat de mînă şi ne-a dus mai departe... Ne-a dus aici... Îmi dai voie să îngenunchiez ?... Mă laşi să te sărut ?... Mă vrei lîngă tine ?... Dar, oricum, eu tot vin lîngă tine. Aşteaptă-mă.

S-a dus în birou. Întîlnind fotografia Aniutei a rupt-o în bucăţi, pe care apoi le-a mistuit şi pe ele în foc.

— De ce să se-mpiedice şi de tine lumea ? Ştiu c-am fost un netrebnic. Te-am rupt fiindcă vreau să am şi iertarea ta. Şi mai vreau să ştiu înainte de a pleca din viaţă, că barem o dată am putut şi eu să ascund de ochii lumii femeia care a venit la mine. De aceea te-am rupt, Aniuto.

A deschis un sertar de unde a scos un browning.

Întors în camera unde era Dana, i-a adresat ultimile cuvinte.

— O, dac-ai şti că nici focul nu ţi-a putut mistui frumuseţea !

A sunat telefonul și a fost ca și cum nici nu l-ar fi auzit.

— Dănuțo, ție nu trebuie să-ți mai spun că am fost un netrebnic. Tu ai știut aceasta. Se cuvine însă să mai știi și altceva. Din fața onoarei n-am fugit.

Apoi, o detunătură și o prăbușire au pus capăt vieții locotenentului Alexandru Cudalbu.

Către orele trei, Neculai Brateș s-a trezit din somn. I l-a neliniștit un vis urît. Constatînd însă că nu e nimic adevărat din toate cîte s-au întîmplat în vis, s-a bucurat ca și cum ar fi scăpat dintr-o mare primejdie. Nu, n-are s-o mai lase să încalece. Căzătura la care a fost de față în vis, prăbușindu-se, prinzînd-o calul sub el, lovind-o, s-ar putea să fie și adevărată odată.

A întors capul spre patul ei, să vadă dacă a venit. Era gol. „Cît o fi ceasul ?“ A aprins lumina și a privit ceasul brățară pe care în fiecare seară îl pune pe mescioara de la căpătîiul patului.

— Trei ? ! a spus tare, mirîndu-se.

S-a mai uitat o dată în patul vecin și tot gol l-a aflat. Dacă ar fi știut că se-ntinde serata doamnei Otilia Dimitriuc atîta și că pînă la orele acestea colegul lui încă nu s-a hotărît s-o conducă acasă, n-ar fi lăsat-o. O să i-o spună mîine lui Remus. Chit și dacă dorința ei a fost să rămînă pînă la ore cînd nu mai poate întîrzia o femeie singură. Ia să telefonez.

— Tilly, telefonul, a anunțat-o pe doamna Otilia, prietena ei Alinda Blagu.

— Cine mă mai vrea la ora asta, Doamne ? ! a spus de unde era doamna Otilia, înconjurată de admiratori.

— Știu eu ! N-am căutat să văd ! Am fost și rămîn femeia discretă.

— Mulțumesc, Alinda.

Era atît de fericită și copleșită de admirația tuturor doamna Otilia, încît a și uitat că Dodo nu s-a întors...

— Da, eu !

— Brateș la telefon.

— A, dumneata ești, domnule Culai ! Ce este ? N-o fi pierdut Dana ceva ? !

— Tocmai de Dana voiesc să vă întreb.

— Cum, n-a sosit încă ? ! s-a mirat doamna Otilia, abia acum aducîndu-şi aminte că Dodo încă nu s-a întors. A simţit însă că a greşit arătîndu-şi surprinderea şi, ca să repare ceea ce a făcut, a adăugat :

— Nu fi neliniştit că trebuie să sosească din moment în moment. A petrecut foarte bine ! a plecat încîntată.

A fost cît pe-aproape să-i spună şi cine a plecat cu ea s-o conducă, dar, gîndul cel bun a oprit-o de data aceasta şi n-a mai spus nimic. Poate pînă la urmă nici n-o să ştie cine a condus-o şi scapă de-un eventual reproş.

— Vă mulţumesc, doamnă Dimitriuc, şi totodată cer să fiu iertat pentru telefonul dat la ora aceasta. Bănuiţi însă grija ce am avut, constatînd că sînt orele trei şi că încă n-a sosit !

— Vai, dar nici o scuză, domnule Culai ! Doară nu m-ai sculat din somn ! Şi încă o dată, fii pe pace că trebuie să pice din clipă în clipă.

— Mulţumesc, doamnă şi vă urez petrecere bună înainte.

— Mulţumesc şi eu la rîndul meu, domnule Culai. Bună seara.

— Bună dimineaţa, doamnă.

— A, da, ai dreptate ! Bună dimineaţa.

De-abia s-a stăpînit să poată duce pînă aci convorbirea „Idioată am mai fost ! Cum de nu m-a tăiat capul să n-o trimit cu Dodo ? !“

Încrucişîndu-se cu doamna Alinda Blagu, aceasta a întrebat-o :

— Cine a fost, dragă, la ora asta ?

— Dar de ce ţii atîta să ştii ? Parc-ai spus că eşti o femeie discretă ?

— Şi nu sînt ? !

S-au despărţit, doamna Otilia rămînînd singură şi evitînd grupul din care a plecat spre telefon. „Vra să zică ai fost în stare s-o faci, Dodo ! Bine ! Sigur că i-a zăpăcit capul şi a dus-o la el ! Şi făcea pe obosita, făţarnica ! Nu, nu e lucru curat. Au fost de conivenţă. Dacă într-adevăr a durut-o capul, se ducea acasă, nu Dumnezeu ştie unde ! N-or fi în pană ? Ce pană ! şi-a revenit doamna

Otilia repede din bănuiala aceasta. Mașina Cabinetului și pană ! Ia să-i telefonez !“

Zărind-o că din nou se-ndreaptă spre telefon, Alinda Blagu s-a arătat prin partea locului.

„Ai apărut, discreto ?“

A făcut numărul și nici nu a răspuns. „Desigur, de telefon au ei timp acuma ?“ Cum a așteptat mult și fără de nici un rezultat, a închis aparatul. „Te mai aștept un sfert de oră și de n-oi veni nici în sfertul acesta, mai am eu un mijloc să te descopăr, Dodo !“

Sfertul de oră a trecut mai mult uitîndu-se la ceas doamna Otilia. Dansa și cu ochii numai la ceas era.

— Mi se pare că așteptați bine-meritata odihnă, doamnă, i-a spus ofițerul cu care dansa.

— De loc ! Mă gîndeam la ceva, i-a răspuns doamna Otilia, fără să cugete că omul cînd gîndește la ceva nu privește stăruitor ceasul.

Cînd s-a împlinit sfertul de oră, doamna Otilia a trecut la ce și-a propus.

„Da ia stai că i-am uitat numărul ! Vezi că a fost Tilly deșteaptă să i-l însemne, că poate o să aibă vreodată nevoie de el ? a spus ea în gînd, alteia din gîndul ei. Să mă duc să-l caut. E bine că ai un notes cu însemnări numai pentru tine.“

A cotrobăit și l-a găsit. A găsit și fila cu numărul de telefon al Aniutei : 5.26.44.

Îl repetă să nu-l uite : 5.26.44... 5.26.44...

Îl face și așteaptă.

Doamna Alinda Blagu caută pe cineva prin partea locului.

Doaman Otilia așteaptă, fiindcă telefonul sună, sună mereu.

„A, s-a sculat ! Vra să zică ea nu e la el !“

Cu vocea mult și voit schimbată, punînd și mîna apărătoare receptorului, ca să nu i se audă glasul de cei care, *întîmplător*, s-ar afla mai pe-aproape de telefon :

— Domnișoara Golub ?

— Da.

— La telefon o binevoitoare.

— Da ? ! Și mă rog ce vrea la ora aceasta binevoitoarea ?

— Vă informez că la ora aceasta locotenentul Dodo Cudalbu se găsește la el acasă cu doamna Dana Brateș. Numai dacă vă veți convinge veți putea aprecia cum trebuie bunele mele intenții.

— De ce nu spuneți și cine sînteți ?

— Duceți-vă și vă veți mulțumi și cu atît cît v-am spus. Bună dimineața, domnișoară.

Să gîndească mai mult, Aniuta n-a gîndit. S-a îmbrăcat repede și a plecat. Avea un rînd de chei de la toate ușile și putea intra oricînd la Dodo. „Cu Dana ? ! La ora asta ! ? E imposibil ! Totuși, ceva trebuie să fie ! Probabil că a fost văzut c-o femeie și a confundat-o cu Dana."

Calcă grăbit și se uită mereu dacă nu se zărește vreun taxi. Dar cum e ora cînd noctambulii s-au dus să se culce, iar harnicii nu s-au sculat încă, străzile sînt pustii.

Grăbește. Grăbește mereu.

„Nu, e imposibil să fie Dana ! O fi confundînd-o cu Otilia Dimitriuc. Cum o să fie Dana la ora asta la el ? !

Tot căutînd în gînd cine ar putea fi, și limpezindu-i-se și creierul de rămășița întunecată a somnului, și-a adus aminte că în seara aceasta, adică în seara trecută, a fost invitat la serata doamnei Otilia Dimitriuc. I-a spus-o chiar el. Și că e așa, poate și să-l controleze, chemîndu-l la telefon. Cum de nu și-a adus aminte de aceasta acasă, să fi întrebat la doamna Dimitriuc mai întîi ? ! Dacă ar fi răspuns de acolo, s-ar fi lămurit repede că a vrut cineva să-i joace o farsă stupidă. A fost o zăpăcită. A plecat fără să gîndească.

Trecînd prin fața unui bar care avea ușile de la intrare deschise, a intrat, cerînd voie portarului, dacă se poate să dea un telefon. Portarul, după ce a măsurat-o profesional, mulțumit de cum arăta *păsărica*, i-a dat voie.

Cele aflate au fost uluitoare. Nu mai încape nici o îndoială. A vorbit chiar cu doamna Dimitriuc. Era exact vocea care a întrebat cîndva de Dodo. De data aceasta a întrebat-o ea de Dodo și i s-a răspuns fără nici o șovăială că în prezent e plecat să însoțească o doamnă pînă acasă.

A mulțumit, a pus portarului suta de lei în mînă și a pornit mai departe și mai grăbită.

„Să fie Dana ? !“ Tot nu-i vine a crede. Cum era să admită una ca asta ? ! N-o fi înnebunit ! Nu, e peste putință ! Doar cunoaște bine toată povestea. A încercat el Dodo pe toate căile să-i intre în suflet, dar nu a putut. L-a respins Dana de-a-rîndul. Îl știe perseverent, dar îl mai știe și demn. După felul cum l-a respins, nu-l poate crede capabil să fi reînceput atacul. Dar, Dumnezeu știe ce să mai creadă ! Se schimbă omul de nu-l mai recunoști. S-o fi schimbat și Dana și s-o fi schimbat și Dodo. Numai ea nu. Și e o proastă că nu face și ea ca toate femeile. S-a legat de Dodo și-i stă la picior ca un cîine. În cîte rînduri n-au asaltat-o bărbații și drept răspuns ea n-a știut decît să-i pună la locul lor. Și au fost unii cu situații frumoase, ca Harry Ghimbășanu. L-a trimis însă cu situație cu tot la locul lui și nu ca să facă paradă de gestul acesta, ci ca să-și respecte dragostea ei.

A ajuns. De la cîteva zeci de metri a putut să constate că o mașină aștepta în fața casei. Precis, lucru curat nu e ! O clipă a stat la îndoială dacă să întrebe sau nu șoferul. Dar la ce să-și mai piardă vremea cu întrebatul cînd peste un minut, două o vor lămuri-o ochii ei ! ?

A intrat. Scările le-a urcat într-o fugă. A deschis ușa apartamentului și din vestibul a putut constata că fotografia ei de pe birou lipsește.

O clipă s-a oprit. E un geamăt sau ce e ? Inima i s-a strîns mică și nu știe ce să mai facă. „Doamne, ce se întîmplă cu mine ? Ce s-a întîmplat aici ?“

— Ajutorrrr ! se aude din dormitorul lui Dodo.

„Ajutor ? ! Cine vrea ajutor ? Vocea lui Dodo nu e. Nu e nici a Danei. Să plec ? Mi-e frică !“

— Vreau să trăiesc, ajutați-mă.

Hotărîtă, fie și orice ar fi, intră. Spectacolul peste care dă o împietrește în ușă.

— Aniuta, nu mă lăsa.

— Dana, tu ești ? !

Apoi a țipat numele lui Dodo, îngrozită.

— Aniuta, nu mai întîrzia. Nu mă lăsa să mor.

— Dar ce s-a întîmplat, Dana ? Ești arsă toată, ce-a fost ?

— Nimic să-ți poată răni inima, Aniuta.

— Vai, simt că-nnebunesc ! Ce să fac, Dana ? Nu știu ce să fac !

— Salvează-mă și cît mai repede, Aniuta, căci nu mai pot de dureri.

— Ți-a luat foc rochia ?

— Da.

— Și ?

— Nu mai știu ce s-a întîmplat. Dodo tot n-a venit ?

— Cum să vină ? Nu-l vezi împușcat lîngă tine ?

— Împușcat ? ! Dodo ? !

A încercat să întoarcă nîtr-acolo capul însă arsura nu i-a dat voie să facă nici o mișcare.

— Să-l anunț pe Culai ?

— Anunță-l, dar dă-mi mai întîi puțină apă, că nu mai pot. Simt că mă sfîrșesc.

— Sărmana de tine ! și s-a dus să-i aducă apă.

— Aniuta, să nu mă urăști. Tot ce s-a petrecut nu-ți atinge dragostea. De aceea chiar te rog să mă salvezi. Altfel, te-aș ruga să-mi grăbești moartea.

— Ești de părere să telefonez mai întîi unui doctor ?

— Nu ! Lui Culai, Aniuta. Numai el are dreptul, în cazul acesta, să hotărască soarta soției lui.

— Mai vrei o picătură ?

— Arunc-o pe mine, Aniuta.

— Nu, asta nu. Asta știu că-ți face rău. Liniștește-te și iaca, mă duc să-i telefonez lui Culai.

A închis ușile dintre dormitor și birou să nu fie auzită.

După convorbirea cu doamna Dimitriuc, Neculai Brateș, obosit, a adormit, și numai acum, sunînd telefonul, s-a trezit.

Patul de-alături, tot gol !

Amețit și fulgerat de presentimentele nenorocirii, abia a ajuns.

— Allo !

— Mata ești, domnu Brateș ?

— Da, eu ; dar dumneavoastră cine sînteți ?

— Aniuta Golub.

Într-o secundă i s-a încrucișat în minte fel și fel de gînduri.

„Aniuta ?! Şi încă la ora asta ?! S-a întîmplat ceva cu Dana ! Dar ce legătură poate fi între Aniuta şi serata doamnei Dimitriuc ? Nu cumva a fost o minciună această serată ?"

Şi-a şters fruntea cu mîna, de sudoare.

— Şi ce poftești, domnişoară Aniuta ?

— Domnule Brateş, vă previn, ca să nu vă închipuiţi mai mult decît este. Dana a suferit un accident.

— De automobil ?

— Nu.

— Nu ?! Ce accident atunci ? Şi unde e ? De unde telefonezi ?

— Pentru că în asemenea întîmplări timpul e preţios, vă rog să nu mai insistaţi cu întrebările şi să veniţi de îndată.

— E grav ? Atît vreau să ştiu !

— Grav, dar nu foarte grav. Pînă vă îmbrăcaţi soseşte şi maşina lui Dodo să vă ia.

— Maşina lui Dodo ?! Şi, unde să viu ?

— Vă va aduce maşina la locul unde se găseşte Dana. Vă aştept, domnule Brateş.

De la telefon Aniuta s-a dus la automobil, să-i spună lui Stoian că e ordinul domnului locotenent să plece şi să-l aducă pe domnul Brateş.

Îmbrăcîndu-se, Neculai Brateş făcea sforţări să poată rămîne bărbat în faţa primejdiei pe care nici n-o poate s-o întrezărească măcar. Aşa cum i s-a arătat pînă acum, pe lîngă gravă, pare a fi şi foarte misterioasă. Nu poate să înţeleagă nimic. Dana a plecat cu Remus Dimitriuc spre casă. La două, aceasta. La trei îi telefonează Aniuta să plece imediat. Are la dispoziţie maşina lui Dodo. Remus şi Dana au plecat cu maşina lui Remus, de unde a răsărit atunci a lui Dodo ?

Un moment a stat la îndoială, dacă n-ar fi bine s-o întrebe pe doamna Otilia. S-a gîndit însă c-o poate speria şi a renunţat. Teribil ! De-abia a pus cămaşa şi e o apă toată. N-o mai schimbă. Să schimbe şi zece şi toate au să se facă apă. Şi barem nu e ziuă. Farmaciile închise, doctorii să nu-i scoli noaptea şi... voia lui Dumnezeu !

Ajuns în stradă, a sosit şi automobilul.

— Ce s-a întîmplat, domnule ?

— Ce să se întîmple ?! Am ordinul domnului locotenent să vă aduc. Atîta ştiu.

— El ţi-a dat ordinul ?

— A venit domnişoara Aniuta, jos, la maşină, şi mi-a comunicat ordinul.

— Bine, atunci o să vedem acolo ce s-a întîmplat.

Că s-ar fi putut întîmpla ceva bănuieşte şi şoferul, dar, ce altceva mai mult decît poate ieşi dintr-o întîlnire dintre două femei care iubesc acelaşi bărbat. O păruială, vreo cîteva palme, ceva despre maicele lor, şi... atît !

Spre a nu-l pune prea deodată în faţa dezastrului, Aniuta i-a ieşit înainte.

— Ce s-a întîmplat, spune te rog, domnişoară Aniuta ?

— Un accident, domnule Brateş. A luat foc rochia Danei şi a suferit arsuri grave. Asta e tot.

— Unde ? Şi cum a luat foc ? a întrebat-o, urcînd treptele două cîte două.

— Probabil de la o brichetă. Poate că o să ne lămurească Dana.

— E singură ?

— Da.

— Şi locotenentul Dodo Cudalbu ? E locuinţa lui aceasta ?

— Da, a lui. A fost a lui, mai bine zis ! izbucni Aniuta în plîns.

Intrînd în apartament, Neculai Brateş i-a strigat numele în toată disperarea :

— Dana, unde eşti ?

— În camera de-alături, domnule Brateş, i-a răspuns Aniuta, arătîndu-i cu mîna camera, după care, ea s-a oprit, ca să dea întîlnirii lor singurătatea de care avea nevoie.

— Dana, copilul meu, ce s-a întîmplat, spune ?

— Frère Culai, a zis Dana, revenită din al doilea leşin, să nu gîndeşti nimic rău.

A vrut să ridice mîna să-i ia capul în dragostea ei, să i-l mîngîie, şi nu a putut.

Revenit şi Neculai Brateş la judecata rece, a simţit că orice clipă pierdută poate primejdui viaţa soţiei lui.

— Te rog să nu mai spui nici un cuvînt. Nu te mai obosi. Nu mă gîndesc decît la viaţa ta. Uite, telefonez să

trimită Salvarea o mașină, ca să te pot transporta la sanatoriu.

— Să nu mă lași, Frère Culai. Vreau să trăiesc. Numai după ce treci pe lîngă moarte, înveți cu adevărat cum trebuie să trăiești.

— Dana mea, nu mai vorbi, te rog! Te obosesc cuvintele. Stai cuminte și totul se va sfîrși cu bine.

În timp ce aștepta să răspundă Salvarea, privea spre ea și spre cadavrul lui Dodo. Misterul începuse să se dezlege în mintea lui. I s-a aprins rochia și în fața dezastrului, autorul moral al acestei ajungeri a Danei aici și-a pus capăt vieții.

— Vă rog cît se poate de repede o mașină sanitară, în strada... un moment, vă rog. Ce stradă și ce număr? a întrebat pe Aniuta.

— Ecoului, 42.

— Pentru?

— Un accident. Dar cît se poate de repede, vă rog. Însoțitorul să fie pregătit pentru o arsură gravă, a întregului corp.

— Da, domnule, primește chiar acum ordinul de plecare.

S-a întors, așezîndu-se jos, lîngă Dana.

— Mai dați-mi puțină apă. Unde-i Aniuta? Am văzut-o sau mi s-a părut?

— E aici, Dana, iat-o. Domnișoara Aniuta, fii drăguță și adă mata un pahar cu apă.

Amintindu-și că n-a telefonat unui doctor, a rugat-o pe Aniuta să caute în cartea de telefon numărul profesorului Donar Bungețianu.

— L-ai găsit? Apoi, către Dana: Nu multă, Dana.

— Da: 3.49.32, a răspuns, cu întîrziere, Aniuta.

— Fă-l, te rog... Sună?

— ...

— Sună!

— Ssst! făcu și cu mîna semnul tăcerii Aniuta, vorbiți aicea într-un caz grav.

Neculai Brateș a luat receptorul.

— Profesorul Neculai Brateș la telefon. Domnul profesor Donar Bungețianu?

— Da, maestre, ce s-a întîmplat?

— Soția mea a suferit un accident grav. O arsură generală. În clipa aceasta o transport la Spitalul de Urgență, unde vă rog din tot sufletul să ajungeți cît mai repede.

— Sînt gata să vă dau tot sprijinul.

L-au uns cuvintele tînărului profesor cu o nădejde.

— Dana mea, n-avea nici o teamă, viața îți este asigurată.

— Mulțumesc, Frère Culai. Nu sînt vinovată, crede-mă... Mă crezi ?

— Te cred, Dana. Nu mai vorbi.

— Mă ustură și sufletul, nu numai carnea, Frère Culai. Apărîndu-te pe tine mi s-a întîmplat grozăvia asta. Am luptat să rămîn numai a ta, și am rămas, Frère Culai. Să fie sigură de aceasta și Aniuta. Am căzut flăcărilor, apărîndu-vă pe voi și pe mine. Iar el, a plătit gestul, cu viața... Eu l-am iertat.

— Dar cum s-a întîmplat, Dana ? Cum ți-a luat foc rochia.

— Și n-a încercat să înăbușe focul ?

— Ba da.

— Dovadă că îi sînt și lui mîinile arse, a apărat memoria lui Dodo, Aniuta.

— Frère Culai, mi-a ars și părul ?

— Foarte puțin. E aproape întreg, a mințit Neculai Brateș, privindu-i părul scrumit.

— Frère Culai, dacă mă mai iubești...

— Să nu te mai aud vorbind așa ! Ce vorbă este asta, dacă te mai iubesc ? !

— Dacă mă mai iubești să nu scrii acasă ce s-a întîmplat. Promiți ?

— Promit.

A încercat din nou să ridice mîna, să-l mîngîie, și din nou n-a putut.

— Frère Culai...

S-a auzit soneria.

— Taci acum, Dana. Domnișoară Aniuta, fii drăguță și ieși-le înainte.

Ridicarea Danei s-a putut face numai după ce o injecție i-a amorțit durerile.

La Spitalul de Urgență, odată cu Dana a ajuns și profesorul Donar Bungețianu. A fost dusă în sala de operații

și supusă examenului. Neculai Brateș a urmat-o. A fost voința ei să n-o părăsească.

— Domnule doctor, o să mă fac bine?

— Tînără și frumoasă doamnă, în cîteva zile doar.

I-a răspuns atît de convins profesorul încît și Neculai Brateș a crezut în minunea aceasta: cîteva zile doar!

O injecție puternică i-a luat toate durerile, spre a se încerca separarea rochiei de corp. A fost peste putință, cu toată lipsa de reacție a Danei. Materia din care au fost fabricate paietele, celofanul, topită, s-a transformat într-o smoală care s-a împietrit în carnea Danei.

Încercarea fiind zadarnică, chirurgul a cerut bandaje în baie de cocaină. I s-au adus, înfășurînd în ele tot corpul Danei.

— Gata! Nu e așa că v-am putut salva și fără durere?

Drept răspuns Dana a avut un zîmbet, care, și așa cum îi era acum obrazul, a dat capului ei frumusețe și distincție.

— Am scăpat?

— Într-o săptămînă vom putea și dansa. La cameră, vă rog, a spus el apoi asistenței avute.

— Frère Culai, să fii lîngă mine.

— Lîngă dumneavoastră, dar numai cinci minute să mi-l lăsați, pentru medicamentele ce trebuie să le aducă din oraș.

A aprobat Dana cu același zîmbet încrezător în viață.

Rămași singuri, față în față, doctorul și Neculai Brateș, soarta Danei a fost dată pe față.

— Maestre, vă cer tărie. Este pierdută.

Ochii lui Neculai Brateș s-au umplut de lacrimi.

— Nu, nu trebuie. Bolnavii știu să citească în ochii celor din jurul lor. Nu trebuie să-i duceți în cameră deznădejdea.

— Cum, peste putință să scape? — a rupt, din ce-l putea durea mai mult Neculai Brateș, cuvintele.

— Peste putință! Arsura e generală. Dezintoxicarea prin piele nu se mai poate face. Țesutul e ars și nu mai permite eliminarea. Are întreaga suprafață distrusă. În două, cel mult trei zile, otrăvirea este completă. Dacă ar fi avut ceva mai mult de un sfert din corp neatins, i s-ar fi putut salva viața. Nu mai rămîne decît s-o men-

ţinem în minciuna că va trăi, înşelînd-o aşa cum am înşelat-o să ghicească gravitatea ; ştiinţificeşte, ridicîndu-i durerile. O vom ţine pînă se va sfîrşi în pansamente muiate în cocaină. Se va stinge crezînd în viaţă şi nu va simţi apropierea de moarte. Acesta este adevărul, maestre, în faţa căruia trebuie să ne plecăm.

— Două sau trei numai ?

— Atît !

În faţa ochilor lui Neculai Brateş, pămîntul întreg se prăbuşea. Auzea cum troznesc bîrnele cerului şi cum din înălţimi se rostogoleşte totul, la întîmplare, nimicind temeliile lumii. Începutul sfîrşitului începu să se arate.

— Mulţumesc, domnule profesor.

— Faceţi cum v-am spus : mască. Nu vă trădaţi. Şi fiţi tare.

A zăgăzuit durerea, cu ce puteri de stăpînire nu-şi poate da seama, şi a intrat mască, s-o mintă.

— Dănuţa dragă, ai să rămîi puţin cu sora. O să mă întorc repede. Două, trei reţete de făcut şi sînt lîngă tine.

— Să nu întîrzii, Frère Culai. Vino să vorbim. Mă simt mai bine. Nu mai mă doare.

— Vin îndată.

Afară, ziua cea nouă îşi croia drumul prin întunericul celei ce a fost cea mai neagră zi din viaţa lui. Vroia să se adune, să poată gîndi, şi nu putea. Totul se răsturna înaintea lui ameninţîndu-l cu strivirea.

Întîiul om întîlnit în drum i-a adus aminte de oameni. Mai întîi s-o ferească de oameni şi apoi să telegrafieze. „Să ţi se încredinţeze o fată cum a fost Dana, şi să le-o dai înapoi cadavru sluţit de flăcări !“

La întîiul telefon accesibil s-a oprit.

A cerut casa Ministrului de Interne, pe care îl cunoştea.

— Brateş la telefon, Vladimir.

— Dar ce ţi s-a întîmplat, de mă suni la ora asta ?

— O nenorocire, Vladimir.

— Ce nenorocire ?

— Soţia mea a suferit un accident groaznic, în împrejurări ce nu vreau să fie tălmăcite de public, în nici un fel. M-ai înţeles ?

— Dar ce-a păţit, Culai ? Ce accident ? Cu ce pot să-ţi vin în ajutor ?

— Cu ordinul dat presei să tacă. Să nu fie înregistrată sub nici o formă întîmplarea aceasta.

— Atît ?

— Atît !

— Foarte uşor ! Îl dau chiar acum. Grav accidentul ? E internată undeva ? Unde e, că vreau s-o văd ?

— Cînd va putea primi, am să te anunţ.

— Bine, Culai. Fii pe pace că se face totul. Comunică-i, te rog, din parte-mi dorinţa mea de sănătate.

— Îţi mulţumesc.

Vremea, pînă la ora deschiderii instituţiilor, şi-a măcinat-o pe stradă.

Trecătorii au simţit ceva pe semne, că prea întorc capul a mirare.

„Aţi şi început, ciinilor ! ?“

A tăiat străzi, a ocolit oameni şi a intrat în Palatul Poştelor.

În faţa peteculuí de hîrtie a chibzuit îndelung. „Cum să-i anunţ ! ? A-i vesti să plece cu primul tren, înseamnă a scrie moarte. A le lăsa alegerea plecării, lipsind de gravitate cuvintele, ar putea fi tîrziu. Aceasta însă nu se poate, orice s-ar întîmpla !“

A scris :

Plecaţi cu primul tren. Dana grav bolnavă.

Culai

Apoi s-a întors la spital, să ia toate măsurile pentru adusul ei acasă. Să se sfîrşească în casa ei !

Capitolul XIV

CU PRIMUL TREN, COSTACHEL ŞI Roxana au sosit.

Le-a ieşit înainte să-i poată aduce cu pregătirea trebuincioasă. Văzîndu-l, au înţeles totul. Întîiul cuvînt a fost al cucoanei Roxana:

— Grav, Culai? Ce are? De ce nu ne-ai scris din vreme?

Cuconul Costăchel îl privea numai cu atenţie şi durere, aşteptînd să-l vadă vorbind.

— Un accident!

— Accident? Ce' accident?

I-au ieşit greu şi încurcate cuvintele, nefiind pregătit să răspundă, după cum a gîndit.

— I-a luat foc... rochia.

— Cum asta?!

— A vrut să-mi aprindă ţigara şi... din neatenţie a apropiat flacăra de rochie şi s-a aprins.

— De la un chibrit?

— Da, de la un chibrit. Rochia era de paiete şi...

— Şi?

— S-a aprins. Are arsuri grave.

— Acasă s-a întîmplat?

— Mm... da.

— Încerca rochia? — Acasă cu rochie de paiete?!

— Îii... nu. Se întorcea de la o serată.

— Cum se întorcea?! N-aţi fost împreună?!

Cuconul Costăchel a înţeles că adevărul trebuie să fie într-altfel de cum îl spune Culai.

— Să ne grăbim. E la sanatoriu sau acasă? a întrebat cuconul Costăchel, ajutînd cucoanei Roxana să urce în automobil.

— Acasă.

— Şi doctorii ce spun? E mult arsă?

Aci s-a frînt şi din cît era, cuvîntul lui Neculai Brateş.

— N-auzi, Culai, ce spun doctorii?

— Că... e grav.

Începînd să plîngă, cucoana Roxana n-a mai putut întreba nimic.

Reuşind să-i aducă pînă acasă, aici le-a mai spus şi restul.

— Opriţi-vă plînsul. Nu trebuie să vă vadă îngrijoraţi. O distrugeţi cu un ceas mai devreme, dacă nu vă stăpîniţi.

Auzindu-l, cucoana Roxana s-a prăbuşit.

— Mamă, nu, înţelege-mă. Poate că Dumnezeu va fi bun cu noi.

Şi-au adunat forţele, s-au stăpînit, şi au intrat la ea.

— Mica?! şi Papa?! De ce i-ai chemat, Frère Culai, pentru atîta? Să ştii că m-ai supărat.

Auzind-o vorbind ca şi cum nimic nu ar fi avut, în cucoana Roxana a mijit o nădejde. „Poate că vrea Domnul cel Sfînt şi scapă!“

— Te simţi mai bine, Dănuţo?

— Bine, Mica. Nu mă mai doare. De dureri am scăpat. Cinci, şase zile a spus doctorul, nu Frère Culai?

— Da, Dănuţo.

— Mica, eu nu țin minte să mai fi fost bolnavă.
— N-ai fost, drăguță. Te-a ferit Dumnezeu!
— A început să mă plictisească patul.

În timp ce Dana vorbea cu cucoana Roxana, Neculai Brateș și cuconul Costăchel au ieșit din cameră, să poată vorbi ca între bărbați.

— E grav de tot, Culai?
— Grav de tot.
— Au zis-o doctorii? Ce să-ți spun, starea ei îmi dă speranțe. Ai văzut ce bună dispoziție?
— Artificială. Nu e a sufletului; e a drogului.
— Ce doctori o caută?
— Cel mai bun.
— Poftește-l, te rog, să vorbesc și eu cu el
— Trebuie să sosească. E așteptat.
— Cînd s-a întîmplat?
— Ieri, către zorii zilei.
— Și cum a fost? Mi se pare că ocolești adevărul!
— Nu! Poate că ți s-a părut unde l-am spus cu atîta durere. Acesta e adevărul: a vrut să-mi aprindă țigara și a scăpat chibritul pe rochie.
— Cum de nu ți-ai dat seama, Culai, că e o rochie care se poate aprinde ca un bidon de benzină?!

Neculai Brateș a primit lovitura, fără să poată spune un cuvînt.

— Cum de-au putut s-o cuprindă flăcările așa de rău!? Nu i-ai sărit în ajutor imediat?
— Ba da, dar... pînă s-o înfășor în pled, s-au și întins ca pe-o torță.
— Nu știu ce să cred! îți văd mîinile neatinse de foc!
— Crede-mă, m-am luptat s-o salvez.
— Poate că un altul dacă s-ar fi găsit lîngă ea, ar fi salvat-o! a zis cuconul Costăchel, privind pe oriunde, numai în ochii lui Neculai Brateș nu.

Cuvintele loveau mereu și sub tortura lor Neculai Brateș nu crîcnea.

A apărut doctorul.

— Sînt tatăl copilei, domnule doctor. Am dreptul să știu totul; de la mata, care este starea copilului meu, și de la dumnealui, cum a ajuns pînă aici.

Doctorul a privit mirat și la unul și la altul, simțind că a căzut pe o convorbire de explicație.

— Îmi dați voie s-o văd ?

— Poftim ! i-a răspuns cuconul Costăchel, arătîndu-i ușa.

A intrat cu alt obraz în camera suferindei.

— Ce face pacienta mea ?

— Bine, domnule doctor. Mă simt numai obosită. Durerile au încetat.

— E, vedeți că merge totul bine ?

Ochii lui vedeau însă altceva. Înălbăstrirea produsă din cauza lipsei totale de eliminare a toxinelor. Procesul e pe sfîrșite.

— O să vă trec astăzi la limonadă, și mîine, dacă o să meargă tot așa de bine, și la mîncare.

În cucoana Roxana năvăleau bucuriile.

„Scapă micuța ! O, Dumnezeule, fă și minunea asta !“

— Vă zic la revedere și nimic altceva de ce-am spus pînă acum, doamnă, și, după ce s-a înclinat în satul către Roxana, a ieșit.

De bucurie, cucoana Roxana a trecut la partea a doua a grijilor, mirările.

— Zău, Dănuțo dragă, cum de-ai putut fi atît de neatentă și să scapi chibritul pe rochie ? !

— A fost o brichetă nu un chibrit.

— Că și Culai nu se mai lasă de fumat ! Iată ce se poate întîmpla ! Noroc că a fost numai atîta ! Putea fi mai rău !

— Frère Culai, Mica, ai spus ? !

— Da, Frère Culai !

— Ți-a spus el că am vrut să-i aprind țigara ?

— Da, micuțo !

— Mica, să știi că nu e adevărat. Vrea să-și ia o parte din vina mea asupră-și, numai din dragostea lui cea mare pentru mine.

— Cum nu-i adevărat ? ! Ce vorbă este asta ?

— Am să vă spun cu totul exact cum a fost. Acum mă simt tare obosită. Mă lași să dorm puțin ?

— Vai, Mica, da' te rog chiar ! Dormi, Micuțo !

În cealaltă cameră vorbeau bărbații.

— Aceeași părere, domnule profesor? — l-a întrebat Neculai Brateș.

A tăcut, a privit în jos, și apoi și-a ridicat ochii asupra cuconului Costăchel.

— Ați vrut să știți totul, pare-mi-se. Pregătiți-vă sufletul. Curînd, o oră, două.

Cuconul Costăchel s-a clătinat pe picioare.

— Domnule Boian, stăpîniți-vă. Lăsați-i pînă în ultima clipă siguranța că va trăi... Îmi alătur, cu cea mai mare tristețe, durerea mea de a dumneavoastră.

A plecat.

Cei rămași în cameră s-au privit lung, încheind, numai prin felul cum s-au uitat unul la altul, armistițiul tăcerii: o oră, două.

Și fiindcă numai o oră, două o mai putea auzi pe Dana vorbind, Neculai Brateș s-a dus lîngă dînsa, să-i ia în suflet ultimele cuvinte.

Cuconul Costăchel a rămas singur, îngrămădit într-un fotoliu, cum n-a fost niciodată atît de mic adunat.

A intrat ușor Ion Măsălaru, deschizînd ușa fără să se simtă.

— Cucoane, mă rog, n-oi pofti matale o cafeluță? La o nevoie ca aiasta e bună. Ne dă tărie să ne biruim.

— Ioane, ridică spre el capul cuconul Costăchel, dar voi cum de n-ați sărit să dați ajutor? Înțeleg să-și fi pierdut capul Culai, că l-a zăpăcit clipa, dar tu, femeia, să nu vă taie capul să aruncați un covor pe ea?

În gura lui Ion Măsălaru, auzindu-l astfel vorbind, s-au îmbulzit vorbele în șir nesfîrșit.

— Vai di mine, cucoane, dar pi sămni dumneavoastră încă n-ați priceput cum s-o-ntîmplat! Că dacă acasă s-ar fi petrecut nenorocirea aiasta, nu apuca el focul atîta să arză!

Cuconul Costăchel și-a netezit mai întîi fruntea cu mîna și apoi l-a mai întrebat o dată:

— Cum ai spus? Nu acasă s-a întîmplat?

— Da ferească Sfîntul! Acasă, n-o lăsa el Ion pe duduița lui s-o nimicească flacăra!

— Dar atunci unde, spune, că despre asta n-am avut încă timp să vorbesc cu Culai?

— Apoi, la o prietenă a duduiții, arzăo-ar pe ea focul ! A poftit-o la un bal și de acolo ne-a venit așa. S-a dus cuconul Culai de-a adus-o acasă.

— N-au fost împreună ?

— Nu, cuconul Culai n-a fost. A tot venit cucoana aceea, prietena duduiții, s-o lase la bal și pentru că voia și duduița să meargă, a înceuviințat cuconu Culai. Pe urmă, nenorocirea, cum s-o fi întîmplat acolo, la bal !

— Bine, poți să te duci.

— Să v-aduc cafeluța ? Da ?

— ...

— Mă duc s-o fac.

Cuconul Costăchel și-a mai trecut o dată mîna pe frunte, să netezească puțin amestecul de sub ea.

„Încă nu cunosc adevărul... Vra să zică nu țigara lui Culai a vrut s-o aprindă, ci... Nu, va trebui să mi-l spună Sînt tatăl ei și trebuie să cunosc adevărul !“

A venit Neculai Brateș ca să-l ia în camera Danei.

— Vino, te rog. Te cheamă. Trimit după preot.

— Da ? !

— Da !

A mai avut puteri cuconul Costăchel să se scoale și să intre.

— Papa, pe unde umbli ?

— Aici am fost, Dana dragă.

— Nu te duci la Club ? E tîrziu.

S-au privit toți trei și s-au stăpînit...

— Mica, am să te bat.

— De ce, Dănuțo ?

— Pentru că nu mi-l dai pe Frère Culai din cîrpe. Vreau să mă joc cu el.

— Lasă, Dănuțo, că o să plecăm la Iași, și o să-l găsești pe Frère Culai din cîrpe, așteptîndu-te.

— Să plecăm la Iași ? ! Păi nu sîntem la Iași ?

— La Iași, Dana, i-a răspuns Neculai Brateș.

— Să-i spui că sînt supărată.

— Cui, Dana dragă ?

— Lui papa Stejărel. De ce nu mai vine pe la noi ?...

Timp de două, trei minute, nu a mai vorbit. Învinețirea i-a prins întregul cap, iar în ochi i s-au șters luminile, luînd luciu de ape stătute.

— Mica.

— Da, Mica.

— Hai la Pohoarna.

— Da, să mergem.

— Vezi liliacul acela ?

— Da, îl văd.

Cuvintele abia le mai șoptea.

— Aniuta, ți-ai făcut lecțiile la latină ?... Frère Culai, de ce te iubesc toate fetele ?... Dar tot eu te iubesc mai mult, Frère Culai. Nu ?... Ia uitați-vă ce cal urît !... Frère Culai, azi să mi-aduci flori. Ai înțeles ?

— Da, Dănuțo.

— Flori multe, multe. Vreau să-mi fac o rochie din flori. O rochie... care... dacă voi mai scăpa... bricheta... să nu se poată...

Pleoapele au început să i se închidă.

A intrat preotul.

— Nu încă, părinte, i-a spus Neculai Brateș în șoaptă.

— Împărtășania numai.

I-a pus vinul pe buze.

— Iar doctorii ? ! De ce ? Nu m-am făcut bine, Frère Culai ?... și i-a rămas gura deschisă, să i se poată duce sufletul la Dumnezeu.

— ...și iart-o pe ea, roaba lui Dumnezeu Dana... a început a da glas preotul, rugăciunii pe care pînă atunci a spus-o în gînd.

Capitolul XV

ÎNTORS LA IAȘI DE LA POHOARNA, singur, după înmormîntarea Danei, primul gînd al lui Neculai Brateș a fost să-și anunțe telegrafic demisia. Apoi să-l întîlnească pe cuconul Stejărel, care, din ce a fost, o arătare a rămas numai. L-a văzut la îngropăciune și mai să nu-l recunoască. Slab, stors de viață, obrazul uns de-o funingine și cu un tremur ușor al capului. Dar nu o fi oare mai bine așa, decît starea în care se găsește el ?

Tot gîndul lui e acoperit de umbra Danei. Se străduie să înțeleagă ce-a vrut viața cu ei și nu pricepe. Singur, n-o poate pătrunde.

Orice ar face și oriunde s-ar gîndi, se izbește de Dana. La înmormîntarea ei a fost lume cît n-a văzut Pohoarna de cînd e ea. A zărit-o și pe Aniuta. Plînsă, îndurerată, încărcată de flori. Iată o ființă pe care au batjocorit-o atîția, fără să-i poată cunoaște sufletul. O alta ar fi avut

un călcîi de ridicat și izbit. Ea, a adus la buzele Danei paharul care să-i stingă pojarul.

L-a mai zărit la înmormîntare și pe Gheorghiță Mîrza. Ce-a căutat omul acesta acolo? Multă scîrnăvie îndură pămîntul! Și cum mai știu unii să-și plămădească din cenușa altora, pîinea lor cea de toate zilele!

E în drum către cuconul Stejărel. De-abia așteaptă să-l vadă. O, de ce nu l-a ascultat! I-a ieșit înainte și în ultima clipă și i-a strigat: — „Nu pleca, bagă de seamă; toți cîți au plecat, s-au întors învinși". Nu l-a ascultat și profeția lui s-a împlinit.

„M-am întors, cucoane Stejărel. Nu învins; ucis!"

A intrat în curte nevăzut de nimeni. A intrat și în casă și auzind voce care striga mai mult decît vorbea, s-a oprit să asculte.

Striga o femeie și printre cuvintele ei de abia își făceau drum ale cuconului Stejărel.

— Dar ce, mult ai să mă mai duci cu vorba? — întreba strigînd femeia din casă.

— Dar nu ți-am promis, fato, că am să fac și aiasta?

— Să faci actele astăzi, că de nu, te fac de rîs în toată mahalaua.

— Și de ce țipi, fato?

— Tincuța mă cheamă, nu fato! Păi ce, eu am fost fată ca să mă batjocorești numai pentru o zdreanță de rochie și un ciorap?

— Ce să-ți mai răspund; te las să vorbești!

— Da, atîta? Bine!

— Bine să fie!

— Mă mai iei și în rîs, boșorogule?

— Tincuțo, de ce mă superi?

— Tot tu te plîngi? Ori pui pe numele meu astăzi casele și petecul de pămînt care îl ai, ori îți fac un scandal de să afle tot Iașul! Am să te reclam și la procuror. M-ai ademenit și acum faci pe „niznaiul". Casele, ori te răfuiesc cum știu eu!

Ascultînd, a răbdat cît a răbdat Neculai Brateș și, cînd n-a mai putut, a împins furios ușa și a intrat ca o vijelie.

— Ieși, tîrfo, afară!

Intrarea lui Neculai Brateș a uimit pe cei dinăuntru. Să scoată vreo vorbă de răspuns, n-a mai putut. Era atîta înverșunare în ochii lui Neculai Brateș, încît și leoaica din Tincuța și-a făcut coada covrig și n-a mai ignit.

— Ai înțeles să ieși, pentru totdeauna ? a mai întrebat-o o dată Neculai Brateș, făcînd și un pas spre ea.

— Culai, te rog.

— Nu vreau să știu nimic, cucoane Stejărel ! Să plece... Pleacă, n-auzi ? a îndreptat din nou cuvîntul spre Tincuța.

— Cucoane Stejărel, îl lași să mă dea afară ? Pe mine, care te iubesc și-am venit lîngă mata ?

— Culai dragă...

— Nimic ! Îți mai spun o dată : pleacă !

— Culai, nu se poate, nu pot, pricepe !

— Ai să poți !

A mai făcut un pas, a luat-o de mînă și a tîrît-o cu voinicie afară din cameră.

— De scoți vreo vorbă, să știi că-ți umplu gura cu pămînt. Unde să-ți trimit lucrurile ?

— La Feiga Papiș, cucoane Culai, a răspuns îngrozită Tincuța.

— Mîine ai să le ai. Și acum, pleacă de tot !

— Să-mi iau barem pălăria, cucoane Culai, cum o să ies pe stradă așa ?

— Așa să ieși ; cum ai venit ! Mîine ai să ai și pălăria și tot ce-o mai fi al tău. Iar pentru scandalul promis, uite-aici : știe să cadă cum trebuie, i-a zis, arătîndu-i pumnul.

S-a dus.

— Ce-a fost asta, Culai ?

— Salvarea matale, cucoane Stejărel. De-ai fi făcut la fel cînd am plecat la București, aș fi fost și eu un salvat. Nu ai făcut-o. Primește-mă acum învins, așa cum mi-ai prezis-o.

— Culai, am nevoie de ea.

— Nimic, cucoane Stejărel ! Am auzit ce ți-a spus. Am ascultat la ușă. O dată am ascultat și eu la ușă și a fost cînd a trebuit. Apoi, cu o altă voce, dintr-un alt suflet : Acuma sînt singur, cucoane Stejărel. Trădătorul s-a întors. Să ne cîrpim viața cu petecul care-i trebuie,

nu cu acela pe care l-am vrea fiecare. Că de nu, începe să-şi bată joc de noi. Şi ştie să-şi bată joc viaţa, cucoane Stejărel ! De-acum eşti omul meu ; şi eu omul matale. Şi mai ştiu şi unde ne-au rămas oprite vieţile cînd ne-am despărţit.

— Cum, omul meu ? ! Nu te întorci la Bucureşti ?

— S-a sfîrşit cu Bucureştiul ! Mi-am dat demisia din învăţămînt.

— Şi-acum ?

— Omul matale ! Şi mata, omul meu. Sînt prea multe turle de biserică în Iaşi, aşa că au destul loc cucuvaiele, ori cîte ori fi !... Dar nu te-mbraci ? Ce mai aştepţi ?

— Să mă-mbrac ? Şi unde să mergem ?

— Pe unde am mai umblat şi altă dată. Hai, hai mai repede şi nu te mai uita la resturile femeii care a fost. Mîine n-au să mai fie nici ele.

— Culai, a intrat aici, mă-nţelegi ? a zis cuconul Stejărel, arătînd inima. Dacă mi-o iei, îmi schilodeşti fiinţa. Am nevoie de ea. Ştiu că mă otrăveşte, că roade, că mă înăclăie în mucegai şi că nu pune în pat decît carnea şi socotelile ei, dar mai ştiu şi altceva, pe care nici ea şi nici tu nu-l cunoşti. A intrat şi în sînge şi de acolo n-o pot da afară.

— Ai s-o uiţi, fiindcă am să ţi-o scot şi din sînge ! Vino numai cu mine ; cărările vechi ne aşteaptă. Cîtă vreme am fost pe ele, fără să iubim, viaţa era a noastră. Şi ne era viaţa, cucoane Stejărel, cum ne era şi Cotnarul din pahare. Ne-am adus însă aminte prea tîrziu că sîntem oameni şi că trebuie să iubim. Şi am iubit şi eu şi mata. Să ne uităm acum unul la altul, ca-ntr-o oglindă, şi să vedem ce-am ajuns. Îţi place ? Acesta eşti mata (a spus el mai departe, arătîndu-se pe el) şi acela sînt eu (a continuat, arătîndu-l cu degetul pe cuconul Stejărel). Îţi place cum arătăm ?

Cuconul Stejărel se îmbrăca, de teamă parcă, ascultîndu-l fără să-i răspundă.

— La vîrsta noastră nu mai ştim să iubim. La vîrsta noastră facem cu toţii greşeala să ne luăm tovarăş în dragostele noastre, sufletul, şi să ne împărţim cu el iubirea. Greşeală mare, cucoane Stejărel ! Iubirea n-are ne-

voie de suflet. De stăpîn are nevoie și stăpînul să fie mereu altul!

— Sînt gata, a zis cuconul Stejărel.

— Ești gata? Să mergem.

— Hai.

Neculai Brateș a întors privirea în cameră, ca și cum ar fi căutat ceva.

— Ce cauți?

— Mă uit să văd dacă ești gata.

— Păi, uită-te la mine atunci; unde tot îți umblă ochii?

— Nu, nu ești gata! a zis Neculai Brateș, repezindu-se să ia o bluză de pe un scaun, un fular și o pereche de pantofi de casă, ale Tincuții toate. Afară cu ele! Pînă mîine să stea în altă odaie, și mîine am eu grijă de ele.

— Culai, poate că am să mă pot înșela numai cu atîta. Să rămînă ceva, Culai!

— Nimic! Dacă n-o scoți întreagă și deodată, e zadarnic! Cînd ai iubit, și cîte un lucru de nimic poate să aibă tărie să te înnebunească. Eu am păstrat unul, dar femeia care l-a lăsat a plecat.

— Vezi, Culai? a spus cuconul Stejărel, terminînd Neculai Brateș cu scosul lucrurilor Tincuții din camera lui de culcare.

— O, nu te-nșela! — i-a răspuns Brateș, luîndu-l de braț și ieșind. Am nevoie de lucrul acela, ca să nu mai poată veni alta în locul Danei. Mi l-a dat chiar în ziua morții ei.

— Ce lucru?

— Dar nu l-a dat ca oricare altă femeie, întinzîndu-mi-l: păstrează-l, să-ți amintească de mine. Nu!

— Atunci cum? Pot să știu?

— Mata poți. I-a rămas în baie, într-un cui, în ziua cînd s-a îmbrăcat să se ducă la serata prieteniei ei, cămașa care a dezbrăcat-o. Pînă în seara zilei aceleia nu m-am izbit de ea. Era o cămașă într-un cui, atît! În seara aceea, însă, fereastra era deschisă și bătea vîntul. Nu mai era o cămașă, cucoane Stejărel, era ea! Înțelegi? O flutura vîntul și mișca ea, nu cămașa. Iar cînd o bătaie mai puternică a răsfrînt-o de poale în sus, era ca acolo, întreagă și goală, vie și caldă, ca-n goliciunea patului.

— Atunci de ce nu-mi lași și mie, Culai, un lucru care să-mi amintească de ea ?

— Of ! cucoane Stejărel, cum nu mă mai pricepi ! Nu ți-am spus ? Matale ai nevoie s-o uiți, căci numai așa o poți scoate din sînge ; pe cînd eu am nevoie s-o am mereu pe Dana lîngă mine, ca să nu poată veni alta în locul ei. Ai iubit, cucoane Stejărel ; uite-te la mine și vezi-te. Am iubit și eu; mă uit la mata și mă văd. Ajunge! Să nu mai iubim ! Sau să iubim cum am iubit înainte. Popasuri de noapte, atît ! Popasuri în care sufletul doarme și trează e numai carnea. Atît, cucoane Stejărel.

— Și te poți minți în felul acesta, Culai ?

— Da. Cămașa aceea mă însoțește acum ca un talisman. O țin mereu lîngă mine. Mă vei socoti poate nebun sau bolnav, dar e așa. Seara o pun într-un cui, în dormitor, și deschid fereastra.

Cuconul Stejărel a rămas pe gînduri. Nu s-a înțeles pe el, dar să mai înțeleagă și pe alții ! Îl găsește pe Culai prins de-o înverșunare care, pentru el cel puțin, nu e de loc explicabilă. Din cîte s-a arătat pînă acum, e confuz. Poate că mai tîrziu, după ce se va mai măcina durerea, va fi și în altfel. Să aștepte. Durerile mari apasă și oricît ai căta să le înăbuși, nu poți. Cînd nu le deschizi o supapă, își caută singure răsuflul...

Merg, merg mereu alături, ca în atîtea dăți. Trecătorii întorc și mai cu uimire capul acum. Sînt tot ei, dar sînt alții.

Unii mai spun și cîte-o vorbă cînd întorc capul.

— Și-au ieșit iarăși din stihii buhnele ?

Lor însă nu le pasă nimic de oameni care trec. Nu aud decît ce-și spun unul altuia. Și aceasta cu jumătate de înțeles, pentru că nici Culai și nici cuconul Stejărel nu se simt dezlegați cu totul de taina care e numai a fiecăruia și nicidecum a amîndurora.

În dreptul Palatului Administrativ, a Palatului cum îi spun ieșenii, s-au suit într-un hîrb de trăsură. Omul de pe capră nu i-a mai întrebat unde și cum. Știa el unde și fără să-i mai întrebe.

Pînă către urcatul pantei spre Bucium, au tăcut. Ajunși însă în verdele Iașului, acolo unde încep prunii și viile, unde se ascund printre pomi vilele și cîntă din fiecare

nuc privighetorile, s-au oprit. În iarbă treierau lăcustele și în văzduh rîndunelele zburau spre îngerii din nori, să le pună la gît salbă de perle negre. Iar departe, risipite la întîmplare pe coastele dealurilor ca un pumn de arginți aruncați de-o mînă darnică de moldovean în înfierbînțeala chefurilor de cîndva, casele Iașului străluceau metalic în focul de seară al soarelui. Cu o mînă a lui furișată pe o văiugă pînă în sipetele de piatră ale Răpedii, orașul începuse a trage din pînzele ceții, ca să-și acopere somnul. Și nu era o pînză ca oricare, urzită la fel ca toate celelalte. Firul îi era tras din puful de păpădie și împletirea meșteșugită în războaiele de cremene ale dealurilor pietroase.

S-au oprit, însă să-și vorbească n-au început.

— Și acum mai la deal, cucoane Stejărel.

— Să mergem, Culai.

La Piscul Socolei s-au oprit.

— N-a și du-te, Zelig, a zis birjarului Neculai Brateș, plătindu-l cu o dărnicie de logodnic.

— Să trăiți, cucoane Culai, i-a răspuns Zelig, lovind cu codirișca haramul dintre hulube.

— La locul nostru, Culai, în tufa cea mai de jos.

— Acolo, cucoane Stejărel. Apoi, către chelnerul care le-a ieșit înainte. Ce, ați început a vă pune haine albe și crăvățică neagră ?

— Ce putem face, cucoane ! A dat ordin cuconu Gheorghiță Mîrza.

— Iar te-aud cu Gheorghiță Mîrza ? l-a apostrofat cuconul Stejărel. Nu i-ai spart capul cu toporul, cum ne-a fost vorba ?

— Încă nu, cucoane Stejărel, i-a răspuns chelnerul, fiind cel de ast' toamnă, cînd tot despre Gheorghiță Mîrza și despre datul unui foc au vorbit ei atunci.

— Aveți Cotnar ? l-a întrebat apoi Neculai Brateș.

— Cum să n-avem, cucoane Culai ?

— Adă-l atunci.

— Și de-ale mîncării, cu ce vă servesc ?

— Cu ce-ai ști tu și lasă-ne.

S-ar fi crezut că au a-și spune ceva, și de aceea l-au alungat, dar plecat chelnerul, n-au avut nimic a-și spune,

nici unul și nici altul. S-au așezat bine în scaune și au început a privi Iașul.

Tăceau și priveau, rotindu-și ochii pe toată întinderea lui. Iar cînd au ajuns cu rotirea asupra Tatarașului, li s-au oprit ochii pe o pată mare, verde, din mijlocul căreia răsărea o cupolă.

Pata cea mare și verde le-a adus aminte de un mormînt proaspăt, pus de curînd sub o lespede, în biserica de la Pohoarna.

— Cum de n-ai putut-o salva, Culai ?

— E ceea ce nu mi-o pot ierta, cucoane Stejărel ! i-a răspuns Neculai Brateș la întrebarea la care știe că va avea de mii de ori să răspundă de aci înainte.

— N-ai avut nimic la îndemînă să arunci pe ea ?

— Ba da, dar pînă să mă dezmeticesc și s-o înfășor în pled, au cuprins-o flăcările ca pe-o torță.

— Măi Culai, tu știi cît de dragă mi-a fost...

— Dac-ai ști că și în agonia ei te-a pomenit și a întrebat de ce nu vii s-o vezi !...

Ochii cuconului Stejărel s-au umplut de lacrimi.

— Spune-mi, te rog, Culai, cu toată durerea care te doboară, cum s-a petrecut ? Mi-am închipuit scena în fel de fel de chipuri și nu m-am putut opri asupra nici unuia. Le-am sfîrșit pe toate cu întrebarea : ce-ai făcut tu atunci ?

— Să-ți spun, cucoane Stejărel. A întovărășit-o acasă de la serata unde a fost, colegul meu, Remus Dimitriuc, amfitrionul. Trezit noaptea, mi-a venit poftă să fumez. Ea, a luat cutia cu chibrituri, să-mi aprindă țigara. Nu se dezbrăcase. Era tot în rochia de paiete.

Cămașa aceea mă însoțește acum ca un talisman. O iau cu mine oriunde, cucoane Stejărel. Am fost cu ea la Pohoarna și m-am întors la Iași tot cu ea în valiză. Mă vei socoti poate nebun ori bolnav, dar e așa, și așa nimeni nu mă mai poate despărți de Dana. O pun seara într-un cui, deschid fereastra și o las în bătaia vîntului...

Dincolo de teiș Copoului și drept în fața lor, răsărea soarele.

Redactor : ELISABETA DONOIU
Tehnoredactor : IONEL GHEORGHIU

Apărut 1970. Format 540×849/16. Coli ed. 1⁴,⁴3. Coli tipar 19. A. nr. 9003/1970. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 859—31

Tiparul executat sub comanda nr. 526 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii". Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

vol. I-II-III lei 20

Colecția
«Romanul de dragoste»
12

În colecția
«ROMANUL DE DRAGOSTE»
apar:

Octav Dessila	Iubim
Liviu Rebreanu	Adam și Eva
Camil Petrescu	Patul lui Procust
Mihail Sadoveanu	Cazul Eugeniței Costea
Ionel Teodoreanu	Lorelei
Guy de Maupassant	O viață
Prosper Mérimée	Carmen
Heinrich Mann	Îngerul albastru
W. Thackeray	Bîlciul deșertăciunilor
Stendhal	Roșu și negru
Gib Mihăescu	Donna Alba
Panait Istrati	Neranțula; Țața Minca
Defoe	Moll Flanders
Al. Dumas	Regina Margot
Jane Austen	Mîndrie și prejudecată
Henry James	Portretul unei doamne